

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

עַל יְהוָה
לִי מוֹד
שִׁיעוּרִים אֱלוֹ
אֲנִי נוֹתֵן
אֶת הַחֹמֶשׁ
וְאֶת הַזְּמֶעֶשֶׁר
לְהַקְדֹּשׁ
בְּרוּךְ הוּא
(עצתו אמונה)

פרשת כי תבא תשפ"ג

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

**4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
347.760.5924**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563**

היכל הקודש

מאנסי

**32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551**

היכל הקודש

כני ברק

**רחוב ירושלים 2
052.760.5715**

היכל הקודש

וויליאמסבורג

**27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299**

היכל הקודש

בלומינגראוו

**24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804**

היכל הקודש

ירושלים

**רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150**

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'רפס ע"י

**קון הדפסה
היכל הקודש**

**2623 State Route 52
Liberty, NY 12754**

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

קידושין. אהשה נקנית - פרק ראשון דף יד עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ) רבנו רש"י"

יב עליה ולקחה לו - כלומר, ביאתה הן לקדושה. ודילמא כאשה - מה אשה כסף ושטר בי ביאה, אף יבמה כסף ושטר כי ביאה, דהא כתיב 'לאשה'. ויבמה - ביאה משמע, שנה עליה הכותב לעבב. הכי גרסינן: האי מיבעי ליה ויבמה בעל כרחיה - דלהכי דרשינן לה ביבמתה (ה.ג.כ.) כן - דבליאה גמורת אותה, נימא 'ויבם', מאי 'ויבמה' - למולף

הא נמי יוצאה בחליצה - כיון דחליצה במקום גט, לא חשיב לה פירכא. ותתא אשת איש יוצאה בחליצה - ואם תאמר: איבא לימיריף: מה ליבמה שכן בלאו, ולכן דין הוא שתצא בקל, תאמר באשת איש שהיא במיתה: ויהי לומר: כיו שמעניו שחליצה מפקעת איסורא - אין לחלק בין חומר לקל. והכי נמי אמרין ביבמת (קט.א.): וכי מאמר שהתירה

נמי בעל כרחיה. והכי תניא ליה בהדיא ביבמות
 בפרק 'יבבא על יבמתה' (מ.א.) 'ויבם' - ביאה
 גמורת בה, והכי כסף ושטר גומרין לה. 'ויבמה'
 - בעל כרחיה. כן - דחליצה מותרת
 להנשא? דילמא מצות חליצה הוא דרמא
 רחמנא עליה, ולעולם לא משהתיא. בישאל
 בית הלוי - הכי משמע: בישראל רדייה להביא
 לבית מושלחה. תרי בישאל - 'להקים לאחוז
 שם בישראל'. שהיא בלאו - לשוק, 'לא תהיה
 אשת המה החוצה לאיש זר'. מה לאשת איש -
 הנתרת על ידי מיתה הבעל. שכן אוסרה מתייה
 - שהרי ביהא הוא האוסרה, ליפקח הוא
 מתייה במיתה. אבל יבמה, קידושין ובעל
 קאסרי לה - היאך תהא מיתה היבם מתייה?
 הא נמי - כשמת יבם נמצא אוסרה מתייה. דאי
 לא יבם - מכי חלה הבעל 'אשתיה' אר.
 ככה - 'עשה... אשר לא יבנה וגו'. דכתיב
 גורל - על השעירים. וכתבי חוקה - בפרשה.
 וכל 'חוקה' עיבוב הוא. הגורל עושה חטאת -
 שעיר גורלה הם קדוש עליה עליו - עושה חטאת.
 ואין השם - אם קרא עליו שם חטאת - אינו
 נקבע בכך. ויפול עליהם גורלות, ואם יפול
 הגורל על חבירו - היא זה לעזאזל. שיבול -
 כלומר, לאבי אצטרף הוא קרא. שהיה יבול
 לומר: ומה במקום שלא קידש הגורל, כגון גבי
 קנוי. דכתיב בהם ויקרא (ה) 'אחד לחטאת ואחד
 לעולה', ואם הטיל עליהם גורל - אינם
 נקבעים בכך, ויכול להשנות. דקיימא לן סדר
 יומא (מ.א.א.) אין היתן מתפרשות אלא או
 בלקיחת בעלים או בשיטת כהן. קידוש השם -
 אם אמר בשעת לקיחה 'זו חטאת לך לעולה'
 - חוקבה, ואם שניה - פוסלת כאן שקדש
 הגורל - דכתיב (ויקרא טז) 'ונתן אהרן וגו' אין
 דין כן. תלמוד לויש' - שנה עליו לעבב. הוה
 דרשינן קל וחומר - להביא מה שלא כתב
 בפרשה, ואף על גב דכתיב עיבובא - לה -
 דכתיב 'ותבט לה'. תרי לה כתיבי - 'ושנאה
 האיש אתהוין וגו'. ולא תה לה חבביתה -
 שמתושת שוין. שאין נשים מתגורשות בגט
 אהר, אם כתב 'פלניו מגרש פלנית ופלנית
 נשיר'. אמר קרא עליו - קרא ויתרא 'בית הלוי
 הנעל', דמצא למכתב 'בית הלוי', פיש -
 לנעל גורל שאין יכול להחך בו.
 מסוליא

נמי לא יסודר לאו, מה לי איסור כרת. ואף על
 גב דערבנין מינה לעיל קל וחומר: ומה אשת איש
 שהיא במיתה כה - לא דמי, דהתם אנו רוצים
 להושותם לו חלה, ולימא דבכלהו באשה מותרת
 לאחר מיתה, בין בעל בין דיבם. אבל אין לומר
 כשמפקעת את הקל לא יפקיע את החומר -
 דארבדה, נאמר עתה להפך: הוא הדין את החומר
 - דאין לחלק בין לחומר בין לקל, כדפרשתיה.
ותתא יבמה יוצאת בגט מקל וחומר - תימה:
 מה לאשת איש - שכן נקנית בשטר,
 ולכך דין הוא שתצא בשטר, אבל יבמה לא וכי
 תימא: ולא פריכא בהכנסה לתראתא.
 (ה.ב.) פריכין: מה לשט - שכן מוציא ומשום
 הכי דין הוא שמכניסו? וכמו כן נאמר עתה להפך:
 דכיון שמכניס - דין הוא שמוציא: ואומר הרב
 רבינו יעקב דעבדי קל וחומר מיבם למתא. ולי
 לה אשת איש, דכתיב (דברים כה) 'ולקחה לו
 לאשה', כיון שלקחה - נגשית כאשתו לכל דבר,
 להיות יוצאה בגט, אם על פי שאינה נקנית בשטר.
אמר רבא יוצאה בגט, ואם קרובא - לא
 דאתיא 'ככה' למעוטי יבמה גמט? דילמא אתי
 למעוטי מיתה היבם, שלא תהא מותרת במיתה
 היבם? ויהי לומר: דסברא הוא, דככה יעשה" לא
 ממשע אלא יצאתה לבדי אדם, דהיינו גט, דבמא
 דחליצה תהלו בעשייה. אבל יציאה הבידי שמים,
 דהוי ממלאא, כגון מיתה - לא ממשע. **הא** לא
 הכי דרשינן קל וחומר אף על גב דכתיב בית חוקה
 תימה: דאין הפרק 'שרף קלפי' (מ.א.א.)
 מוקמיא אבחייתא כרבי יהודה משום דסתם
 ספירא רבי יהודה, ושמעונין ליה לרבי יהודה בפרק
 'הציציל' (ה.ס.ע.) דאמר: לא כתיב 'חוקה'
 אלא בדברים הנעשים בגט לבן בפנים, והגורל
 הוי בדברים הנעשים בגט לבן בחוץ. אם כן מאי
 פריך לעיל 'חורי' יום הכפורים דכתיב בית גורל
 'חוקה'? ודא לא כתיב 'חוקה' בהגורל,
 כדפירשיתו ויהי לומר: דפריך האב משום דכתיב
 'אשר עלה' תרי נמי, אלא דרש קל וחומר אף
 על גב דכתיב עיבובא. והרב רבינו שמשון מלכות
 תריץ: מדאצטרף ליה רבי יהודה 'האשת' בגט
 דלא יצאתה חוקה אלא בדברים הנעשים בגט
 לבן בפנים - שמע מינה דדרשינן קל וחומר אף
 על גב (הכא) דכתיב חוקה. דאי לא דרשינן קל
 וחומר היבא דכתיב חוקה - לישתנוי מוציא
 ואגא ידענא דחוקה לא כתיב אדברים הנעשים
 בחוץ, דהיינו הגורל. מדאצטרף 'ועשוה חטאת'
 למיירש: הגורל עשויה חטאת ואין השם עשויה
 חטאת - ומכלל דלא קיימא חוקה אדברים
 הנעשים בחוץ, דהיינו הגורל. דאי קאי חוקה על
 דברים הנעשים בגט לבן בחוץ - אמאי
 אצטרף 'ועשוה חטאת' למעוטי קריאת שם? דא
 לא דרשינן קל וחומר היבא דכתיב עיבובא, והכי
 תיסק דאתעין לרבות קריאת שם בקל וחומר
 אלא שמע מינה דדרשינן קל וחומר מפילו היבא
 דכתיב חוקה, ולהכי אצטרף 'ועשוה' ואפילו א
 כתיב חוקה חוקה, ואצטרף 'נמי' 'האשת' גלויי
 חלה כתיב חוקה בדברים הנעשים בגט לבן
 בחוץ. דליכא למימר מדאצטרף 'ועשוה' דיענין

"יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה" - ואימא לכוניה
מילתא פאשה? - לא סלקא דעתך. דתיניא: יכול
 יהו כסף ושטר גומרים בה כדרך שהביאה גומרת
 בה - תלמוד לומר "ויבמה" - ביאה גומרת בה, ואין
 כסף ושטר גומרים בה. - ואימא: מאי "ויבמה" -
 דבעל כרחיה מיבם. - אם כן לימא קרא "ויבם", מאי
 "ויבמה" - שמעתי מינה תרתה. "בחליצה". מנלן?
דכתיב "ונקרא שמו בישראל בית הלוי הנעלה"
בין שחלץ בה נעל הותרה לכל ישראל. - הנעלה
"וישראל" להכי הוא דאיתא? האי מיבעי ליה לכתבה
רב שמואל בר יהודה: "בישראל" - בבית דין של
ישראל, ולא בבית דין של נכרים. - תרי "בישראל"
כתיבי. - ואפתי מיבעי ליה לכתבה, אמר רבי
יהודה: פעם אחת היינו יושבים לפני רבי טרפון,
ובאתה יבמה לחלוץ, ואמר לנו: ענו פולקם ואמרו
"חלוץ הנעל חלוץ הנעל!" - ההוא מ"ונקרא שמו"
נפקא. "ובמיתת תיבם". מנלן? - קל וחומר: ומה
אשת איש שהיא פהקן - מיתת הנעל מתייה, ומה
יבמה שהיא בלאו - לא כל שבין? - מה לאשת איש
שכן יוצאה בגט, תאמר בזה - שאינה יוצאה בגט! ואי
הא נמי יוצאה בחליצה. - אלא, מה לאשת איש -
שכן אוסרה מתייה. - אמר רב איש: הא נמי אוסרה
מתייה, יבם אוסרה - יבם שרי לה. - ותתא אשת
איש יוצאה בחליצה מקל וחומר; ומה יבמה שאינה
יוצאה בגט - יוצאה בחליצה, זו שיוצאה בגט - אינו
דין שיוצאה בחליצה? - אמר קרא: "ספר קריאת" -
ספר בורתה, ואין דבר אחר בורתה. - ותתא יבמה
יוצאת בגט מקל וחומר; ומה אשת איש שאין יוצאה
בחליצה - יוצאה בגט, זו שיוצאה בחליצה - אין דין
שיוצאה בגט? - אמר קרא "פכה", "יבמה" עיבובא.
וכל היבא דאיפא עיבובא לא דרשין קל וחומר?
והא יום הכפורים דכתיב "גורל" "חוקה", ותניא:
"ועשוה חטאת" - הגורל עושה חטאת, ואין השם
עושה חטאת. שאכל, והלא דין הוא: ומה במקום
שלא קודש הגורל - קודש השם, מקום שקודש
הגורל אינו דין שקודש השם? תלמוד לומר "ועשוה חטאת" ואין
השם עושה חטאת. וטעמא - דמעמייה קרא, הא לאו הכי - דרשינן קל וחומר, אף על
גב דכתיב ביה "חוקה"! - אמר קרא: "לה" - לה ולא ליבמה. - ואימא: "לה" - לשמה.
תרי "לה" כתיבי. - ואפתי מיבעי ליה; חד "לה" - לשמה, ואידך "לה" - ולא לה
ולכתובה! - אלא אמר קרא: "נעל" נעל - אין מדי אחרניא - לא. - והאי "נעל" להכי
הוא דאתא? האי מיבעי ליה לכתבה: "נעלו" - אין לי אלא נעלו, נעל של כל אדם
מנא ליה - תלמוד לומר "נעל" "נעל" ריבה. אם כן מה תלמוד לומר - "נעלו" - נעלו
הראוי לו, פרט לגדול שאין יכול להחך בו, פרט לקטן שאין חופה את רוב רגלו, פרט
למסוליא

לה. כיון דרשינן קל וחומר מפילו היבא דכתיב חוקה.

הואיל

וקנה בלתי בכסף - פירוש הקונטרס: הואיל ולא נאמר בו משיכה כירשאל, דכתיב "וא קנה מיד עמיתך" - דבר הנקנה מיד ליד, הדיינו משיכה. וקשה לרבינו תם, לפי שיהא סתמא דגמרא כדריש לקיש. דלרבי יוחנן דאמר בפרק "חובב" (בבא מציעא מ"ב.) דבר תורה מעות קונה, ורש"י נפרק פה שם דברות (ג.ג.) "מיד עמיתך" - בכסף, הא לנכרי -

כמסוליא - נפחת. כדמסיים ואזיל, שאין לו עקב * שול"א בלעו. **משנה** נקנה בכסף ובשטר - בגמרא יליף לה. בשנים - לטוף שש שנים יוצא חפשי. וזכובל - אם פגע בו וזבל בתוך שש. ובגרעון כסף - פדה את עצמו. ומגרע לו אדונו מפיוזיו דמי שיעבד השנים שעברו, והכל לפי חשבון דמי מקנתו, כדכתיב (ויקרא כ"ז) "והיה כפי חשבון ממכרו במספר השנים". קנאו עובד את יורשיו, אבל כסף שש - נמצא קונה עבודת כל שנה במנה. יתירה עליו - שקונה עצמו בכל אלה. ובסימני נערה, כדלפנין לעיל (ד"א) מ'ירושא תנן. ובמיתת האדון - ואינו עובד את יורשיו, אבל עבד הנמכר בתחילתו, ומת האדון בתוך שש - משלמין לרשוי. וכולו יליף בגמרא. **גמרא** מכסף מקנתו - בעבד עברי הנמכר לנכרי הכתוב מדבר: "וכי תשגו ידו ורשיתו, הואיל וכל קניינו - של נכרי בכסף. שלא נאמרה בו משיכה במטלטלין, אלא בירשאל כתיב (ויקרא שם) "מיד עמיתך" עד שישמשוך מיד ליד, "מפני עבד מדבר: וכי תשגו ידו ורשיתו" - מידלא כתיב "ונפדה" משמע "הפדה" שאף הבעל מסייע בפדיונה. אלמא בכסף נקנה, דאי לא קנאו בדמים - מאי מגרעה? ואתחן אמה העבריה דמקנא בכסף - והדין נותן: הואיל וקידושיה בכסף - קנינה בכסף. כפרוהו בית דין גבינכתו, ד"כי ימכר" על ידי אחרים משמע הדין נותן שיהא נקנה בכסף בלא חזקה, והואיל ויש בו דק פסוק "כעל שכיר שביד" - נאמר במוכר עצמו (שם) "כי ימוך אחיך ונמכר וגומר, וכשכיר חרובש יהיה עמך", ונאמר במכרוהו בית דין "כי משנה שכר שכיר" וגומר. בפרשת "כי ימכר" כתיב (דברים טו.) "למאן דלא יליף - דלית ליה דין גזירה שוה. ולקמייה מפרש טאן יהיה. וכי תשגו - במוכר עצמו לנכרי, וסמוכה לפרשת מוכר עצמו לירשאל, וילמד נמכר לירשאל נמכר לנכרי בהדיקשא, ובנמכר לנכרי כתיב "מכסף מקנתו". ויתר על שש - אם התנה לימכר לעשר שנים. כפרוהו בית דין - כדכתיב (שם) "ועבדך שש שנים", אבל במוכר עצמו - לא כתיב שש. ור"צ תקנה עבד עברי" - מיד אחרים משמע. ור"צ תקנה במכרוהו בית דין כתיבא, וכן העקב דגבי "מכר לך" כתיב. רבו מוכר לו שפחה כנענית - שהיו לו ולדות ממנה. אין רבו מוסר לו שפחה כנענית - ואסרה לו. אבל במכרוהו בית דין כתיב (שמות כא.) "אם אדוניו יתן לו אשה", לא יליף שכר שכיר - הילכך, דלא כתיב ביה - לא כתיב ביה. דבזיל עלמא אביד שביד שכיר - לשאר מילי. והני לתנא קמא ביהדי כתיב מעשיותיו, ולא אתני ליה גזירה שוה. ולא לירושין - דאינו עובד לא את הבת ולא את האתא אן אין לו בן, אבל עובד הוא את הבן כדלפנין (י"ב.) ועבדך אחרינא כתיב - "כי משנה שכר שכיר עבדך", לחרצתא אדון - לחרצות על הענקתו, שלא יקשה בעיניו, כדמפרש קרא. אונו - מיעוט הוא. וקרא יתירא לדרשא, דנדר כתיב "ונתת באונו". ונאמר

למסולים שאין לו עקב! - אם פן ניתוב קרא **נעל", מאי "העל" - שפעת מיהה תרתו. משנה עבד עברי נקנה בכסף ובשטר, וקונה עצמו בשנים, וזכובל, ובגרעון כסף. ויתרה עליו אמה העבריה, שקונה את עצמה בסימנין. הנרצע נקנה ברצעה, וקונה את עצמו בזיבל ובמיתת האדון. גמרא עבד עברי נקנה בכסף מנלו? - אמר קרא "מכסף מקנתו" מילמד שקונה בכסף. - אשפתן עבד עברי הנמכר לנכרי הואיל וכל קנינו בכסף. נמכר לירשאל מנלו? - אמר קרא "הפדה" - מילמד שמנרעת פדיונה ויוצאה. - אשפתן אמה העבריה, הואיל ומקדשה בכסף - מיקנא בכסף. עבד עברי מנלו? - אמר קרא "כי ימכר לך אחיך עבדי או העבריה ועבדך שש שנים" - מקוש עבדי לעבריה. - אשפתן מכרוהו בית דין, והואיל ונמכר בעל פורחו. מוכר עצמו מנלו? - יליף "שכיר" "שכיר" - הניחא למאן דליף "שכיר" "שכיר", אלא למאן דלא יליף "שכיר" "שכיר" מאי איפא למימר? - אמר קרא: "וכי תשגו" - מוסף על ענין ראשון, וילמד עליון מתחתון. ומאן תנא דלא יליף "שכיר" "שכיר" - האי תנא הוא, דתנא: המוכר עצמו - נמכר לשש ויתר על שש, מכרוהו בית דין - אינו נמכר אלא לשש. המוכר עצמו - אינו נרצע, מכרוהו בית דין - נרצע. מוכר עצמו אין מעניקים לו, מכרוהו בית דין - מעניקים לו. המוכר עצמו - אין רבו מוסר לו שפחה כנענית, מכרוהו בית דין - רבו מוסר לו שפחה כנענית. רבי אלעזר אומר: זה וזה אינו נמכר אלא לשש, זה וזה נרצע, זה וזה מעניקים לו, זה וזה רבו מוסר לו שפחה כנענית. מאי לאו בהא קמפילגי, דתנא קמא לא יליף "שכיר" "שכיר", ורבי אלעזר יליף "שכיר" "שכיר"? - אמר רב טובימו משמיה דאבוי: דכולי עלמא יליף "שכיר" "שכיר", והקא בהאי קרא קמפילגי, מאי טעמא דתנא קמא דאמר: מוכר עצמו נמכר לשש ויתר על שש - מיעט רחמנא גבי מכרוהו בית דין: "ועבדך שש שנים" - זה, ולא מוכר עצמו. - וארדי: "ועבדך" - לך ולא לירוש. והוא "ועבדך" דארתא. מאי טעמא דתנא קמא דאמר מוכר עצמו אינו נרצע - מדמיעט רחמנא גבי מכרוהו בית דין "נרצע ארדני את אנו כפמרצע" -**

קניש ועוד בדמסתב עבודה ורה (ע"ב.) אמרין דלכילי עלמא משיכה נבברי קונה לכך נראה לרבינו תם דכ"י פירשו: הואיל וכל קנינו דכרי בעבד עברי בכסף, כדכתיב ביה "מכסף מקנתו", לאפוקי שאינו קונה בשטר, דירשאל גופיה לא קני עבד עברי בשטר אלא משום דאיתקש לאמה. ואמה לאחרת, דהרשין קדושין ט"א; מה אחרת מקניא עבד - כדכתיב וכו' וכו'. ובככרי דמי שיהא טעמא, שהרי אינו בתורת גטיין וקדושין. ועוד נראה לרבינו תם: דאפילו בקרקעות - כדכתיב איתו קונה בשטר, כדאמר בחוקת הבתים' (בבא בתרא ג"ב.) כדכתיב - מוכר מטא זתי ליהודה איתחלק ליה, ישראל לא קני עד דנטא שטרא ליהיד. משמע דאין קנין שטר לנכרי. ואם תאמר: לאו קל וחומר הוא? ומה נכרי שאינו עבד עברי בשטר - קונה בשטר? ומה נכרי כו' וכו' וכו'. ודמסתב - דכלל אחד שש קנין לעצמו, כדאשכחן בפרק שני דברכות (א"ר.) גבי מטלטלין, מירשאל בודא - נכרי נמי בודא. עצמו מנלו יליף שכיר שכיר - פירש קונטרס: נאמר במוכר עצמו "כשכיר" כותשב יהיה עמך" ונאמר במכרוהו בית דין "כי משנה שכר שכיר". ואם תאמר: כיון דיליף שכיר שכיר - למה איצטרך "מכסף מקנתו" גבי נכרי? נילף שכיר דכתיב גבי נכרי (ויקרא כ"ז.) "כשכיר שנה בשנה וכו'" מנמכר לירשאל, ונמכר לירשאל מאמה, כדמפרש גמרא לעיל! ויש לומר: דאיצטרך, ליה ל' לכדרישתי לעיל (א"ר.) בכסף הוא נקנה, ואינו נקנה בתבואה וכלים. ואם תאמר: אמאי איצטרך "הפדה" לענין כסף? לשתוק מיניה, ונילף עבריה מעבד עברי הנמכר לירשאל, ועברי הנמכר לירשאל עבריה הנמכר לנכרי מגזירה שוה דשכיר כפרוהו בית דין לומר: אין הכי נמי אלא איצטרך לדרשה אחרינא. לגרעון כסף. ואם תאמר: אמאי איצטרך היקשא דעבד עברי עבריה לענין כסף? נילף שכיר שכיר מנמכר לנכרי ויש לומר: דהיקשא דעבד עברי לעבריה איצטרך, למימרה מה עבריה אינה יוצאה בראש אברים - אף עברי אינו יוצא. ומה עברי יוצא בשש ויזבל - אף עבריה כן, לך ולא לירוש - פירשו: כגון בן ואח, אבל עובד הוא את הבן כדלפנין (י"ב.) ולא אונו של מוכר עצמו - ואם תאמר: למה לי "אונו" למיעוט? תמכר עצמו אינו נרצע, תיפוק ליה דמוכר עצמו אינו נרצע - דאין רבו מוסר לו שפחה כנענית, כדלפנין (כ"ב.) דבעינן "אהבתי את אשתי ואת בני" ויש לומר: דאי לאו "אונו" - היה לפנין מגזירה שוה דשכיר שכיר, ממכרוהו בית דין, אף על גב דלא מצי אמר "אהבתי את אשתי" וכו' דמיעט נרצע, קא משמע לן "אונו" דאין נרצע.

אנו שלו, ולא אנו של מוכר עצמו. ואידך

ואידך

אמאי קאמו ומה מי שאינו נגאל באלה נילף שכיר שכיר - פירושו: שיהא מוכר עצמו לישראל נגאל באלה. ואם תאמר: כי נמי לא לפינן "שכיר" שכיר? שיהא מוכר עצמו לישראל נגאל באלה מנמכר לנכרי, בכל מקום נילף מ"וכי תשיג" ו"ו מסופק על ענן ראשון, וילמד מוכר עצמו לישראל נגאל באלה מנמכר לנכרי ויש לומר: דבבית קל דחומר

ממכרוו בית דין שאינו חתוב למעלה בנמכר לנכרי. ואם תאמר: היכי תיסק אדעתך דנילף ממכרוו בית דין מנמכר לנכרי בגויה שיה ד"שכיר" מה אמרת דסברא לומר גבי ממכרוו בית דין דליקטיש משום דעבד אסורא? ויש לומר: דבתי דגלי קרא לעיל שיוצא בויבל אף על גב דעבד אסורא כדפמטש, הוה בעי למילף "שכיר" שכיר. שיגאל באלה, אי לאו הוה קרא. ואם תאמר: אבתי הוה בעי למילף "שכיר" שכיר? שיגאל באלה מנמכר לנכרי מה לנמכר לנכרי - כי הוה שיגאל אבתי כויד שלא טעמ בין גוהרמים ויש לומר: דהאי סברא שלא טעמ אינה בתובה, ואין לסתור מודך כסברא. **אמר** קרא יגאלנו - הקשה הרב רבינו מאיר: למאי דסלקא דעתך לא ידעין מיטעם? - האי "יגאלנו", אמאי לא ליה קל דחומר ממכרוו בית דין ויהי נגאל באלה? ומה נמכר לנכרי שאינו נגאל בשש - נגאל באלה, ממכרוו בית דין שנגאל בשש - אינו דין שיגאל באלה? ותירץ דאיכא למפרך: מה לנמכר לנכרי - שכן יוצא במיתת האדון, ולכן דין שיגאל באלה, תאמר לנמכר לישראל שאינו יוצא במיתת האדון, שהרי עובד את הבן - ולכן דין הוה שלא יגאל באלה. ומכל מקום קשה: דאם אמה עבירה מצנינו למילף מהאי קל דחומר דמכר לנכרי, מהיצי אינה עובדת לא את הבן ולא את הבת, הודר נילף עבד עברי הנמכר לישראל כהקדש דעבד לבעריה ומורנו הרב רבי ישעק ת"ד: דאי לא "יגאלנו" הוה אמאי דנמכר לישראל נמי נגאל באלה. וכן פירושו: ומה מי שאינו נגאל באלה, פירוש דלא כתיב בקרא כדאי שיגאל באלה - נגאל בשש, נמכר לנכרי דכתיב בהדיא בקרא שנגאל באלה - אינו דין שיגאל בשש? והכי נמי אמרין פירך "שכיר" את הפועלים" (בבא מציעא פ"ג.) דבעי למימר דשור אוכל אפילו ממחור מקל דחומר מאוס; ומה אדם שאינו אוכל בתלוש - אוכל במחובר, שור שאינו בתלוש, אינו דין שחומר ממחבר. אלמא עבד קל דחומר מאוס שאינו אוכל בתלוש, אף על פי שאמת הוא שאוכל אף בתלושו אלא הכי פירושו: שאינו אוכל בתלוש - ולא כתיב בהדיא בקרא שאדם אוכל בתלוש, כדפירשתי הובא. **ומה** מי שאינו נגאל באלה יוצא בשש וכו' - ואם תאמר: שיהא אחזה יבית שנגאל באלה ויניח גוהר נגאל בשש, אף אני אביה נמכר לנכרי דהכי נמי לקמן (כ"ג.) עבד הכותב מעבד לשדה, ומשדה לעבדו ויש לומר: דאיכא למפרך: מה לשדה - שכן אינה יוצאה במיתת האדון, להכי אינה יוצאה בשש, תאמר בנמכר לנכרי שיוצא במיתת האדון - על כן דין אמאי

ואם לא יגאל באלה - בנמכר לנכרי כתיב. **באלה** - בקרובים, דכתיב לעיל מניה "או דודו וגו'. ומה מי שאינו נגאל באלה - נמכר לישראל לא כתיב ביה גאולה קרובים, דלא נפקא לן (קדושין ד"ב.) מ"חפדה" אלא גאולה קרובים, נילף שכיר - שכן - גאולה קרובים לנמכר לישראל מנמכר לנכרי, דבנמכר לנכרי נמי כתיב "כשכיר כשר בשנה זחיה עמו", דפליגי עליה דרבי - ואמרי דנמכר לנכרי יוצא

לשש, רבי יוסי הגלילי כו' - דמפיק האי "באלה" לדרשה אחרינית. **באלה** שיחזור - גאולתו קרובים - אינו משתעבד להם. ויצא בשנת היובל מן מאותו אחר שיגאלו מן הנכרי, אלמא, גאלו שאר כל אדם - מתשעבד לו. ונגאל זו גאולת אחרים - ללימדך שכל אדם משתעבד גאולו מיד הנכרי, ואין הנכרי יכול לעבד עליו. ונבחר שחתך ידיו הנכרי מוכר. וכו' רבי יוסי סבר בקרא גירוש לפני - גאולת עצמו פשיטא לן הדיוא שיחזור, דהיא מלמדת על שאר גאולות. לרבי יוסי אתה מלמדת אלא על גאולת קרובים שיהא לפניו. ומקרא דגירוש ללמד - גירוש ללמד על שלפניו, הכתוב למעלה הימנו. שיי גאולת קרובים אמאולת עצמו - ללמד הימנו, לפי שמלמד על שלפניו. הילכך גאולת קרובים למדו מנאולת עצמו הכתובה אחריו. לארצו - הכתובה למטה הימנו. הילכך גאולת עצמו מלמדת על גאולת אחרים, אלמא למדו גאולת אחרים נבאולת עצמו. הוה אמאי כו' - אבל השתא דכתיב "באלה" לומר שיש חילוק בין אלה לאחרים, למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. אי הכי - דבעלמא גירוש לפניו ולאחריו, הוכח משום דכתיב "באלה" הוה, חדר קושיא לדוכותיה: דמי עקבא אחרים, שאם עשבת ד"ויצא בשנת היובל" אקרוביס? אלא כסברה פליגי - כלומר, אי פשיטא לן דהאי "באלה" אקרוביס קאי - על כרחך עשבת ד"ויצא בשנת היובל" אמאולת ששחמע, אלא כסברא פליגי, אי האי "באלה" אקרוביס קאי או אחרים קאי, דהא אחרים נמי בהזאת קרא כתיב. רבי יוסי הגלילי סבר מסתברא - אחרים לשעבוד, דהאי "באלה" אקרוביס קאי, ושעבוד ד"ויצא בשנת היובל" אחרים, דאי אמרת כו'. ורבי עקיבא סבר מסתברא - אקרוביס שעבוד. והאי "אלה" אקרוביס קאי, ושעבוד ד"ויצא היובל" - אקרוביס קאי, ואמרת כו'. לביבתיא - ללמדך שאף על פי שהנכרי תחת ידך, אם לא יגאל - ושתעבד בו עד היובל, ואי אתה רשאי לבא עליו בעקפין.

ואם לא יגאל באלה - רבי אומר: **באלה** הוא נגאל, ואין נגאל בשש. שכיכול, והלא דין הוא: ומה מי שאינו נגאל באלה בשש, זה שנגאל באלה אינו דין שנגאל בשש - תלמוד לומר "באלה" - **באלה** הוא נגאל, ואין נגאל בשש. ואי סלקא דעתך ליה "שכיר" "שכיר" - אמאי קאמר "ומה מי שאינו נגאל באלה"? נילף "שכיר" "שכיר"! - **אמר רב נתנן** פר יצחק: **לעולם ליה "שכיר" "שכיר", ושאינו הכא דאמר קרא "יגאלנו"** - ליה ולא לאהרן. ואי תנא דפליגי עליה דרבי - רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא. דתנאי: **לא יגאל באלה**, רבי יוסי הגלילי אומר: **באלה** - לשחרורו, בשאר כל אדם לשעבודו. רבי עקיבא אומר: **באלה** - לשעבודו. **בשאר כל אדם לשחרורו**. מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי - **אמר קרא: "אם לא יגאל באלה" אלא באחר** - ויצא בשנת היובל". ורבי עקיבא אומר: **אם לא יגאל" אלא "באלה"** - ויצא בשנת היובל". ורבי יוסי הגלילי: **מידי "אלא באלה" פתיב?** - **אלא ביהאי קרא קמפליגי: "או דדו או כן דדו יגאלנו"** - זה גאולת קרובים, "או השיגה ידו" - זה גאולת עצמו, ו"נגאל" - זו גאולת אחרים. רבי יוסי הגלילי סבר: **מקרא גירוש לפניו, שדי גאולת קרובים אנאולת עצמו; מה גאולת עצמו - לשחרורו, אף גאולת קרובים - לשחרורו**. ורבי עקיבא סבר: **מקרא גירוש לאחריו, שדי גאולת אחרים אנאולת עצמו; מה גאולת עצמו - לשחרורו, אף גאולת אחרים - לשחרורו**. - אי הכי "באלה" למה ליה? **אי לאו "באלה" הוה אמאי מקרא גירוש בין לפניו בין לאחריו, והכל לשחרורו**. - אי הכי הדר קושיא לדוכותיה! - **אלא כסברא קמפליגי: רבי יוסי הגלילי סבר: מסתברא גאולת אחרים לשעבודו, דאי אמרת לשחרור - הוה ממינעי ולא פירקי ליה.** ורבי עקיבא סבר: **מסתברא גאולת קרובים לשעבודו, דאי אמרת לשחרור - הוה ממינעי ולא פירקי ליה.** ויצא או למונבין נפשיה. **אמר רבי חיאי** פר אבא **אמר רבי יוחנן: זו דברי רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא, אבל חכמים אומרם: הפל לשחרורו**. **מאן חכמים - רבי היא, דמפיק ליה להאי "באלה" לדרשה אחרתא, ומקרא גירוש בין לפניו ובין לאחריו, ורבי היא "ויצא בשנת היובל" מאי עביד ליה? מינעי ליה לכרתנאי: "ויצא בשנת היובל" בנכרי**

שיוצא בשש. ורבי יוסי הגלילי מידי אלא [באחר] כתיב - נראה דלא גרס ליה - דרפשיה דקרא הכי הוא. ועוד: דבמסקנא לא מתרצא ההיא קשיא בין רבי יוסי הגלילי בין לרבי עקיבא. וברוב פסחים אינו, ולספרים רובם ליה. נראה לרוב רבינו משה דהכי פירושו: מידי אלא [באחר] כתיב? כיון דלא יחייב ללא כלל מקרובים - מנלה לרבי יוסי הגלילי דבשאר כל אדם לשעבוד? דילמא גאולתו מצד מלפניה, אבל אחרים לא מצו למפקיה אפילו לשעבודו ובהכי מתרצא שפיר מסתברא, ממיידי קמי נמי גאולת דרובים, ואם כן פשיטא דקרא הכי הוא, למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. **סברא קמפליגי** - פירש בקמטס: אי פשיטא לן דהאי "באלה" אקרוביס קאי - על כרחך שעבוד ד"ויצא בשנת היובל" אחרים מיטשמע, כדקאמר רבי יוסי הגלילי, משום דמצינן להקשות לרבי עקיבא: מידי "אלא באלה" כתיב? אלא כסברא פליגי, אי האי "באלה" אקרוביס קאי או אחרים קאי, דהא אחרים נמי כתיב בהאי קרא. רבי יוסי סבר: "באלה" - אלו קרובים, ורבי עקיבא סבר: "באלה" - אלו אחרים. והקשה רבינו ברוך: כיון דאי תלית לרבי עקיבא דהאי "באלה" אלו אחרים, ולשחרורו, היכי קאמר לעיל רבי עקיבא "באלה" לשעבוד? אדרבא הוה ליה למימר "באלה", היינו אחרים - לשחרורו ויש לומר: לרבי יוסי הגלילי קאמר. כלומר, מה שאתה קורא "באלה", דהיינו קרובים - לשעבוד. ורבי היא ויצא בשנת היובל מאי עביד ליה - לא בעי למאי אתא, דהא מביעי עליה שאינו נתחנח ד נכרי עד היובל, אלא ליה בעי: אמאי נקט בשנת היובל? והא כתיב

לאחרת - לקחת קידושין. הניחא כו' - פלוגתיהו לקמיה. אינו כותבו - "בתך קניה לך" ותנתו לאב, כדרך שא קידושין שהעביל כותב "בתך היא מקדשת לך". אלא אלא דאמר אב כותבו - לא ליזף משאר קידושין, ומליליה דקני ליה מה שטעני? אלא צנא בשאר העברים - בשן ועין, בראשי איברים, כעבד כנעני. שאם סימא את עיניה, וכו' עבד של עבד עברי - אינו יוצא בכך, אלא נתון לו דמי עינו, והשמיש של שווצא. אבל נקנית היא בקנין עברה - כנעניה, והם נקנין בשטר, בדלקמן (כבב). דאיתיהם לקרקעות, הנקנין בשטר בכסף ובחוקה, ומאי ניהו חוקה - ולקמן (שם) מפרש כיצד בחוקה - שיכפוד לעשות למלאכה אחרת והתמחלתם אותם - בעבד כנעני כתיב; אותם כאחזה הנקנין בחוקה, ולא אחר. כנכסי תגר - שמת ואין לו יורשין, הכסוי הפקר. לזכי אהני אם אחרת - הקדשה הנתונה לאחרת, לגלות על היתומה של "מצאת העבדים" שאב ללמדנו על קנין השטר, ולא על החוקה. אבל עיקר שטר - לאו מקדושין יליף, דמינא אדון כותבו, אלא משטר קרקעות יליף, כסטר עבד כנעני, ואב כותבו, כי היד שטר שדות מוכר כותבו, כדילפינן (קדושין טו.) מן "ואקח את ספר המקנה". שאינה יוצאה מירשה איברים - ולגופיה איצטרך, ולא למידק מיניה; אבל נקנית בקנין עברים, דכל קרא דמיבעי לגופיה - לא אתי לדוקיא. מאי מצאת - דלדוקיא נמי אתי, לומר לך: מרין יצאה לבריה מןשתה, ולא מרין הקנין. למה לי שטר - אדון גופו קנין, אלא חוב ממון - עבודת שש שנים שיש עליו. נימא ליה באפי תרו - לית לי עלך מדיד, ונפטר. גופו קני - עד שיגיע ימי חיפושיו, ולפיכך, הרב שומאל על גרענו - אינו מחול, וצריך שחרורו, ואם לאו - חזר ומשתעבד בו, אם יצעה. דלא שריי ב מחילה ממון אלא לשון שחרור, וכי כתב ליה לשון שחרור נתון ליה - נפיק, דלא גרע מנכעני דנפיק בשטר, דכתיב "אב חופשה לא ניתן לה", וגמר "לה" "לה" מאשה. במיתה האב - אביה. מיתה שמוציאה מדינת אב - שאין מעשה ידיה יורשיה, כדקיימא לן בבבא בתרוב (נמא), אמר רב יודנה אמר רבי: בת התיזנית מן האדון - מעשה ידיה לעצמה. אמר רב כהנא: מאי טעמא דרב - דכתיב "והתנחלתם אותם לכנעים ואחרים" אומר לכנעים, ולא ליתכנים וכיכנים. מגיד שאין אדם מוריש וכות שיש לו בבחו לבנו. שיי מיתה אדון דאיקמי נמי באיש - גרענו עבד את הבן, דאיתיה עבודת את הבן, דאדון, דאינו עבד את הבן, כדנתן במיתותיו (קדושין יד.) ואלא ניתני - מיתה האב, הואיל ולא שייך מדיד. שיש לו קצבה - ובספ מקנהו, ושש שנים, ויובל - כולוהו ידעו לאביה, וכמה. והא סימניו כו' - שש שמומרתה לבתיה, וש שמאחרת. למעלה - אימת דמייתא לאחר שלש עשרה שנים הוו סימני עגרות. למעלה

1 עיני, והשמיש של שווצא. אבל נקנית היא
2 בקנין עברה - כנעניה, והם נקנין בשטר,
3 בדלקמן (כבב). דאיתיהם לקרקעות, הנקנין
4 בשטר בכסף ובחוקה, ומאי ניהו חוקה - ולקמן
5 (שם) מפרש כיצד בחוקה - שיכפוד לעשות
6 למלאכה אחרת והתמחלתם אותם - בעבד כנעני
7 כתיב; אותם כאחזה הנקנין בחוקה, ולא אחר.
8 כנכסי תגר - שמת ואין לו יורשין, הכסוי הפקר.
9 לזכי אהני אם אחרת - הקדשה הנתונה לאחרת,
10 לגלות על היתומה של "מצאת העבדים" שאב
11 ללמדנו על קנין השטר, ולא על החוקה. אבל
12 עיקר שטר - לאו מקדושין יליף, דמינא אדון
13 כותבו, אלא משטר קרקעות יליף, כסטר עבד
14 כנעני, ואב כותבו, כי היד שטר שדות מוכר
15 כותבו, כדילפינן (קדושין טו.) מן "ואקח את ספר
16 המקנה". שאינה יוצאה מירשה איברים -
17 ולגופיה איצטרך, ולא למידק מיניה; אבל נקנית
18 בקנין עברים, דכל קרא דמיבעי לגופיה - לא
19 אתי לדוקיא. מאי מצאת - דלדוקיא נמי אתי,
20 לומר לך: מרין יצאה לבריה מןשתה, ולא מרין
21 הקנין. למה לי שטר - אדון גופו קנין, אלא
22 חוב ממון - עבודת שש שנים שיש עליו. נימא
23 ליה באפי תרו - לית לי עלך מדיד, ונפטר.
24 גופו קני - עד שיגיע ימי חיפושיו, ולפיכך, הרב
25 שומאל על גרענו - אינו מחול, וצריך שחרורו,
26 ואם לאו - חזר ומשתעבד בו, אם יצעה. דלא
27 שריי ב מחילה ממון אלא לשון שחרור, וכי
28 כתב ליה לשון שחרור נתון ליה - נפיק, דלא
29 גרע מנכעני דנפיק בשטר, דכתיב "אב חופשה
30 לא ניתן לה", וגמר "לה" "לה" מאשה. במיתה
31 האב - אביה. מיתה שמוציאה מדינת אב -
32 שאין מעשה ידיה יורשיה, כדקיימא לן בבבא
33 בתרוב (נמא), אמר רב יודנה אמר רבי: בת
34 התיזנית מן האדון - מעשה ידיה לעצמה. אמר
35 רב כהנא: מאי טעמא דרב - דכתיב "והתנחלתם
36 אותם לכנעים ואחרים" אומר לכנעים, ולא ליתכנים
37 וכיכנים. מגיד שאין אדם מוריש וכות שיש לו בבחו לבנו. שיי מיתה אדון
38 דאיקמי נמי באיש - גרענו עבד את הבן, דאיתיה עבודת את הבן,
39 דאדון, דאינו עבד את הבן, כדנתן במיתותיו
40 (קדושין יד.) ואלא ניתני - מיתה האב, הואיל
41 ולא שייך מדיד. שיש לו קצבה - ובספ מקנהו,
42 ושש שנים, ויובל - כולוהו ידעו לאביה, וכמה.
43 והא סימניו כו' - שש שמומרתה לבתיה, וש שמאחרת. למעלה - אימת דמייתא לאחר שלש
44 עשרה שנים הוו סימני עגרות. למעלה

40 מרשות אדון מקל ומוקד: ומה סימניו שאין מוציאין מרשות אב - מוציאין מרשות אדון,
41 מיתה שמוציאה מרשות אב - אינו דין שמוציאה מרשות אדון? מיתיה רב הושעיא:
42 יתירה עליו אמה העבריה שקונה את עצמה בסימניו. ואם איתא - ניתני נמי מיתה
43 האב! - תנא ושירי. - מאי שירי דהאי שירי? - שירי מיתה האדון. - אי משום מיתה
44 האדון - לאו שיוקרא הוא, דכיון דאיפא נמי באיש - לא קתני. - ואלא ניתני - תנא,
45 דבר שיש לו קצבה - קתני, דבר שאין לו קצבה - לא קתני. - והא סימניו דאין
46 להם קצבה, וקתני! - אמר רב ספרא: אין להם קצבה למעלה, אבל יש להם קצבה

נכבר" שיטנו תחת ירך - פירש בקונטרס: אם לא ינאל - שתעבד בו עד היובל, ואין
אתה שראית לכא בעל עיפויין, ואם תאמר: למה תיפוק ליה מרתיב (חזקיהו כה) "חשב
עם קונו משנת המכרו לו על שני היובל", ואי בנברי יאמר תחת ירך לא יצאנו שני לומר:
דאי מהחם הזה אימנא דמיירי בנברי שאינו תחת ירך, דאיתו תחת ירך, דאיתו תחת ירך, לא
היין לנברי, אם ירצה להשתחית לקבל עליו דין
תורה. אבל בנברי שיטנו תחת ירך הוא אימנא לא
ניתנו ליה לכל, אק שמענו לו אק קרא איתרי,
שחרי הרבה "ויבל" כתיבי בפרשה, לומר: שאפילו
יכול להצטרו בעל כרחו - לא תבא עליו עיפויין,
ולא יצא אלא אם כן ירצה כסף, ואף על גב
דכתיב "וחשב עם קונו" דהיינו ליה שיתקוק
עם קונו, ולא יכעוס עליו, ואף על פי שאינו תחת
הדון - עמינאם אימנא להיערים עליו ולהטעתו
בדון חשבון, ואם תאמר: אי בנברי שיטנו תחת
ירך - מה שריך יובל, למה לי מילי מדיקוד בליל
יש לומר: דהכא שהנכרי בטוח עליו ונתן לו מעות
לע מכר גופו - אב החבוב להשיגנו שריך
לדקדק. שבן מוציא בבת ישראל - הא דלא
נקט שבן ממנסי, דהוא יומי טפי - מיהו דבגט
כתיב כהדיא.

ל"מא גיה באפי תרו - תימה: אמאי פריך
למה ליתא ליה באפי תרו וילי? אמאי
פריך: וקפירנו שחרי אפילו בעבד כנעני שגופו
קני יצא בהפקר לשמואל, דאמר: המפקר עבדו
יצא לחירות ואינו שריך גט שחרורו, בפרק
"השולח" (גיטין לחא.) ולמה לי שטרא אפילו
למאן דאמר גט (לחא.) המפקר עבדו יצא
לחירות וצריך גט שחרורו - היינו משום הפקעת
איסור, כדי להחזירי בבתי ישראל. ואם כן בעבד
עברי למה לי שטרא? דילמא הכי מחזורו ויש לומר:
דאין הכי נמי ומיזו, לא הוה קשה: למה לי
שטרא, ליפקה בלתי - דפשיטא דיש יציאת
אחרות לדאי בעבד. אלא הכי קשיא ליה: אף
שבא לבריה בשטר - למה לי שטר? אחרת
הכתוב בשטר, דהיינו "הרי את בן חורין" דהרי את
לעצמן? כדנתן ב"המגרש" (שם פס. ט.) אותו
לשון עצמו דאדון לו בעל פה, דהסלק דתקן את
צריך אלא מחילה, מן מחילה דוכי בעלמא.
ולכסוף אימנא עבד עברי גופו קני - לשון הכתוב
בשטר אין מרעיל בעל פה.

אמר רבא ואתמר תבד עברי גופו קני -
מאלא חשיב במיתותין שטר - משמע
דסבר דעבד עברי אין גופו קני. ותימה: דרבא
דקאמר עבד עברי גופו קני, הכי פליגי אמנתותין?
ולכיא למינא דרבא דייק במיתותיה הכי, וליה לא
כפירא ליה הכי. דאמר לבקן בפרק (תמא.) עד
היכן לגלות שבוטעה ומסיק, רבא לטעמיה, דאמר
רבא: עבד עברי גופו קני, ויש לומר: במיתותין נמי
סברה דגופו קני, והא דלא חשיב שטר - משום
דהאנא מתנתין לא חשיב אלא יציאות שהם בעל
כרחו של אדון, אבל שטר - מדרעתו של אדון.
הקרב שומאל על גרענו - אבל אם לא היה
גופו קני - היתה מחילה מועלת, ויש לדקדק
מכאן דמחילה לא בעי קנין. ומיהו, יש לדחות:
דכיון שהוא מחוקק בגופו - אין לך קנין גדול מזה.
מיתה שמוציאה מרשות אב אינו דין
שמוציאה מרשות אדון - ואם תאמר: חופה
ותיב, שמוציאה מרשות אביה ואין מציאה
מרשות אדון. דאי חופה מציאה מרשות אדון -
אין אדם קונה בת חבירו, שחרי יכול להכניסה
ולתרוניה מרשות אדון, ויש לומר: מה לחופה -
שכן באינה מציאה מרשות אב אלא מדרעו, ולכך
אינה מציאה מרשות אדון, תאמר במיתה
שמוציאה מרשות אב בעל כרחו.

והא ארבעה קתני - נראה דרייק מהא דקתני 'ואי אתה יכול לומר ארבעה באחד מתוך' דמשמע דנחת לפרושי כוהלו. ולכא למימר דרייק מדרקתני "ארבעה מעניקים לה" - דהא אמר בפרק שני דוסוטה (ט"א) גמא שרייף אף על גב דתנא מנינא. וביי הא דארמית: בלשלה מקומות הלכה עוקרת את המוקרא. **מה** לסימנין שכן נשתנה הגוף - ואם תאמר: מכל זכר האיכא למירד לק דחומר: ומה סימנין. שאף על פי שנשתנה הגוף אינו מוציא מרשות אב - ואפילו הכי מוציא מרשות אב. מיתה. ומה שאף על פי שלא נשתנה הגוף מוציא מרשות אב - אינו דין מוציא מרשות אדון? שכן לומר: דודאי בני אדון שייך לומר שינוי הגוף גורם הוצאה. משום דדאין לו הויף קשקה. אבל קניא - לא שייך טעם דשינוי הגוף. דלעולם הוא אביה אחר השינוי כמו קודם השינוי. ואם תאמר: נעשה קל דחומר משנים ויובל שכן מוציא. מרשות אב מוציא. מרשות אדון. מיתה. ואם שמוציא מרשות אב - אינו דין וכו'. וכי תמא: מה לשנים ויובל שכן מוציא? בעבד עברי. האמר במיתת אב וכו' - סימנין ויכתיבו: לוי תמר. דאיכא למפרך: מה לסימנין - שכן נשתנה הגוף. ואם תאמר: מיתה שמוכיה דמאי אמרת: מה לסימנין שכן נשתנה הגוף - שנים ויובל ויכתיבו. מה לשנים ויובל שכן מוציא? בעבד עברי - סימנין ויכתיבו. וזור הדין. לא ראי דהו כו. וזהו השתה שכוון - שמוציא מבלגמא: שנים ויובל בעבד עברי. וסימנין נמי מוציא בבלגמא. שחרו מוציא. איש מדי קטנות. ומוציא כן. אף אינו אמר כו' ויש לומר. דאיכא למפרך: מה לתנא שכוון - שמוציא מרשות אב בעבד. ומרשות אדון. מיתה אב שמוציא מרשות אב אינו דין וכו'. ויש לומר: מה למיתה אדון - שכן מוציא בררצע תאמר במיתת אב וכו'.

והתנחלתם אותם לבניכם אחיכם כמאן שאין אדם מוריש כו' - הרב רבינו יהודה *מקורבילי הקשה: למאן לה 'והתנחלתם' שאין מוריש זכות בתו לבנו? פשיטא: דהויכא נפקא לן (כתובות מ"ב) דמעשה חבת הלא - מ'לאמה'. ואמה גופא אינו יכול להוריש לבנו. כדרייק לקמן (ז"ב) דאמה איתא עובדת לא את האב ולא את הבת ויש לומר: הני מילי. גדולה הוא הנפקא לן מ'לאמה'. אבל קטנה - לא נפקא מ'לאמה'. אלא מסברא. והשתא בזבני מבני לה וכו' - ולכתיב איצטרך 'והתנחלתם'.

והתנחלתם אותם לבניכם אחיכם כמאן שאין אדם מוריש כו' - הרב רבינו יהודה *מקורבילי הקשה: למאן לה 'והתנחלתם' שאין מוריש זכות בתו לבנו? פשיטא: דהויכא נפקא לן (כתובות מ"ב) דמעשה חבת הלא - מ'לאמה'. ואמה גופא אינו יכול להוריש לבנו. כדרייק לקמן (ז"ב) דאמה איתא עובדת לא את האב ולא את הבת ויש לומר: הני מילי. גדולה הוא הנפקא לן מ'לאמה'. אבל קטנה - לא נפקא מ'לאמה'. אלא מסברא. והשתא בזבני מבני לה וכו' - ולכתיב איצטרך 'והתנחלתם'.

והתנחלתם אותם לבניכם אחיכם כמאן שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו? פשיטא: דהויכא נפקא לן (כתובות מ"ב) דמעשה חבת הלא - מ'לאמה'. ואמה גופא אינו יכול להוריש לבנו. כדרייק לקמן (ז"ב) דאמה איתא עובדת לא את האב ולא את הבת ויש לומר: הני מילי. גדולה הוא הנפקא לן מ'לאמה'. אבל קטנה - לא נפקא מ'לאמה'. אלא מסברא. והשתא בזבני מבני לה וכו' - ולכתיב איצטרך 'והתנחלתם'.

והתנחלתם אותם לבניכם אחיכם כמאן שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו? פשיטא: דהויכא נפקא לן (כתובות מ"ב) דמעשה חבת הלא - מ'לאמה'. ואמה גופא אינו יכול להוריש לבנו. כדרייק לקמן (ז"ב) דאמה איתא עובדת לא את האב ולא את הבת ויש לומר: הני מילי. גדולה הוא הנפקא לן מ'לאמה'. אבל קטנה - לא נפקא מ'לאמה'. אלא מסברא. והשתא בזבני מבני לה וכו' - ולכתיב איצטרך 'והתנחלתם'.

לפסח - אם הביאה לפני זמנה אינן סימנין. הכי גרסינן להא מתניתא בפרק 'יוצא דופן': כן תשע שנים שהביא שתי עשרות - שומא. וביי רבינו יהודה אמור. סימן. בן שלש עשרה שנה ויום אחד ועודן בו - שומא. וביי רבי יוסף. ויהודה אמור. סימן. בן שלש עשרה שנה ויום אחד - דברי הכל סימן. והתם פריך ליה בנדה: אמאי נקט שלש עשרה ולא נקט שתיים עשרה? ומתוך לה. כן תשע שנים - הכל מודים ששומא. מכן תשע ועד כן שתיים עשרה שנה ועודו - כן. כשהגיעו לתשעים עשרה ולא נשרו פלוגתא. אבל אם נשרו קודם שתיים עשרה לא פליגי רבי יוסי. דאיגלאי מלמלת לאלו סמן היה. ומכן שלש עשרה שנים ויום אחד מודו רבנן דהוי שמש. ואפילו שנינו. שומא - ר' ירודה"ה ר' ירודה"ה.

לפסח - אם הביאה לפני זמנה אינן סימנין. הכי גרסינן להא מתניתא בפרק 'יוצא דופן': כן תשע שנים שהביא שתי עשרות - שומא. וביי רבינו יהודה אמור. סימן. בן שלש עשרה שנה ויום אחד ועודן בו - שומא. וביי רבי יוסף. ויהודה אמור. סימן. בן שלש עשרה שנה ויום אחד - דברי הכל סימן. והתם פריך ליה בנדה: אמאי נקט שלש עשרה ולא נקט שתיים עשרה? ומתוך לה. כן תשע שנים - הכל מודים ששומא. מכן תשע ועד כן שתיים עשרה שנה ועודו - כן. כשהגיעו לתשעים עשרה ולא נשרו פלוגתא. אבל אם נשרו קודם שתיים עשרה לא פליגי רבי יוסי. דאיגלאי מלמלת לאלו סמן היה. ומכן שלש עשרה שנים ויום אחד מודו רבנן דהוי שמש. ואפילו שנינו. שומא - ר' ירודה"ה ר' ירודה"ה.

לפסח - אם הביאה לפני זמנה אינן סימנין. הכי גרסינן להא מתניתא בפרק 'יוצא דופן': כן תשע שנים שהביא שתי עשרות - שומא. וביי רבינו יהודה אמור. סימן. בן שלש עשרה שנה ויום אחד ועודן בו - שומא. וביי רבי יוסף. ויהודה אמור. סימן. בן שלש עשרה שנה ויום אחד - דברי הכל סימן. והתם פריך ליה בנדה: אמאי נקט שלש עשרה ולא נקט שתיים עשרה? ומתוך לה. כן תשע שנים - הכל מודים ששומא. מכן תשע ועד כן שתיים עשרה שנה ועודו - כן. כשהגיעו לתשעים עשרה ולא נשרו פלוגתא. אבל אם נשרו קודם שתיים עשרה לא פליגי רבי יוסי. דאיגלאי מלמלת לאלו סמן היה. ומכן שלש עשרה שנים ויום אחד מודו רבנן דהוי שמש. ואפילו שנינו. שומא - ר' ירודה"ה ר' ירודה"ה.

ב"ב

(יכול אפילו חלה - בתוך שש שלימים, היא חייב להשלים ימי חלוה. תלמוד לומר ובשבעית יצא - אפילו לא עבר שש שלימים.) ופגע בו יובל - אחרי כן. מהזרחה. בעושה מעשה מהם - בחילוי, שהוא מעשה קל, קנה לעולו; כל שש אינו חייב להשלים. דאז עבר חלה מלאכה. מעשה מהם - תופר. חלה ארבע נעשה בו - דהכי קרנה; כי חלה שלש - אינו משלים. חלה יותר מבאן - כחלה כל שש. והוא

אמה העברה; בסימנים תלמוד לומר וכי תשלחנו - תימה; דלקמה דרשינן "אף לאמתך תעשה כן" - להענקה, ולמה לי תרי קראי; ויש לומר: דתריהו צריכי; דאי לא בא "לאמתך" - לא וזה ליפנה הענקה באמה העברה ימינו תשלחנו". כיון דלא האשכח בה הענקה כלל. ואי לא "וכי תשלחנו" - מא"ף לאמתך; לא היה שמעינן הענקה אלא ביוצאת בשש, דומיא דעבד, אבל בסימנים - לא. **חלה**

1 חייב להשלים. מכל מין ומין - במצאנך ומגרתך
2 ומיקרבך, וגם המושה חלימה מכל אהד. שהן
3 המשה עשר סלעים. ולקמה פריך: מנינא אתא
4 לאשמעינך; בשלישם של עבד - קול שור מועד
5 שהרג את העבד. ולקמה יליף טעמא. בחמישים
6 של ערבי - הוא קרב גדול שבטובא. מנינא
7 אתא לאשמעינך - בשלש מנינן של חמש, הוה
8 ליה חמש עשר. אתא לא שמענן כל בו - להכי
9 תני שור מועד. להשמיש לאשמעינך, דלא קפיד
10 אלא אמנאנא דהמשה עשר סלעים, אבל אפיק
11 מכל מין - לא קפיד; דאי בעיר ליה מהאי וטפי
12 ליה מאי - לית לן בה. ריקס ריקס - ולא
13 תשלחנו ריקס (דברים טו) ופריך הוב כתיב
14 (שמות לו) "כל בכוור סוף תבדיל ויא יראנו
15 ריקס". אי כתיב ריקס לבסוף - הענך תענין לו
16 במצאנך מגרתך מיקרבך ולא תשלחנו ריקס -
17 כדקאמרתי. ריקס מערבא - קודם "הענך
18 תענין", שיש "ריקס" בו. מעולת ראה -
19 דלתייה אלא שתי כסף. אשר בריך - סיפא
20 ד"הענך תענין" הוא. למפרך תדרוש המקרא
21 לרבות ולכל. ובעתי תנינה - כתיב הכא
22 "תחן לו", ומכתיבתם בנזיק עבד כסף שלשים
23 שקלים יורן" אלהינו" (שם כ"א). ונלף נתינה
24 מעבד חדא דתפשתה מרובת בו - כולה חדא
25 קושיא היא. ע"י עבד מעבד הוה ליה למילף.
26 מיכה מיכה גמר - אין אדם גז ומגדה שיה
27 מעצמו, ומסורה היא להם מרובותיהם וסויה
28 איזו תיבה נכתבה לגורה שוה, ככל דבר הלמד
29 ממכירו. וחד השתא חדא אמרתיך דרבי שמעון
30 גמר מרביה דנתינת הענך נדרש לגורה שוה
31 הוה פריכין; גורה שוה מנא ליה, דגמר נתינה
32 דערבך, נגמר מנתינה דעבד? משום הכי
33 איצטריך לתרייה גורה שוה, דרבי שמעון לאו
34 גורה שוה דנתינה שוה אלא דמיכה. כתיב
35 בעבד ויקרא בו, "וכי גומר", ומכתיב מערבך (שם
36 כ"ז) ואם מך הוא". היינו דכתיב צאן גורן ויקב
37 - למיכה. שור גורה שוה אצל חד ממניה, דהוה
38 להו חמשה עשר. לפה ל - הואיל וסופו לרבות
39 כל דבר מאשר בריך", בכלל בריכה - צאן פרה
40 ורבה, וכן גידולי קרקע.
41 **למעוטי**

יכול אפילו חלה - תלמוד לומר **"ובשבעת יצא"**.
אמר רב ששית: הָאָהּ בְּמֵאָה עֶסְקִינוּ - בְּגוֹן שְׁפָרָה
וּפָגַע בּוּ יוֹבֵל מִהוּ דְתִיקָא: הוּאִיל וְאִפְסִי לִיהּ יוֹבֵל -
שִׁילוּחוֹ מַעֲמֻד קִרְוִין בֵּיהּ, וְלֹא נִקְנְסִיהּ, וְנַעֲנוּק לִיהּ,
קָא בְּשִׂמְעוּ לָן. אָמַר מַר: יוֹבֵל אֶפְילוּ חֵלָה תִלְמוּד
לוֹמַר "ובשבעת יצא". אֶפְילוּ חֵלָה כֵּל שֵׁשׁ? וְהִתְנַאי:
חֵלָה שְׁלֹשׁ וְעַבְד שְׁלֹשׁ - אִינוּ חַיִּיב לְהַשְׁלִים, חֵלָה
כֵּל שֵׁשׁ - חַיִּיב לְהַשְׁלִים! אָמַר רַב שֵׁשִׁית: בְּעוֹשֵׂה
מַעֲשֵׂה מַחֲטָה. הָאֵ גּוֹפָא קְשִׁיָּא; אִמְרַת חֵלָה שְׁלֹשׁ
וְעַבְד שְׁלֹשׁ - אִין חַיִּיב לְהַשְׁלִים, הָאֵ אַרְבַּע - חַיִּיב
לְהַשְׁלִים. אִימָא סִיפָא; חֵלָה כֵּל שֵׁשׁ חַיִּיב לְהַשְׁלִים,
הָאֵ אַרְבַּע - אִין חַיִּיב לְהַשְׁלִים! - הִכִּי קָאָמַר: חֵלָה
אַרְבַּע - נַעֲשֵׂה כְּמוּ שְׁחָלָה כֵּל שֵׁשׁ וְחַיִּיב לְהַשְׁלִים.
תְּנִי רַבְנִי: בְּמָה מַעֲנִיקִים לּוֹ? חֲמֵשׁ סְלָעִים מְכָל מִין
וּמִין, שְׁחֵן חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה סְלָעִים, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר.
רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: שְׁלֹשִׁים, בְּשִׁלְשִׁים שָׁל עַבְד. רַבִּי
שְׁמֵעוֹן אָמַר: חֲמִישִׁים, כְּחֲמִישִׁים שְׁבַעֲרִבִין. אָמַר מַר:
חֲמֵשׁ סְלָעִים מְכָל מִין וּמִין, שְׁהֵם חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה
סְלָעִים, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. - וְרַבִּי מֵאִיר מוֹנִיָּא אֶתָּה
לְאִשְׁמוּעִינָ? - הָאֵ קָא בְּשִׂמְעוּ לָן: מִיבְצַר הוּאִי דְלָא
מִיבְצַר לִיהּ מַהֵאֵ מוֹנִיָּא, וְאִי בְצַר לִיהּ מַחְד מִינָא
וְטַפִּי לִיהּ מַחְד מִינָא - לִית לָן בַּהּ. מֵאִי טַעֲמָא
דְּרַבִּי מֵאִיר? יְלִיף "ריקס", "ריקס" מִבְּכוּר מַה לְחֵלָן
חֲמֵשׁ סְלָעִים - אָף פָּאן חֲמֵשׁ סְלָעִים. - וְאִימָא
חֲמֵשׁ סְלָעִים מִפּוֹלְהוּ? - אִי פְתִיב "ריקס" לְבַסּוּף
26 - בְּרַקְאֶמְרַתִּי, הִשְׁתָּא דְכִתְבִּי "ריקס" בְּרִישָׁא - שְׁרִי
27 "ריקס" אֶצְאָן, "ריקס" אֶגּוֹרָן, "ריקס" אֶצְאָבִי."
וְיִלְף "ריקס" "ריקס" מַעֲוֹלַת רֵאִיָּה? אָמַר קְרָא:
29 "אֲשֶׁר בְּרִכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ". רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: שְׁלֹשִׁים
כְּשִׁלְשִׁים שָׁל עַבְד. מֵאִי טַעֲמָא דְרַבִּי יְהוּדָה? יְלִיף
30 נְתִינָה נְתִינָה מַעֲבַד, מַה לְחֵלָן שְׁלֹשִׁים - אָף פָּאן
31 שְׁלֹשִׁים. - וְיִלְף נְתִינָה נְתִינָה מַעֲרִבִין, מַה לְחֵלָן
32 חֲמִישִׁים - אָף פָּאן חֲמִישִׁים? - חֲדָא: דְּתַפְשִׂתָּה
33 מְרֻבָּה - לֹא תַפְשִׂתָּה, תַפְשִׂתָּה מוּעָט - עוֹד: עַבְד מַעֲבַד הוּוּ לִיהּ לְמִילָה. רַבִּי
34 שְׁמֵעוֹן אָמַר: חֲמִישִׁים כְּחֲמִישִׁים שְׁבַעֲרִבִין. מֵאִי טַעֲמִיהּ דְרַבִּי שְׁמֵעוֹן? - גָּמַר נְתִינָה נְתִינָה
35 מַעֲרִבִין, מַה לְחֵלָן חֲמִישִׁים - אָף פָּאן חֲמִישִׁים. - וְאִימָא בְּפָחוּת שְׁבַעֲרִבִין! - "אֲשֶׁר בְּרִכְךָ
36 ה' אֱלֹהֶיךָ" פְּתִיב. - וְיִלְף נְתִינָה נְתִינָה מַעֲבַד, מַה לְחֵלָן שְׁלֹשִׁים? אָף פָּאן שְׁלֹשִׁים! חֲדָא:
37 דְּתַפְשִׂתָּה מְרֻבָּה - לֹא תַפְשִׂתָּה, עוֹד: עַבְד מַעֲבַד הוּוּ לִיהּ לְמִילָה. - רַבִּי שְׁמֵעוֹן מִיכָה
38 מִיכָה גָּמַר. - בְּשִׁלְמָא לְרַבִּי מֵאִיר - הִינּוּ דְכִתְבִּי צֹאן גּוֹרָן וְיִקֵּב, אֶלְא לְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי
39 שְׁמֵעוֹן - הָאִי צֹאן גּוֹרָן וְיִקֵּב לְמָה לִּי? - הָאִי מִיפְעִי לִיהּ לְכַתְּנָא: יוֹבֵל לֹא יְהוּ מַעֲנִיקוֹן
40 אֶלְא מְצֹאן גּוֹרָן וְיִקֵּב, מִנּוּן לְרִבּוֹת כֵּל דְּבַר - תִּלְמוּד לומר "אֲשֶׁר בְּרִכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ". אִם כֵּן
41 מַה תִּלְמוּד לומר צֹאן גּוֹרָן וְיִקֵּב - לומר לָךְ: מַה צֹּאן גּוֹרָן וְיִקֵּב מִיּוֹחֲרִים, שְׁיִשְׁנִין בְּכֻלָּל בְּרִכְךָ
42 - אָף קָל שְׁיִשְׁנִין בְּכֻלָּל בְּרִכְךָ, יִצְאוּ כִסְפִים, דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמֵעוֹן, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר:
43 יִצְאוּ פְּרֻדוֹת. - וְרַבִּי שְׁמֵעוֹן - פְּרֻדוֹת מִשְׁבַּחַן בְּגוֹפִיָּהוּ. - וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב: כִּסְפִים
44 עַבְדִּי בַהּ עוֹסְקָא. וְצִרְיָא, דָּאִי פְתַב רַחֲמָנָא צֹאן - הוּוּ אִמְוִיָּא: פְּעֻלִי חַיִּים - אִין, גִּידוּלִי
45 קַרְקַע - לֹא, פְתַב רַחֲמָנָא גּוֹרָן, וְאִי פְתַב גּוֹרָן הוּוּ אִמְוִיָּא: גִּידוּלִי קַרְקַע - אִין, פְּעֻלִי חַיִּים -

46 קַרְקַע - לֹא, פְתַב רַחֲמָנָא צֹאן. יִקֵּב לְמָה לִּי?
למר

למעוטי כספיים למור למעוטי פרות - צריך לפרש דמור ממועט כספיים דוקא, ומר ממועט פרות דוקא. אבל לפי פסחים דלא גרסינן "ורבי אליעזר בן יעקב כספיים משבחי בעסקא" - צריך לומר: למעוטי פרות, וכל שכן כספיים. ומיהו קשה: אמאי נקט כלל יקב? הוא מכלל ופרט לדלעיל מצינו למעוטי! לכך נראה לרבי גרסתי: למור לאתווי כספיים

למר לאתווי פרות. והשתא איצטרך שפיר יקב: דאי לא כתיב יקב - לא הוה מרבינן לא כספיים ולא פרות, דהוה ממועטין ותריווהו מצינן גורן. אבל השתא דמביח צאן ויקב - הי יקב בעין מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבותו לרבי שבען אהא לרבות פרות דוקא, דמשבחי בפניהו, ולרבי אליעזר בן יעקב לרבינו כספיים דוקא, דמשבחי ביהוה. **מרבא** אני את הבן שכן קם תחת אביו ליעדה ולשדה אחתה - פירש בקומתו: המקדיש שדה אחתה פודה בית ורע חומר עבודים בתומים שקל כסף, ואם לא פודה ומכרה הגורם לאהר, כשיצאה מיד הדוקא כיוול מתחלקת לכהנים. אבל אם לקחה בנו של המקדיש מיד הגורם - אינה יוצאה מידו כיוול להתחלק לכהנים, דכתיב "ואם מכר את השדה לאיש אחר" ולא לבן. ואם תמרה אמאי לא קאמר ליה: נחלה דבן קודם לאהר? ויש לומר: ולא חשיב אלא אתה לדליננהו באח כלל ואיתנהו בן, אבל נחלה אחיה נמי באח, במקום שאין בן ובת.

חליפי עבודה זרה קא שקול - ואין לומר משכנא משום ברידה, כלומר: השתא הוברר דזה חלקו, דאם בן - אפילו באי לרשותו נמי יתא מותר מחזי טעמא. **אלא** מדרבנן גזירה שמיא יחזור לסורו בן - והשתא לא הוי חליפי עבודה זרה, דהכמיס לא תקנו לו ירושה כי אם בדיחה, דהם אמרו דהם אמרו. ואל תמהר: אמאי יחזור לסורו? הא מיד שנתגירי בקטן שנולד רבו, ואם יחזור לסורו - יש לו דין ישראל מומרו ויש לומר: שטיעה להויתו לו חלק ירושת אביו, ותוספות שנינים.

באן

אינה עובדת לא את הבן ולא את הת. **מנהגי מילי?** אמר רבי פדא: דאמר קרא "ואף לאאמתך תעשה בן" - הקישה הפתוב לנרצע; מה נרצע אינו עובד לא את הבן ולא את הבת - אף אמה העבדיה אינה עובדת לא את הבן ולא את הת. - והאי "לאאמתך תעשה בן" להכי הוא דתאף? הא מביעי ליה לכתניא: "ואף לאאמתך תעשה בן" - להשניק. אמה אמר להשניק, או אינו לא מביעי? פשהוא אומר "ואם אמר יאמר העבד" - ולא אמה העבדיה, הרי רציעה אמור. הא מה אני מקיים "ואף לאאמתך תעשה בן" - להשניק! וכן נביתוב קרא "לאאמתך בן", מאי "תעשה" - ששמעתי מינה תרת. **תנרצע** והממפר לנכרי אינו עובד לא את הבן ולא את הת. **נרצע** - דכתיב "נרצע ודניו את אינו במרצע ועברו עלעלם" - ולא את הבן ואת הת. נמפר לנכרי מניין? אמר חזקיה: אמר קרא "וחשב עם קנהו" - ולא עם יורשי קנהו. אמר רבא: דבר תורה נכרי יורש את אביו, ששנאמר "וחשב עם קנהו" - ולא עם יורשי קנהו, מפלל דאית ליה יורשים. גר את הנכרי אינו מדברי תורה אלא מדברי סופרים. דתני: גר ונכרי שרשיתו ואם אביהם נכרי, גר יכול לומר לנכרי: מול אמה עבודה זרה ואני מעות, מול אמה יין נסך ואני פירות. משבאו לרשות גר - אסור. וא סלקא דעתך דאורייתא, כי לא באו לרשותו נמי, כי שקול - חילופי עבודה זרה הוא דקא שקול. אלא מדרבנן, גזירה הוא דעבוד רבנן, שמיא יחזור לסורו. תניא נמי הכי: במה דברים אמורים - פשרישו, אבל משנשתתפו - אסור. נכרי את הגר, וגר את הגר - אינו לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים. דתני: לזה מעות מן הגר שנתגירו ביו עמו - לא יחזור לבניו, ואם החזיר - אין רוח חכמים נוחה הימנו. ויהתניא: רוח חכמים נוחה הימנו - לא קשיא;

למעוטי בן - דלא תימא "אשר ברכך" רבויא הוא, וריבה הכל. וכיון דאיתריב גדולי קרקע ובעלי חיים - (כל שכן) כספיים. הכל לפי הירבה - אם נמתוך היתב בשבילו הירבה - תוסף על הענק, ואם לאו - אל תפחות מן הכתוב. **עבד עברי עובד את הבן** - מת אדונו עובד את בנו עד מלאת שבת, או עד היובל הפוגע בתוכו, ואינו עובד את

הבן - אם אין לו בן, ולא ליוורש - שאר יורשין, כגון הבת או האח. **יעבד** - מרלא כתיב "יעבדך". שכן קם תחת אביו ליעדה - שמייעד אמה העבדיה בכסף בתוכה, ואין צריכה קידושין אחרים, דכתיב (שמות כא) "ואם לבנו יענינה". ולשרה אחותה - המקדיש שדה אחותו פודה בית כור ועד חומר שעורים בתומים שקל כסף, ואם לא פודה ומכרה גורם לאחר - אין יכול עוד לפדותה, וכשיוצאה מיד הלוקח כיוול - מתחלקת לכהנים. אבל אם לקחה בנו של מקדיש - אינה תינתא הימנו כיוול להתחלק לכהנים. דכתיב וינא עמבין (כהב:) "ולא יגאל את השדה" - בעלים, "ואם מכר את השדה" גובר, "לאחר" - ולא לבן. ואי אינו אלא לאחרי ולא לאהר? פשהוא אמר: למה לא תהא אמור, הא מה אני מקיים "לאחר" - לאחור ולא. ומה ראתי לרבות את הבן ולהוציא את האהר? מרבה יש את הבן - שכן קם תחת אביו ליעדה ולעבד עברי. ארביה מרבה אין את האהר שכן תחת אחיו ליובם כלום יש יובם אלא במקום שאין בן האם יש בן אין יובם - בניחוחא. אלא מעמא מאי מרביט לבן שפא - דאיכא האי פירא דכלום יש יובם בן, ומשני: שדה אחוזה נמי מהאי פירא בן, דאי לאו האי פירא דכלום יש יובם - לא קיימא לן לרבינו בן שפי מאת דוחם לא בן כתיב בהויא לא אח כתיב בהויא, אלא משום דקם תחת אביו ליעדה, דכתיב בהויא - הוא דרביב ליה. ופירכין עלה, ארביה, מרבה אינו את האהר שכן קם ליובם, ואיצטרך לשניו עלה: כלום יש יובם בן, האם יש בן - אין יובם. והתם ליכא למילף מרביה תרתי והבא חור - דהוא חורא וחורא ניהו, אלא דאיכא יעידה בן ויובם באח דכתיב בהויא. מה נרצע אינו עובד את הבן - דכתיב (שמות כא) "ועבדך" - לו ולא לבן. להשניק - בקרא לדלעיל מיניה כתיב "ועבדך", ודור כתיב רציעה, וכתיב בתריה "ואף לאאמתך תעשה בן", ואהנע קאי, אם בן - ולדקישא לתודה אתא ככתוב "ואף לאאמתך בן", מאי "תעשה" - לאגמורי נמי יאנעק, בן תורה - מדאיצטרך למעוטי עבד עברי. משבאו לרשות גר אסור - להתחילם, דקמתניו מאיסורי הנאה, כי לא באו נמי - מכי מייח נכרי וכה כחצאן, והשתא קא מחליף ליה. אלא משום מינה הא יודיש את אביו נכרי - לאו מדאורייתא הוא, דאינו מתיישב אחר הנכרי, וכקטן שנולד מאליו דמי, אלא מדרבנן הוא. שפא יחזור לסורו - משום ממונו. נכרי את הגר - שנתגירי האב, וגר את הגר - אב ובנו שנתגירו. לא יחזיר לבניו - אם מת האב, אין רוח חכמים נוחה הימנו - אין דעת חכמים נוחה עליהם בעלשמה כלומר: אין מוחזקין לו טובה, בלא הצריכוהו לכך. ולדודו

עבודת זרה קא שקול - ואין לומר משכנא משום ברידה, כלומר: השתא הוברר דזה חלקו, דאם בן - אפילו באי לרשותו נמי יתא מותר מחזי טעמא. **אלא** מדרבנן גזירה שמיא יחזור לסורו בן - והשתא לא הוי חליפי עבודה זרה, דהכמיס לא תקנו לו ירושה כי אם בדיחה, דהם אמרו דהם אמרו. ואל תמהר: אמאי יחזור לסורו? הא מיד שנתגירי בקטן שנולד רבו, ואם יחזור לסורו - יש לו דין ישראל מומרו ויש לומר: שטיעה להויתו לו חלק ירושת אביו, ותוספות שנינים.

באן

כיון שפירש טליתו - פירש בקונטרס: בדברי עקיבא גרס: כיון שפירש טליתו, דעל כרחק מיבעי ליה לאוקמי יש אם למקרא, כדאמרין פרק קמא דסנהדרין (ד.א. ו) יש אם למסורת כרבי אליעזר, כדורשין בבברות (ד.א. ז) דרמין מהאי פלוגתא על מילתא אחריית, דאמר התם: לרבי אליעזר יש אם למקרא, ורמין עלה מהא דיש אם למסורת

ליה לאוקמי יש אם למקרא כרבי עקיבא, כדאמרין בסנהדרין פרק קמא, ויש אם למסורת כרבי אליעזר כדורשין בבברות. דרמין מהא פלוגתא על מילתא אחריית, דאמרין התם: לרבי אליעזר יש אם למקרא, ורמין עלה מהא דיש אם למסורת כספירא אליה בפרק ”כל פסולי המוקדשין”. ובמכילתא גרסין ”שפירש טליתו עליה” בדברי רבי עקיבא, ודריב אליעזר ליתא התם, לעם נביר -

דיחיינו שפחות, ואין ימשול האב - מאחר שפירש טליתו לרבי, שפחות עליה שיער, אם גירשה אצל אב - חזרו ומוכרה, אבל לא יעדה, חזרה אצל אב - חזרו ומוכרה, כרבנן דאמר ליעל לשפחות אחר אישות אחר דלא - כל הכא, דמכיון יעדה הוה ליה לאישות, אבל לשפחות אחר שפחות - מצי מוזבין, ורבי אליעזר אומר כיון שבגד בה שוכרה לשפחות - שוב אינו יכול למכרה לה עם נביר, דיחיינו שפחות, אבל לשפחות אחר אישות - קידושין - מצי מוזבין, ורבי שמעון ורבי לוי לא רבוי אליעזר: כיון שבגד בה - שוב לא ימכרה, ודרוש ליה נמי כיון עקיבא - דכיון שפירש טליתו עליה לא ימכרה, להכי קאמר ליה לשפחות אחר אישות ולא לשפחות אחר שפחות, למסורת - ”בבגדו” כתיב ולא ”בביגדו” אין הברת חזק בלא יודע ונקודה שחתת הבית במקום יוד משמשת, אבל כל מה שנתבטח - היה לו לקרות חטף קמץ - ”בבגדו” לא חתו בגידה, כמו שאתה קורא ”בשמעו את דברי האלה” (דברים כט), יש אם למקרא - ”בבגדו” קרינן כמו ”ותחפשדו בבגדו” (בראשית לו), יש אם למקרא ולמסורת - והלכך דרש תרתייהו, ואם תאמר, הא דאמר בסנהדרין גבי ”בסכת בסכת בסכות” לרבי שמעון יש אם למקרא - התם ליכא למימר מקרא ומסורת, דאי איתיה להאי - ליתיה להאי, אם שלשה פרות ויבשרת - ואם תרש מקרא, ואם תפסול שניהם, יעוד - אמר לאמנות העבירה; דרי את יעודה לי כספא מקנתך, אם יעודי מיעד - כלומר, לקידושין שלם שפחות מוכרה, אין לאביה רשות בה - כדאשכחן לענן נדרים, אפקא קרא משרותיה ”ונדר אלמנה וגרושה וגו’”, וליענן יורשה - יורש אותה” - מכאן שחבעל עלי את אשתו, **הבא** - דקמת; פירש טליתו - לאו בייעוד קאי, אלא בקידושי קטנה בעלמא, שכל אב נמכרה, כיון שפסלה לבי שפחותה, בה כל, כלומר, שקידשה לאישות, אין מוכרה - האב לבנה לקרובים שהיא אסורה עליהם ליעוד, דבעינן ”אשר לא יעדה” (שמות כא), כושרה לקרובים כל בעינן יעוד, והכי

דאיתיה - אמר קרא דתפיס, ושוין שפוחיה, לכהן גדול, וקידושין תופסין לו בה, וקידושין תופסין בחיובי לאין, לרמקמן בפרק שלישי (סח.א), ורבי נפשח - שלא על ידי אביה, ונתארמלה הימנו, אלמנה קרי לה - בתמייה; וכי שי במעשה קטנה כלום? ואמר רב עמיש גרסין, אבא - שנתארמלה קידושי יעוד, והאי הדרר מצי לזבנה לא קרי ליה לשפחות אחר אישות - אליבא דרבי יוסי רבי יהודה היא, דאמר (סו.א) מעות הראשונות של מקנתה לאו לקידושיה ניתנו, וכו’ לבי יעוד על - עבדות שיש לו עליה מיעד, ואין קידושין אלו על ידי האב, וגזירת הכתוב היא שיהיו קידושין - הילכך הדר מצי לזבנה, **הא אין אדם מוכר וכו’** - ואפילו אחר אידוסי, **שאני אידוסי** - ידד - דכיון דהוא לא קידשה - יכול למכרה, **בשלמא מאירוסין שאני** - איכא למימר: אבא פקיד קרא דלא לזבנה בתר קידושיה, וכיון דהיין קידושין לאו אירו

עבד - ניתן לו רשות למכרה, **אלא נישואין** כו
במאי

כיון שפירש טליתו עליה שוב אין רשאי למוכרה, דברי רבי עקיבא, רבי אליעזר אומר: ”בבגדו בה” כיון שבגד בה - שוב אין רשאי למוכרה. **כמאי קמפליגי? רבי אליעזר סבר: יש אם למסורת, ורבי עקיבא סבר: יש אם למקרא, ורבי שמעון סבר: יש אם למסורת.** **כעו רבה בר אבהו: יעוד, נישואין עושה או אירוסין עושה? נפקא מינה לירשה, ולמטא לה, ולקפח נדריה. מאי? - תא שמע: ”בבגדו בה”, כיון שבגד בה, הלא מוזבין לה, הא יעודי - מיעד לה. ואי אמת נישואין עושה, כיון דנישאת - שוב אין לאביה רשות בה. אלא לאו שמע מינה: אירוסין עושה - אמר רב נחמן בר יצחק: הכא בקידושין דעלמא קאי, והכי קאמר: כיון שפסלה אביה למו שנתחייב בשארה פסותה ועונתה - שוב אין יכול למכרה. תא שמע: אין מוכרה לקרובים, כשום רבי אליעזר אומר: מוכרה לקרובים. ושוין שמוכרה אלמנה לכהן גדול, גרושה ולזונה לכהן הדיוט, תאי אלמנה היכי דמי? אילמא דקדיש נפשח - אלמנה קרי לה? ואלא דקדישה אביה - מי מצי מוזבין לה? והא אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות, ואמר רב עמרם אמר רבי יצחק: הכא בקידושי יעוד, ואליבא דרבי יוסי ברבי יהודה, דאמר: מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו, ואי אמת נישואין עושה - כיון שנישאת, שוב אין לאביה רשות בה! ואלא מאי - אירוסין עושה, ושוין שמוכרה? הא אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות! אלא מאי את? לבי למימר - שאני אירוסין ידדה מאירוסין דאביה, אפילו תיסק נישואין עושה - שאני נישואין ידדה מנישואין דאביה. תא שמע: אלא מאי? בשלמא אירוסין מאירוסין - שאני, אלא נישואין מנישואין**

וכתיב ללא ”באלף”, והשתא מגלה על ”בבגדו” שהוא לשון בגידה, **זבונן** הוא דלא מוזבין לה את יעודי מיעד לה, לאו דקא יעודי מיעד, אלא ורצה לומר: קודשין מקדש לה, דאי לא היה יכול לקדשה - אמאי קאמר: שוב אינו רשאי למכרה? פשיטא: אפילו לקדשה אינו יכול, כל שכן למכרה! וש מיישבין התייגסא: בזני דלא מוזבין לה - הא לשאר מיני מצי עבד, אורא מתמה מגידא: אם יעודי מיעד לה, כיון: הכי אמרין דהא שמי מילי מצי עבד, וקא עבד יעודי מיעד לה, ואי אמרת נישואין עושה - אין לאביה רשות בה, ודחק. **בשלמא** אירוסין מאירוסין שאני - פירוש: שאני אירוסין ידדה, דכיון דהוא לא קדשה - יכול למכרה, אלא נישואין מנישואין מי שאני! פירש הקונטרס: כיון דמאורייתא נפקא משרותיה לגמרי, וקשה: והא אירוסין נמי הוה דאורייתא, כדילפינן לעיל מיבי יקחי, וכי תימא: דבכל מקום ש חלקת בין אירוסין לנישואין, משום דבישואין נפקא משרותיה לגמרי, כדפירש הקונטרס - לא ליתא, דהא קטנה, דהא מסרה נפשח לחופה - הכי נמי דנקפא מירוסין דאבא פשיטא לדא רב לא, אי מסרה נפשח לחופה - הכי אירוסין מירוסין שאני - דבבית ברשתה דלאו לכל מילי, לירשה ליתמינא לאו להלפא אירוסין ידדה, פירוש: כשקיבל אבה קדושין, אבל נישואין מוגרין, דמפיק ליה לגמרי משרותיה דאב - אם כן היו חדש, ואיכא למימר אין כל בה אלו חדש, ואיכא למימר אין חודש מאירוסין ידדה, פירוש: כשקיבל אבה קדושין, אבל נישואין ידדה נמי לא מצי מוזבין לה, אבל קטנה דממסרה נפשח לחופה - לא אשכחן דנקפא מירוסיה דאב בחכי. אין לחלק בין נישואין ידדה לנישואין ידדה, ובנישואין ידדה נמי לא מצי מוזבין לה.

מי שאני - כיון דנישואין דאורייתא ניהו, נפקא לגמרי מרשותיה. ולרב נחמן דאמר - לקמן: לרבי יוסי ברבי יהודה נמי במעוט הראשונות היא מתקדשת, קידושיין דאב ניהו - במאי מוקי לה? ואפילו אירוסין עושה - הכי הדר מובין לה? מוקי לה ברבי אליעזר - גרסינן. ואמר לשפחות אחר שפחות כו' - וקדריש: כיון שבנד בה. ועד השתא

במאי מוקי לה ברבי אליעזר - פירש בקונטרס: ועד השתא מהדרין לאוקומי דלא כרבי אליעזר, דשמותי הוא. לפירוש רבינו תם, דגריס הכא: במאי מוקי לה ברבי עקיבא - צריך לומר: ועד השתא מהדר לאוקומי כרבי אליעזר משום ורבנן דרבי שמעון קימי כותיה. דאמר: אבל לא לשפחות אחר איתא. ועוד: רבי שמעון בן אבהו דלא לשפחות אחר שפחות.

איש פרט לקטן - ואף על גב דקטן לאו בר ענישין הוא. מכל מקום איצטרך קרא למעוטי - דקא סלקא דעתך שיהא נהרג. כיון שהאשה נהרגת על ידו.

ומדאורייתא חזיא ליה - פירש בקונטרס: דוקוקה לו. וביאנתו ביאה לכל דבר, וקנאה לירושא וליטמא לה. כדתנן (נדה מהא.) בן טעש שבא על יבמתו - קנאה. וקשה: דזה אינו אלא מדרבנן, ולפוסלה מן האחקין. כדתנן ב'האשה רבד' (יבמות ג'ב.) עשו ביאת בן טעש כמאמר גדול. אבל לירושא ולשאר דברים - לא היא קנאה. והתנן ר'בן גמליה: לא קנאה לירושא ומדאורייתא חזיא ליה בעלמא. כגון שהיה היבם גדול. וקטן זה ביאתו ביאה - כלומר, שאם בא על אחת מכל עריות שבתורה מוכיח על ידו. מהו דתימא:

הוייל במדאורייתא בן טעש, אי לאו היא קרא כשאתה. קא שמענן לן שאינו קונה אותה אלא מדרבנן. כדאמרנן בעלמא (שם): עשו ביאת בן טעש כמאמר גדול. **תרתין** - פירש בקונטרס: הא בהא תליא. כלומר, חדא מילתא היא; דכיון שאין יעד אלא מדרע - פשיטא דאין יעד מועיל אלא גדול, שהרי קטן לא מצוי לשוויי ליה ליה לקדש. ור'בן רבנא לא חלון פיריה - תרתי - כלומר, דסתין אהרדי; דרישא דאמרין: אין יעד אלא בגדול - משמע אפילו שלא מדעת מהני. והדר אמרין: אין יעד אלא מדעת. משמע: אבל שלא מדעת - לא מהני.

אומר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קידושיך לאשמעוניה. פשיטא. למה לא תתקדשי? אפילו היה אומר 'מן מנה מילתא ותתקדשי בת' - כל היתה מקודשת מדין ערב, כדלעיל (ד'א.). כל שכן שאמר לבתו וכי תמא: והבא לא שייך דין ערבות. ויהא לא דיבר למקדש - דאם כן, לרבי יוסי ברבי יהודה, דאמר מקודשת כפרושה אחרונה, אטו נילף מינה דאם לא אמר כלום לא למת בלא למקדש תלוא מקודשת? אלא על כרחך המכירה חשובה כאלו אמר אביה לבת 'תתקדשי ביצ' - אם כן המכירה נמי חושב כאילו אמר למקדשו יש לומר: דלא הוי, לא באומר לו ולא באומר לה. אלא הכי מוכיח על כרחך קטנה ש רחמנא שתייער על ידי עצמה. שאם לא היה מועיל בעלמא כשנותן לה רשות לתקדשה מדעת על ידי עצמה - לא היה אומר הכתוב שהיה מועיל לענין יעד. ואם תאמר: היאך היא מתקדשת באומר לה 'צאי וקבלי קידושיך?' והלא קטן ליה ליה כיהי מן החרוה. כדמשמע פרק קמא דשבועא בעיצא (ב'ב.). וקטנה אין לה די לכונת עצמה. ואומרין במצאת הקטן לרבי יוסי אין לו גול נמור אלא מדבריהם. בשלמא נבי יעד - דהחם דין הוא שתוכה בשאר. שאינו אלא מחילה שבעלמא ויש לומר: ברבעת אחרת נקנה לה לא וביה מדאורייתא. כדמשמע בפרק (הואמר) (גיטין סד'ה.). דפריך לרב חסדא. דאמר: אחד זה ואחד זה קונה לעצמו ואינו זוכה לאחרים. מהוהא דאמר: אחד לעבדו ולשפחותו העבריים: הילך מילתא הללו ופדה מהן. ושאפה עברית קטנה היא ודחי: בעעצין שאינו נדבך. וקטן. מכלל שיהיה רוצה להוכיח שזכא אפילו לאחרים מן החרוה.

במלוה שיש עליה משכון מקדשת מרבי יוסי ברבי יהודה - לא פרש דמיייר במשכון שלא בשעת הלואה, דקני לה מרביי יצחק. דאם כן - היה לו להביא כאן רבי יצחק, כמו שמביא לעיל (ח'ג.) גבי יודע משכון מקדשת. ולעיל היה לו להביא דרבי יוסי ברבי יהודה. אלא, אפילו במשכון בהשת הלואה איירי, ואפילו אין מחזיר לה משכון אלא שמוחל לה את המלוה, ואף על פי שמשוכה בידו. דהא - מועיל משכון במלוה שיש עליה משכון קאמו, ולא מקדש במשכון. ואם תאמר: כיון דמקדש בהנאת מחילת מלוה - אפילו בלא משכון אמרין דמקדשת. לעיל (ה'ג.) ולמה נמי צריך ללמוד מרבי יוסי? ויש לומר: דהבא דאיכא משכון - גרע טפי. וסלקא דעתך דלא סמכה דעתה, כיון שאינו מחזיר לה משכון - קא משמע לן מילתא דרבי יוסי דמקדשת. ואם תאמר: הכי נילף מרבי יוסי ברבי יהודה מיעד. והלא ביעוד מחזיר לה המשכון, היינו גופה, דהא גופה משכון היא. והבא אין מחזיר לה משכון ויש לומר: דפשיטא ליה דאין עיקר היעד חבורת משכון, אלא מוצאת מחילה שיעבוד המלוה לחור. ורעהא ליה לידוק דקסבר רבי יוסי ברבי יהודה דעבד בעיין און גופה קני. וידי גופה קני - מה ענין זה אצל מלוה שיש עליה משכון? אין כאן מלוה כלל אלא מקדשה בהקנתא גופה לעצמה. ויהיה, יש לומר: דעל כרחך לא בהקנתא גופה שהיא קניה לו דאמר, דאם כן - איך תקדש בלא שטר שחרור ובלא הפקר.

1 **מי שאני** - כיון דנישואין דאורייתא ניהו, נפקא לגמרי מרשותיה. ולרב נחמן דאמר -
2 לקמן: לרבי יוסי ברבי יהודה נמי במעוט הראשונות היא מתקדשת, קידושיין דאב ניהו
3 - במאי מוקי לה? ואפילו אירוסין עושה - הכי הדר מובין לה? מוקי לה ברבי אליעזר
4 - גרסינן. ואמר לשפחות אחר שפחות כו' - וקדריש: כיון שבנד בה. ועד השתא
5 מהדרין לאוקומי דלא כרבי אליעזר, משום
6 דשמותי הוא. אמאי פגענן ליה קרא - והוייל
7 וליתא. תפשונו דמיייר - ומיהו, מיעשה קרא
8 ממתיה. דמדאורייתא חזיא ליה - כלומר, דוקוקה
9 לו באנתה ביאה לכל דבר, וקנאה לירושא:
10 כדתנן (נדה מהא.) בן טעש שבא על יבמתו -
11 קנאה. תרתי - הא חד הוא, כיון דאין יעד אלא
12 מדרע - פשיטא דאין יעד אלא בגדול. שצריך
13 ליעדה - גרסינן. והוא חתי לה והוא אביר לה -
14 הוא חתי למתניתין, והוא אמר בה מנפשיה. והאי
15 טעמא דהאי צריך ליעדה - רבי יוסי ברבי
16 יהודה היא. דאמר: מיעד הראשונות שקבל
17 האב עליו לקדושיין ניתנו. ואין יעד אלא
18 בפרושה שעליה, לפיכך אין דעת האב בהן
19 מתחילה. ואם אינו מודיעה שתקבל עליה - אין
20 כאן קידושיין. לקדושיין ניתנו - ונפקא מינה
21 דהיה ליה מבר לא בתו לאישות, ואם יעדה
22 ונתארמלה - שוב אין מוכרה לשפחות לרבי
23 עקיבא. שאני הבא - דכתיב לשון "יעדה" -
24 למידרשא, לשון ידעה. ויהי ויהי - ואין
25 יעדה אלא במקום פיריה, שאם בא ליעדה
26 בסוף שש - צריך שיהא שהות ביום, שאם
27 תבוא לחשבון גרעונה, דיהא עליה גרעון של
28 פרושה. מעוט הראשונות לאו קידושיין ניתנו -
29 דאי קבל אב על מנת להתייער, וקודשי יעד
30 תלויין באב - אף על גב דליכא שהות נמי, כיון
31 דאמר בתוך שש: תתייער לי - הנה ליה יעד
32 מלפרע. משעת מכירה.
33 [שיך]

24 **דרבי יוסי ברבי יהודה, דאמר:** מעות הראשונות לאו לקדושיין ניתנו. רב נחמן בר יצחק
25 **אמר:** אפילו תימא לקדושיין ניתנו, שאני הכא דאמר ר'במנא "יעדה". מאי רבי יוסי ברבי
26 יהודה? - **דתימא:** "יעדה ותפדה" - צריך שיהא שהות ביום כפי פרייה. מכאן אמר רבי
27 יוסי ברבי יהודה: אם יש שהות ביום כדי לעשות עמו שוה פרושה - מקודשת, ואם
28 לאו - אינה מקודשת. אלא קסבר: מעות הראשונות לאו לקדושיין ניתנו. רב נחמן בר
29 יצחק אמר: אפילו תימא לקדושיין ניתנו, שאני הכא דאמר ר'במנא "התפדה". אמר רבא
30 אמר רב נחמן: אומר אדם לבתו קטנה "צאי וקבלי קידושיך", מדרבי יוסי ברבי יהודה.
31 לא אמר רבי יוסי ברבי יהודה: מעות הראשונות לאו לקדושיין ניתנו, וכי משייר בה
32 שוה פרושה - הווי קידושי? הכא נמי, לא שניא. ואמר רבא אמר רב נחמן: המקדשת
33 במלוה שיש עליה משכון - מקודשת, מדרבי יוסי ברבי יהודה. לאו אמר רבי יוסי ברבי
יהודה מעות הראשונות לאו לקדושיין ניתנו? - הכא נמי, והיא גופה משכון היא,

משל למאן - פירש בקונטרס: מדברי מה אנו למדיק; הא אם יש שהות ביום כו' - אלמא השתא הוא דמתחיל קידושין. ברענן שיש לו עליה. לרבנן - מדברי הכמים אנו למדיק. דאמי: אפילו אין שהות ביום. דקסברי: לכך ניתנו מעות הראשונות. דאי בעינן ליעודי - ידחי יעוד מעכשיו. דאי לא מהותא שנתא מתחילי - במאי מיקדשה השתא?

ופריך: פשיטא דמצנינו למלחלי ומשני: מהו דתימא
הא לא אמר ליה לאב "מעכשיו", ותלפי מניה
דאפילו לא פירש "מעכשיו", אלא "הוי את
מקודשת לי אחר שלשים יום" - תהא דמקודשת
לראשון. קא משמע לן: הוי נתא אבא אבא אבא
המשל מדברי רבנן, דאי אמר "מעכשיו" - אין.
ואי לא - לא. וקשה: דרבכולי גמרא הוה
ללמד על הרבר, כמו "משל למד הדבר ורודה"
ענה: אין נאמר מיידידן נאמר אחר שנתא
מקודשת לראשון; הוא לא אפירי רבנן כלל כשבא
אחר וקדש בתוך ימי ומבטחיה; לכי פירש רבינו
יצחק: שהמשל בא ללמד לומר, דכי הויכ דפשיט
לן הוה באומר לאמר: שהיה נתא מקודשת לי
מעכשיו ולאחר שלשים יום, ובא וקדשה אחר
בתוך שלשים יום - שמקודשת לראשון. הוא
הדיו קדי ייעוד, שאם בא אחר וקדשה אחר
המכירה, קודם הייעוד - דאינה מקודשת. ומעת
הראשונות לקדושין ניתנו. הויכ קאמר: משל
למאן, על מה מלמד המשל? אילימא לרבי יוסי
רבי יהודה - הא האמר אם יש שהות ביום כו',
ואם כן לא דמי לאמר, דהוה בעינן שיתו לה כו',
דבר בסוף. אלא משל לרבנן - הגושל בא ללמד
לנו על דברי רבנן, שאם בא אחר וקדשה אחר
המכירה, קודם הייעוד - אינה מקודשת. ופריך:
פשיטא דכיון שאמר לאשה - כן הוא חתין, הוי
נמי גבי ייעוד כן הוא ארבע; מהו דתימא
הא לא אמר "מעכשיו", ואפילו לרבנן נמי תהא
מקודשת לאחר שקדשה קודם הייעוד, דלא קמי
לאומר לאשה, דהוה אמר לה "מעכשיו" - דאי
משמע לן, דכיון דכל מכירה על מנת ליעוד -
במאן דאמר לה "מעכשיו" דמי. משל לרבי יוסי
רבי יהודה - פירש בקונטרס: מדברי יוסי רבי
יהודה גא למדיקין. משום ליה פירש "מעכשיו" אף
על גב דהוי ליה לקדשה בהו לאחר זמן, מיהו כי
קדמו אחר - הו קידושין. הכא נמי לא שגא. מהו
התימא הא לא אמר לה בשעת מתן מעות "על
מנת שתייעד לי אחר שלשים", ומשום חתין אבא
יוסי דמקודשת לשני. אבל היכא דאמר "התקדשי
לי לאחר שלשים יום", אמיא, אף על גב דלא אמר
לה "מעכשיו" - חיללא מהשתא ומקודשת
לראשון. אף ירצה בסוף שלשים. קא משמע לן
דמי להדי. דכיון דתלה הכתוב ייעוד במעות
הללו לראש זמן, מעיקרא כי יתבניתו - להכי
היבניה, שאם ירצה ליעוד מייעד. ואפילו הכי,
כיון דלא אמר "מעכשיו" - ומשום חתין לשני. גב,
פירוש זה לא נהירא; שהרי כבולי גמרא הנמשל
בא ללמד על הדבר. פירש רבינו יצחק: מהו
התימא הא לא אמר לה "לאחר שלשים יום", וכיון
דלא פירש - ניבא דרעתיה שיתולח הקידושין
מעכשיו, דמהני טפי מה שלא הוויכ שלשים יום,
שהרי כל שנה ושעה בידו ליעוד כל זמן שרצה,
ואם קדשה אחר - אינה מקודשת. קא משמע לן
כיון דלא אמר "מעכשיו" בהדיא - מקודשת
לשני. לרבי מאיר תנאו קיים וכו' - מדרבנן
אדרבנן לא קשיא, דיעוד לא הוי דבר שבממון.
שאני

[שריך לעמוד א] וכו' משירי בה שוה פרוטה הו קידושין - אלמא: הואיל ומכרה, ויודע
שהארון יכול ליעדה לאחר זמן - ומעתה הוה, והוה ליה באומר לה: קבלי קידושך.
לא קידושין ניתנו - ואינו מקדשה אלא על ידי גרעון שיש לו עליה - דהוה מלוח.
שריה היא חיבת לו או שווים, והוה עצמה המוכר - שישל באן שישל לעמוד א אפילו
בסוף שש - כיוון השלמתה. משל לרבי מאיר
- כלומר, מבאן אתה למד לאומר לאשה כו',
מעכשיו ולאחר שלשים יום - מקודשת לראשון.
דחיי קאמר לה מעתה תחלו, וא בעינא בהו
לאחר שלשים יום. משל למאן - מדברי מ אנו
למדיק. הא אם יש שהות ביום כו' - אלמא,
השתא הוא דמתחיל קידושין ברענן שיש לו
עליה. לרבנן - מדברי הכמים אנו למדיק.
דאמי: אפילו אין שהות. דקסברי: לכך ניתנו
מעות הראשונות. דאי בעינן ליעודי - ית
יעוד מעכשיו. ידאי לא מהתיא שנתא מתחיל
- במאי מקדשה השתא? פשיטא - דמצנינו
למילף. מהו דתימא לא לא אמר ליה - לאב,
האי ארוך "מעכשיו", ותלפי מניה דאפילו לא
פירש מעכשיו, אלא "הוי את מקודשת לי לאחר
שלשים" - תהא מקודשת לראשון. קא משמע
לן - האי נתא, דאמר: הוה מיידידן המשל מדברי
רבנן, דאי אמר מעכשיו - אין, אי לא - לא.
משל לאשה כו' - כלומר, מבאן אתה למד
לאומר לאשה כו', משל למאן - מדברי מ אנו
למדיק. לרבי יוסי יהודה - דמשום דלא
פירש מעכשיו, אף על גב דהוה ליה לקדשי בהו
לאחר זמן - כי קדמו אחר, הו קידושין. הכא
נמי לא שגא. מהו דתימא לא לא אמר לה -
בשעת מתן מעות, רבי רצה, בסוף שלשים. קא
זמן, ומשום הכי אמר רבי יוסי דמקודשת לשני.
אבל היכא דאמר "התקדשי לי לאחר שלשים",
אף על גב דלא אמר "מעכשיו" - חיללי השתא,
ומקודשת לראשון, אף רצה, בסוף שלשים. קא
משמע לן - דדמו אהדי. דכיון דתלה הכתוב
יעוד במעות הללו לאחר זמן, מעיקרא כי
היבניה - להכי היבניה. שאם ירצה ליעוד
מיעד. ואפילו הכי, כיון דלא אמר "מעכשיו"
מקודשת לשני. ולרבי מאיר תנאו קיים -
בתמיה. דברב שבממון - נדיתן למחילה - הוי
תנאי קיים. אבל ענה, דצערא דגופא הוא - לא
איתיהב למחילה. מלמד שמוכרה לפסולים -
ממז ומתין, שאין רשאי ליעוד. ואינה נמכרת
להם אלא לפשולים בלבד. אם מקדשה לפסולין
- קידושין תפסין בחיבי לאוין. לא ימכרה
לפסולין. בתמיה. מה למקדשה לפסולין -
כלומר, מה לי לקנות על מקדשה לפסולין -
הוי מצנינו שהקידושין מסורין בידו לרבי גדול
מזה - שאפילו שבהיבא סימנן מקדשה,
דלפילין לעלוי (דג) מיוצאה חנם אין כסף,
ימכרה לפסולין - בתמיה: והלא אין המכירה
מסורה בידו כל כך. שהרי אינו מוכרה שחיא
נערה, כדררשינן קל חומר. ומה אמרה כבר -
יוצאה בעל, שאינה מוכרה - מיהו דין שלא
תמכר; במסכת ערכין (ט.ב.ט). שרעה בנישואה
- שאסורה לו. מיהא, תפסי ליה בה קדושין.
כתבתי (שמות כא) אשר לא יעדה" - מבאן
שמוכרה לפסולין.
לקרובים

מלמד שמוכרה לפסולין. רבי אליעזר אומר: אם למדו שמוכרה לפסולין - הרי כבר נאמר
אם רעה בעיני אדניה" - שרעה בנישואיה. מה תלמוד לומר "לאמה" - מלמד שמוכרה
לקרובים

שאינו יוצא בראשי אברים כעבד - ודסלקא דעתך דלא גרע מעבד כעניי שאינו יוצא בשב ויובל ונורען כסף, ועבד את הבת, ואפילו הכי יוצא בראשי אברים.

אבקה של שביעית - פירוש: איסור קל שבה, דעיקר איסור שביעית אינו אלא עבודת קרקע, כגון חרישה חריעה, אבל משא ויתוך - אינו אלא בעיני בעלמא; "לאכלה" ולא לסחורה. ומסברא שבא לו עונש זה על משא ומתן - מדה כנגד מדה.

הא קא משמע לן לזיבון איניש ברתיה - אף על גב שמפדק אותה בעל כרחו, מכל מקום רבתי יתירה.

לעקר זה עבודה זרה - שסופה לעקר. (שייך לעמוד ב) עבד ארבע ופשו ליה תרתי נתיבא ליה תרתי כפי שניו - פירש

בקותנסה: לא איירי קרא לא בהשבה ולא בהכסף; וקשה: אידי ואידי, אמאי שני קרא בלשניה; וכתוב אידי ואידי "מכסף מקנתו" או "כסף שניו" ואינו מרוב רבינו ברוך, דהכי פירשו: "אם עזר רבות בשנים" - דעבד תרתי ופשו ליה ארבע - לתיבא ליה ארבע מספק מקנתו, כן הכסף ובין השבית, משום שהוא סמוך לזמן נכיהה טפי מזמן יציאתה, "זאם מעט נשאר בשנים" - דעבד ארבע ופשו תרתי - נתיבא ליה כפי שניו שהוא שנה עתה, והוא סמוך לזמן יציאתה, כן הכסף ובין השבית.

כל הקונה עבד עברי בקונה ארון לעצמו וקשה: מאי ארזין? די לו להיות כאדונו? ויש לומר, כדאיתא בירושלמי, דפסעמיס אין לו אלא כר אחת, אם שוכב עליו בעצמו - אינו מקיים "כי טוב לו נשך", ואם אינו שוכב עליו ובה סוחר לעבדו - זו מדת סוחר, נמצא שעל כרחו צריך למסור לעבדו, דהיינו ארון לעצמו. וגאולתו

לקרובים - אף על גב שאין כאן יעוד, שאין קדושין תופסין בה. ורבי מאיר - דדרוש להאי "לאמה" במוסר על מנת שלא ליער. כרבנן - לעול בשמעתון, דקתני: אין מוכרה לקרובים. אין מוכרה לאביו - אסורו לו משום בנ בנ. ולא לבנו - דהויא ליה אחותו. ואין קדושין תופסין בחיוב ברתות, כולקמן (פ"ט), היכא דאיכא יעוד - כשמוכרה

לאביו ויש לו בן - ליעדה לבנו, דהויא ליה בת אחיו. אבל כשמוכרה לבנו - אין כאן עז יעוד, לא לו ולא לבנו - דהויא ליה אחות אביו. בנופו יצא - לקניה ופירש. יחידו יצא - לקניה מפרש. הוה אמינא - לא תצא בראשי אברים כעבד, שירצא ויזן נוטל כלום, אבל זו - תצא ותטול דמי עינה, קא משמע על קרא יתירה. דאין דין יציאה בחסרוך אברים כלל. יחידו נכנס - לרבי אליעזר נמי משמע ליה "בגפר" לשון בגופו. ומפרש ליה לומר: שאם בא בגופו, יחידו - יצא יחידו. מוסר לו - על כרחו. שאם מחשבין לו - כשכא לזרע ופלודת את עצמו. אלא מנה - כמה מגיע ממנה לכל שנה של שש שנים - שנתות מנה, וכמה מגיע לכל שנה, ואם נותרה שנה - נתון לו שנתות מנה. ולא אמרינן: הרי השבית - שנתיקרה הפבעלה, או לחליף חר ועומד על מאתיים, תמנה מאתיים לפעולת שש שנים, ונתן לו שלש מנה. מכסף מקנתו - משעת מקנתו ישיב גאולתו. מכסף - נתקלקל. שאין מחשבין לו - את השנים שעליו לעבד אלא במנה, כאילו נמכר במנה. ולקמיה יליף. מאי חזית דדרש ליה לקולא ידו של כבדי על התחתונה, כדאמרן. אמר אביי הריני כבן עזאי - כי הוה בריחא דעתיה. והיל גאול חלומה הכי הריני פתח ומוכין להשיב לשואלי דבר תורה, כבן עזאי שהיה דר בטבריא. שהיה חריף ודרשן, ואמר (בכורות כ"א): כל חכמי ישראל לפני כקליפת השום חזין מן הקרח ויהוה. נדרשיתו לחומרא - להחמיר על העבד, השבית - יתן כפי שניו, הכסף - ישיב לפי כסף מקנתו. מדרבי יוסי ברי גונא - שיש בא לידו עבדות אלא שהיה שרבי עשה. אבקה של שביעית - איסור הקל שבה, העושה סחורה בפירותיה. הדחה ליה לאו הבא מכלל עשה, "לאכלה" (ויקרא כ"ה) ולא לסחורה. בשנת חיוב האות - וכי נמכרו - ואם נמכרו ותקנו מן האסורית לכס בן - סופך למכור ממכרך וכל כלי ביתך. לא הריש - לא שם לבו לפרענות הבא עליו לחזור בו מעבירה שנתה. גבי לא הריש גרסין: לסוף שמוכר את שדותיה, ויגב לא באת ליה בבולחו גרסין בתוספתא: עד שמוכר. והכי ממשע: לא תבא בירו הרחוק ושבית עד שבא לכל אלו. אמא שנתא דקתני לא הריש - דמשמע: אם לא הריש - סופו לבא לכך, ובכולהו תנא "לא באת לידו עד שמוכר" דמשמע דשפוטא ליה תנא דדרכו בכך - דלא תבא לידו שמוכר את שדותיה עד שיקבל עד פורענות? אף על גב דבתי בהאי עניינא לא תיבא - לדרוש בה סמיכת פרשה, מכל מקום הואיל ופרשת רבית אמרה סמוכה לפרשת ממכר בת - אגן סודי שכבר מרת את בתו, אם יש לו בת קטנה, עוקר שלוח בריית - נדמא ליה וכו', וכי יפוך אחיך - הכל בסדר סמיכת פרשיות הוא דורשו, ובזמן - זו קשה לספגיה. שנאמר לר' פירש - אחרת אחרת אחר, הסמוכה למכרך לך "וכי תשיג דר ותושב עמך וגו'."

ובנים - אין רבו מוסר לו שפחה פגענית. תנו רבנן: נמכר בקנה, והשבית יעמד על מאתיים, מינן שאין מחשבין לו אלא מנה - שצאמר "מכסף מקנתו". נמכר בקמאתים והכסף יעמד על מנה, מינן שאין מחשבין לו אלא מנה - תלמוד לומר "כפי שניו". אין לו אלא עבד הנמכר לרבו, הואיל ונמכר בקרובים - ידו על התחתונה. נמכר לישראל מנילן? תלמוד לומר "שכיר" - שכירי הנהיה גולה. אמר אביי: נשאל רבי עזאי בשלשין מטרייא. אמר ליה ההוא מרבנן לאביו: מבידו הני קראי איניש למירשניהו וקולא ויפאק למירשניהו להאי קרא, מאי חזית דדרשניהו לקולא? נידרשניהו לחומרא? - לא סלקא דעתך - ממאקיל רחמנא לגביה דתניא: "כי טוב לו עמך" - עמך במאכל, ועמך במשחה; שלא תהא אתה אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קיבר, אתה שותה וזן ישן והוא שותה וזן תדש, אתה ישן על גבי מזכים והוא ישן על גבי תהבן. מפאן אמרו: פל תקונה עבד עברי פקונה ארון לעצמו. - ויאמא הני מיילי - לענין אכילה ושתיה, פי חיובי דלא ליצמער ליה. הא לענין פדיון - נחמור עליה, מדרבי יוסי ברבי חנינא. דתניא, רבי יוסי ברבי חנינא אמר: בא וראה כמה קשה אבקה של שביעית; אדם נושא ונותן בפירות שביעית - לסוף מוכר את מופלגטו, שצאמר "בשנת חיובא... תשבו איש אל אחותו" וסמך ליה "וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך" דבר הנקנה מיד ליד. לא הריגש - לסוף מוכר את שדותיו, שצאמר "כי ימוך אחיך ויכר מאחורתו". לא באת לידו עד שמוכר את ביתו, שצאמר "פי ימכר בית מושב עיר חומה". - מאי שנתא תהם דאמר "לר' הריגש", ומאי שנתא תהם דאמר "לא באת לידו"? - כדרב הונא. דאמר רב הונא: מיון שעמך אדם עבירה ושנה בה - הותרה לו. - הותרה לו סלקא דעתך? אלא: נעשית לו כהיתור. לא באת לידו עד שמוכר את בתו, שצאמר "וכי ימכר איש את בתו לאמה". ואף על גב דבתו לא פתיבא בהאי עניינא - הא קא משמע לן: גיבין איגיש ברתיה, ולא גייוף בריתיה. מאי מעמא? ברתיה - מברעא ונפקא, והא - מוספא ואולא. לא באת לידו עד שלוח ברית, שצאמר "וכי ימוך אחיך וימכר את בתו" וימכר את בתו. לא באת לידו עד שמוכר את עצמו, שצאמר "וכי ימוך אחיך... וימכר לך". לא לגר צדק אלא לגר תושב, שצאמר "גר תושב". "משפחת גר" - זה גברי. פשהוא אמר "לעקר"

לך אלא לגר, שצאמר "לגר". ולא

מוֹתֵיב רַבִּי יוֹסִי בֶּן שְׂאוּל לְרַבִּי: וְהִתְנַיֵּנּוּ: הִתְרוּבִין – עַד שְׁלֹא בִּינְסֵן לְרֹאשׁ הַגָּג. אָמַר לִיהִ: לֹא תִתִּיבֵנִי הִרוּבִין, הִרוּבִין – מֵאֲכַל בְּהֶמְהָ הֵן. עַל דַּעְתִּיהָ דְרַב, מַה בֵּין הוּא, מַה בֵּין בְּנִיּוֹ? הוּא, עַל יְדֵי שֶׁהוּא תְלוּי בְּמוֹקְצָה – אָסוּר. בְּנִי, עַל יְדֵי שֶׁאֵינֶן תְלוּיִן בְּמוֹקְצָה – מוֹתְרִין.

נִיחָא בְּנִי. וּבְנֵי בֵיתוֹ? וְאֵין לָהּ עָלְיוּ מוֹזוֹנוֹת?

[דף י"ג ע"א]

כְּמֵאן דְאָמַר: אֵין מוֹזוֹנוֹת לְאִשָּׁה דְבַר תּוֹרָה. בְּהֶדָא דְתַנִּי: אֵין בֵּית דִּין פּוֹסְקִין מוֹזוֹנוֹת לְאִשָּׁה מִדְּמֵי שְׂבִיעִית. אָבֵל נִיזוֹנָת הִיא אֲצֵל בַּעֲלָהּ שְׂבִיעִית.

וַיַּעֲשׂוּ אוֹתָהּ כְּפוּעֵל שְׂאוּנוּ יְפֵה שְׂוֹה פְרוּטָה! הִיא עָלְיוּ מוֹזוֹנוֹת, אֵין לָהּ עָלְיוּ בֵּית דִּירָה? בְּהֶדָא דְתַנִּי: אֲנָשִׁים שִׁשִּׁיתָפוּ שְׁלֹא מִדַּעַת הַנָּשִׁים – שִׁשִּׁיתָפוּן שִׁיתָפוּ. נָשִׁים שִׁשִּׁיתָפוּ שְׁלֹא מִדַּעַת אֲנָשִׁים – אֵין שִׁיתָפוּן שִׁיתָפוּ.

תַּנִּי: וְכוּלָן שְׁנַכְנְסוּ מוֹשְׁדָה לְעִיר – נִמְבְּלוּ.

מִתְנִיתָא – דְרַבִּי! דְתַנִּי: הִכִּיָּא תַאנִּים מִן הַשְּׂדָה לְאוּכְלָן בְּחֶצֶר שְׂאוּנָה מִשְׁתַּמְרַת, וְשַׁכַּח וְהַכְנִיסֵן לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, אוֹ שֶׁהַכְנִיסוּם הַתִּינוּקוֹת – הָרִי זֶה מִחֻזִּירֵן לְמִקּוּמוֹ, וְאוּכַל. לֹא אָמְרוּ אֵלָּא שׁוּגְגֵי, הָא מוֹזִיד – אָסוּר. מֵאן תַּנִּיתָה? רַבִּי! דְתַנִּי: הִכִּיָּא תַאנִּים מִן הַשְּׂדָה וְהַעֲבִירֵן לְחֻצְרוֹ לְאוּכְלָן בְּרֹאשׁ גָּג – רַבִּי מְחִיִּיב, רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר.

[דף י"ג ע"ב]

הוּי, מֵאן דְתַנָּא: הַפּוֹעֵבִיר תַאנִּים בְּחֻצְרוֹ לְקַצוֹת. הָא לֹא לְקַצוֹת – הֵיִיב.

רַבִּי עוּלָא בַר יִשְׁמַעֵאל בְּשֵׁם רַבִּי לְעֶזְרָא: רַבִּי וְרַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי יְהוּדָה הִיוּ מַכְנִיסִין אֶת הַכִּלְפָּלָה לְאַחֲרֵי הַגָּגוֹת. רָאָה אוֹתָן רַבִּי יוּדָה בִּי רַבִּי אֶלְעָאִי, אָמַר לְהֵן: רְאוּ מַה בֵּינֵיכֶם לְרֹאשׁוֹנִים! רַבִּי עֲקִיבָה הָיָה לֹקַח שְׁלִשָּׁה מֵינִין בְּפְרוּטָה בְּשָׂבִיל לְעֵשֶׂר מְכַל מִין וּמִין, וְאַתֶּם מַכְנִיסִין אֶת הַכִּלְפָּלָה לְאַחֲרֵי הַגָּגוֹת.

מַה לִּי לְאַחֲרֵי הַגָּגוֹת? אֶפִּילוּ הַכְנִיסֶם בְּחֻצְרוֹ לְאוּכְלָן בְּרֹאשׁ גָּג! וְלֹא רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי יְהוּדָה הִיא? בְּגִין רַבִּי דְהָוָה עִמִּיהָ.

חֲמַתוֹן חַד סְבָא, אָמַר לוֹן: יְהִבּוֹן לִי אֶתוֹן? אָמְרוּן לִיהִ: אֵינִן! אָמַר לוֹן: לְאַבּוּכוֹן דְּבִשְׁמִיָּא לֹא יְהִבִיתוּן, אֵלָּא לִי?

רבי יוחנן – רבי שמעון בר לקיש – רבי יוסי בי רבי יודה? רבי יוחנן – רבי אפילו דיסבור
 רבי יוסי בי רבי יודה, הומר היא בשבת, שפן נשרים שגשרו מאיליהן – אסורים. רבי שמעון בן
 לקיש – רבי יוסי בי רבי יודה. אפילו דיסבור רבי, הומר היא בהצר בית שמירה, דאמר רבי

[דף י"ד ע"א]

יוחנן: מקח וחקר ושבת – אינן תורה. רבי אימי בשם רבי שמעון בן לקיש: המחזור שבכולן – זה
 חצר בית שמירה. רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחי: היו לו שתי חצירות, אחת במגדלא, ואחת
 במיבריא, העבירו בזו שבמגדלא לאוכלן בזו שבמיבריא, מפיון שהעבירו דרד היתר – מותר.

אתיא דרבי שמעון בן יוחי רבי יוסי בי רבי יודה. ורובה מן דרבי יוסי בי רבי יודה. מה דאמר
 רבי יוסי בי רבי יודה – בעומד במקום פטור. מה דאמר רבי שמעון בן יוחאי – בעומד במקום
 חייב. מפיון שהעבירו דרד היתר – מותר.

רבי אליעזר – דרובא מן תרווייהון. דרבי ליעזר אומר: מפיון שהתחיל בהן דרד היתר – מותר.
 ניהא לא מן הפל ולא מן הקופה. ולא מן המוקצה? כמה דתימר תפון: מלקט אחת אחת ואוכל. ואם
 צירף – חייב, ואמור אופי הכא בן! אומר רבי יצחק: מוקצה עשו אותה כמצורף.

תני דבי רבי: אוכל בדרך ופטור.

רבי יונה בעי: מה נן קיימין? אם כששכרו לעשות עמו בזיתים, כל עמא מודיי שהוא אוכל בדרך
 ופטור. ואם ששכרו לעשות עמו בגופן של זיתים – כל עמא מודיי שהוא אוכל אחת אחת ופטור,
 ואם צירף – חייב! אלא כי נן קיימין, כששכרו לנפש עמו בזיתים. מן דבתרה, לנפש עמו בבצלים.
 אומר לו: "על מנת לוכל ירק" – מקרטם עלה עלה ואוכל. ואם צירף – חייב.

רבי חגיי שאל לחבריא: מהו אהן פטור דתנינן הכא? אומר ליה: משום אוכל עראי בשדה והוא
 פטור. אומר לון: וכא אתינן מתני משום אוכל עראי בשדה והוא פטור? אלא משום הקקר, שפן אם
 הכניסו לביתו – פטור. דתני: מצא

[דף י"ד ע"ב]

בלבלה מהופה בעלין – אסורה משום גזל, וחיבת במעשרות. אסורה משום גזל – משום דכר שיש
 בו סימנין. וחיבין במעשרות – שעד עכשיו דעת בעלים עליה. עד היכין? עד פדי שייכול לתרום
 מן המוכתר. לא הנה יכול לתרום מן המוכתר – עושה אותה דמים ואוכלה.

רבי יונה בעי: דמים מהו שייטבלו במקח? או מאחר שהבעלים מוציאין אותה – לא נטבלה?

רבי מנא בעי: הגע עצמך! שהיתה נתונה בפיו, לא נמאס הוא? וכול הוא להחזירה? אם אומר את
כן, לא נמצא אוכל טבל למפרע? הדיא אמרה: דמים – במקח הן.

מצא בלבלה, במקום שהרוב מכניסין לשוק – אסור לזבל ממונה עראי, ומתקנה דמאי. במקום
שהרוב מכניסין לפתים – מותר לזבל ממונה עראי, ומתקנה ודאי. מחצה על מחצה – מתקנה דמאי.
מכניסה לבית – מתקנה ודאי.

רבי יונה בעי: דמאי מהו שיטבול לודאי? אם אומר

[דף ט"ו ע"א]

את כן, לא נמצאת מקדים!

רבי יוסי בי רבי בון, רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוצדק: צריך להתנות ולומר: "אם מאותן
שמכניסין לשוק היא – מה שעשיתי עשוי. ואם לאו – לא עשיתי כלום!" שלא תהא מאותן שמכניסין
לבית, ונמצאת תרומת מעשר טבולה לתרומה גדולה.

מחצה על מחצה בשדה – מתקנה דמאי. מכניסה לבית – מתקנה ודאי.

וחש לומר שמה מאותה שמכניסין לשוק היא, ונמצאת תרומה גדולה טבולה לתרומת מעשר!
אמר רבי מתניה: בקורא שם על מעשרותיו.

עד כדון דבר שאין לו גורן, אבל דבר שיש לו גורן – מפרישין תרומת מעשר, ואין צריך להפריש
תרומה גדולה.

בהדיא דתני: מצא פירות ממורחין בשדה, מכניסין – אסורין משום גזל. מפוזרין – מותרין משום
גזל. בין כך ובין כך – תיבין במעשרות, ופוזרין מתרומה גדולה, שאי אפשר לגרן שתיעקר, אלא
אם בן נתרמה תרומה גדולה.

מעשרות מתיכן ניטלות, מן הבית או מן השדה? נישמעיינה מן הדא: חבר שמת והניח מגורה
מלאה פירות, אפילו בו ביום הכניסין – הרי אלו בחזקת מתוקנים, ואפשר שלא נטרפה דעתו שעשה
אחת?! אמר רבי בון בר הניא: תפתר, שמות מתוך יישוב.

רבי חנינא בשם רבי פנחס שמע לה מן הקא: עישור אחר שאני עתיד למווד – נתון לעקיבה כן
יוסף שיזפה בו לעניים. הדיא אמרה: מן הבית.

רבי הניא בר אבא שמע לה מן הקא: מי שהיו פירותיו במגורה, ונתן סאה לכו לוי וסאה לעני.
הדיא אמרה: מן הבית.

רבי אבא מרי שמע לה מן הקא: (דברים כו, יג) **מן הבית** – זו חלה. הדיא אמרה: מן השדה.

[דף ט"ו ע"ב]

מתני' מִצָּא קְצִיצוֹת בַּדְּרֶה, אֶפִּילוּ בְּצַד שְׂדֵה קְצִיעוֹת. וְכֵן תֵּאָנֶה שֶׁהִיא נוֹטָה עַל הַדְּרֶה, וּמִצָּא תַּהֲרִיחַ תֵּאָנִים – מוֹתְרוֹת מִשּׁוּם גָּזַל וּפְטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשָׂוֹת.

הַזֹּתִים וְהַחֲרוּבִין – הַיֵּיבִין. מִצָּא גְרוּגְרוֹת, אִם דָּרְסוּ רוּב בְּנֵי אָדָם – הַיֵּיב. וְאִם לֹא – פְּטוּר. מִצָּא פִּלְחֵי דְבִילָה – הַיֵּיב. בְּיָדוּעַ שֶׁהֵן מְדַבֵּר הַגָּמוּר.

הַחֲרוּבִין עַד שֶׁלֹּא בִּינְסָן לְרֵאשׁ גַּג – מוֹרִיד מִהֵן לְבַהֲמָה וּפְטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחְזִיר אֶת הַמוֹתֵר. **גמרא** אָמַר רַבִּי יוֹנָה: לֹא אָמְרוּ אֱלָא לְדְרֶה. הֵא בֵּינוּ לְבִין חֲבִירוֹ – לֹא. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: וְהוּא שֶׁמִּצָּא זֵיתִים תַּחַת זֵיתִים, וְהַחֲרוּבִין תַּחַת חֲרוּבִין, וְהַחֲרוּבִין תַּחַת זֵיתִים – לֹא בְדָא.

וְלֹא בְּבָתִּים הֵן נִדְרָסוֹת? אָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר הַיָּיא: תַּפְתֵּר שָׂרוּב דוֹרְסִין בְּשָׂדוֹת. רַבִּי זְעִירָא בְּעֵי: וְאֵינָה נִיבְרַת אִם דְּרוּסָה הִיא אִם אֵינָה דְרוּסָה? אָמַר רַבִּי שְׂאִיל: פְּעָמִים שֶׁהִיא פּוֹקַעַת תַּחַת הַגְּלָגַל וְהִיא דְרוּסָה, וְהִיא נִרְאִית שְׂאֵינָה דְרוּסָה. פְּעָמִים שֶׁהִרְגַּל דוֹרְסָתָהּ, וְהִיא אֵינָה דְרוּסָה, וְנִרְאִית בְּדְרוּסָה.

אָמַר רַבִּי לְעִזֵּר: הֲדָא דְתִימָא בְּמָקוֹם שְׂבוּלָם דוֹרְסִים בְּשָׂדוֹת, אֲבָל בְּמָקוֹם שָׂרוּב דוֹרְסִין בְּשָׂדוֹת, אוֹתָן שֶׁדָּרְסוּ [בְּבִית], אוֹתָן הַמֵּיעוּט שֶׁעֲתִידִין לְדָרוֹם – מִצְטַרְפִּין.

[דף ט"ז ע"א]

אֵית תַּנְיֵי תַּנְיֵי: לְפִי שְׂאִין שֶׁבְּחוּ שֶׁל תְּלִמִיד חֲכָם לְהִזוֹת אוֹכַל בְּשׁוֹק. בְּהֲדָא רַבִּי לְעִזֵּר בַּר רַבִּי שְׁמַעוֹן הָיָה אֲכִיל בְּשׁוּקָא, חֲמַתִּיה רַבִּי מֵאִיר, אָמַר לֵיה: בְּשׁוּקָא אֵת אֲכִיל? וּבַפֶּל גְּרַמִּיה.

הַלְבָּה ג'

מתני' וְאֵיזָה הִיא חֲצַר שֶׁהִיא חֲטִיבַת בַּמַּעֲשָׂוֹת? רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אוֹמֵר: חֲצַר הַחֲצוּרִית שֶׁחֲבָלִים נִשְׁמָרִים בְּתוֹכָהּ.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כָּל שֶׁאֶחָד פּוֹתֵחַ וְאֶחָד נוֹעַל – פְּטוּרָה.

רַבִּי נְחֵמְיָה אוֹמֵר: כָּל שְׂאִין אָדָם בּוֹשׁ מִלְּאֲכוֹל בְּתוֹכָהּ – חֲטִיבַת.

רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: כָּל שֶׁנִּכְנַס לָהּ וְאִין אוֹמֵר לוֹ: "מָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ בְּתוֹכָהּ" – פְּטוּרָה.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁתֵּי חֲצִירוֹת זוֹ לְפָנִים מִזוֹ, הַפְּנִימִית – חֲטִיבַת, וְהַחִיצוֹנָה – פְּטוּרָה. הַגְּגוֹת – פְּטוּרִין, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן שֶׁל חֲצַר חֲטִיבַת.

בית שער ואכסדרה ומרפסת – הרי אלו כהצד. אם חייבת – חייבין, ואם פטורה – פטורין.

הצריפין והבורגנין והאליקטיות – פטורין. סופת גינוסר, אף על פי שיש בה ריחים ותרנגולין – פטורין.

סופת היוצרים, הפנימית – חייבת, והיצוניה – פטורה. רבי יוסי אומר, כל שאינה דירת החמה ודירת הגשמים – פטורה.

סופת החג כהג – רבי יהודה מחייב, וחכמים פוטריין.

[דף ט"ז ע"ב]

גמרא איזו היא חצר. תני רבי ישמעאל: כל שהשומר יושב על פתחה ומשומר.

רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יוחנן: בולחון מן הבית למדו. בית – מובל דבר תורה, אומר (דברים מ, יא) **בערתי הקדש מן הבית.**

שמעון קומי רבי יוחנן, אומר לון: הלכה בדברי בולחון להקמיר. ולמה לא אמרינן ליה משמיה? דליתיה מילתא דרבי יוחנן פליגא על מילתא.

תני, רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי עקיבה: כל שאחד פותח ואחד נועל – פטור.

בשני שותפין. לא בשני דיורין. מה בין שותף, מה בין דיור? בשם שהשותף מוחה, כך הדיור מוחה. אומר רבי יונה: בכעל הבית ודיורו – היא מתניתא, בעל הבית מוחה על ידי דיור, ואין דיור מוחה על ידי בעל הבית.

עליה שמעון קומי רבי יוחנן: הלכה כרבי שמעון בן אלעזר דרבי עקיבה.

רבי יונה אומר, זעירא ורבי אימי, תריהון בשם רבי יוחנן: הלכה כרבי שמעון בן אלעזר דרבי עקיבא.

אמר רבי אימי: הורי רבי יוחנן באילין דבי רבי אימי: הלכה כרבי שמעון בן אלעזר דרבי עקיבה. רבי בון בר הניא בעי קומי רבי זעירא: מה בא רבי יהודה להוסיף על דברי רבי עקיבה רבו? אומר לון: לא כלום.

אמר רבי לעזר: לנג מביצר לאויר חצר – היא מתניתא! מפיון שהעבירן דרף חצר – לא נטבלו? תפתר, אי כרבי יוסי בי רבי יודה, אי כרבי, בשתייה דעתו לעשותן מוקצה, ונמלך שלא לעשותן.

אמר רבי אבין: והוא שיהא כנג ארבע על ארבע. מה הבית – אינו מובל עד שיהא בו ארבע על ארבע, אף הנג – אינו פוטר עד שיהא בו ארבע על ארבע.

דתני: בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות – פטור מן המזוזה, ומן המעקה, ומן העירוב, ואינו מובל למעשרות, ואין עושין אותו חיבור לעיר, והנודר מן הבית – מותר לישב בו, ואין נותנים לו ארבע אמות לפני פתחו, ואין צמית ביוכל, ואינו מטמא בנגעים, ואין הכעלים חוזרין עליו מעורכי מלקמה.

מהו שיתבטלו לבעל הבורגנין? מן מה דתני: בית ספר ובית תלמוד – מובלין לספר ולמשנה, אבל לא לאחרים – הדין אמרה: שהן מובלין לבעל הבורגנין.

רבי אומר: ארבע אמות, אף על פי שאין שם ארבע דפנות. רבי שמעון אומר: ארבע דפנות, אף על פי שאין שם ארבע אמות. רבי יהודה אומר: ארבע אמות וארבע דפנות. וכן היה רבי יודה מחייב במזוזה.

מסתברא, רבי יודה יודי לאילין רבנין. אילין רבנין לא יודין לרבי יודה. אף על פי שיש שם ארבע אמות וארבע דפנות – שהוא פטור מן המזוזה, ואינו מובל למעשרות.

הלכה ד' מתני' תאינה שהיא עומדת בקוצר – אוכל אחת אחת ופטור. ואם צירף – חייב. רבי שמעון אומר: אחת בימינו, ואחת בשמאלו, ואחת בפיו.

עלה לראשה – ממלא חיקו ואוכל.

גפן שהיא נטועה בקוצר – נוטל את כל

[דף י"ז ע"א]

האשכול. וכן ברימון, וכן באבטיה; דברי רבי טרפון. רבי עקיבא אומר: מנגר באשכולות, ופורט ברמון, וסופת באבטיה.

בוספר שהיא זרועה בקוצר – מקרטים עלה עלה ואוכל. ואם צירף – חייב.

סיאה, ואיזוב, והקורנית שבקוצר, אם היו נשמרים – חייבין.

תאינה שהיא עומדת בקוצר ונוטה לגינה – אוכל בדרך ופטור. עומד בגינה ונוטה לקוצר – אוכל אחת אחת. ואם צירף – חייב.

עומדת בארץ ונוטה בחוץ לארץ, או עומדת בחוץ לארץ ונוטה לארץ – הכל הולך אחר העיקר. ובבתי ערי חומה – הכל הולך אחר העיקר.

ובערי מקלט – הכל הולך אחר הגוף.

ובירושלים – הכל הולך אחר הגוף.

גמרא תַּנְיֵי נוֹתְנֵין לוֹ שְׁהוֹת לְפַצֵּעַ בַּהּ פַּעַם רֵאשׁוֹנָה, שְׁנֵייהָ, שְׁלִישִׁית.

רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא: שְׂאֵם לִיקַט אֶת הַשְּׁנֵייהָ בְּתוֹךְ בְּדֵי שְׁהוֹת הִרְאשׁוֹנָה – נִמְבָּלוּ שְׁתֵּיהֶן.

רַבִּי יְרֵמְיָה בְּעֵי: זָרַק אֶת הִרְאשׁוֹנָה לְמַעַלָּה מֵאֲוִיר עֲשָׂרָה, לֹא הִסְפִּיקָה לִירֵד לְמַטָּה מֵאֲוִיר עֲשָׂרָה
עַד שְׁלִיקַט אֶת הַשְּׁנֵייהָ – נִמְבָּלוּ שְׁתֵּיהֶן?

רַבִּי לְעֹזַר בִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: שְׁלַשׁ בִּימִינוֹ, וְשְׁלַשׁ בְּשִׂמְאָלוֹ, וְשְׁלַשׁ בְּפִיו. רַבִּי אֶלְעָזָר בִּי רַבִּי
שְׁמַעוֹן, עַל יְדֵי דִהְוָה אֶכְלֵן – הָוָה מְשַׁעַר בְּרַמְיָה בֵּן.

רַבִּי לְעֹזַר בִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן אָזַל לְגַבִּייהָ רַבִּי שְׁמַעוֹן בִּי רַבִּי יוֹסִי בֵּן לְקוֹנִיָּא חֲמוּי, הָוָה מוֹנֵן לִיהּ וְהוּא
שְׁתֵּי, מוֹנֵן לִיהּ וְהוּא שְׁתֵּי. אָמַר לִיהּ: לֹא שְׁמַעְתָּ מִן אֶבְרָהָם בְּפֹה אָדָם צָרִיךְ לְגַמּוֹת בְּכוֹס? אָמַר לִיהּ:
בְּמוֹת שְׁחִיא – אַחַת. בְּצוֹנִין – שְׁתַּיִם. בְּחַמּוּין – שְׁלַשׁ. וְלֹא שִׁיעְרוּ חֲכָמִים לֹא בִּינְיָךְ שְׁחִיא נָאָה, וְלֹא
בְּכוֹסְךָ שְׁחִיא קָמָן, וְלֹא בְּכָרִיסִי שְׁחִיא רְחֻבָּה.

וְהָוָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֵּן קְרָחָה צְוּוּחַ לִיהּ: הֲלָא בַר חֲמַרְא! אָמַר לִיהּ: לְמָה אַתָּה צְוּוּחַ לִי בִּנְךָ? אָמַר לִיהּ:
עַד דְּעַרְקַת וְאִזְלִית לָךְ לְלִידְקִיא.

אָמַר לִיהּ: וְלֹא קוֹצִין בְּסִיחִין בְּסַחְתֵּי? אָמַר לִיהּ: וְלֹא הֵיךְ לָךְ לִילָךְ לְסוֹף הָעוֹלָם, לְהַנִּיחַ בַּעַל הַגִּינָה
שְׂיָקוּין אֶת קוֹצִין.

גַּתְגַּלְגְּלָה מֵאִילֵיהּ, מַהוּ מִחוֹרְתָהּ? בְּמָה דְתִימַר תַּמָּן: מְחֻזְרֵין לְמִקּוּמָן וְאוֹכְלִי, וְאוֹף הֲבֵא. תַּמָּן –
בְּמִחוֹזֵין בְּמִקּוּם פְּטוּר. בְּרַם הֲבֵא – בְּמִחוֹזֵין לְמִקּוּם חַיִּיב. מַה דְּמִי לָהּ? הֵיךְ עוֹמֵד בְּרֵאשׁ הַתְּאֵנָה.

מַה אַתָּה עֹבֵד לָהּ? בְּעוֹמֵד בְּעִיר? בְּעוֹמֵד בְּשָׂדֵהּ? יִיבֵא בְּהֵדָא, הֵיךְ עוֹמֵד בְּשָׂדֵהּ, וְאָמַר: יוֹדַע אֲנִי
שְׁהַפּוּעֵלִים שׁוֹכְחִין עוֹמֵר שְׁבַפְּקוּם פְּלוֹנִי, וְשִׁכְחוּהוּ – אֵינָה שִׁכְחָה. הֵיךְ עוֹמֵד בְּעִיר, וְאָמַר: יוֹדַע אֲנִי
שְׁהַפּוּעֵלִים שׁוֹכְחִין עוֹמֵר שְׁבַפְּקוּם פְּלוֹנִי, וְשִׁכְחוּהוּ – הָרִי זֶה שִׁכְחָה. דְּכַתִּיב (דְּבָרִים כד, יט): **בְּשָׂדֵךְ
וְשִׁכְחָתָה, וְלֹא בְּעִיר וְשִׁכְחָתָה.**

[דף י"ז ע"ב]

תַּמָּן תַּנְיֵינוּ: הֵיךְ אוֹכְלִי אֶת הָאֶשְׁכּוּל, וְנִכְנַס מִן הַגִּינָה לְחֻצַּר, רַבִּי לִיעֲזָר אוֹמַר: וְגַמּוּר. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
אוֹמַר: לֹא וְגַמּוּר.

רַבִּי זְעִירָה, רַבִּי חֲזִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אוּ דְרַבִּי טַרְפוֹן כְּרַבִּי לִיעֲזָר, אוּ רַבִּי טַרְפוֹן עֶבֶד עוֹקֵצַת
הָאוֹכֵל מִתְחִילָתָה.

רַבִּי אֵילָא, רַבִּי אִיסִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אוּ רַבִּי טַרְפוֹן כְּרַבִּי לִיעֲזָר, אוּ רַבִּי טַרְפוֹן עֶבֶד אֲכִילָה שְׁתַּיִם
וְשְׁלַשׁ אֲכִילוֹת – בְּאֲכִילָה אַחַת.

מאי טעמא דרבי ליעזר? משום שהתחיל בו בהיתר. אמר רבי נתן: לא שרבי ליעזר אומר: משום שהתחיל בו בהיתר, אלא שרבי ליעזר אומר: ומתין עד שיצא שבת, או עד שיוצא חוץ להצירו, ויגמור.

תני בשם רבי נחמיה: חצר שהיא נעדרת – תרי היא בגינה, אוכלין בתוכה עראי. אמר רבי שמלאי: הלכה כרבי נחמיה.

תני: זרע רובה – פטורה. נטע רובה – חייבת. אמר רב חסדא: והוא שננטעה לנוייה של חצר. הדיא ילפא מן תהיא, ותהיא ילפא מן הדיא. הדיא ילפא מן תהיא, זרע רובה – פטורה, והיא שתהיא נעדרת. ותהיא ילפא מן הדיא, שאם היתה נעדרת – שהיא פטורה. והוא – שעידר רובה. הדיא דתימר: אוכל כדרבו ופטור – בעומד בגינה. הדיא דתימר: אוכל אחת אחת ופטור, ואם צירף חייב – בעומד בהצר.

רבי ירמיה בעי קומי רבי זעירא: היתה נישלת בדוקנה?

דלמא, רבי זעירא ורבי אבא בר כהנא ורבי לוי חוון יתבין, והנה רבי זעירא מקנתר לאילין דאגדתא, וצוח להון: סיפרי קיסמין! אמר ליה רבי בא בר כהנא: למה את מקנתר לון? שאל ואינן מגיבין לך!

אמר ליה: מהו דין דכתיב (תהלים עו, יא): **בי חמת אדם תודך, שארית חמת תחגר**. אמר ליה: **בי חמת אדם תודך – בעולם הזה. שארית חמת תחגר – לעולם הבא.**

אמר ליה: או נימר: **בי חמת אדם תודך – בעולם**

[דף י"ח ע"א]

הבא. שארית חמת תחגר – בעולם הזה?

אמר רבי לוי: בשפתעורר חמתך על הרשעים – צדיקים רואין מה את עושה להן, והן מודין לשמך. אמר רבי זעירא: היא הפכה והיא מהפכה, לא שמעינן מינה כלום! ירמיה בני, אול צור צור דוקניתא דהיא טבא מן כולם.

תמן תנינן: כל שהוא לפנים מן החומה – תרי הוא ככתי ערי חומה, חוץ מן השדות. רבי מאיר אומר: אף השדות. מה טעמא דרבנן? נאמר (ויקרא כה, ל): **וקם הבית**.

אין לי אלא בית, מנין לרבות בתי בדין, בורות שיהיו ומערות, ומרחצאות, ושוככות, ומגדלות? תלמוד לומר: **אשר בעיר**. יכול אף השדות? תלמוד לומר: **הבית**. מה בית שהוא מיוחד שהוא בית דירה, וצאו שדות שאינן בית דירה.

מה טעמא דרבי מאיר? וקם הבית. איז לי אלא בית, מנין לרבות בתי בדין, בורות שיהיו ומערות, ומרחצאות, ושוככות, ומגדלות, והשדות? תלמוד לומר: **אשר בעיר.**

אשר לו חומה – פרט לבית הבנוי בחומה; דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: כותל החיצון – הוא החומה. רבי יהודה דריש **אשר לו** חומה. רבי שמעון דריש **אשר לא** חומה. אמר רבי חיננא: והוא שעלה דרוך הנוף. אבל אם עלה דרוך העיקר – כבר קלטו העיקר. מתניתא – דבית שמאי היא. דבית שמאי אומרי: הכל בלפנים.

תני: החזיר את הנוף מבפנים – כולו בלפנים. ואית בהן תנייא קדמייא בבית שמאי.

הדרן עלה המעביר תאנים

פירק רביעי

מתני' הכובש, השולק, המולח בפשדה – תייב.

המכמן באדמה – פטור. המטבל בפשדה – פטור.

[דה"ח ע"ב]

הפוצע זיתים שניצא מקוץ השרף – פטור. הפוחט זיתים על בשרו – פטור. ואם סחט ונתן לתוך ידו – תייב.

המקפא לתבשיל – פטור. ולקנירה – תייב, מפני שהוא כבור קטן.

גמרא הכובש השולק בו. אור – מובל. מקח – מובל. מלח – מובלת. תרומה – מובלת. שבת – מובל. חצר בית שמירה – מובלת.

דאמר רבי יוחנן: הרי מקח ושבת וחצר – אינן תורה.

רבי אמי בשם רבי שמעון בן לקיש: המחזור שבכולן – זו חצר בית שמירה.

הכובש, עד שיכבוש כל צרכו? השולק, עד שישלוק כל צרכו?

נשמעינה מן הדא: המהבהב שיבלין באור – נטבלו. בלא כד אינן מחוסרין מלאכה על ידי האור? שנייא היא, שהוא גמור מלאכתו. ויידא אמרה דא? המקטף שיבלין לעיסתו לאוכלן מלילות – נטבלו. לעשותן עיסה – לא נטבלו.

כבש ושלק שלא מדעת הבעלים – תפלוגתא דרבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש. דאיתפלגון, המקמח פרו של חברו שלא מדעתו, רבי יוחנן אומר: נטבל. ורבי שמעון בן לקיש אומר: לא נטבל.

אָמַר רַבִּי יוֹדֵן: תַּמָּן – אֵיפְשָׁר לּוֹ שְׁלֵא לְמִרְחָ? בְּרַם הֵכָא – אֵיפְשָׁר לּוֹ שְׁלֵא לְכַבּוּשׁ.

שָׁלְקוּ בְּרִשּׁוֹת הַהֶקְדָּשׁ, פְּדִאוּ וְהַכְנִיסוּ לְחֶצֶר בֵּית שְׁמִירָה, מַהוּ? עַל דַּעֲתִיהָ דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ – נִטְבֵּל. זוּ – תוֹרָה, וְזוּ – אֵינָה תוֹרָה.

הַכְנִיסוּ לְחֶצֶר בֵּית שְׁמִירָה, פְּדִיו וְשָׁלְקוּ, מַהוּ? דְּבָרֵי הַכֹּל נִטְבֵּל. וְכִי מַה עָשָׂה מַעֲשֵׂה בְּרִשּׁוֹת הַהֶקְדָּשׁ?

הַקְדִּישׁוּ, וְשָׁלְקוּ, הַכְנִיסוּ לְחֶצֶר בֵּית שְׁמִירָה, פְּדִיו וְשָׁלְקוּ, מַהוּ? דְּבָרֵי הַכֹּל נִטְבֵּל. [שָׁלְקוּ] פְּדִיו וְצִיּוּמָקוּ מַהוּ? אֵין תִּימֹר: הָאוּר טוֹבֵל – הָאוּר

[דָּף י"ט ע"א]

פּוֹטֵר. וְאֵין תִּימֹר: אֵין הָאוּר טוֹבֵל – אֵין הָאוּר פּוֹטֵר.

רַבִּי יִרְמְיָה בְּעֵי: טַיְגָנוּ בַּשְּׂדֵה מַהוּ? בְּלֵא בְּךָ אֵין הָאוּר טוֹבֵל? אֵילוּ אֶפְשָׁר דְּלֵא מִיתָן גְּבִייה מִשַּׁח – בְּעֵי הָוָה.

רַבִּי יוֹסִי בַר בְּהֵנָא אָמַר רַבִּי יוֹנָה: תַּנִּי רַבִּי חֶלְפָתָא בֶּן שְׂאוּל: עָשָׂה הֵיסֵב בַּשְּׂדֵה – טוֹבֵל. אִם לֹא הֵיסֵב – אֵינוּ טוֹבֵל. אֵין [אֵיזָה] הוּא הֵיסֵב שֶׁהוּא טוֹבֵל? כֹּל הֵיסֵב שְׁיֵשׁ בּוֹ יֵין. קֶצֶב לְהֵיסֵב וְלֹא הֵיסֵב? תַּנִּי: הַשּׁוּם וְהַשְּׁחֲלִיִּים וְהַחֲרָדֵל שְׁשֻׁחָקוּ בַּשְּׂדֵה – טְבָלוּ. עַד בְּדוֹן בְּשׁוּם שֶׁל טְבָל שְׁשֻׁחָקוּ בַּשְּׁמֹן שֶׁל חוּלִין. שׁוּם שֶׁל חוּלִין שְׁשֻׁחָקוּ בַּשְּׁמֹן שֶׁל טְבָל? רַבִּי זְעִירָא, רַבִּי הֵיִיא בַר אֲשִׁי בְּשֵׁם רַב: אֲשָׁבּוּל שְׁפָחָטוּ לְכוּם – נִטְבֵּל. לְתַמְחֵוּי – לֹא נִטְבֵּל. בְּלֵא בְּךָ אֵין הָאוּר טוֹבֵל? תַּפְתָּר: בְּתַבְשִׁיל צוֹנִין.

לְקַדְרִיָה – תִּיב. אָמַר רַבִּי לְעֶזֶר: לְקַדְרִיָה רִיקְנִית – הִיא מִתְנִיתָא.

מִתְנִיתִין לֹא אָמַר בְּנֵי! אֵלֵא הַמְקַפָּה לְתַבְשִׁיל – פְּטוּר. לְקַדְרִיָה – תִּיב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְבוֹר קָטָן.

הַלְבָּה ב'

מִתְנִי' תִּינוּקוֹת שְׁטָמְנוּ תַאנִּים לַשְּׁבֵת, וְשָׁכַח לְעֶשְׂרֵן – לֹא יֵאכְלוּ לְמוֹצָאֵי שְׁבֵת עַד שְׁיַעֲשְׂרוּ. בְּלִבְלַת שְׁבֵת, בֵּית שְׁמוּאֵי פּוֹטְרִין, וּבֵית הִילָל כּוֹחִיבִין.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אַף הַלּוֹקְטָא בְּלִבְלָה לְשַׁלַּח לְחֶבְרוֹ – לֹא יֵאכֵל עַד שְׁיַעֲשְׂרֵי.

הַנּוֹטֵל יוֹתִים מִן הַפְּעֻטָן – טוֹבֵל אֶחָד אֶחָד בְּמִלַּח וְאוֹבֵל. אִם מִלַּח וְנָתַן לְפָנָיו – תִּיב.

רַבִּי לְעֶזֶר אָמַר: מִן הַפְּעֻטָן תִּתְחַזֵּר – תִּיב. מִן הַפְּעֻטָן הַטָּמֵא – פְּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִחֲזִיר אֵת הַמּוֹתֵר.

שוותין על הגת, בין על החמין, בין על הצונן, ופטור; דברי רבי מאיר. רבי אלעזר בי רבי צדוק מחייב. והכמים אומרים: על החמין – חייב. ועל הצונן – פטור.

גמרא רב המנונא אמר: תינוק שחיפה בלבלה לשוק – נמבלה. מקום שמוחשבתו של גדול מתקיימת – שם מעשיו של קטן מתקיימין.

רבי זעירא בעי: בלום מחשבתו של גדול מתקיימת, עד שיפתח לשוק. ודכוותה, אין מעשיו של קטן מתקיימין, עד שיפתח לשוק!

מתניתא פליגא על רב המנונא! תינוקות שטמנו תאינים לשבת ושכחו לעשרן – לא יאכלו למוצאי שבת עד שיתעשרו! רבי זעירא בשם רב המנונא: תפתר, בשלקטום עם דמדומי חמה, והוכיח מעשה שלהן על מחשבתן.

לית הדיא פליגא על דרבי יוחנן? דרבי יוחנן אמר: השבת – מובלת. מפני שלקטום לשבת, היא אם לקטום שלא לשבת – לא. רבי יונה בשם רב המנונא: אפילו לקטם לשבת – אוכל מהן עראי לערב שבת.

[דף י"ט ע"ב]

אפילו על דרבי שמעון בן לקיש לית היא פליגא! ולא תינוקות אינון?! ואפילו לקטום לשבת – כמי שלקטום שלא לשבת! רבי יוסי בשם רבי הילא: תפתר, שלקטום עם דמדומי חמה, והוכיח מעשה שלהם על מחשבתן.

רבי לעזר בשם רבי הושעיה: בכלבלה של תאנים – היא מתניתא. דבי רבי ינאי אמרי: אפילו נצרה.

רבי לעזר בן אנטיגנוס בשם רבי לעזר בי רבי ינאי: תפתר, בתאינה המיוחדת לשבת.

דלמא, רבי הניא, רבי אימי, רבי איסי, הוון יתבין. עבר חד טעין בלבלה דתאינים. אמרו ליה: ליובון. אמר להו: בלבלת שבת אינה מובנה.

רבי הניא בשם רבי יוחנן: לא אמר רבי יודא אלא בכלבלת שבת? אי אמר רבי יהודה בליקטא בלבלה לשלחה לחבירו, שהוא מקפיד עליה בכלבלת שבת?

לית הדיא פליגא על רב? דרב אמר: הוא אסור לזבל! פתר לה, בעושה מעטן בשדה.

וקשיא, אם מלח מובלת – למה לי צירוף? ואם צירוף – למה לי מלח? אלא: על ידי זה ועל ידי זה.

מה נן קיימין? אם בשויש שני מעטינין - דברי הכל מותר. אם בשאיין לו אלא מעטן אחד - דברי הכל אסור! אלא פי נן קיימין: בשויש לו מעטן טהור, ולחבירו מעטן טמא. אמר רבי ליעזר: אדם מחזיר על מעטן של חבירו. ורבנן אמרי: אין אדם מחזיר למעטן של חבירו.

אמר רבי יוחנן: על החמין - חייב, שהוא קבע. על הצונין - פטור, שהוא עראי. יכול הוא מחזרתיה. דאמר רבי יוסי בשם רבי זעירא, רבי יונה ורבי זעירא בשם רבי לעזר: אף במה שבלגין - לא נטבל, מפני שהוא עתיד להחזירו, בדבר שלא נגמרה מלאכתו.

[דף כ' ע"א]

הלכה ג'

מתני' המקלף בשעורים - מקלף אחת ואוכל. ואם קילף ונתן לתוך ידו - חייב. המולל מלילות של היטים - מנפית על יד על יד ואוכל. ואם נפה ונתן לתוך חיקו - חייב. **גמרא** אמר רבי זעירא: זכיל אנא מקלף תרתי תרתני.

ותני בן: בשעורים, שנים - פטור, שלש - חייב. בהיטים, שלש - פטור, ארבע - חייב. הונא בר חיננא, ורב תחליפא בר אימי, הוון יתבין קומי רבי לעזר.

אמר רבי יונה: אין פולחון בר אימי - ההן, בר רב אימי. אין פולחון בר רב אימי - ההן, בר אימי. והניין ליה עד קישרי אצבעתיה. והוון סבין מיניה, והפך אפוי לפותלא, וחוי לון מלא שיעלון. ותני בן: ובלבד שלא ינפה לא בקנזן ולא בתמחוי. ולענין שבת - עד בגרונרות.

רבי חייא בר אדא בעי קומי רבי מנא: הכא את אמר: בשעורין, שתים - פטור, שלש - חייב. וכא את אמר הכין!

אמר ליה: שנייא היא הכא - שהוא מחזיר את המותר.

ותני בן: בפה דברים אמורים? בזמן שאינו סמוך לגרון. אבל היה סמוך לגרון, אפילו יתר מכן - מותר, מפני שהוא מחזיר את המותר.

הלכה ד'

מתני' כוסבר שזרעה לזרע, ירקה - פטור. ואם זרעה לירק - מתעשר זרע וירק. רבי אליעזר אומר: השבת - מתעשר זרע וירק וזירין. והקמים אומרים: אינו מתעשר זרע וירק, אלא השחליים והגרגר בלבד.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: תמרות של תלתן, ושל חרדל, ושל פול הלבן - חיבות במעשר.

מִסְכַּת טְהוּרוֹת פְּרָק שְׁמִינִי

א. רבי שמעון אומר: המוסר מפתח לעם הארץ, הבית - טמא. מסר לו החיצון ולא מסר לו הפנימי, החיצון - טמא, והפנימי - אינו טמא אלא עד מקום שהוא יכול לפשט את ידו וליגע. היו שם זיזין יוצאין גבוהין עשרה טפחים, או חדין גבוהין עשרה טפחים - אינו טמא אלא עד מקום שהוא יכול לפשט את ידו וליגע. היה החיצון של אחד והפנימי של אחד, אף על פי שהטהרות נתונות בצד מפתחו של פנימי - הרי אלו טהורות. הנכנס שלא ברשות, אפלו עומד בצד הטהרות - טהורות. וכן בעובד כוכבים, אינו חושש משום יין נסך:

ב. חבר שהיה ישן בביתו של עם הארץ, וכליו מקפלין ומנחין תחת ראשו, סנדליו ורחביתו לפניו - הרי אלו טהורין מפני שהן בחזקת המשתמר. חבר שאמר לעם הארץ: 'לך וישן בתוך הבית' - כל הבית ברשותו. 'צא ואישן על מטה פלונית' - אינו טמא אלא אותה מטה, ועד מקום שהוא יכול לפשט את ידו וליגע מאותה המטה. אמר לו: 'שמור לי פרה זו שלא תכנס לתוך הבית'. 'שמור לי פרה זו שלא תשכר את הכלים' - הרי אלו טהורין, שלא מסר לו אלא שמירת הפרה. אבל אם אמר לו: 'שמור לי הבית הזה שלא תכנס בו הפרה'. 'שמור לי כלים הללו שלא תשברם הפרה' - הרי אלו טמאין. רבי אומר: אמנין שירדו ללקט צרורות וחרסין בתוך הבית - כל הבית ברשותן:

ג. אשתו של עם הארץ טוחנת עם אשתו של חבר בזמן שהיא טמאה, אבל לא בזמן שהיא טהורה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף בזמן שהיא טמאה לא תטחן, שאף על פי שאינה אוכלת, שחברתה נותנת לה ואוכלת:

ד. הגבאין שנכנסו לתוך הבית, אם אמרו נכנסנו אבל לא נגענו - הרי אלו נאמנין,

שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. אם היו אחרים מעידין עליהם שנכנסו - אין נאמנין לומר לא נגענו, ובזמן שהמשכון בידם אף על פי שאין אחרים מעידין עליהן - אינם נאמנין מפני שהמשכון מעידים. ואם היה עובד כוכבים עמהן, אף על פי שהמשכון בידן, ואף על פי שאחרים מעידין בהן שנכנסו - הרי אלו נאמנין מפני שאימת עובד כוכבים עליהן:

ה. הגנבים שנכנסו לתוך הבית - כל הבית כלו טמא. וחכמים אומרים: אינו טמא אלא עד מקום שהן יכולין לפשט [את] ידיהן וליגע. נמצא מקום הגנבה, רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל הבית כלו טהור, עד פי מקום הגנבה. רבי אומר: אינו טמא אלא ממקום הגנבה עד מקום שיכולין לפשט את ידיהן וליגע ממקום הגנבה. מודה רבי מאיר לחכמים בחרורין והדותין, שאין בהם מקום רגלי הגנבין - שאינו טמא אלא עד מקום שהן יכולין לפשט את ידיהן וליגע:

ו. אמר רבי יהודה: מודה רבי אלעזר בן עזריה לחכמים בחלונות של אוליארין שהם נפתחין זו לתוך זו, שאם היו כלים נשמטין מאחוריהן - שהן טמאין. וחכמים אומרים: בין כך ובין כך - טמאין. המניח כליו בחלונות של אוליארין, נעל וחתם, אף על פי שבא ומצאו מפתח פתוח וחותם מקלקל - טהור. חותם שאמרו, אפלו טיט אפלו קיסם. נפרש כליו מחלונות של אוליארין - הרי אלו טמאים, מפני שהעובד כוכבים נשען עליהן. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אפלו נימא אחת יוצאת מהן - טמאין, מפני שהמדרס מביא טמאה לעצמו בכל שהוא:

ז. הלוקח פלים מאומני עובדי כוכבים, והמוסר פלים לאומני עובדי כוכבים - טמאין מדרס וטמאים טמא מת. הלוקח פלים מאומני עם הארץ, ואמר לו: 'שמור לי את אלו' - טמאין מדרס וטהורין מטמא מת. הניחן על כתפו - טמאין אף מטמא מת. אמר רבי דוסתאי ברבי ינאי: לא נחלקו בית

מִסְכַּת טְהוּרוֹת פָּרָק תְּשִׁיעִי

א. חֵבֵר וְעַם הָאָרֶץ שֶׁהָיוּ שְׂרוּיִין בְּחֶצֶר, וְשָׁכְחוּ כָּלִים בְּחֶצֶר, הָרְאוּ לִיטְמָא מְדָרְס - טְמָא מְדָרְס, וְהָרְאוּ לִיטְמָא טְמָא מֵת - טְמָא מֵת. לְזֶה סִכָּה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְלְזֶה סִכָּה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, לְזֶה מְחִיצָה בְּפָנֵי פִתְחוֹ וְלְזֶה מְחִיצָה בְּפָנֵי פִתְחוֹ, זֶה מְנִיחַ כְּלָיו בְּתוֹךְ סִכְתּוֹ וְזֶה מְנִיחַ כְּלָיו בְּתוֹךְ סִכְתּוֹ, זֶה מְנִיחַ כְּלָיו עַל גְּבִי מְחִיצָתוֹ וְזֶה מְנִיחַ כְּלָיו עַל גְּבִי מְחִיצָתוֹ - הַכֹּל טְהוּרִין. וְרַבֵּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אִף עַל פִּי שְׂאֵין שֵׁם לֹא סִכָּה וְלֹא מְחִיצָה - טְהוּרִין, שְׁזֶה מְנִיחַ לְפָנֵי פִתְחוֹ וְזֶה מְנִיחַ לְפָנֵי פִתְחוֹ. לְזֶה מְחִיצָה אוֹ סִכָּה לְפָנֵי פִתְחוֹ שֶׁל חֵבֵרוֹ וְלְזֶה מְחִיצָה אוֹ סִכָּה לְפָנֵי פִתְחוֹ שֶׁל חֵבֵרוֹ - הָרִי אֵלּוֹ טְמָאִין, שְׁלֹזָה רְשׁוּת לְפָנֵס וְלְזֶה רְשׁוּת לְכַנֵּס:

ב. חֵבֵר שֶׁהִנִּיחַ אוֹכְלִין וּמְשַׁקֵּין עַל גְּבִי מַעֲיָן וִירַד לְשִׁתּוֹת - טְמָאִים, מְפָנֵי שְׂאֲחָרִים מְמַשְׁמָשִׁין בְּהֶן. חֵבֵר שֶׁהָיָה מוֹכֵר אוֹכְלִין וּמְשַׁקֵּין עַל פִּתְחַ חֲנוּתוֹ, הִנִּיחֹן וְנִכְנְסֵן - הָרִי אֵלּוֹ טְמָאִים מְפָנֵי שְׂאֲחָרִים מְמַשְׁמָשִׁים בְּהֶן:

ג. נֶאֱמָנִים עֲמֵי הָאָרֶץ עַל טְבִילַת טְמָא מֵת, וְאִין נֶאֱמָנִים עַל טְבִילַת מְדָרְס. חֵבֵר שִׁמַּת וְהִנִּיחַ פְּרוֹת - הוֹלְכִים אַחֵר רוֹב מְכַנְסֵי, אִם רַב מְכַנְסֵי תְרוּמָה - תְרוּמָה. הִנִּיחַ טְהוּרוֹת - הָרִי אֵלּוֹ טְהוּרוֹת. הִנִּיחַ כָּלִים - הָרִי אֵלּוֹ טְמָאִין, שְׂאֲנִי אוֹמֵר: הַזּוֹ וְלֹא שְׁנוֹ, אוֹ שְׁנוֹ וְלֹא טְבֵלוֹ, אוֹ שְׂמָא לֹא הַזּוֹ כָּל עֶקֶר. חֵבֵר שִׁמַּת וְהִנִּיחַ פְּרוֹת, אֶפְלוֹ אוֹתָן הַיּוֹם כְּנֻסָן - הָרִי אֵלּוֹ בְּחֻזְקַת מְתַקְנִין:

ד. עִם הָאָרֶץ שֶׁקָּבַל עָלָיו וְהָיוּ לוֹ טְהוּרוֹת, וְאָמַר: 'בְּרִי לִי שְׂלֵא נְטִמָאוּ', בְּזִמְנָן שֶׁהֵן עֲשׂוּיוֹת עַל גְּבִי אַחָרִים - אֲסוּרוֹת לוֹ וְאֲסוּרוֹת לְכָל אָדָם. עַל גְּבִי עֲצָמוֹ - מִתְרוֹת לוֹ וְאֲסוּרוֹת לְכָל אָדָם. רַבֵּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אִם מִתְרוֹת לוֹ - מִתְרוֹת לְכָל אָדָם, וְאִם אֲסוּרוֹת לְכָל אָדָם - אֲסוּרוֹת לוֹ. וְכֵן עוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׁנַתְגִּיר וְהָיָה לוֹ יֵין, וְאָמַר: 'בְּרִי לוֹ שְׂלֵא נְטִמָאוּ', בְּזִמְנָן שֶׁהוּא עֲשׂוּי עַל גְּבִי אַחָרִים - אֲסוּר לוֹ וְאֲסוּר לְכָל אָדָם. עַל גְּבִי

שְׂמָאִי וּבֵית הַלֵּל עַל הַמוֹסֵר לִיחִיד שֶׁהֵן טְמָאִין, וְעַל הַמְנִיחַ בְּפָנֵי רַבִּים שֶׁהֵן טְהוּרִים. עַל מָה נִחְלָקוּ? עַל הַמוֹסֵר לְרַבִּים וְעַל הַמְנִיחַ לִיחִיד, שְׁבִית שְׂמָאִי מְטְמָאִין, וּבֵית הַלֵּל מְטְהָרִין. מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שֶׁשָּׁכַח כָּלִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וּבֹא מַעֲשֵׂה לְפָנֵי חֲכָמִים, וְטְהוּרוֹ, שְׂאִינָה רְשׁוּת עִם הָאָרֶץ:

ח. הִנִּיחַ כְּלָיו בְּבֵית הַמְרוֹחֵץ, וּבֹא וּמַצָּאן כְּמוֹת שֶׁהֵן - הָרִי אֵלּוֹ טְהוּרִין, וּמְלַמְדִין אוֹתוֹ שְׂלֵא יַעֲשֶׂה כֵן (בְּטְהוּרוֹת). הִנִּיחַ גִּתּוֹ וּבּוּרוֹ וְנִכְנַס לְעִיר, אִף עַל פִּי שְׂבָא וּמַצָּא עִם הָאָרֶץ עוֹמֵד בְּצֵדָן - טְהוּרִין. וְכֵן עוֹבֵד כּוֹכְבִים, אִינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשׁוּם יֵין נֶסֶף. עִם הָאָרֶץ שְׂבָא לְהַזּוֹת - אִין מַזִּין עָלָיו וְעַל כְּלָיו אֵלּא לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים. אֲבָל חֵבֵר שְׂבָא לְהַזּוֹת - מַזִּין עָלָיו וְעַל כְּלָיו מִיָּד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים? שֶׁהָיָה בְּחֻזְקַת אוֹכְלֵי תְרוּמָה. לֹא הָיָה בְּחֻזְקַת אוֹכְלֵי תְרוּמָה, מַזִּין עָלָיו - מִיָּד, וְעַל כְּלָיו - מִשִּׁשְׁתַּמֵּר:

ט. הָיָה לְבוֹשׁ חֲלוּק וְעֵטוֹף בְּטָלִית, וְהָיָה בְּלָבוֹ עַל הַחֲלוּק, וְאִין בְּלָבוֹ עַל הַטָּלִית - הַחֲלוּק טְהוּר וְהַטָּלִית טְמָאָה. הָיָה סֵל עַל כְּתָפוֹ וְהַמְגַרְפָּה בְּתוֹכָהּ, וְהָיָה בְּלָבוֹ עַל הַסֵּל, וְאִין בְּלָבוֹ עַל הַמְגַרְפָּה - הַסֵּל טְהוּר וְהַמְגַרְפָּה טְמָאָה:

י. הָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ מִן הַחֲבִית בְּחֻזְקַת שֶׁל חֲלִין, וְאַחֵר כֶּף נִמְצְאָת שֶׁל תְרוּמָה - הָרִי זוֹ טְהוּרָה וְאֲסוּרָה בְּאֲכִילָהּ, מְפָנֵי שֶׁסָּפַק טְבוּל יוֹם. אָמְרוּ לוֹ עַל הַתְלוּיָה: 'טְהוּרָה הִיא' - הָרִי זוֹ טְהוּרָה. וְאִם אָמַר: 'הָרִינִי מְנִיחָה עַד שְׂאֲשָׂאָל עָלֶיךָ' - הָרִי זוֹ טְמָאָה:

יא. מְשַׁקֵּין טְמָאִין וְטְהוּרִין בְּתוֹךְ הַבַּיִת - הוֹלְכִין אַחֵר הָרַב. וּמַעֲשֵׂה בְּאֲשֶׁה אַחַת שֶׁסָּנְגָה מְשַׁקֵּין תְלוּיִין בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְנִפְל כְּפָר שֶׁל תְרוּמָה, וּבֹא מַעֲשֵׂה לְפָנֵי חֲכָמִים וְטְמָאוּהוּ מְפָנֵי שֶׁהִסִּיחָה דַעְתָּהּ מֵהֶם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פִּילָא: מְפָנֵי מָה רַבִּי עֲקִיבָא מְטָמָא? מְפָנֵי שֶׁהִנָּשִׂים גְּרַגְרָנִיּוֹת הֵן, אֲשֶׁה מְגַלָּה אֶת הַקְּדוּרָה לִידַע מָה חֲבָרְתָּה מִבְּשִׁלַּת.

עצמו - מתר לו ואסור לכל אדם. רבי עקיבא אומר: אם מתר לו - מתר לכל אדם, ואם אסור לכל אדם - אסור לו:

מטמא. מעשה היה ונמנו עליו חמשה זקנים בלוד, וטמאוהו:

ת. ערבה שהיא טמאה ממשקה - אין לשין בה קמח של חליץ, ואין עורכין בה בצק של תרומה. אבל אם רוצה, מביא קמח של חליץ ועורף לתוכה בצק של תרומה, ובלבד שלא יהא בצק של תרומה נוגע בערבה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: המזחלה שהיא שותתת ויורדת משקין, ובא טמא והפסיקו, העליונים - טמאין מפני שהן גרורין על גבי ידיו, והתחתונים - טהורין. (מקל שהיא מלאה משקין טופח - טמאין. ורבי יהודה אומר משם רבי יהושע: כיון שהשיקה למקוה - טהורה):

ה. המאבד והמוצא ברשות היחיד ועבר עליהן לילה אחד - טמאין מדרס וטהורין מטמא מת. ורבי שמעון מטהר, שהיה רבי שמעון אומר: אבד מחט ומצא מחט - טהור, שאני אומר: מחט שאבד הוא מחט שמצא. ומודים חכמים לרבי שמעון במניח ושכח ברשות הרבים שאף על פי שעבר עליהן לילה אחת - אין טמאין מדרס, ובמניח ושכח ברשות היחיד ועבר עליהן לילה אחד - טמאין מדרס וטהורין טמא מת. המאבד והמוצא בתוך הבית - הרי זה טהור, מפני שהן בחזקת המשתמר:

מִסְכַּת טְהוֹרוֹת פָּרָק עֲשִׂירִי

א. רבן גמליאל אומר: משתגמר מלאכתו. הגומר את זיתו בני יומן - חזרנו לדברי בית שמאי ולדברי בית הלל. רבי יעקב אומר: מוחל - משקה הוא. ומפני מה טהרו מוחל היוצא מן הזיתים עד שלא תגמר מלאכתו. מפני שאינו רוצה בקיומו. ורבי שמעון אומר: מוחל - מי פרות הוא. ומפני מה טהרו מוחל היוצא משקת בית הבד? מפני שאי אפשר לו בלא צחצוחי שמן. המוחל היוצא מן השמן - טמא. מן המצטן - טהור. כנסו ועשאו שקת - טמא:

ו. כלים שטוחין ברשות היחיד למעלה מעשרה טפחים - טהורין; דברי רבי מאיר. רבי שמעון אומר: אפלו למעלה ממאה אמות - טמאים. גגו של חבד למעלה בצד גגו של עם הארץ, חבד שוטח שם כלים ומניח שם טהורות. אף על פי שעם הארץ יכול לפשט את ידו וליגע שם - הרי אלו טהורות. וכן בעובד כוכבים, אינו חושש משום יין נסוף. רבן שמעון בן גמליאל אומר: גגו של חבד למעלה מגגו של עם הארץ, חבד שוטח שם כלים ומניח שם טהורות, ובלבד שאין עם הארץ יכול לפשט את ידו וליגע:

ב. העוטן זיתו בשני הבדין, כיון שנגמר אחד מהן - הכשר לקבל טמאה. המוסק זיתו בגליל העליון ועתיד להורידן לגליל התחתון, אם עד שלא מסקן חשב עליהן - טהורין. ואם משמסקן חשב עליהן - רבי מאיר מטמא, ורבן שמעון בן גמליאל מטהר. הגומר את זיתו ועתיד למוכרן - טהורין. לחפותן בעלין - טמאים:

ז. נפל כליו בתוך בארו של עם הארץ - הרי זה טמא, וטהור בעליהו. רבי אליעזר אומר: משקה סרוח - הרי זה טהור. אמרו לו: אין המשקין יוצאין מידי הפרה ולא מידי הכלב. חטין היוצאין עם גללי הבקר, ושעורין היוצאין עם גללי הבהמה, אף על פי שחשב עליהן לאוכלין - אין מטמאין טמאת אוכלין. כנסן לאוכלין - אין מטמאין טמאת אוכלין. גללין אף על פי שכנסן למשקין - בטלה דעתו. גוזל שנפל לתוך הבור של גת, חשב עליו לעובד כוכבים - טמא, לכלב - טהור; דברי רבי עקיבא. ורבי יוחנן בן גורי

ג. הלוקח מצטן של זיתים מן העובד כוכבים, אם יש מסיק על פי האדמה - יעשו בטהרה, ואם לאו - יעשו טמאה. ומשל ישראל - נאמן לומר: לא גמרתיו. היתה לו אום של זיתים ומבקש לעשותם בטהרה,

ח. גַּרְגְרִין שֶׁנֶּשְׂרָוּ בְּמִים, נֶעְשׂוּ אוֹם - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵינָן חֲבוּר. וְרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חֲבוּר. אִם עַד שְׁלֹא נִגְמְרָה מְלֹאכְתָּן חָשַׁב עֲלֵיהֶן וְרָצָה לְטוֹל מִהֵן בַּד אֶחָד אוֹ שְׁנַי בְּדִין - בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: קוֹצֵה בְּטִמְאָה וּמְחַפֵּה בְּטְהָרָה וּמוֹלִיף בְּטְהָרָה לְבֵית הַבַּד. וּבֵית הַלֵּל אוֹמֵר: אִף מְחַפֵּה בְּטִמְאָה. וּבִלְבָד שְׁלֹא יַעֲקֹר אֶת כָּל הָאוֹם, אֲלֵא מְקוֹם שֶׁנִּהְיָו לְהַנִּיחַ כְּדֵי בַד - מְנִיחַ כְּדֵי בַד. כְּדֵי בְדִידָה - מְנִיחַ כְּדֵי בְדִידָה. קִתְּכוּ - מְנִיחַ קִתְּכוּ. וּבִלְבָד שְׁלֹא יַעֲרִים. וְאִם הָעֲרִים - הָרִי אֵלּוֹ טְמֵאִים. וּבִלְבָד שְׁלֹא יַעֲקֹר אֶת כָּל הָאוֹם. וְאִם עֲקָר כָּל הָאוֹם - הָרִי אֵלּוֹ טְמֵאִין. רַבִּי יִשְׁמַעְיֵאל בְּרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר מִשּׁוּם אָבִיו: אִף עַל פִּי שֶׁעֲקָר אֶת כָּל הָאוֹם - הָרִי אֵלּוֹ טְהוּרִים. וְהָעוֹטֵן בְּבֵית הַבַּד - כְּאֵלּוֹ עוֹטֵן בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ:

מִסַּכַּת טְהוּרוֹת פֶּרֶק אֶחָד עֶשְׂרִי

א. הִיָּה קוֹצֵה מִן הַמַּעֲטָן וּמַעֲלָה לְרֹאשׁ הַגֵּג, וְנִמְצָא שְׂרָץ בְּגַג - הַמַּעֲטָן טְהוּר. נִמְצָא בַּמַּעֲטָן - הַגֵּג טְמֵא; דְּבָרֵי רַבִּי. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: נִמְצָא בְּגַג - אֵינּוּ טְמֵא אֲלֵא גֵג. בַּמַּעֲטָן - אֵינּוּ טְמֵא אֲלֵא מַעֲטָן. נִמְצָא בְּגוֹשׁ וּבְגֵג, בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים - הַמַּעֲטָן טְמֵא, לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים - הַמַּעֲטָן טְהוּר. הַקּוֹרֵץ מְקַרְצֵת מִן הָעֶסֶה וְנִמְצָא שְׂרָץ בְּמְקַרְצֵת הָעֶסֶה - טְהוּרָה, בְּעֶסֶה הַמְקַרְצֵת - טְמֵאָה; דְּבָרֵי רַבִּי. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: נִמְצָא בְּעֶסֶה - אֵינּוּ טְמֵא אֲלֵא עֶסֶה. בְּמְקַרְצֵת - אֵין טְמֵא אֲלֵא מְקַרְצֵת. נִמְצָא בְּתוֹכָהּ שֶׁל מְקַרְצֵת - הַכֹּל טְמֵא:

ב. הַמַּעֲרָה מְכַלִּי לְכָלִי וְנִמְצָא שְׂרָץ בְּתַחְתּוֹן - הָעֲלִיּוֹן טְהוּר. בְּעֲלִיּוֹן - הַתַּחְתּוֹן טְמֵא; דְּבָרֵי רַבִּי. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: נִמְצָא שְׂרָץ בְּעֲלִיּוֹן - אֵינּוּ טְמֵא אֲלֵא עֲלִיּוֹן. בְּתַחְתּוֹן - אֵינּוּ טְמֵא אֲלֵא תַחְתּוֹן. נִמְצָא פְרוּרִין עַל גְּבִי פְרוּרִין, אִף עַל פִּי שֶׁנִּגְעַ בְּכַבִּיצָה - אֵינּוּ טְמֵא. פְרוּרִין שֶׁעַל גְּבִי פְרוּרִין, אִף עַל פִּי שֶׁנִּגְעַ בְּכַבִּיצָה - אֵינּוּ טְמֵא אֲלֵא מְקוֹם מַגְעוֹ. כִּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב

אִף עַל פִּי שֶׁהוּא עֲתִיד לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶן קֹב אֶחָד אוֹ שְׁנַי קִבִּין - הָרִי אֵלּוֹ טְהוּרִין. וּבִלְבָד שְׁלֹא יַעֲרִים. וְאִם הָעֲרִים - הָרִי אֵלּוֹ טְמֵאִין:

ד. הָעוֹטֵן זִיתָיו בְּפָנָי עִם הָאֶרֶץ וְנֶעַל וְחָתַם - אֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ שְׁמֵא יֵשׁ שָׁם מִפְּתַח אַחַר וְחוֹתֵם אַחַר. וְאִף עַל פִּי שֶׁבָא וּמִצָּא מִפְּתַח פְּתוּחַ וְחוֹתֵם מְקַלְקֵל - טְהוּר. חוֹתֵם שְׁאֲמָרוֹ, אֲפֵלוֹ טֵיט וְאֲפֵלוֹ קִיסָם. הָיוּ שָׁם חוּרִין וְסֻדְקִין - אֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ שְׁמֵא מוֹשִׁיט אֶת הַקֶּנֶה וּמְסִיטָן. הָיוּ שָׁם חִלוּנוֹת שֶׁל אַרְבָּעָה טְפָחִים - נְדוּנִין כְּפִתְחִים:

ה. הָעוֹטֵן זִיתָיו בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ - עוֹשֶׂה לְהֵן מְחִיצָה מִן הָאֶרֶץ וְעַד הַקּוּרוֹת. וּבִלְבָד שְׁלֹא יְהוּ נִיסוּטִין מִחֻמַּת הַמְחִיצָה. רַבֶּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם הִיָּתָה גְבוּהָ מִן הָאֶרֶץ עֲשָׂרָה טְפָחִים, אִף עַל פִּי שֶׁאֵינָה מַגְעַת לְקוּרוֹת - טְהוּרָה. וְהָעוֹטֵן בֵּית הַבַּד - כְּעוֹטֵן בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ:

ו. מִי שֶׁגָּמַר אֶת זִיתָיו - יִשְׂרֵר קֶפֶה אַחַת וְיִתְנַנֶּה לְעֵינָי הַכֶּהֶן אוֹ יוֹלִיף לוֹ הַמַּפְתָּח; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִיָּד. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: מַעַת לְעַת. יָתַר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: אֲפֵלוֹ גָמַר אֶת זִיתָיו בְּשֵׁשׁ שְׁעוֹת בְּעָרֵב שֶׁבֶת - יוֹלִיף לוֹ אֶת הַמַּפְתָּח מִיָּד, וְלְמוֹצָאֵי שֶׁבֶת בְּשֵׁשׁ שְׁעוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן: לֹא נִחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל עַל הַמְנִיחַ זִיתִים בְּכוֹתֵשׁ שִׁימְתוּנוֹ שִׁימְלַחוּם - שְׁאֵינָן מְכַשְׂרִין. עַל מָה נִחְלְקוּ? עַל שֶׁהוּא נוֹחִים לְכַתֵּשׁ, שְׁבִית שְׁמַאי אוֹמֵר: מְכַשְׂרִין. וּבֵית הַלֵּל אוֹמֵר: אֵינָן מְכַשְׂרִין:

ז. הַזִּית שֶׁפָּצְעוּ בְּיָדִים טְמֵאוֹת - הַכֶּשֶׁר. סוּפְתוֹ בְּמַלְח - לֹא הַכֶּשֶׁר. לִידַע אִם יֵשׁ בוֹ שֶׁמֶן - לֹא הַכֶּשֶׁר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַכֶּשֶׁר. הִיָּתָה לוֹ אוֹם שֶׁל זִיתִים וְעֲתִיד לְהוֹפְכוֹ, כִּיּוֹן שֶׁתִּקַּע בָּהּ אֶת הַיָּתֵד אִף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ גּוֹשִׁין הַרְבֵּה - הָרִי אֵלּוֹ אֵינָן חֲבוּר. מִשְׁהַפְּכָם נֶעְשׂוּ אוֹם - רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינָן חֲבוּר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: חֲבוּר:

אומר משום רבי חנינא: עודהו השרץ שם -
 תוחב בהן קסמים:

יג. ענבים עד אימתי מטמאין טמאת
 אוכלין? עד שיהלכו. ומשהלכו בהן שתי
 וערב ונשתירו בהן גרגרין שלמים - מטמאין
 טמאת אוכלין. זיתים עד אימתי מטמאין
 טמאת אוכלין? עד שיטענו. ורבי שמעון
 אומר: עד שיטחנו. טחנן ונשתירו מהן
 גרגרין שלמין - מטמאין טמאת אוכלין.
 ואלו הן פריצי זיתים וענבים? היוצא מתחת
 הקורה. הגיפן מן הזיתים, כנסן לאוכלין -
 מטמאין טמאת אוכלין. והחרצנין והזגין
 אף על פי שכנסן לאוכלין - בטלה דעתו:

ד. השוקל ענבים בכף מאזנים אף על פי
 שהיין צף על גבי ידיו ואף על פי שחשב
 עליו - טהור. כנסן לתוך הכלי - טמא.
 הדורס ענבים בחביות אף על פי שהיין צף
 על גבי ידיו - טהור. וכן בעובד כוכבים,
 אינו חושש משום יין נסך:

ה. הבוצר כרמו לשוק, אם לא מצא להן
 שוק - מחזירן לגת. ואף על פי שמוליכין
 בסלים טמאים ובקופות טמאות - טהורין.
 זיתים לשוק, לא מצא להן שוק מחזירן לבד
 אף על פי שמוליכין בסלין טמאין ובקופות
 טמאות - טהורין. זיתים וענבים טהורין
 שנכנסו לרשות הגת - הכשרו לקבל טמאה:

ו. הלוקח משטיח של אדמה מישראל -
 יעשה בטרהה. מן העובד כוכבים - יעשה
 בטמאה, משטיח של עלין, בין מישראל בין
 מן העובד כוכבים - יעשה בטמאה. ורבי
 יוסי ברבי יהודה אומר: משטיח של עלין
 כמשטיח של אדמה, מישראל - יעשה
 בטרהה, ומעובד כוכבים - יעשה בטמאה:

ז. הלוקח משטיח של אדמה מישראל
 לעשותו צמוקין - הרי זה עושה בטרהה.
 האוכל מן הסלים ומן המשטיח של אדמה,
 אכל והותיר כסאה כסאתים וזרקן לגת, אף
 על פי שנופצן לגת והיין מנתז על גבי ענבים
 - טהור. וכן בעובד כוכבים, אין חושש

משום יין נסך. נפל ממנו גרגר יחידי, אם יש
 לו חותם - טהור, ואם לאו - טמא. במה
 דברים אמורים? בזמן שנגע במקום חותם,
 לא נגע במקום חותם - טהור. רבי יוסי בן
 כפר אומר משום רבי אלעזר: במה דברים
 אמורים? בזמן שנגע במקום המשקה, לא
 נגע במקום המשקה - טהור. רבי יוסי
 אומר: אפלו נפלה הימנו ארבעה וחמשה
 ביצים ודרסן כלן בבת אחת, משקה היוצא
 מהן - טהור, שכיון שדרס עליהן - בטלה,
 שאין למשקין במה יטמא. מי שהיה עומד
 ומדבר על פי הבור ונתזה צנורה מפיו, ספק
 הגיע לבור ספק לא הגיע, של שמן - ספקו
 טמא, של יין - ספקו טהור מפני שהכל
 הבור קולטת:

ח. הזולף את הבור בכל אחת ואחת, נמצא
 השרץ בראשונה - כלן טמאות. באחרונה -
 היא טמאה וכלן טהורות. באמצעית, הימנה
 ולמטה - טמא, הימנה ולמעלה - טהור.
 במה דברים אמורים? בזמן שבדק ולא
 כסה, או כסה ולא בדק. היה בודק ומכסן,
 ונמצא שרץ באחד מהן - הכל טמא:

ט. השרץ שנמצא צף על גבי שפת הבור של
 גת - ספקו טמא. לפועלים - ספקו טהור,
 מפני שזה ספק טמאה צפה. גת העליונה -
 רשות הרבים, והתחתונה - רשות היחיד.
 אימתי? בזמן שהרבים נכנסין בזו ויוצאין
 בזו. אבל אין שם אלא פתח אחד או פרצה
 אחת - זו וזו רשות היחיד:

י. מי שהיו גתיו ובדיו טמאין ומבקש
 לטהרן; הדפין והלולבין והעדשים - מדיחן
 והן טהורין. של נצרין ושל בצבון - צריך
 לנגבן. של שיפה ושל גמי - צריך לישן.
 כמה הוא מישנן? שנים עשר חדש. רבן
 שמעון בן גמליאל אומר: מגת לגת ומבד
 לבד. רבי יוסי אומר: אם רצה לטהרן מיד -
 חולטן ברותחים או מולגן במי זיתים. רבן
 שמעון בן גמליאל אומר משום רבי יוסי:
 נוהגין בצינור שממיו מקלחין ובמים

שמימיו רודפים. כשם שהוא מנגב לזין נסך, כך הוא מנגב לטהרות:

מִסְכַּת מִקְוֹאוֹת פָּרָק ראשון

א. אָמַר רַבִּי נַחֲמִיָּה: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ 'אִם לֹא הָיִיחַ - טְהוֹר?' שָׂאִין הַמַּיִם שֶׁבִּגְבָא עֲלוּלִין לְקַבֵּל טְמֵאָה עַד שִׁיתְּלָשׁוּ. הִגְבִּיהֶן - רַבּוּ הַטְּהוּרִין עַל הַטְּמֵאִין. מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ 'אִם הָיִיחַ - טְמֵא?' הַכְּשֵׁרוֹ הַמַּיִם שֶׁבִּידוֹ וְנִטְמָאוּ, וְטְמָאוּ אֶת הַפֶּכֶר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: בֵּין שֶׁהָיִיחַ בֵּין שֶׁלֹּא הָיִיחַ - טְמֵא, שָׂאִין אוֹמֵר, שֶׁטַּפַּת הַמַּיִם טְמֵאִין נִגְעוֹת בַּפֶּכֶר:

ב. גָּבַא שֶׁנֶּפֶל לְתוֹכוֹ יֵיזַן דְּבַשׁ וְחֶלֶב - הוֹלְכִין אַחַר הָרֵב. נֶפֶל לְתוֹכוֹ שְׁמֵן אֶף עַל פִּי שֶׁהִקְפֵּהוּ - הָרִי זֶה טְמֵא, לְפִי שָׂאִין אֶפְשָׁר לוֹ לְצַאת יָדַי צְחָצְחוֹתֵי שְׁמֵן. יֵיזַן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנֶּפֶל עַל גְּבִי פְרוֹת - יֵיזַן מִתְּרִים. וְכֵן שְׁמֵן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנֶּפֶל עַל גְּבִי פְרוֹת - יֵיזַחם וְהֵן מִתְּרִין. נֶפֶל עַל גְּבִי יֵיזַן וְהִקְפֵּה אוֹתָהּ - הֵיזַן מִתָּר. נֶפֶל עַל גְּבִי הַצִּיר - יִקְפִּיאָנוּ כְּדִי שֶׁיִּבְטַל טַעַם שְׁמֵן שָׁבוּ:

ג. עוֹקֵת טֵיט וְגַמְמִיּוֹת שֶׁבִּפְתָּחֵי חַנּוּיּוֹת שֶׁבְּרִשׁוֹת הָרַבִּים, בְּשַׁעַת הַגְּשָׁמִים - הַכֹּל טְהוֹר. פֶּסְקוֹ הַגְּשָׁמִים - הָרִי הֵן כְּמִי שֶׁפִּיכּוֹת. וְשֶׁבִּשְׁוֹקִים - הוֹלְכִין אַחַר הָרֵב. מִי שֶׁפִּיכּוֹת וּמִי גְשָׁמִים שֶׁנִּתְעַרְבוּ בֵּין בְּכָלִי בֵּין בְּקַרְקַע - טְמֵאִים. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: בְּכָלִים - טְמֵאִין, וּבְקַרְקַע - טְהוּרִין. פֶּסְקוֹ הַגְּשָׁמִים, הַקְּרוֹבִין לְעִיר וְלַדֶּרֶךְ - טְמֵאִין, וְהַרְחוֹקִין - טְהוּרִין עַד שִׁיהֲלֹכוּ רוֹב בְּנֵי אָדָם. בְּמָה דְּבָרִים אָמֹרִים? בְּגָבַא שְׁאֶפְשָׁר לוֹ לְשַׁתּוֹת וְלֹא יֵהָא מְקוּם פְּרוֹסוֹת רַגְלָיו נִכְרוֹת. אֲבָל גָּבַא שָׂאִין אֶפְשָׁר לוֹ לְשַׁתּוֹת עַד שִׁיהוּ מְקוּם פְּרוֹסוֹת רַגְלָיו נִכְרוֹת, וּמִצָּא שֶׁם מְקוּם פְּרוֹסוֹת רַגְלֵי אָדָם, מְקוּם פְּרוֹסוֹת רַגְלֵי בְּהֵמָה גִּסָּה - טְמֵא. מְקוּם פְּרוֹסוֹת רַגְלֵי בְּהֵמָה דְּקָה - טְהוֹר:

ד. גָּבַא שָׂאִין בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה, וְנֶפֶל לְתוֹכוֹ פְּחוֹת מִשְׁלֶשָׁה לֹגֵיז מִיַּם שְׁאוּבִין - כְּשֵׁרִים

לְחַלִּין וְלַחֲלָה וְלַתְּרוּמָה, וְלִטּוֹל מִהֵן לְיָדַים, וְכִשְׂרִין לְהַקּוֹת עֲלֵיהֶן. גָּבַא שָׂאִין בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה, וְנֶפֶל לְתוֹכוֹ פְּחוֹת מִשְׁלֶשָׁה לֹגֵיז מִיַּם שְׁאוּבִין טְמֵאִים - פְּסוּלִין לְחֲלָה וְלַתְּרוּמָה וְלִטּוֹל מִהֵן לְיָדַים, וְכִשְׂרִים לְהַקּוֹת עֲלֵיהֶן. יָרְדוּ גְשָׁמִים, רַבּוּ וְשִׁטְפוּ כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי. וְכַדְּבָרֵי בֵּית הַלֵּל: רַבּוּ אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא שִׁטְפוּ. וְכַדְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן: שִׁטְפוּ אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא רַבּוּ, כְּשֵׁרִין לְחֲלָה וְלַתְּרוּמָה וְלִטּוֹל מִהֵן לְיָדַים וְכִשְׂרִים לְהַקּוֹת עֲלֵיהֶן. כִּיצַד רַבּוּ אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא שִׁטְפוּ כְּדַבְּרֵי בֵּית הַלֵּל? מְקוּהָ שֶׁהוּא מַחְזִיק אַרְבָּעִים סָאָה, וּבְתוֹכוֹ תִּשְׁעַ עֶשְׂרֵה סָאָה, וְנֶפְלוּ לְתוֹכוֹ פְּחוֹת מִשְׁלֶשָׁה לֹגֵיז מִיַּם שְׁאוּבִין - טְמֵאִין, כִּיּוֹן שֶׁנֶּפְלוּ לְתוֹכוֹ עֶשְׂרִים סָאָה שֶׁל מִימֵי גְשָׁמִים - טְהוּרִין מִפְּנֵי שֶׁרַבּוּ. כִּיצַד שִׁטְפוּ אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא רַבּוּ כְּדַבְּרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן? מְקוּהָ שֶׁהוּא מַחְזִיק עֶשְׂרִים וּבְתוֹכוֹ עֶשְׂרִים סָאָה, וְנֶפְלוּ לְתוֹכוֹ פְּחוֹת מִשְׁלֶשָׁה לֹגֵיז מִיַּם שְׁאוּבִין - טְמֵאִין. כִּיּוֹן שֶׁנֶּפְלוּ לְתוֹכוֹ סָאָה אַחַת שֶׁל מִימֵי גְשָׁמִים - טְהוּרִין מִפְּנֵי שֶׁשִׁטְפוּ. וְכַמָּה שִׁטְפוּ? כֹּל שֶׁהֵן:

ה. נֶפְלוּ לְתוֹכוֹ שְׁלֹשָׁה לֹגֵיז מִיַּם שְׁאוּבִין טְמֵאִין - פְּסוּלִין לְחֲלָה וְלַתְּרוּמָה וְלִטּוֹל מִהֵן לְיָדַים, וּפְסוּלִין לְהַקּוֹת עֲלֵיהֶן עַד שִׁיִּצָּא מְלוֹאוֹ. יָרְדוּ גְשָׁמִים, רַבּוּ וְשִׁטְפוּ כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי. וְכַדְּבָרֵי בֵּית הַלֵּל: רַבּוּ אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא שִׁטְפוּ. וְכַדְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן: שִׁטְפוּ אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא רַבּוּ - כְּשֵׁרִין לְחֲלָה וְלַתְּרוּמָה וְלִטּוֹל מִהֵן לְיָדַים, וּפְסוּלִין לְהַקּוֹת עֲלֵיהֶן עַד שִׁיִּצָּא הַיִּמְנוּ מְלוֹאוֹ וְעוֹד. וְאִיזוֹ הוּא 'מְלוֹאוֹ וְעוֹד'? מְקוּהָ שֶׁהוּא מַחְזִיק עֶשְׂרִים סָאָה, וּבְתוֹכוֹ תִּשְׁעַ עֶשְׂרֵה סָאָה, וְנֶפְלוּ לְתוֹכוֹ שְׁלֹשָׁה לֹגֵיז מִיַּם שְׁאוּבִין טְמֵאִין, יָרְדוּ גְשָׁמִים וְנִתְמַלְאוּ - לְעוֹלָם הוּא בְּפִסּוּלוֹ עַד שִׁיִּצָּא מִמֶּנּוּ מְלוֹאוֹ וְעוֹד, וְעוֹד דְּבַר מוֹעֵט מִמַּעַט שֶׁלֹּשָׁה לֹגֵיז. מְקוּהָ שִׁישׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה חֶסֶר קָרְטוּב, וְנֶפְלוּ לְתוֹכוֹ שְׁלֹשָׁה לֹגֵיז מִיַּם שְׁאוּבִין טְמֵאִין - פְּסוּלִין לְחֲלָה וְלַתְּרוּמָה וְלִטּוֹל מִהֵן לְיָדַים, וּפְסוּלִין לְהַקּוֹת עֲלֵיהֶן. פְּחוֹת מִשְׁלֶשָׁה לֹגֵיז, אֶפְלוּ

בְּלֵן טְמַאין, בִּיּוֹן שְׁנַתֵּן לְתוֹכוֹ קָרְטוּב אַחַד
שֶׁל מִימֵי גְשָׁמִים - טְהוּרִין. כְּשֶׁם שְׁטְהוּרִין
לְטַבִּילָה - כֶּף טְהוּרִין לְכָל דְּבָר:

ו. לְמַעַלָּה מֵהֶן, מִי תַמְצִית שְׁלֵא פְסָקוּ -
שְׁמֻטְבִּילִין בְּהֵן אֶת הַמַּיִם, וְאִין מֻטְבִּילִין
בְּהֵן אָדָם וְיָדַיִם וְכַלִּים. זֶה הַכֶּלֶל: כָּל מְקוֹם
שְׁאָדָם טוֹבֵל - יְדוּת וְכַלִּים טוֹבְלִין בּוֹ. מְקוֹם
שְׁאִין אָדָם טוֹבֵל - אִין יָדַיִם וְכַלִּים טוֹבְלִין
בּוֹ. וְאֵלּוּ הֵן מִי תַמְצִיין: כָּל זְמַן שֶׁהַגְּשָׁמִים
יורְדִין וְהַהָרִים בּוֹצְצִין. פְּסָקוּ הַגְּשָׁמִים
וְהַהָרִים בּוֹצְצִין - הָרִי הֵן כְּמִי תַמְצִית. פְּסָקוּ
מִלְּהִיּוֹת בּוֹצְצִין - הָרִי אֵלּוּ כְּמִי גְבָאִין:

ז. הַחֹפֵר בְּצַד הַיָּם, בְּצַד הַנְּהָר, בְּמְקוֹם
הַבִּצְיָן - הָרִי הֵן כְּמִי תַמְצִיּוֹת. הַחֹפֵר בְּצַד
הַמַּעְיָן, כָּל זְמַן שֶׁהֵן בָּאִין מִחֶמֶת הַמַּעְיָן, אִף
עַל פִּי שְׁפוֹסְקִין וְחוֹזְרִים וּמוֹשְׁכִין - הָרִי הֵן
כְּמַעְיָן. פְּסָקוּ מִלְּהִיּוֹת מוֹשְׁכִין - הָרִי הֵן כְּמִי
תַמְצִיּוֹת. מַעְיָן שְׁמִימִיו מוֹעֲטִים וְרַבָּה עֲלָיו
וְהִרְחִיבוּ - מִטְהַר בְּאִשְׁבָּרָן וְאִינוּ מִטְהַר
בְּזוֹחֲלִין, אֲלֵא עַד מְקוֹם שְׁיִכּוֹל לְהֵלֵךְ
מִתְחַלְתּוֹ. מְקוֹה שְׁנִמְדָד וְנִמְצָא חֶסֶר, כָּל
הַטְּהָרוֹת שְׁנַעֲשׂוּ עַל גְּבִיּוֹ, בֵּין שְׁמִקְוָה זֶה
בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד, בֵּין שְׁמִקְוָה זֶה בְּרִשׁוֹת
הַרְבִּים - טְמַאוֹת לְמַפְרַע. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:
בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד - תּוֹלִין, וּבְרִשׁוֹת הַרְבִּים -
טְהוּר:

ח. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מַעֲשֶׂה בַּמְּגוּרָה אַחַת
שֶׁל דִּיִּסְקוֹס בִּיבְנָה שְׁנִמְדָּדָה וְנִמְצָאת חֶסֶרָה,
וְהָיָה רַבִּי טְרַפּוֹן מִטְהַר, וְרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא.
אָמַר רַבִּי טְרַפּוֹן: הוֹאִיל וּמְקוֹה זֶה בְּחֻזְקַת
טְהָרָה הוּא מַעוֹלָם - לַעוֹלָם הוּא בְּטְהָרָתוֹ,
עַד שֶׁיְנֻדַע שְׁנִטְמֵא. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: הוֹאִיל
וְטַמֵּא זֶה בְּחֻזְקַת טְמֵאָה, לַעוֹלָם הוּא
בְּטְמֵאָתוֹ עַד שֶׁיְנֻדַע שֶׁהוּא טְהוּר. אָמַר רַבִּי
טְרַפּוֹן: לְמָה זֶה דּוֹמֶה? לְמִי שֶׁהָיָה עוֹמֵד
וּמְקַרֵּב עַל גְּבִי מִזְבֵּחַ, וְנוֹדַע שֶׁהוּא בֶן
גְּרוּשָׁה אוּ בֶן חַלּוּצָה - שֶׁעֲבוּדָתוֹ כְּשֶׁרָה.
אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: לְמָה זֶה דּוֹמֶה? לְמִי שֶׁהָיָה
עוֹמֵד וּמְקַרֵּב עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ וְנוֹדַע שֶׁהוּא
בְּעַל מוֹם - שֶׁעֲבוּדָתוֹ פְּסוּלָה. אָמַר לוֹ רַבִּי

טְרַפּוֹן: אַתָּה מְקִישׁוֹ לְבַעַל מוֹם וְאִנִּי מְקִישׁוֹ
לְבֶן גְּרוּשָׁה וּלְבֶן חַלּוּצָה, נִרְאֶה לְמִי דּוֹמֶה,
אִם דּוֹמֶה לְבַעַל מוֹם - נִלְמַדְהוּ מִבְּעַל מוֹם!
אִם דּוֹמֶה לְבֶן גְּרוּשָׁה וְחַלּוּצָה - נִלְמַדְהוּ מִבֶּן
גְּרוּשָׁה וּמִבֶּן חַלּוּצָה! רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר:
מְקוֹה פְּסוּלוֹ בְּעִצְמוֹ, וּבְעַל מוֹם פְּסוּלוֹ
בְּעִצְמוֹ, וְאֵל יוֹכִיחַ בֶּן גְּרוּשָׁה וּבֶן חַלּוּצָה
שֶׁפְּסוּלוֹ מֵאַחֲרִים. מְקוֹה פְּסוּלוֹ בֵּיחִיד,
וּבְעַל מוֹם פְּסוּלוֹ בֵּיחִיד, וְאֵל יוֹכִיחַ בֶּן
גְּרוּשָׁה וּבֶן חַלּוּצָה שֶׁפְּסוּלוֹ בְּבֵית דִּין. נִמְנוּ
עָלָיו וְטְמַאוּהוּ. אָמַר לוֹ רַבִּי טְרַפּוֹן: עֲקִיבָה!
כָּל הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּךָ - כְּפּוֹרֵשׁ מִן הַחַיִּים:

מִסְכַּת מְקוֹאוֹת פָּרָק שְׁנִי

א. מְקוֹה שֶׁהֵנִיחוּ רִיקָן, וּבָא וּמְצָאוּ מְלֵא -
כֶּשֶׁר, מִפְּנֵי שֶׁזֶה סֶפֶק מִים שְׁאוּבִים לְמְקוֹה,
וְחֻזְקַת הַמְּקוֹאוֹת - כְּשֵׁרוֹת. צְנוּר הַמְּקַלֵּחַ
לְמְקוֹה, וְהַמְּכַתֶּשֶׁת נְתוּנָה בְּצִדוֹ, סֶפֶק מִן
הַצְּנוּר לְמְקוֹה, וְסֶפֶק מִן הַמְּכַתֶּשֶׁת לְמְקוֹה -
פְּסוּל, מִפְּנֵי שֶׁהַפְּסוּל מוֹכִיחַ. וְאִם יֵשׁ בּוֹ רֵב
מְקוֹה - כֶּשֶׁר, מִפְּנֵי שֶׁזֶה סֶפֶק מִים שְׁאוּבִין
לְמְקוֹה:

ב. שְׁנֵי מְקוֹאוֹת שְׁאִין בֵּהֶם אַרְבַּעִים סָאָה,
וְנִפְלוּ שְׁלֹשֶׁת לוּגִין מִים שְׁאוּבִין לְתוֹךְ אַחַד
מֵהֶן, וְיָדוּעַ לְאִיזָה מֵהֶן נָפְלוּ, וְאַחַר כֶּף נָפְלוּ
שְׁנַיִם וְאִינוּ יוֹדַע לְאִיזָה מֵהֶן נָפְלוּ - הָרִינִי
יְכוֹל לְתַלּוֹת וְלוֹמַר: לְמְקוֹם שֶׁנָּפְלוּ
רֵאוּשָׁנִים - שֶׁם נָפְלוּ שְׁנַיִים. נָפְלוּ שְׁלֹשֶׁת
לוּגִין לְתוֹךְ אַחַד מֵהֶן, וְאִינוּ יוֹדַע לְאִיזָה מֵהֶן
נָפְלוּ, וְאַחַר כֶּף נָפְלוּ לְשְׁנַיִים, וְיָדוּעַ לְאִיזָה
מֵהֶם נָפְלוּ - אִינוּ יְכוֹל לְתַלּוֹת וְלוֹמַר:
'לְמְקוֹם שֶׁנָּפְלוּ שְׁנַיִים - שֶׁם נָפְלוּ רֵאוּשָׁנִים.'
אַחַד שֵׁישׁ בּוֹ אַרְבַּעִים סָאָה וְאַחַד שְׁאִין בּוֹ
אַרְבַּעִים סָאָה - הָרִינִי אוֹמֵר לְתוֹךְ אַרְבַּעִים
נָפְלוּ. אַחַד שְׁאוּב וְאַחַד כֶּשֶׁר - הָרִינִי אוֹמֵר
לְתוֹךְ שֶׁל שְׁאוּב נָפְלוּ:

ג. שְׁנֵי מְקוֹאוֹת שְׁאִין בֵּהֶן אַרְבַּעִים סָאָה,
וְנִפְלוּ שְׁלֹשֶׁת לוּגִין לְתוֹךְ אַחַד מֵהֶן, וְאִין
יָדוּעַ לְאִיזָה מֵהֶן נָפְלוּ, וְאַחַר כֶּף יָרְדוּ
גְּשָׁמִים וְנִתְמַלְאוּ, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אוֹמְרִין לוֹ
שֶׁלֹּא יִטְבַּל בְּאַחַד מֵהֶן, וְאִם טָבַל בְּאַחַד מֵהֶן

וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת - טְהוֹרוֹת, מִפְּנֵי שְׁזָה סִפְקוֹ מִיָּם שְׂאוּבִין לְמַקְנָה. לְמָה זֶה דּוּמָה? לְמִי שְׂנֵטְמָא אַחַת מִדִּיּוֹ, וְאִין יְדוּעַ אִי זוּ הִיא, אוֹמְרִים לוֹ: שְׂלֵא יַעֲשֶׂה טְהוֹרוֹת בְּאַחַת מֵהֶן. וְאִם עֵשָׂה טְהוֹרוֹת - טְהוֹרוֹת, מִפְּנֵי שְׁזָה סִפְקוֹ יָדִים:

ד. שְׁנֵי מִקְנָאוֹת, בְּאַחַד יֵשׁ בּוֹ אַרְבַּעִים סָאָה, וּבְאַחַד אֵין בּוֹ, טָבַל בְּאַחַד מֵהֶן מִטְמָאָה חֲמוּרָה, וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת - תְּלוּיוֹת. בְּשֵׁנִי וְעֵשָׂה - טְהוֹרוֹת. בְּרֵאשׁוֹן וְלֹא עֵשָׂה, בְּשֵׁנִי וְעֵשָׂה - טְהוֹרוֹת. בְּרֵאשׁוֹן וְעֵשָׂה, בְּשֵׁנִי וְעֵשָׂה - אֵלוֹ וְאֵלוֹ מְנַחֹת. רֵאשׁוֹנוֹת - תְּלוּיוֹת, וְהַשְּׁנִיּוֹת - טְהוֹרוֹת. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים? בְּטְמָאָה חֲמוּרָה, אָבַל בְּטְמָאָה קְלָה - אֵלוֹ וְאֵלוֹ טְהוֹרוֹת. טָבַל בְּאַחַד מֵהֶן מִטְמָאָה קְלָה וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת - טְהוֹרוֹת. נִטְמָא בְּאַמְצַע טְמָאָה קְלָה וְטָבַל בְּשֵׁנִי וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת - אֵלוֹ וְאֵלוֹ מְנַחֹת, הִרִי אֵלוֹ מוֹכִיחוֹת. נֶאֱכָלוּ רֵאשׁוֹנוֹת אוֹ נִטְמָאוּ אוֹ שְׂאָבְדוּ, עַד שְׂלֵא נַעֲשׂוּ שְׁנִיּוֹת - שְׁנִיּוֹת טְהוֹרוֹת. מִשְׁנַעֲשׂוּ שְׁנִיּוֹת - שְׁנִיּוֹת תְּלוּיוֹת. טָבַל בְּאַחַד מֵהֶן מִטְמָאָה חֲמוּרָה, וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת - תְּלוּיוֹת. נִטְמָא בְּאַמְצַע טְמָאָה קְלָה, וְטָבַל בְּשֵׁנִי וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת - טְהוֹרוֹת. נֶגְעוּ אֵלוֹ בְּאֵלוֹ, רֵאשׁוֹנוֹת - תְּלוּיוֹת, וְשְׁנִיּוֹת - יִשְׂרָפוּ. טָבַל בְּאַחַד מֵהֶן מִטְמָאָה קְלָה, וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת - טְהוֹרוֹת. נִטְמָא בְּאַמְצַע טְמָאָה חֲמוּרָה, וְטָבַל בְּשֵׁנִי וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת - תְּלוּיוֹת. וְאִם נֶגְעוּ אֵלוֹ בְּאֵלוֹ, שְׁנִיּוֹת - תְּלוּיוֹת, רֵאשׁוֹנוֹת - יִשְׂרָפוּ:

ה. שְׁנֵי מִקְנָאוֹת שֶׁל אַרְבַּעִים אַרְבַּעִים סָאָה, אַחַד שְׂאוּבִין וְאַחַד כָּשֵׁר, וְטָבַל בְּאַחַד מֵהֶן מִטְמָאָה חֲמוּרָה וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת - תְּלוּיוֹת. בְּשֵׁנִי וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת - טְהוֹרוֹת. בְּרֵאשׁוֹן וְלֹא עֵשָׂה, בְּשֵׁנִי וְעֵשָׂה - טְהוֹרוֹת. בְּרֵאשׁוֹן וְעֵשָׂה, בְּשֵׁנִי וְעֵשָׂה - אֵלוֹ וְאֵלוֹ מְנַחֹת, רֵאשׁוֹנוֹת - תְּלוּיוֹת, וְשְׁנִיּוֹת - טְהוֹרוֹת. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים? בְּטְמָאָה חֲמוּרָה, אָבַל בְּטְמָאָה קְלָה - אֵלוֹ וְאֵלוֹ תְּלוּיוֹת:

ו. יָרְדוּ שְׁנַיִם וְטָבְלוּ בְּשְׁנֵיהֶם, אַחַד טְמָאָה חֲמוּרָה, וְאַחַד טְמָאָה קְלָה, הִטְבּוּל מִטְמָאָה חֲמוּרָה - טְמָאָה, וְהִטְבּוּל מִטְמָאָה קְלָה - טְהוֹר. אַחַד טְמָאָה חֲמוּרָה, וְאַחַד מִקְרָ; הִטְבּוּל מִטְמָאָה חֲמוּרָה - הַמִּקְרָ טְהוֹר. אַחַד טְמָאָה קְלָה וְאַחַד מִקְרָ - שְׁנֵיהֶן תְּלוּיִין. לְמָה זֶה דּוּמָה? לְשֵׁנִי שְׂבִילִין, אַחַד טְמָאָה וְאַחַד טְהוֹר, וְהִלְכוּ שְׁנַיִם בְּשְׁנֵיהֶן, וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת, בְּאַחַד יֵשׁ בּוֹ דַּעַת לְשֵׂאוּל, וּבְאַחַד אֵין בּוֹ דַּעַת לְשֵׂאוּל; בְּרֵשׁוֹת הַיְחִיד, אֶת שֵׂישׁ בּוֹ דַּעַת לְשֵׂאוּל - סִפְקוֹ טְמָאָה. וְשֵׂאִין בּוֹ דַּעַת לְשֵׂאוּל - סִפְקוֹ טְהוֹר. וּבְרֵשׁוֹת הַרְבִּים - שְׁנֵיהֶם תְּלוּיִין:

ז. שְׁנֵי מִקְנָאוֹת שֶׁל עֶשְׂרִים עֶשְׂרִים סָאָה, אַחַד שְׂאוּבִין וְאַחַד כָּשֵׁר, הִקְרָ בְּאַחַד מֵהֶן וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת - טְהוֹרוֹת. בְּשֵׁנִי וְעֵשָׂה - יִשְׂרָפוּ. בְּרֵאשׁוֹן וְלֹא עֵשָׂה, בְּשֵׁנִי וְעֵשָׂה - יִשְׂרָפוּ. בְּרֵאשׁוֹן וְעֵשָׂה - אֵלוֹ וְאֵלוֹ מְנַחֹת, הִרֵאשׁוֹן טְהוֹרוֹת, וְהַשְּׁנִיּוֹת יִשְׂרָפוּ. שְׁתֵּי נְשִׁים שְׁנַתְּעִסְקוּ בְּצַפּוֹר הִרְאוּיָה לְהוֹצִיא דָם כְּסָלַע, וְלֹאֲחֵר זְמַן נִמְצָא עַל גִּבֵּי זוֹ כְּסָלַע וְעַל גִּבֵּי זוֹ כְּסָלַע - שְׁתֵּיהֶן מְקַלְקְלוֹת:

מִסְכַּת מִקְנָאוֹת פְּרָק שְׁלִישִׁי

א. גִּסְטְרָא שֶׁהִיא מִשְׁקַעַת בְּקִרְקַע, בּוֹר וְגַת, וְיָרְדוּ גִשְׁמִים וְנִתְמַלְאוּ - הִרִי אֵלוֹ פְּסוּלִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן גְּרוּרִין עַל גִּבֵּי כְּלִי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְכַשֵּׁר, שֵׂאִין הַמַּיִם שְׂאוּבִין פּוֹסְלִין הַמִּקְנָה עַד שֵׁיפְלוּ לְתוֹכוֹ:

ב. הִיָּה בְּרֵאשׁוֹ שְׁלֹשֶׁת לוּגִין מִיָּם וְיָרַד וְטָבַל בְּמִקְנָה וְהִשְׁלִימָה לְאַרְבַּעִים סָאָה - כָּשֵׁר. סִחְטָן לְתוֹכוֹ - פְּסוּל. הִטְבִּיל בּוֹ אֶת הַסְּגוּס וְרָבּוּ הַיַּמְנּוֹ שְׁלֹשָׁה לוּגִין מִיָּם בְּמִקְנָה - כָּשֵׁר. עָקְרוּ מִתּוֹכוֹ - פְּסוּל. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְכַשֵּׁר, עַד שֵׁיִתְכַּוֵּן לְתַלְשׁ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף יִשְׁבֵּר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אִף יָטָה, וּבִלְבַד שְׂלֵא יַעֲרֶה. וְכֵן הִיָּה רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: זֶלַף בִּידֵיּוֹ וּבְרַגְלָיו שְׁלֹשֶׁת לוּגִין לְמִקְנָה - פְּסוּל. הוֹלִיכֵן עִם הַקִּרְקַע - כָּשֵׁר:

אַצְבְּעוֹתָיו - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטָהָר, וְחֻכְמַיִם
אוֹמְרִים: אֶפְלוּ לֹא בָּא אֱלָא רֵאשׁוּ וְרַבּוּ -
טָמֵא. בָּא רֵאשׁוּ אֶבֶל לֹא רַבּוּ, רַבּוּ אֶבֶל לֹא
רֵאשׁוּ, אוֹ שֶׁבֵּא רֵאשׁוּ וְרַבּוּ מִלְמַעְלָה אוֹ מִן
הַצַּד - טְהוּרִין, עַד שֶׁיֵּבֵא רֵאשׁוּ וְרַבּוּ כְּדָרְכוּ.
מִקְצָתָן שְׂאוּבִין וּמִקְצָתָן אֵינָן שְׂאוּבִין, אוֹ
שֶׁנֶּפֶל לְתוֹכוֹ יֵיז וְדָבֵשׁ וְחֻלֵּב - טְהוּר עַד
שֶׁיְהוּ כֻּלָּן שְׂאוּבִין, וְאֶפְלוּ הוּא טְהוּר וְהוּא
טְהוּרִין - נִטְמָאוּ וְטִמְאוּהוּ. הֲרִי זֶה אוֹמֵר:
'טִמְאֵנִי וְטִמְאֵתוּ':

ו. טְהוּר שֶׁנֶּפְלוּ עַל רֵאשׁוֹ וְעַל רַבּוֹ שֶׁלֹּשָׁה
לוֹגֵין מִים שְׂאוּבִין - טָמֵא. נֶפְלוּ עַל רֵאשׁוֹ
אֶבֶל לֹא עַל רַבּוֹ, עַל רַבּוֹ אֶבֶל לֹא עַל רֵאשׁוֹ,
אוֹ שֶׁנֶּפְלוּ עַל רֵאשׁוֹ וְעַל רַבּוֹ מִלְמַטָּה אוֹ מִן
הַצַּד - טְהוּר, עַד שֶׁיֶּפְלוּ עַל רֵאשׁוֹ וְעַל רַבּוֹ
כְּדָרְכוּ. מִקְצָתָן שְׂאוּבִין וּמִקְצָתָן אֵינָן
שְׂאוּבִין, אוֹ שֶׁנֶּפֶל לְתוֹכָן יֵיז, דְּבֵשׁ, וְחֻלֵּב,
טְהוּר עַד שֶׁיְהוּ כֻּלָּן שְׂאוּבִין, וְאֶפְלוּ הוּא
טְהוּר וְהוּא טְהוּרִין - נִטְמָאוּ וְטִמְאוּהוּ. הֲרִי זֶה
אוֹמֵר: 'טִמְאֵנִי וְטִמְאֵתוּ'. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל
אוֹמֵר: בְּטְהוּרִין - טְהוּר, מִקַּל וְחֹמֶר, וְיֵמָה
אִם בְּמָקוֹם שֶׁעָשָׂה שְׂאָר מְשָׁקִים כְּמִים לִפְסֵל
אֶת הַגְּוִיָּה בְּשׁוֹתָהּ רְבִיעִית - לֹא עָשָׂה אֶת
הַטְּהוּרִין כְּטָמֵאִים. מָקוֹם שֶׁלֹּא עָשָׂה שְׂאָר
מְשָׁקִין כְּמִים לִפְסֵל אֶת הַגְּוִיָּה בְּשִׁלְשֵׁת לוֹגֵין
- אֵינּוּ דִין שֶׁלֹּא עָשָׂה אֶת הַטְּהוּרִין כְּטָמֵאִין?
הַשֵּׁיב אֲבָא יוֹסֵף הַחֲרַנִי: מִקְּוָה יוֹכִיחַ, שֶׁלֹּא
עָשָׂה בּוֹ שְׂאָר מְשָׁקִין כְּמִים, וְעָשָׂה בּוֹ אֶת
הַטְּהוּרִין כְּטָמֵאִין. הַשֵּׁיב רַבִּי עַל דְּבָרֵי אֲבָא
יוֹסֵף הַחֲרַנִי: לֹא! אִם אֲמַרְתָּ בְּמִקְוָה -
שֶׁעָשָׂה בּוֹ אֶת הַצְּרוּפִין, תֹּאמַר כְּגוֹף - שֶׁלֹּא
עָשָׂה בּוֹ אֶת הַצְּרוּפִין?

ג. לִגְיוֹן הָעוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְכֵן בְּהֵמָה
הָעוֹבֵרֶת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, זֶלְפוּ בִּידֵיהֶם
וּבְרַגְלֵיהֶם שְׁלֹשָׁה לוֹגֵין לְמִקְוָה - כָּשֶׁר. וְלֹא
עוֹד, אֱלָא אֶפְלוּ עָשׂוּ מִקְוָה בְּתַחֲלָה - כָּשֶׁר.
וְאִיזָה טֵיט הַנִּמְדָד עִם הַמַּיִם? רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן
בְּרוּקָה אוֹמֵר: הַנִּמְדָד בְּלוּג. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר:
הַיּוֹצֵא בְּמִשְׁפָּךְ. וְאֵלּוּ הֵן קִנְיַת הַמַּדָּה - זֶה
הַסְּלוּל. הַטֵּיט שֶׁבְּצַדְדֵינָן - עוֹלָה לְמַדַּת
אַרְבָּעִים סָאָה, וְאֵין מְטַבִּילִין בָּהֶן. שֶׁלֹּשׁ
גַּמְמִיּוֹת שֶׁבִּנְחָל, הָעֵלְיוֹנָה וְהַתְּחַתּוֹנָה שֶׁל
עֲשָׂרִים עֲשָׂרִים סָאָה, וְהָאֲמֻצָּעִית שֶׁל
אַרְבָּעִים סָאָה, וְסִילוֹן שֶׁל מִים כְּתוֹכָן וְיוֹצֵא
מֵהֶן, שֶׁל מִימֵי רַגְלִים נִכְנָסֶת לְתוֹכָן וְיוֹצֵא
מֵהֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רַבִּי מֵאִיר הִיא
אוֹמֵר: מְטַבִּילִין בְּעֵלְיוֹנָה. וְאֵנִי אוֹמֵר:
בְּתַחֲתוֹנָה. וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים: בֵּין זוֹ וּבֵין זוֹ
אֵין מְטַבִּילִין אֱלָא בְּאֲמֻצָּעִית, שֵׁישׁ בָּהּ
אַרְבָּעִים סָאָה:

ד. שְׁתֵּי בְּרוּכוֹת שֶׁל עֲשָׂרִים עֲשָׂרִים סָאָה, זוֹ
עַל גַּב זוֹ, וּבִרְכָה שֶׁל שְׁלֹשֶׁת לֹגֵין בְּצַד
הָעֵלְיוֹנָה, וְנִפְתְּקוּ שְׁנֵיהֶן וּבָאוּ לְתַחֲתוֹנָה -
כְּשָׂרִין, שְׂאֵנִי אוֹמֵר: 'שֶׁלְמוּ אַרְבָּעִים סָאָה
עַד שֶׁלֹּא יֵרְדוּ שְׁלֹשֶׁת לוֹגֵין'. שְׁנֵי מִקְּוֹאוֹת
שֶׁל עֲשָׂרִים עֲשָׂרִים סָאָה, זֶה בְּצַד זֶה, וְנֶפְלוּ
שְׁלֹשֶׁת לוֹגֵין בְּתוֹךְ אֶחָד מֵהֶן וְנִפְסְקוּ וּבָאוּ
לְחִבְרוֹ - כָּשֶׁר. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם נִטְלָה
מִחִיצָה - פְּסוּל, אֶבֶל רוּאָה אֵנִי אֶת דְּבָרֵי רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ, בְּמִקְוָה שְׂאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה וְנֶפְלוּ
שְׁלֹשָׁה לוֹגֵין וְחֻלְקוּ לְשָׁנִים, שְׁזָה כָּשֶׁר
לְהַקּוֹת עֲלָיו, וְזֶה כָּשֶׁר לְהַקּוֹת עֲלָיו:

ה. שְׁנֵי מִקְּוֹאוֹת שֶׁל עֲשָׂרִים עֲשָׂרִים סָאָה,
אֶחָד שְׂאוּב וְאֶחָד כָּשֶׁר, יֵרְדוּ שָׁנִים וְהַשִּׁיקוּם
וְטָבְלוּ בָּהֶן, אֶפְלוּ אֲדָמִים וְהִלְבִּינוּם אוֹ
לְבָנִים וְהִאֲדִימוּם - הַטּוֹבְלִין כְּמוֹ שְׁהִיוּ,
וְהַמִּקְּוֹאוֹת כְּמוֹ שְׁהִיוּ. שְׁלֹשָׁה לוֹגֵין שֶׁנֶּפְלוּ
בְּמִקְוָה, וּבְעַל קְרִי הַחוּלָה שֶׁנֶּפְלוּ עֲלָיו
תִּשְׁעַת קַבִּין מַיִם, וְטְהוּר שֶׁנֶּפְלוּ עַל רֵאשׁוֹ
וְעַל רַבּוֹ שְׁלֹשָׁה לוֹגֵין מִים שְׂאוּבִין, אֲבָא
יוֹסֵי בֶּן חוּנִי אוֹמֵר: מְכַלִּי אֶחָד מִשָּׁנִים
וּמִשְׁלֹשָׁה - מְצַטְרֵפִין, וּמֵאֲרַבְּעָה אֵין
מְצַטְרֵפִין. בָּא לוֹ בְּמִים שְׂאוּבִין חוּץ מִרֵאשִׁי

פי תבוא לאומן

וְהָיָה כִּי-תִבּוֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְיִהְיֶה אָרֶי תִיעוּל לְאַרְעָא דִּי אֱלֹהֶיךָ יְהִיב לְךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה וְיִרְשָׁתָהּ וְיִשְׁבַּתָּ בָּהּ: אַחֲסָנָא וְתִירְתָהּ וְתַמִּיב בָּהּ:

והיה כי תבוא וגומר וירשתה וישבת בה – מגיד שלא נתחייבו בבכורים עד שפגשו את הארץ וחלקה.

וְלָקַחְתָּ מִרְאשִׁית | כָּל-פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְיֵא וְתִסַּב מִרִישׁ כָּל אֲבָא דְאַרְעָא דְתַעִיל מֵאַרְעָךָ דִּי מֵאַרְצֶךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ וְשָׂמַתָּ בַטֶּנָּא וְהִלַּכְתָּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשָׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם: יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְאַשְׂרָאָה שְׁכִינְתָּהּ תִּמְוֵן:

מראשית – ולא כל ראשית, שאין כל הפרות חייבין בבכורים אלא שבעת המינין בלבד. נאמר פאן ארץ, ונאמר להלן "ארץ חטה ושעורה" וגומר; מה להלן משבעת המינים שנשתבחה בהן ארץ ישראל, אף פאן שבח ארץ ישראל, שהן שבעת המינין. "זית שמן", זית אגורי, ששמנו אגור בתוכו; "ודבש", הוא דבש תמרים. מראשית – אדם יורד לתוך שדהו ורואה תאנה שבפרה, כורך עליה גמי לסימן ואומר: הרי זה בכורים.

וּבֹאֲתָ אֶל-הַפֶּהן אֲשֶׁר יְהִי בַּיָּמִים הַהֵם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הַגְּדִתִּי הַיּוֹם לִי אֱלֹהֶיךָ כִּי-בָאתִי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לְאַבְתָּיִנוּ לֵאמֹר לְתַת לָנוּ: וְתִיתִי לְוֹת פֶּהנָא דִּיהִי בְיוֹמֵינָא הָאֲנֹן וְתִימַר לִי תוֹיִתִי יוֹמָא דִּין קָדָם יְיָ אֱלֹהֶיךָ אָרִי עֲלִית לְאַרְעָא דְקַיִים יְיָ לְאַבְהִתְנָא לְמִתָּן לָנָא:

אשר יהיה בימים ההם – אין לה אלא פהן שבמקדש, כמו שהיא. ואמרת אליו – שאינה כפוי טובה. הגדתי היום – פעם אחת בשנה ולא שתי פעמים.

וְלָקַח הַפֶּהן הַטֶּנָּא מִיַּדְךָ וְהִנִּיחֹו לְפָנַי מִזְבַּח יְיָ וְיִסַּב פֶּהנָא סֵלָא מִן יָדְךָ וְיִתְחַנְיָה קָדָם מִדְּבַחָא דִּי אֱלֹהֶיךָ:

ולקח הפהן הטנא מיידך – להניף אותו; פהן מניח ידו תחת יד הבשלים ומניף.

וְעִנִּיתָ וְאָמַרְתָּ לְפָנַי | יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲרַמִּי אֲבָד אָבִי וַיֵּרֵד מִצְרַיִמָה וַיִּגְדַּר שָׁם בְּמַתִּי מֵעַט וַיְהִי-שֵׁם לְגוֹי גְדוֹל עֲצוּם וָרַב: וְתִתִּיב וְתִימַר קָדָם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְבֹן אֲרַמָּאָה בְּעָא לְאַבְדָּא יָת אֲבָא וְנַחַת לְמִצְרַיִם וְדַר תִּמְוֵן בְּעַם זַעִיר וְהָיָה תִּמְוֵן לְעַם רַב תִּקִּיף וְסַגִּי:

וענית – לשון הרמת קול. ארמי אבד אבי – מזכיר חסדי המקום; ארמי אבד אבי, לבן בקש לעקר את הכל פשרדף אחר יעקב, ובשביל שחשב לעשות, חשב לו המקום כאלו עשה, שבאמות העולם חושב להם הקדוש ברוך הוא מחשבה כמעשה. ירד מצרימה – ועוד אחרים באו עלינו לכלותנו, שאחרי זאת ירד יעקב למצרים. במתי מעט – בשבעים נפש.

וַיִּרְעוּ אֲתָנּוּ הַמִּצְרַיִם וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבָדָה וְאֲבָאִישׁוּ לָנָא מִצְרַאִי וְעַנְיוֹנָא וַיְהִיבוּ עֲלֵנָא פּוֹלְחָנָא קִשְׂתָּה:

וַנַּעֲשֶׂק אֶל-יְיָ אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת-קִלְנוּ וַיִּירָא אֶת-עַנְיָנוּ וְאֶת-עַמְלָנוּ וְאֶת-לַחֲצָנוּ: וְצִלִּינָא קָדָם יְיָ אֱלֹהָא דְאַבְהִתְנָא וְקִבִּיל יְיָ צְלוֹתְנָא וְגַלִּי קְדָמוּהִי עַמְלָנָא וְלִיאֹוֹתְנָא וְדוֹחֲקָנָא:

וַיּוֹצֵאֵנוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבִזְרַע נְטוּיָהּ וּבִמְרָא גְדָל וּבְאֲתוֹת וּבְמִפְתִּיּוֹם: וְאַפְסָקָנָא יְיָ מִמִּצְרַיִם בְּיַד תִּקִּיפָא וּבְזַרְע מְרַמֵּם וּבְחֲזוֹנָא רַבָּא וּבְאֲתִינָן וּבְמוֹפְתֵינוּ:

וַיִּבְאֵנוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּתְּנוּ-לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ: וְאִיתְּנָא לְאַתְרָא הַדִּין וַיְהִיב לָנָא יָת אֲרַעָא הַדָּא אֲרַע עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ:

אל המקום הזה – זה בית המקדש. ויתן לנו את הארץ – כמשמעו.

וְעַתָּה הִנֵּה הִבְאֵתִי אֶת-רְאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-נָתַתָּה לִּי יְיָ וְהִנְחִיתוּ לְפָנַי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לְפָנַי יְיָ אֱלֹהֶיךָ: וְכַעַן הָאֵ אִיתִיתִי יָת רִישׁ אֲבָא דְאַרְעָא דִּיהִבְתָּ לִּי יְיָ וְתַחֲתַנְיָה קָדָם יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְתַסְגּוּד קָדָם יְיָ אֱלֹהֶיךָ:

והנחתו – מגיד שנושלו אחר הנפת הפהן, ואוחזו בידו כשהוא קורא, וחוזר ומניף.

וּשְׁמַחְתָּ בְּכָל-הַטּוֹב אֲשֶׁר גָּתוּרְלֶךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּלְבִיתְךָ
אִתָּהּ וְהַלְוֵי וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ:
וּתְחַדִּי בְּכָל טַבְּתָא דִּיהֵב לֶךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּלְאַנְשׁ בֵּיתְךָ
אִתָּהּ וְלִינְוָאָה וְגִיּוּרָא דְבִינְךָ:

וְשְׁמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב – מִכָּאן אָמְרוּ: אֵין קוֹרִין מִקְרָא בְּפוּרִים אֲלָא בְּזִמְן שְׂמִיחָה, מִעֲצָרַת וְעַד הַתַּג, שְׂאָדָם מְלַקֵּט תְּבוּאָתוֹ וּפְרוּתוֹ וַיִּינּוּ וְשָׂמְנוּ;
אֲבָל מִהַתַּג וְאִילָף, מִבֵּיא וְאִינּוּ קוּרָא. אִתָּהּ וְהַלְוֵי – אִף הַלְוֵי חִיב בְּכַפּוּרִים אִם נִטְעוּ בַתּוֹךְ עֲרִיקָם. וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ – מִבֵּיא וְאִינּוּ קוּרָא,
שְׂאִינּוּ יָכוֹל לומר "לְאַבּוּתֵינוּ".

שְׁנֵי פִרְשֵׁת וְדוּי מַעֲשָׂרוֹת

כִּי תִכְלֶה לְעֹשֶׂר אֶת-כָּל-מַעֲשֶׂר תְּבוּאָתְךָ בַשָּׂנֶה
הַשְּׁלִישִׁת שָׁנַת הַמַּעֲשֶׂר וְנִתְּתָה לְלוֹי לֶגֶר לְיִתְּוֹם
וְלֹא-לְמָנָה וְאָכְלוּ בַשְּׂעָרֶיךָ וּשְׁבַעוּ:
אֲרִי תְשִׁיבִי לְעֹשְׂרָא יֵת כָּל מַעֲשֶׂר עַל-לֶתְךָ בְּשִׁתָּא
תְּלִיתִיתָא שָׁנַת מַעֲשֶׂרָא וְתִמִּין לְלִינְוָאָה לְגִיּוּרָא
לְיִתְמָא וּלְאַרְמְלָתָא וַיִּיכְלוּ בְקִרְבְּךָ וַיִּשְׁבְּעוּ:

כִּי תִכְלֶה לְעֹשֶׂר אֶת כָּל מַעֲשֶׂר תְּבוּאָתְךָ בַשָּׂנֶה הַשְּׁלִישִׁית – פִּשְׁתַּגְמֹר לְהַפְרִישׁ מַעֲשָׂרוֹת שֶׁל שָׁנָה הַשְּׁלִישִׁית. קָבַע זִמְן הַבַּעוּר וְהוּדוּי בְּעָרְב
הַפֶּסַח שֶׁל שָׁנָה הַרְבִּיעִית, שְׁנֹאֲמַר: "מִקְצֵה שְׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹצִיא" וְגוּמַר. נֹאמַר כָּאן "מִקְצֵה", וְנֹאמַר לְהַלּוֹ: "מִקְצֵה שְׁבַע שָׁנִים", לְעַנּוֹן הַקַּהֲל;
מָה לְהַלּוֹ רִגְל, אִף כָּאן רִגְל. אִי מָה לְהַלּוֹ חַג הַסְּכּוֹת, אִף כָּאן חַג הַסְּכּוֹת? תְּלַמּוּד לומר: כִּי תִכְלֶה לְעֹשֶׂר מַעֲשָׂרוֹת שֶׁל שָׁנָה הַשְּׁלִישִׁית; רִגְל
שֶׁהַמַּעֲשָׂרוֹת פְּלוּן בּוֹ, וְזֵהוּ פֶסַח, שֶׁהַרְבֵּה אֵילָנוֹת יֵשׁ שְׁנוֹלְקִטִּין אַחַר הַסְּכּוֹת. נִמְצְאוּ מַעֲשָׂרוֹת שֶׁל שְׁלִישִׁית פְּלוּן בְּפֶסַח שֶׁל רְבִיעִית; וְכָל מִי
שֶׁשָּׁהָה מַעֲשָׂרוֹתָיו, הִצְרִיכוּ הַפְּתוּב לְבַעֲרוֹ מִן הַבַּיִת. שָׁנַת הַמַּעֲשֶׂר – שָׁנָה שְׂאִין נוֹהֵג בָּהּ אֲלָא מַעֲשֶׂר אֶחָד מִשְׁנֵי מַעֲשָׂרוֹת שְׁנֵהֲגוּ בְּשִׁמִּי
שָׁנִים שְׁלֹפְנִיָה. שְׁשָׁנָה רֵאשׁוּנָה וְשָׁנִיָּה שֶׁל שְׂמִטָּה – נוֹהֵג בְּהָן מַעֲשֶׂר רֵאשׁוֹן, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר: "כִּי תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמַּעֲשֶׂר";
וּמַעֲשֶׂר שְׁנִי, שְׁנֹאֲמַר: "וְאָכַלְתָּ לְפָנָי ה' אֱלֹהֶיךָ מַעֲשֶׂר דְּגָנְךָ תִירוּשָׁה וְיִצְהָרְךָ"; הַרִי שְׁמִי מַעֲשָׂרוֹת. וְכֹא וְלִמְדָה כָּאן בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית,
שְׂאִין נוֹהֵג מֵאוּתָן שְׁמִי מַעֲשָׂרוֹת אֲלָא הָאֶחָד; וְאִיזָה? זֶה מַעֲשֶׂר רֵאשׁוֹן. וְתַחַת מַעֲשֶׂר שְׁנִי יִתֵּן מַעֲשֶׂר עֲנִי, שְׁנֹאֲמַר כָּאן: וְנִתְּתָה לְלוֹי אֶת
אֲשֶׁר לוֹ, הַרִי מַעֲשֶׂר רֵאשׁוֹן; לֶגֶר לְיִתְּוֹם וְלֹא-לְמָנָה, זֶה מַעֲשֶׂר עֲנִי. וְאָכְלוּ בַשְּׂעָרֶיךָ וּשְׁבַעוּ – תֵּן לָהֶם כְּדֵי שְׁבַעוּ. מִכָּאן אָמְרוּ: אֵין פּוֹחֲתִין
לְעִנֵי בְגָרָן פְּחוֹת מִחֲצִי קַב חֲטִים וְכוּלָּהּ.

וְאִמְרַתְּ לְפָנָי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּעֶרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן-הַבַּיִת וְגַם
נִתְּתוּ לְלוֹי וְלֶגֶר לְיִתְּוֹם וְלֹא-לְמָנָה כְּכָל-מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר
צִוִּיתָנִי לֹא-עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא שָׁכַחְתִּי:
וְתִמַּר קֹדֶם יְיָ אֱלֹהֶיךָ פְּלִיתִי קוֹדֶשׁ מַעֲשֶׂרָא מִן בֵּיתָא
וְאִף יִהְיֶה לְלִינְוָאָה וְלְגִיּוּרָא לְיִתְמָא וּלְאַרְמְלָתָא
כְּכָל תְּפִקִּדְתְּךָ דְּפִקִּדְתָּנִי לֹא עֲבַרְתִּי מִפְּקוּדְךָ וְלֹא
אֶתְנַשִּׁיתִי:

וְאִמְרַתְּ לְפָנָי ה' אֱלֹהֶיךָ – הַתְּנוּדָה שְׁנִתְּתָה מַעֲשָׂרוֹתֶיךָ. בְּעֶרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת – זֶה מַעֲשֶׂר שְׁנִי וְנִטְע רְבַעִי. וְלִמְדָה שְׂאֵם שְׁהָה מַעֲשָׂרוֹתָיו
שֶׁל שְׁמִי שָׁנִים וְלֹא הַעֲלָם לִירוּשָׁלַיִם, שְׂעָרֶיךָ לְהַעֲלוֹתָם עִכְשָׁן. וְגַם נִתְּתוּ לְלוֹי – זֶה מַעֲשֶׂר רֵאשׁוֹן. וְגַם – לְרַבּוֹת תְּרוּמָה וּבְכּוּרִים. לֶגֶר
לְיִתְּוֹם וְלֹא-לְמָנָה – זֶה מַעֲשֶׂר עֲנִי. כְּכָל מִצְוֹתֶיךָ – נִתְּתִים כְּסִדְרָן, וְלֹא הַקִּדְמִיתִי תְרוּמָה לְבְּכּוּרִים, וְלֹא מַעֲשֶׂר לְתְרוּמָה, וְלֹא שְׁנֵי לְרֵאשׁוֹן.
שֶׁהַתְּרוּמָה קְרוּיָה "רֵאשִׁית", שֶׁהִיא רֵאשׁוּנָה מִשְׁנַעֲשֶׂה דְגָן; וְכַתִּיב: "מִלֵּאֲתָךָ וְדִמְעָךָ לֹא תֵאָחֵר", לֹא תִשְׁנֶה אֶת הַסֵּדֶר. לֹא עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ
– לֹא הַפְּרַשְׁתִּי מִמִּין עַל שְׂאִינּוּ מִינּוּ, וּמִן הַתְּדַשׁ עַל הַיִּשּׁוֹן. וְלֹא שָׁכַחְתִּי – מִלְּבָרְכְךָ עַל הַפְּרִשַׁת מַעֲשָׂרוֹת.

לֹא-אֲכַלְתִּי בְּאֲנִי מִמֵּנּוּ וְלֹא-בְעֶרְתִּי מִמֵּנּוּ בְּטָמְא וְלֹא-
נִתְּתִי מִמֵּנּוּ לְמַת שְׂמִעְתִּי בְּקוֹל יְיָ אֱלֹהֵי עֲשִׂיתִי כְּכָל
אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי:
לֹא אֲכַלְתִּי בְּאֲנִי מִמֵּנּוּ – מִכָּאן שְׂאִסוּר לֹא-וֹנּוּ. וְלֹא בְעֶרְתִּי מִמֵּנּוּ בְּטָמְא – בֵּין שְׂאֲנֵי טָהוֹר וְהוּא טָמֵא. וְהִיכֹן הַזֵּהר
עַל כֶּף? "לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בַּשְּׂעָרֶיךָ", זֶה אֲכִילַת טָמְאָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב בְּפִסְלוֹי הַמְּקַדְּשִׁים: "בַּשְּׂעָרֶיךָ תֵּאָכְלוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר" וְגוּמַר; אֲבָל זֶה
– לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל דְרָךְ אֲכִילַת שְׂעָרֶיךָ הָאֲמוּר בְּמִקּוֹם אַחֵר. וְלֹא נִתְּתִי מִמֵּנּוּ לְמַת – לְעֲשׂוֹת לוֹ אַרְוֹן וְתַכְרִיכִין. שְׂמִעְתִּי בְּקוֹל ה' אֱלֹהֵי –
הַבֵּיאוּתִי לְבַיִת הַבְּחִירָה. עֲשִׂיתִי כְּכָל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי – שְׂמַחְתִּי וְשְׂמַחְתִּי בּוֹ.

הַשְּׂקִיפָה מִמַּעוֹן קֹדֶשְׁךָ מִן-הַשָּׁמַיִם וּבִרְךָ אֶת-עַמְּךָ
אֶת-יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כְּאֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ:
אֶסְתַּכִּי מִמְּדוּר קוֹדֶשְׁךָ מִן שְׂמִיָּא וּבְרִיךָ יֵת עַמְּךָ יֵת
יִשְׂרָאֵל וְיֵת אֶרְעָא דִּיהִבְתָּ לָנוּ כְּמָא דְקִיַּיְמַתָּא
לְאַבְהֵתְנָא אֶרְעָא עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ:

הַשְּׂקִיפָה מִמַּעוֹן קֹדֶשְׁךָ – עֲשִׂינוּ מָה שְׁגִזְרַתְּ עֲלֵינוּ, עֲשֵׂה אִתָּהּ מָה שְׂעָלִיךָ לְעֲשׂוֹת, שְׂאֲמַרְתָּ: "אִם בְּחִקּוֹתֵי תִלְכוּ... וְנִתְּתִי גִשְׁמִיכֶם בְּעֵתְכֶם".
אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם – לְמַת לָנוּ; וְקִיַּמְתָּ, אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ.

שְׁלִישִׁי פִרְשֵׁת קְדוּשׁ עִם סִגְלָה

הַיּוֹם הַזֶּה יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִצְוָה לְעֲשׂוֹת אֶת-הַחֲקִים
הָאֵלֶּה וְאֶת-הַמִּשְׁפָּטִים וְשִׁמְרַתְּ וְעֲשִׂיתָ אוֹתָם בְּכָל-
יוֹמָא הַדִּין יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִפְּקוּדְךָ לְמַעַבְדָּךָ יֵת קִיַּיְמָא הָאֵלִין
וְיֵת דִּינֵיָא וְתִטַּר וְתַעֲבִיד יִתְהוֹן בְּכָל לְבָךְ וּבְכָל נַפְשְׁךָ:

לִבְבֶךָ וּבְכָל-נַפְשֶׁךָ:

היום הזה ה' אלוקיך מצווה – בכל יום יהיו בעיניך תדושים, כאלו בו ביום נצטווית עליהם. ושמרת ועשית אותם – בת קול מברכתו: הבאת בפורים היום, תשנה לשנה הבאה.

את־יְיָ האַמַּרְתָּ הַיּוֹם לֵהִיּוֹת לָךְ לְאֱלֹהִים וּלְלַכֵּת בְּדַרְכָיו וּלְשַׁמֵּר תַּקְוֹתָיו וּמִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וּלְשַׁמֵּעַ בְּקוֹלוֹ: ית־יְיָ חֲטַבְתָּ יוֹמָא דִּין לְמַהְוֵי לָךְ לְאֱלֹהֵי וּלְמַהְוֵי בְּאוֹרְתוֹ דְתַקְנֵנּוּ קְדָמוֹהֵי וּלְמַטְר קְדָמוֹהֵי וּפְקוּדוֹהֵי וְדִינֵהוּ וּלְקַבְּלָא לְמִימְרֵיהּ:

האמרת והאמירה – אין להם עד מוכיח במקרא. ולי נראה שהוא לשון הפרשה, והבדלה: הבדלת לך מאלוקי הנכר להיות לך לאלוקים, והוא הפרישה אליו מעמי הארץ להיות לו לעם סגלה.

וַיְיָ הָאֱמִירָךְ הַיּוֹם לֵהִיּוֹת לּוֹ לְעַם סִגְלָה פֶּאֶשֶׁר דְּבַר- לָךְ וּלְשַׁמֵּר כָּל-מִצְוֹתָיו: וַיְיָ חֲטַבְךָ יוֹמָא דִּין לְמַהְוֵי לִיְהָ לְעַם חֲבִיב כְּמָא דְמַלְיִל לָךְ וּלְמַטְר כָּל פְּקוּדוֹהֵי:

כאשר דבר לך – "והייתם לי סגלה".

וּלְתַתֵּךְ עֲלִיּוֹן עַל כָּל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עָשָׂה לְתַהֲלָה וּלְשֵׁם וּלְתַפְאָרַת וּלְהִיתָךְ עִם-קְדוֹשׁ לִיְיָ אֱלֹהֵיךָ כְּאֲשֶׁר דְּבַר: וּלְמַתְנָךְ עֲלָאי עַל כָּל עַמְמֵיָא דְעֵבֵד לְתוֹשְׁבַתָא וּלְשׁוֹם וּלְרַבּוּ וּלְמַהְוֵי עִם קְדִישׁ קְדָם יְיָ אֱלֹהֵיךָ כְּמָא דְמַלְיִל:

והייתך עם קדוש וגומר כאשר דבר – "והייתם לי קדושים".

פְּרִשְׁת מִזְבַּח הַר עֵיבֵל

רביעי

וַיַּצֵּן מֹשֶׁה וְזַקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-הָעָם לֵאמֹר שְׁמַר אֶת-כָּל-הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶנָה טְרוּ ית כָּל תְּפַקִּידְתָא דְאַנָּא מִפְּקִיד יתְכוֹן אַתְכֶם הַיּוֹם: וּפְקִיד מֹשֶׁה וְסָבִי יִשְׂרָאֵל ית עֲמָא לְמִימַר

שמור את כל המצווה – לשון הונה, גרדנ"ט [בלעז.

וְהָיָה בַיּוֹמָא דְתַעֲבְרוּן ית נְרַדְנָא לְאַרְעָא דִּי אֱלֹהֵיךָ יְיָ אֱלֹהֵיךָ נִתְּנוּ לָךְ וְהִקְמַתָּ לָךְ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת וְשִׁדְתָּ אַתְּם בְּשִׂיד: וַיְהִי בַיּוֹמָא דְתַעֲבְרוּן ית נְרַדְנָא לְאַרְעָא דִּי אֱלֹהֵיךָ יְהִיב לָךְ וּתְקִים לָךְ אֲבָנִין רַבְרָבִין וּתְסוּד יתְהוֹן בְּסִידָא:

והקמת לך – בפרדו; ואחר כך תוציאו משם אחרות, ותבנו מהן מזבח בהר עיבל. נמצאת אתה אומר, ששלשה מיני אבנים היו: שתיים עשרה בפרדו, וכנגדו בגלגל, וכנגדו בהר עיבל, כדאיתא במסכת סוטה.

וּכְתַבְתָּ עֲלֵיהֶן אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּעֵבֶרָךְ לְמַעַן אֲשֶׁר תִּבְאֵ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-יְיָ אֱלֹהֵיךָ | נִתְּנוּ לָךְ אָרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבָשׁ כְּאֲשֶׁר דְּבַר יְיָ אֱלֹהֵי- אֲבֹתֶיךָ לָךְ: וּתְכַתּוּב עֲלֵיהֶן ית כָּל פְּתַגְמֵי אוֹרִיתָא הַדָּא בְּמַעֲבְרָךְ בְּדִיל דְתִיעוּל לְאַרְעָא דִּי אֱלֹהֵיךָ יְהִיב לָךְ אָרֶע עֵבֶדָא חֶלֶב וּדְבָשׁ כְּמָא דְמַלְיִל יְיָ אֱלֹהֵיךָ דְאַבְהֵתָךְ לָךְ:

וְהָיָה בְּעֵבֶרְכֶם אֶת-הַיַּרְדֵּן תְּקִימוּ אֶת-הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶנָה אַתְּכֶם הַיּוֹם בְּהַר עֵיבֵל וְשִׁדְתָּ אוֹתְּם בְּשִׂיד: וַיְהִי בְּמַעֲבָרְכוֹן ית נְרַדְנָא תְּקִימוּן ית אֲבָנֵיָא הָאֵלִין דְאַנָּא מִפְּקִיד יתְכוֹן יוֹמָא דִּין בְּטוֹרָא דְעֵיבֵל וּתְסוּד יתְהוֹן בְּסִידָא:

ובנית שם מזבח ליי אלוקיך מזבח אבנים לא־תניף עליהם ברזל: וּתְבַנֵּי שֵׁם מִזְבֵּחַ לִיְיָ אֱלֹהֵיךָ מִזְבַּח אֲבָנִים לֹא-תִנִּיף עֲלֵיהֶם בְּרִזָּל:

אבנים שלמות תבנה את־מזבח יי אלוקיך והעלית עליו עולת ליי אלוקיך: אֲבָנִין שְׁלֵמוֹת שְׁלֵמוֹן תְּבַנֵּי ית מִדְּבַחָא דִּי אֱלֹהֵיךָ וּתְסִיף עֲלוֹהֵי עֹלוֹן קְדָם יְיָ אֱלֹהֵיךָ:

וזבחת שלמים ואכלת שם ושמת לפני יי אלוקיך: וּזְבַחַת שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שֵׁם וְשַׁמַּחְתָּ לְפָנַי יְיָ אֱלֹהֵיךָ:

אלהד:	וכתבת על-האבנים את-כל-דברי התורה הזאת באר היטב:
ותכתוב על אבניא ית כל פתגמי אורייתא הדא פריש יאות:	באר היטב – בשבעים לשון.

ס

ומליל משה וכהניא לינאי עם כל ישראל למימר אצית ושמע ישראל יומא הדין הוייתא לעם קדם יי אלהד:	ויזבר משה והפנהים הלויים אל פלי-ישראל לאמר הסכת ושמע ישראל היום הנה נהיית לעם ליי אלוקיה:
--	---

הסכת – פתרגומו. היום הנה נהיית לעם – בכל יום יהיו בעיניך כאלו היום באת עמו בברית.

ותקביל למימרא דיי אלהד ותעביד ית פקודוהי וית קימוהי דאנא מפקיד לה יומא דין:	ושמעתי בקול יי אלוקיה ועשיתי את-מצותו ואת-חקיו אשר אנכי מצוה היום:
---	--

חמישי

ופקיד משה ית עמא ביומא ההוא למימר:	ויצו משה את-העם ביום ההוא לאמר:
------------------------------------	---------------------------------

אלין יקומו לברכא ית עמא על טורא דגריזין במעברכון ית ירדנא שמעון ולוי ויהודה ויששכר ויוסף ובנימין:	אלוקיעמדו לברך את-העם על-הר גרזים בעברכם את-הירדן שמעון ולוי ויהודה ויששכר ויוסף ובנימן:
---	--

לברך את העם – כדאיתא במסכת סוטה, ששה שבטים עלו לראש הר גרזים וששה לראש הר עיבל, והפנהים והלויים והארון למטה באמצע. הפכו לויים פניהם כלפי הר גרזים ופתחו בברכה: "ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה" וגומר, ואלו ואלו עונין אמן. חזרו והפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה, ואומרים: ארור האיש אשר יעשה פסל וגומר, וכן כלם, עד "ארור אשר לא יקים".

ואלין יקומו על לנטיא בטורא דעיבל ראובן גד ואשר וזבולון דן ונפתלי:	ואלוקיעמדו על-הקללה בהר עיבל ראובן גד ואשר וזבולון דן ונפתלי:
---	---

ותיבון לינאי ויימרון לכל אנש ישראל קל רם:	וענו הלויים ואמרו אל-כל-איש ישראל קול רם:
---	---

ס

ליט גוברא דיעביד צילם ומתכא מרחק קדם יי עובד ידי אומנא וישוי בסתרא ותיבון כל עמא ויימרון אמן:	ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה תועבת יי מעשה ידי חרש ושם בסתר וענו כל-העם ואמרו אמן:
---	--

ס

ליט דיקלי אבוהי ואמיה ויימר כל עמא אמן:	ארור מקלה אביו ואמו ואמר כל-העם אמן: מקלה אביו – מזלזל, לשון "ונקלה אחיה".
---	---

ס

ליט דישני תחומא דתבריה ויימר כל עמא אמן:	ארור מסיג גבול רעהו ואמר כל-העם אמן: מסיג גבול – מחזירו לאחוריו וגונב את הקרקע, לשון "והסג אחור".
--	--

ס

ליט דיטעי עורא באורחא ויימר כל עמא אמן:	ארור משגה עור בדרך ואמר כל-העם אמן: משגה עור – הסומא בדבר ומשיאו עצה רעה.
---	--

אָרוֹר מַטֵּה מִשְׁפָּט גֵּר־יְתוּם וְאַלְמָנָה וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן:	לִיט דִּינְצְלִי דִין גֵּיּוֹר יִיתֵם וְאַרְמְלָא וְיִימַר כָּל עַמָּא אָמֵן:
---	---

אָרוֹר שׁוֹכֵב עִם־אִשָּׁת אָבִיו כִּי גִלָּה כְּנָף אָבִיו וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן:	לִיט דִּישְׁכּוּב עִם אֶתְת אָבוּהִי אָרִי גְלִי כְּנָפֵא דְאָבוּהִי וְיִימַר כָּל עַמָּא אָמֵן:
---	--

אָרוֹר שׁוֹכֵב עִם־כָּל־בְּהֵמָה וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן:	לִיט דִּישְׁכּוּב עִם כָּל בְּעִירָא וְיִימַר כָּל עַמָּא אָמֵן:
--	--

אָרוֹר שׁוֹכֵב עִם־אֶחָתוֹ בֵּת־אָבִיו אֹו בֵּת־אִמּוֹ וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן:	לִיט דִּישְׁכּוּב עִם אֶחְתִּיָּה בֵּת אָבוּהִי אֹו בֵּת אִמִּיָּה וְיִימַר כָּל עַמָּא אָמֵן:
--	--

אָרוֹר שׁוֹכֵב עִם־חֲתָנָתוֹ וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן:	לִיט דִּישְׁכּוּב עִם חֲמִתִּיָּה וְיִימַר כָּל עַמָּא אָמֵן:
--	---

אָרוֹר מַכֵּה רַעְהוּ בַּסֵּתֵר וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן:	לִיט דִּימַחֵי חֲבֵרִיָּה בַּסֵּתֵרָא וְיִימַר כָּל עַמָּא אָמֵן:
---	---

מַכֵּה רַעְהוּ בַּסֵּתֵר – עַל לְשׁוֹן הָרַע הוּא אֹמֵר. רְאִיתִי בִּיסוּדוֹ שֶׁל רַבִּי מִלְּשָׁה הַדְּרָשׁוֹן: אַחַד עָשָׂר אַרְוּרִים לֹשׁ כָּאן, כְּנֶגֶד אַחַד עָשָׂר שְׁבֻטִים. וּכְנֶגֶד שְׁמַעוֹן לֹא כָּתַב אַרְוֹר, לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה בְּלִבּוֹ לְכַרְכוֹ לְפָנֵי מוֹתוֹ כְּשֶׁבִרְךָ שְׂאֵר הַשְּׁבֻטִים, לְכַף לֹא רָצָה לְקַלְלוֹ.

אָרוֹר לֶקַח לְשׁוֹד לְהַכּוֹת גֹּפֶשׁ דָּם נָקִי וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן:	לִיט דִּיקַבִּיל שׁוֹחַדָא לְמַקְטֵל גֹּפֶשׁ דָּם זַכָּאי וְיִימַר כָּל עַמָּא אָמֵן:
---	---

אָרוֹר אֲשֶׁר לֹא־יִקָּים אֶת־דְּבָרֵי הַתּוֹרָה־הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת אוֹתָם וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן:	לִיט דְּלֹא יִקָּיִם יֵת פִּתְגָּמֵי אוֹרִיתָא הַדָּא לְמַעַבְדַּת יִתְהוֹן וְיִימַר כָּל עַמָּא אָמֵן:
---	---

אֲשֶׁר לֹא יִקָּים – כָּאן כָּלֵל אֵת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה, וְקַבְּלוּהָ עֲלֵיהֶם בְּאֵלָה וּבִשְׁבוּעָה.

פְּרִשְׁת הַבְּרָכוֹת

וְהָיָה אִם קִבְּלָא תְּקַבִּיל לְמִימְרָא דִּינִי אֱלֹהֵךָ לְמַטְרָא לְמַעַבְדַּת יֵת כָּל מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אֶנְכִי מְצַוֶּה הַיּוֹם וְנִתְּנָהּ יְיָ אֱלֹהֵיךָ עָלֶיךָ עַל כָּל־גֹּוֵי הָאָרֶץ:	וְיִהִי אִם קִבְּלָא תְּקַבִּיל לְמִימְרָא דִּינִי אֱלֹהֵךָ לְמַטְרָא לְמַעַבְדַּת יֵת כָּל מִצְוֹתָיו דְּאֶנָּא מְפַקִּיד לָךְ יוֹמָא דִּין וְיִתְּנָהּ יְיָ אֱלֹהֵךָ עֲלָאי עַל כָּל עַמְמֵי אֲרַעָא:
--	---

וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל־הַבְּרָכוֹת הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגָהּ כִּי תִשְׁמָע בְּקוֹל יְיָ אֱלֹהֵיךָ:	וְיִיתוֹן עָלְךָ כָּל בְּרַכְתָּא הָאֵלִין וְיִדְבְּקוּנָהּ אָרִי תְּקַבִּיל לְמִימְרָא דִּינִי אֱלֹהֵךָ:
---	---

בְּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבְרִוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה:	בְּרִיךְ אַתָּה בְּקִרְתָּא וּבְרִיךְ אַתָּה בְּמַקְלָא:
---	--

בְּרוּךְ פְּרִי־בִטְנֶךָ וּפְרִי אֲדָמָתְךָ וּפְרִי בְּהֵמָתְךָ שֶׁגֵּר אֶלְפִיךָ וְעִשְׂתָּרוֹת צֹאנֶךָ:	בְּרִיךְ וּלְדָא דְמַעְדָּךְ וְאֶבְיָא דְאַרְעָךָ וְוּלְדָא דְבַעֲיָרְךָ בְּקִרְיָ תוֹרְךָ וְעִדְרֵי עֲנָךְ:
---	--

שָׁגַר אֶלְפִידָה – וּנְלִדְוֹת בְּקֶרֶךְ שֶׁהִבְהִמָּה מִשְׁגֵּרֶת מִמַּעֲיָהּ. וְעִשְׂתָּרוֹת צֹאנֶיהָ – כְּתִרְגוּמוֹ. וּרְבוּתֵינוּ אָמְרוּ: לְמָה נִקְרָא שְׁמֵן עִשְׂתָּרוֹת? שֶׁמֶעַשְׂרֹת אֶת בְּעֲלִיקוֹן וּמְחִזְיקוֹת אוֹתוֹ, כְּעִשְׂתָּרוֹת הַלָּלוּ שֶׁהֵן סְלָעִים חֲזֻקִים.

בְּרוּךְ טַנְאָה וּמִשְׁאֲרֶתָּה:

בְּרִיךְ סֶלֶךְ וְאַצּוּתָּךְ:

בְּרוּךְ טַנְאָה – פִּירוּתֶיךָ. דְּבָר אַחֵר: טַנְאָה, דְּבָר לַח שֶׁאַתָּה מְסַנֵּן בְּסָלִים. וּמִשְׁאֲרֶתָּה – דְּבָר יָבֵשׁ, שֶׁנִּשְׁאָר בְּכָלֵי וְאִינוֹ זָב.

בְּרוּךְ אֶתָּה בְּבֹאֶךָ וּבְרוּךְ אֶתָּה בְּצִאֲתָּךְ:

בְּרִיךְ אֶתָּה בְּמִיַּעֲלֶךָ וּבְרִיךְ אֶתָּה בְּמִפְקָדֶךָ:

בְּרוּךְ אֶתָּה בְּבֹאֶךָ וּבְרוּךְ אֶתָּה בְּצִאֲתָּךְ – שֶׁתִּהְיֶה וְצִיֵּאתָ מִן הָעוֹלָם בְּלֹא חֲטָא כְּבִיאָתָּךְ לָעוֹלָם. **שִׁישִׁי**

יְתֵן יי אֶת-אֵיבֶיךָ הַקָּמִים עָלֶיךָ נִגְפִים לִפְנֵיךָ בְּדַרְךָ וְיֵתֵן יי יָת בְּעָלֵי דְבָבֶךָ דְקִנְיָנוֹ עָלֶיךָ תְּבִירֵינוּ גְדָמָךְ אֶחָד יִצְאוּ אֵלֶיךָ וּבִשְׂבַעַה דְרָכִים יָנוֹסוּ לִפְנֵיךָ:

בְּאוֹרְחָא חֲדָא יִפְקוּן לְוַתָּךְ וּבִשְׂבַע אוֹרְחוֹ יִעֲרָקוּן מִן גְּדָמָךְ:

וּבִשְׂבַעַה דְרָכִים יָנוֹסוּ לִפְנֵיךָ – כּוּן דְרָךְ הַנְּבִהָלִים לְבִרְתָּ, מִתְּפִנְרִים לְכָל צֵד.

יִצְוּ יי אֶתָּה אֶת-הַבְּרָכָה בְּאַסְמִיָּךְ וּבְכָל מִשְׁלַח יְדֶךָ וּבְרָכָה בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר-יי אֱלוֹקֶיךָ נָתַן לָךְ:

וּיִבְרַכְנֶךָ בְּאַרְעָא דִּי אֱלֹהֶךָ יְהִיב לָךְ:

יְקִימֶךָ יי לֹו לְעַם קְדוֹשׁ כְּאֲשֶׁר גִּשְׂבַע-לָךְ כִּי תִשְׁמֹר אֶת-מִצְוֹת יי אֱלוֹקֶיךָ וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכֵינוּ:

יְקִימֶנִךָ יי גְּדָמוֹהֵי לְעַם קְדִישׁ כְּמָא דְקִיָּים לָךְ אַרְי תִּטֵּר יָת פְּקוּדֵיִּיא דִּי אֱלֹהֶךָ וְיִתֶּךָ בְּאוֹרְחוֹ דְתַקְנֹו גְדָמוֹהֵי:

וּרְאוּ פְלִי-עַמֵי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יי נִקְרָא עָלֶיךָ וְנִרְאוּ מִמֶּךָ:

וְיַחֲזוּן כָּל עַמְמֵי אֲרֵעָא אַרְי שְׁמָא דִּי אֶתְקִרֵי עָלֶיךָ וְיִדְחֲלוּן מִנֶּךָ:

וְהוֹתֵרֶךָ יי לְטוֹבָה בְּפִרְי בְּטַנְיָךְ וּבְפִרְי בְּהִמְתָּךְ וּבְפִרְי אֲדָמָתָךְ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר גִּשְׂבַע יי לְאַבְתְּיָךְ לְתַת לָךְ:

וְיִוְתַרְנֶךָ יי לְטָבָא בּוֹלְדָא דְמַעֲךָ וּבּוֹלְדָא דְבַעֲיָךָ וּבְאָבָא דְאַרְעָךָ עַל אֲרֵעָא דְקִיָּים יי לְאַבְתְּיָךְ לְמַתָּן לָךְ:

יִפְתַּח יי לְךָ אֶת-אוֹצְרוֹ הַטּוֹב אֶת-הַשָּׁמַיִם לְתַת מִטֵּר-אַרְצָךָ בְּעֵתוֹ וּלְבַרְךָ אֶת פְּלִי-מַעֲשֵׂה יְדֶךָ וְהִלּוּיָת גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תִלְוָה:

יִפְתַּח יי לָךְ יָת אוֹצְרֵיהּ טָבָא יָת שְׁמַיָּא לְמַתָּן מִטֵּר אֲרֵעָךָ בְּעֵדְנֵיהּ וּלְבִרְכָא יָת כָּל עוֹבְדֵי יְדֶךָ וְתוֹזִיף לְעַמְמֵינוּ סְגִיֵּאִינוּ וְאַתָּה לֹא תִזִּיף:

וְנִתְנָה יי לְרֵאשִׁי וְלֹא לְזָנָב וְהִלִּיתָ בַּק לְמַעְלָה וְלֹא תִהְיֶה לְמַטָּה כִּי-תִשְׁמַע אֶל-מִצְוֹת יי אֱלוֹקֶיךָ אֲשֶׁר אֲנִכִי מִצְוֹת הַיּוֹם לְשִׁמֹר וּלְעֲשׂוֹת:

וְנִתְנָה יי תְּקִיף וְלֹא חֲלָשׁ וְתִהִי בְרַם לְעִילָא וְלֹא תִהִי לְתַחְתָּא אַרְי תְּקַבִּיל לְפְקוּדֵיִּיא דִּי אֱלֹהֶךָ דְאַנָּא מְפַקִיד לָךְ יוֹמָא דִּין לְמִטֵּר וּלְמַעֲבַד:

וְלֹא תִסּוּר מִפְּלִי-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אֲנִכִי מִצְוָה אֶתְכֶם הַיּוֹם יָמִינוּ וּשְׁמַאוּל לְלָכַת אַחֲרֵי אֱלוֹקִים אַחֲרִים לְעַבְדָּם:

וְלֹא תִסּוּן מִכָּל פְּתִגְמֵיִיא דְאַנָּא מְפַקִיד יִתְכוּן יוֹמָא דִּין לִימִינָא וּלְשִׁמְאֵלָא לְמַהָךְ בְּתַר טְעוֹת עַמְמֵיִיא לְמַפְלַחְהוֹן:

פְּרִשְׁת הַקְּלָלוֹת

פ

וְהָיָה אִם-לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל יי אֱלוֹקֶיךָ לְשִׁמֹר לְעֲשׂוֹת אֶת-פְּלִי-מִצְוֹתֶינוּ וְחֻקֹּתֵינוּ אֲשֶׁר אֲנִכִי מִצְוֹת הַיּוֹם וּבָאוּ עָלֶיךָ פְּלִי-הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגוּךָ:

וְיִהִי אִם לֹא תְקַבִּיל לְמִימְרָא דִּי אֱלֹהֶךָ לְמִטֵּר לְמַעֲבַד יָת כָּל פְּקוּדוֹהֵי וּקְנִימוֹהֵי דְאַנָּא מְפַקִיד לָךְ יוֹמָא דִּין וְיִיתוֹן עָלֶיךָ כָּל לְוִטֵּיָא הָאֵלִינוּ וְיִדְבְּקוּנֶךָ:

אַרְוֹר אֶתָּה בְּעִיר וְאַרְוֹר אֶתָּה בְּשָׂדֶה:

לִיט אֶתָּה בְּקִרְתָּא וְלִיט אֶתָּה בְּחַקְלָא:

אָרוֹר טָנְאָה וּמִשְׁאַרְתָּהּ:

לִיט סֵלֶךְ וְאַצוּתָהּ:

אָרוֹר פְּרִי-בִטְנֶנָה וּפְרִי אֲדָמָתָהּ נִשְׁגַּר אֶלְפִיךָ וְעִשְׂתֶּרֶת צִאֲנָהּ:

לִיט וּלְדָא דְמַעְדָּה וְאַבָּא דְאַרְעָה בְּקָרִי תוֹרָה וְעִזְרִי עֲנֶהּ:

אָרוֹר אֶתְהּ בְּבֹאֵהּ וְאָרוֹר אֶתְהּ בְּצִאֲתָהּ:

לִיט אֶתְהּ בְּמִיעֲלָהּ וְלִיט אֶתְהּ בְּמַפְקָהּ:

יִשְׁלַח יְיָ בְּךָ אֶת-הַמַּאֲרָה אֶת-הַמְהוּמָה וְאֶת-הַמַּגְעָרָה בְּכָל-מִשְׁלַח יָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַד הַשְּׂמֹדָה וְעַד-אַבְדָּהּ מֵהָר מִפְּנֵי רַע מַעֲלָלֶיךָ אֲשֶׁר עֲזַבְתָּנִי:

יִשְׁלַח יְיָ בְּךָ ית מְאִירָתָא ית שְׂגוּשִׁיא וְיִת מְזוּפִיתָא בְּכָל אוֹשְׁטוֹת יָדְךָ דְתַעֲבִיד עַד דְתַשְׁמִיצִי וְעַד דְתִיבַד בְּפָרִיעַ מִן קְדָם בִּישׁוֹת עוֹבְדֶךָ דְשִׁבְקַתָּא דְחֻלְתִּי:

הַמַּאֲרָה – חֶסְרוֹן, כְּמוֹ "צָרַעַת מִמְּאֵרֶת". הַמְהוּמָה – שְׂגוּשׁ, קוֹל בְּהִלּוֹת.

יִדְבֶּק יְיָ בְּךָ אֶת-הַדְּבָר עַד כִּלְתּוֹ אֶתְךָ מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-אֶתְהּ בְּא־שָׁמָה לְרִשְׁתָּהּ:

יִדְבִיק יְיָ בְּךָ ית מוֹתָא עַד דִּישִׁיצִי יתְךָ מֵעַל אַרְעָא דְאֶתְהּ עֲלִיל לְתַמּוֹן לְמִירְתָּהּ:

יִפְכֶּה יְיָ בְּשִׁחְפָת וּבְקַדְחַת וּבְדִלְקַת וּבְחֻרְחָל וּבְחֻרָב וּבְשִׁדְפוֹן וּבִירְקוֹן וּרְדָפוֹה עַד אַבְדָּהּ:

יִמְחִינֶךָ יְיָ בְּשִׁחְפָתָא וּבְקַדְחַתָּא וּבְדִלְקַתָּא וּבְחֻרְחוּרָא וּבְחֻרְבָּא וּבְשִׁדְפָנָא וּבִירְקוֹנָא וּבִירְדָפוֹנָה עַד דְתִיבַד:

בְּשִׁחְפָת – שְׂבָשְׂרוֹ נִשְׁתַּף וְנִפְוֶת. וּבְקַדְחַת – לְשׁוֹן "כִּי אֵשׁ קִדְחָה בְּאִפִּי". וְהוּא אֵשׁ שֶׁל חוֹלִים, מְלוּוִי"ד ׀ בְּלַע"ז, שֶׁהִיא חִמָּה מְאֹד. וּבְקַדְחַת – חִמָּה יוֹתֵר מִקַּדְחַת, וּמִיַּיִן חֲלָאִים הֵם. וּבְחֻרְחָר – חֲלִי הַמְחַמְמֵמוֹ תוֹךְ הַגּוֹף וְצִמָּא תְּמִיד לְמִים, וּבְלַע"ז אוֹיִשְׁרָדִימִינ"ט, לְשׁוֹן "וְעֲצָמֵי חֲרָה מִנִּי חֻרָב", "נִחַר מִפּוֹחַ מֵאֵשׁ". וּבְחֻרָב – יֵבֵא עֲלֶיךָ גִּיסוֹת. וּבְשִׁדְפוֹן וּבִירְקוֹן – מִפֶּת תְּבוּאָה שֶׁבִּשְׂדוֹת. שְׂדָפוֹן – רוֹחַ קָדִים, הַשֶּׁל"א בְּלַע"ז. יִרְקוֹן – יָבֵשׁ, וּפְנֵי הַתְּבוּאָה מְכֻסִּיפִין וְנִהְפְּכִין לִירְקוֹן, קר"ו ׀ בְּלַע"ז. עַד אַבְדָּהּ – תְּרַגּוּם: "עַד דְתִיבַד", כְּלוֹמֵר עַד אַבְדּ אוֹתָהּ, שֶׁתִּכְלֶה מֵאֲלִיָּהּ.

וְהָיוּ שָׁמַיָּה אֲשֶׁר עַל-רֹאשֵׁיךָ נִחַשְׁתָּ וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר-תַּחְתֶּיךָ בְּרִזָּל:

וְיִהְיוּ שָׁמַיָּא דְעֲלוּי רִישְׁךָ חֲסִינִין כְּנִחַשְׂא מְלֹאֲתָתָא מְטָרָא וְאַרְעָא דְתַחְתּוֹתְךָ תְּקִיפָא כְּבְרִזְלָא מְלֻמְעַבַּד פִּירִין:

וְהָיוּ שָׁמַיָּה אֲשֶׁר עַל רֹאשֵׁיךָ נִחַשְׁתָּ – קַלְלוֹת הִלְלוּ – מִשָּׁה מִפִּי עֲצָמוֹ אֲמָרוּ; וְשִׁבְתוֹרַת כְּהֻנִּים – מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲמָרוּ, כְּמִשְׁמַעוֹ. וְכֹן נֹאמְרוּ: "וְאֵם לֹא תִשְׁמַעוּ לִי", "וְאֵם תִּלְכוּ עִמִּי קְרִי"; וְכֹאן הוּא אוֹמֵר: "לְקוֹל ה' אֲלוֹקֶיךָ", "יִדְבֶּק ה' בְּךָ", "יִפְכֶּה ה'"; הַקֵּל מִשָּׁה בְּקַלְלוֹתָיו לְאֲמָרוֹ בְּלִשׁוֹן יְחִיד. וְגַם כֹּן בְּקַלְלָהּ זֹה הַקֵּל, שֶׁבְּרַאשׁוֹנוֹת הוּא אוֹמֵר: "אֵת שָׁמַיְכֶם כְּבְרִזָּל וְאֵת אַרְצְכֶם כְּנִחַשְׂא", שֶׁלֹּא יִהְיוּ הַשָּׁמַיִם מְזִיעִין קְדָרָה שְׂאִין הַבְּרִזָּל מְזִיעַ, וּמִתּוֹךְ כֶּף יֵהָא חֻרָב בְּעוֹלָם; וְהָאָרֶץ תִּהְיֶה מְזִיעָה קְדָרָה שֶׁהַנִּחַשְׁתָּ מְזִיעַ, וְהִיא מְרַקֶּבֶת פְּרוֹתֶיהָ. וְכֹאן הוּא אוֹמֵר: "שָׁמַיָּה נִחַשְׁתָּ וְאַרְצָה בְּרִזָּל", שֶׁיִּהְיוּ שָׁמַיִם מְזִיעִין; אִף עַל פִּי שֶׁלֹּא יִרְיָקוּ מְטָר, מִכָּל מְקוֹם לֹא יִהְיֶה חֻרָב שֶׁל אַבְדּוֹן בְּעוֹלָם. וְהָאָרֶץ לֹא תִהְיֶה מְזִיעָה קְדָרָה שְׂאִין הַבְּרִזָּל מְזִיעַ, וְאִין הַפִּירוֹת מְרַקִּיבִין. מִכָּל מְקוֹם קַלְלָהּ הִיא, בֵּין שֶׁהִיא כְּנִחַשְׁתָּ בֵּין שֶׁהִיא כְּבְרִזָּל, לֹא תוֹצִיא פְּרוֹת, וְכֹן הַשָּׁמַיִם לֹא יִרְיָקוּ מְטָר.

יִתֵּן יְיָ אֶת-מְטָר אַרְצְךָ אֲבָק וְעֶפֶר מִן-הַשָּׁמַיִם יִרְדַּ עֲלֶיךָ עַד הַשְּׂמֹדָה:

יִתֵּן יְיָ ית מְטָר אַרְעָךָ אַבְקָא וְעֶפְרָא מִן שָׁמַיָּא יִיחֹת עֲלֶיךָ עַד דְתַשְׁמִיצִי:

מְטָר אַרְצָה אֲבָק וְעֶפֶר – זִיקָא דְבַתֵּר מְטָרָא. מְטָר יוֹרֵד וְלֹא כֹל צָרְפוֹ, וְאִין בוּ פְּדִי לְהַרְבִּיץ אֶת הָעֶפֶר, וְהָרוּחַ בָּאָה וּמַעֲלָה אֶת הָאֲבָק, וּמְכַסֶּה אֶת עֵשֶׂב הַזְּרָעִים שֶׁהוּא לְחִים מִן הַמַּיִם וְנִדְבֶק בָּהֶם, וְנַעֲשֶׂה טִיט וּמִתְבַּשֵּׁשׁ, וּמְרַקִּיבִין.

יִתְנֶנָּה יְיָ נִגְףָּ לְפָנַי אִיבִיָּהּ בְּדָרָה אֶחָד תַּצָּא אֵלָיו וּבְשִׁבְעָה דְרָכִים תָּנוּס לְפָנָיו וְהִינֵת לְזַעְזוּהָ לְכָל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ:

יִתְנַנְנָה יְיָ תְּבִיר קְדָם שְׁנֹאָה בְּאוֹרְחָא תְּדָא תְּפוּק לְנִתְיָהּ וּבְשִׁבְעָה אוֹרְחָן תַּעְרוּק מִן קְדָמוּהִי וְתִהִי לְזַעַע לְכָל מַמְלְכוֹת אַרְעָא:

לְזַעְזוּהָ – לְאִימָה וְלִזְעִיעַ, שִׁזְזוּעוֹ כֹּל שׁוֹמְעֵי מִכּוֹתֶיהָ מִמָּה, וְיֵאמְרוּ: אוֹי לָנוּ, שֶׁלֹּא יָבֵא עֲלֵינוּ קְדָרָה שֶׁבֵּא עַל אֱלוֹ.

וְהִינֵתָּה נִבְלָתְךָ לְמֵאֲכָל לְכָל-עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבִהֲמַת הָאָרֶץ וְאִין מִתְרִיד:

וְתִהִי נִבְלִיתְךָ מְשׁוּגָרָא לְמִיכָל לְכָל עוֹפָא דְשָׁמַיָּא וּלְבַעִירָא דְאַרְעָא וְלִית דְּמַנִּיד:

יִפְכֶּה יְיָ בְּשִׁחִין מְצָרִים וּבַעֲפָלִים וּבְטַחְרִים וּבְגָרָב וּבְחֻרָס אֲשֶׁר לֹא-תוּכַל לְהַרְפֹּא:

יִמְחִינֶךָ יְיָ בְּשִׁחְנָא דְמְצָרִים וּבְטַחְרִין וּבְגָרָבָא וּבְחֻרָס נְבִישׁ דְלֹא תְּכוּל לְאַתְסָאָה:

בשחין מצרים – רע היה מאד, לח מבחוץ ונבש מבפנים, פדאיתא בביכורות. גרב – שחין לח. חרס – שחין נבש פחרס.

נככה יי בשגעון ובעגרון ובתמהון ללב:

ימחינה יי בטפשותא ובסמיותא ובשעממות לבא:

ובתמהון ללב – אטם הלב, אישטורדישו"ן בלעז.

והיית ממשש בצהרים פאשר ימשש העור באפלה ולא תצליח את-דרכיך והיית אף עשוק וגזול פל-הימים ואין מושיע:

והיית ממשיש בטיהרא פמא דימשיש עוירא בקבלא ולא תצליח ית אורחתך והיית ברם עשיק ואניס פל יומיא ולית דפריק:

עשוק – בקל מעשיה יהיה ערעור.

אנשה תארש ואיש אחר ישגלנה ישפכנה בית תבנה ולא-תשוב בו פרום תטע ולא תחללנו:

אתתא תירוס וגבר אחרן ישפכנה ביתא תבני ולא תתיב ביה פרמא תצוב ולא תחלניה:

ישגלנה – לשון שגל, פילגש. ותפוב פנהו לשבת, "ישפכנה"; ותקון סופרים הוא זה. תחללנו – בשנה הרביעית, לאכל מפריו.

שורף טבוח לעיניך ולא תאכל ממנו חמרך גזול מלפניך ולא ישוב לך צאנה נתנות לאיביך ואין לך מושיע:

תורף יהי נכיס לעינה ולא תיכול מניה חמרך יהי אניס מן הדמך ולא יתוב לך ענה מסירו לבעלי דבך ולית לך פריק:

בניך ובנתיך נתנים לעם אחר ועיניך ראות וכלות אליהם פל-היום ואין לאל ידך:

בנה ובנתך מסירין לעם אחרן ועינה חזנו ויסופן בגללהון פל יומא ולית חילא ביך:

וכלות אליהם – מצפות אליהם שישבו ואינם שבים. פל תוחלת שאינה באה קרויה כליון עינים.

פרי אדמתך וכל-יגיעה יאכל עם אשר לא-יזעת והיית רק עשוק ורצוץ פל-הימים:

אבא דארעך וכל ליאותך ייכול עם דלא יזעתא והיית ברם עשיק ורעיע פל יומיא:

והיית משגע ממראה עיניך אשר תראה:

והיית משתטי מחיזו עינה דתהי חזי:

נככה יי בשחין רע על-הברכים ועל-השקים אשר לא-תוכל להרפא מפך רגלך ועד קדקדך:

ימחינה יי בשחנא בישא על רכובין ועל שקן דלא תכול לאתפאה מפרסת רגלך ועד מוחך:

יולך יי אתך ואת-מלכך אשר תקים עליך אל-גוי אשר לא-יזעת אתה ואבתיך ועבדת שם אלוקים אחרים עז ואבן:

נגלי יי יתך וית מלכך דתקים עלך לעם דלא יזעתא את ואבתיך ותפלח תמן לעממיא פלחי טעותא אעא ואבנא:

והיית לשמה למשל ולשניגה בכל העמים אשר-ינהג יי שמה:

והיית לצדו למתל ולשועי בכל עממיא דידברנה יי לתמן:

לשמה – כמו תמהון, אישטורדישו"ן, פל הרואה אותה ושם עליה. למשל – כשתבא מכה רעה על אדם יאמרו: זו דומה למכה פלוני ולשניגה – לשון "ושננתם", ידברו בך; וכן מרגומו: "ולשועי", לשון ספור, 'ואשתעי'.

זרע רב תוציא השדה ומעט תאסף פי יחסלנו הארבה:

בר זרע סגי תפיק לחקלא וזעיר תכנוש ארי יחסלניה גובא:

יחסלנו – יכלנו. ועל שם כך נקרא "חסיל", שמכלה את הכל.

פרמים תטע ועבדת וינין לא-תשתה ולא תאגר פי תאכלנו התלעת:

פרמין תצוב ותפלח ותמר לא תשתי ולא תכנוש ארי תיכלניה תולעתא:

זיתים יהיו לך בכל-גבולך ושלמן לא תסוף פי ישל זיתך:

זיתין יהון לך בכל תחומך ומשחא לא תסוף ארי יתרו זיתך:

פי ישל – ישיר פרותיו, לשון "ונשל הבזל".

בָּנִים וּבָנוֹת תּוֹלִיד וְלֹא-יִהְיוּ לָךְ כִּי יִלְכוּ בַּשָּׂבִי:

בָּנִין וּבָנִין תּוֹלִיד וְלֹא יִהְיוּ לָךְ אֲרֵי יִהְיוּ בַּשָּׂבִי:

כָּל-עֲצָה וּפְרִי אֲדָמָתָה יִירָשׁ הַצֹּלְצָל:

כָּל אֵילָנָה וְאֵבֶן דָּאֲרָעָה יִחַסְנֶנְיָה סִקָּאָה:

יִירָשׁ הַצֹּלְצָל – יַעֲשֶׂנוּ הָאֲרָבָה רֶשׁ מִן הַפְּרִי. יִירָשׁ, יַעֲנֵי. הַצֹּלְצָל, מִיֵּן אֲרָבָה. וְאֵי אֲפָשֶׁר לְפָרֵשׁ יִירָשׁ לְשׁוֹן יִירָשָׁה, שָׂאֵם כִּן הִיָּה לוֹ לְכַתֵּב 'יִירָשׁ'; וְלֹא לְשׁוֹן הַיִּירָשָׁה וְגֵרֻשִׁין, שָׂאֵם כִּן הִיָּה לוֹ לְכַתֵּב 'יִירָשׁ'.

הַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ יַעֲלֶה עֲלֶיךָ מֵעֵלָה מֵעֵלָה וְאַתָּה תֵרַד מִטָּה מִטָּה:

תּוֹתֵב עֵרֶל דְּבִינְךָ יִהְיֶה סְלִיק עֵיל מִנְּךָ לְעֵילָה לְעֵילָה וְאַתָּה תִּהְיֶה נְחִית לְתַחְתָּא לְתַחְתָּא:

הוּא יִלְוֶךָ וְאַתָּה לֹא תִלְוֶנּוּ הוּא יִהְיֶה לְרֹאשׁ וְאַתָּה תִּהְיֶה לְזָנָב:

הוּא יוֹזַפְנָךְ וְאַתָּה לֹא תוֹזַפְנֶיָה הוּא יִהְיֶה תַקִּיף וְאַתָּה תִּהְיֶה חֲלָשׁ:

וּבָאוּ עֲלֶיךָ כָּל-הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וְיִרְדְּפוּךָ וְהִשְׁיִגּוּךָ עַד הַשְּׁמַיִם כִּי-לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹלִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמֵר מִצְוֹתַי וְחֻקֹּתַי אֲשֶׁר צִוִּיתִי:

וַיִּיתֹן עֲלֶיךָ כָּל לְוִטְיָא הָאֵלִין וַיִּרְדְּפוּנְךָ וַיִּשְׁמַדְּנְךָ עַד דְּתַשְׁמִיכִי אֲרֵי לֹא קִבִּילְתָּא לְמִימְרָא דִּינִי אֱלֹהֶיךָ לְמַטַּר פְּקוּדוֹתַי וְחֻקֹּתַי דְּפַקְדָּךְ:

וְהָיוּ בָּךְ לְאוֹת וּלְמוֹפֵת וּבְזַרְעֶךָ עַד-עוֹלָם:

וַיְהוּן בָּךְ לְאוֹת וּלְמוֹפֵת וּבְבָנְךָ עַד עוֹלָמָא:

תִּמַּחַת אֲשֶׁר לֹא-עֲבַדְתָּ אֶת-יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לִבָּב מְרֹב כָּל:

תִּלְחַף דְּלֹא פִלְחַתָּא קָדָם יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּחֻדְוָא וּבְשִׁפְרוּת לְבָא מְסָגִי כוֹלָא:

מְרֹב כָּל – בְּעוֹד שֶׁהָיָה לָךְ כָּל טוֹב.

וְעֲבַדְתָּ אֶת-אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר יִשְׁלַחְנֶנּוּ יְיָ בָּךְ בְּרָעַב וּבְצָמָא וּבְעֵירָם וּבְחֶסֶר כָּל וְנָתַן עָלַי בְּרִזָּל עַל-צִנּוּאֶיךָ עַד הַשְּׁמַיִם אֲתָךְ:

וְתַפְלַח יָת בְּעֵלֵי דְבִבְךָ דִּיגְרָנוּן יְיָ בָּךְ בְּכַפְנָא וּבְצָהוּתָא וּבְעַרְטִלְיוּתָא וּבְחֶסְרוֹת כוֹלָא וַיִּתֵּן גִּיר דְּבְרִזָּל עַל צוּרְךָ עַד דִּישִׁיכִי יָתָךְ:

יִשָּׂא יְיָ עֲלֶיךָ גֹּי מִרְחֹק מִקְצֵה הָאָרֶץ כַּאֲשֶׁר יִדְּאָה הַגֹּיִם אֲשֶׁר לֹא-תִשְׁמַע לְשִׁנּוּ:

יִתֵּי יְיָ עֲלֶיךָ עִם מִרְחִיק מִסִּיפֵי אֲרָעָא כַּמָּא דְּמִשְׁתַּדִּי נִשְׂרָא עִמָּא דְּלֹא תִשְׁמַע לִישְׁנִיָּה:

כַּאֲשֶׁר יִדְּאָה הַגֹּיִם – פְּתָאֵם, וְדָרָה מִצְלַחַת, וְנִקְלוּ סוּסִיו. לֹא תִשְׁמַע לְשִׁנּוּ – שְׂלֵא תַפְרִיר לְשׁוֹנוֹ. וְכִן: "תִּשְׁמַע חִלּוּם לְפִתַּר אוֹתוֹ"; וְכִן: "כִּי שָׁמַע יוֹסֵף", אִינְטֵינְדֵר" א בְּלַעַז.

גֹּי עַז פָּגִים אֲשֶׁר לֹא-יִשָּׂא פָנִים לְזָנוּ וְנַעַר לֹא יִחַן:

עִם תַּקִּיף אִפְסִין דְּלֹא נָסִיב אִפִּי סָבָא וְעַל יִנְקָא לֹא מִרְחִים:

וְאִכְלֵ פְרִי בְהֵמָתָה וּפְרִי-אֲדָמָתָה עַד הַשְּׁמַיִם אֲשֶׁר לֹא-יִשָּׂאִיר לָךְ דָּגָן תִּירוֹשׁ וַיְצַהֵר שָׁגֵר אֶלְפִיךָ וְעִשְׂתָּרֵת צִאֲנָה עַד הָאֲבִידוֹ אֲתָךְ:

וַיִּיכּוֹל וּלְדָא דְּבַעֲרֶךָ וְאֵבֶן דָּאֲרָעָה עַד דְּתַשְׁמִיכִי דְלֹא יִשָּׂאֵר לָךְ עֲבוּרָא חֲמָרָא וּמִשְׁחָא בְּקָרֵי תוֹרְךָ וְעִדְרֵי עֲאֲנָה עַד דִּיּוֹבִיד יָתָךְ:

וְהִצַּר לָךְ בְּכָל-שְׁעָרֶיךָ עַד רִדְתָּ חֲמֹתֶיךָ הַגְּבֹהֹת וְהַבְּצֻרוֹת אֲשֶׁר אֲתָה בְּטַח בְּהֵן בְּכָל-אֲרָצָה וְהִצַּר לָךְ בְּכָל-שְׁעָרֶיךָ בְּכָל-אֲרָצָה אֲשֶׁר נָתַן יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָךְ:

וַיַּעֲיֵק לָךְ בְּכָל קַרְנֶךָ עַד דִּיכַפִּישׁ שׁוּרְךָ רְמִיָּא וּכְרִיכִיָּא דְּאֵת רַחֲמֵיךָ לֹא שְׁמִינְזָבָא בְּהוּן בְּכָל אֲרָעָה וַיַּעֲיֵק לָךְ בְּכָל קַרְנֶךָ בְּכָל אֲרָעָה דִּיהֵב יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָךְ:

עַד רִדְתָּ חֲמֹתֶיךָ – לְשׁוֹן רְדוּי וְכַבוּשׁ.

וְאִכְלֵתָּ פְרִי-בְּטָנְךָ בְּשָׂר בְּנִיָּה וּבְנֵתֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן-לָךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּמִצּוֹר וּבְמִצּוֹק אֲשֶׁר-יִצְיִק לָךְ אִיבָה:

וְתִיכּוֹל וּלְדָא דְּמַעֲרָה בְּשָׂר בְּנִיָּה וּבְנֵתֶיךָ דִּיהֵב לָךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּצִירָא וּבְעַקְתָּא דִּיעֵיק לָךְ שְׁנֵאָה:

וְאִכְלֵתָּ פְרִי בְּטָנְךָ בְּשָׂר בְּנִיָּה וּגְוִמֵר בְּמִצּוֹר – מִחֲמַת שִׁיחֵיו צָרִים עַל הָעִיר וַיִּהְיֶה שֵׁם מִצּוֹק, עַקַּת רַעְבוֹן.

הָאִישׁ הַרְרָךְ בָּךְ וְהָעֶנְג מֵאֵד תִּרְעַע עֵינָיו בְּאֲחִיו וּבְאִשְׁתּוֹ

גּוֹבְרָא דְּרַפִּיךָ בָּךְ וְדַמְפְּנָק לְחֻדָּא תַבְּאֵשׁ עֵינֶיָּה

חילקו וביתר בניו אשר יותיר:

באחיה ובאתת קנימיה ובשאר בניה דינשאר:

הרף בך והענג – הוא הרף הוא הענג, לשון פנוק; ו"מהתענג ומרף" מוכיח עליהם ששניהם אחד. אף על פי שהוא מפנק ודעתו קצה בדבר מאוס, ימתק לו לרעבונו בשר בניו ובנותיו, עד פי תרע עינו בבניו הנותרים ממת לאחד מהם מבשר בניו אחיהם אשר יאכל. דבר אחר: הרף בך – הרחמני ורף הלבב, מרוב רעבתנות ותאכזרו, ולא יתנו מבשר בניהם השחוטים לבניהם הנותרים.

מתת | לאחד מהם מבשר בניו אשר יאכל מבלי השאיר-לו כל במצור ובמצוק אשר יציק לך איבה בכל-שעריך:

מלמתן לתד מנהון מבשר בניה דיכול מדלא אשתאר ליה פולא בצירא ובעקתא דיעיק לך שנאף בכל קרנך:

הרפה בך והענגה אשר לא-נסתה כה-רגלה העג עלי-הארץ מהתענג ומרף תרע עינה באיש חיקה ובבנה ובבתה:

דרכיכא בך ודמפוקא דלא נסיאת פרסת רגלה לאחתא על ארעא ממפונקו ומרכיכו תבאש עינה בגבר קנימה ובברה ובברתה:

תרע עינה באיש חיקה ובבנה ובבתה – הגדולים.

ובשליטה היוצת | מבין רגליה ובבניה אשר תלד כי-תאכלם בחסר-כל בסתר במצור ובמצוק אשר יציק לך איבה בשעריך:

ובזעיר בנהא דיפקון מנה ובבנהא דתליד ארי תיכלנון בחסירות פולא בסתרא בצירא ובעקתא דיעיק לך שנאף בקרנך:

ובשליטה – בניה הקטנים, בכלן תהא עינה צרה, כשמתאכל את האחד, מלמתן לאשר אצלה מן הבשר.

אם-לא תשמר לעשות את-כל-דברי התורה הזאת הפתבים בספר הזה לראיה את-השם הנכבד והנורא הזה את יי אלוהיך:

אם לא תשמר למעבד ית כל פתגמי אורייתא הדא דכתיבין בספרא הדין למדחל ית שמא יקירא ודחילא הדין ית יי אלהיך:

והפלא יי את-מפתח ואת מפות זרעך מפות גדלת ונאמנות וחלים רעים ונאמנים:

ויפריש יי ית מחתך וית מחת בנך מחן רברבן ומיהימנן ומכתשין בישין ומיהימנין:

והפלא ה' את מפתח – מפלאות ומבדלות משאר מפות. ונאמנות – ליסרף לקיים שליחותם.

והשיב בך את פל-מדנה מצרים אשר יגרת מפניהם ודבקו בך:

ויתיב בך ית כל מכתשי מצרים דדחילתא מן הדמיהון וידבקון בך:

אשר יגרת מפניהם – מפני המפות. כשהיו ישראל רואים מפות משנות הבאות על מצרים, היו נראים מהם שלא יבואו גם עליהם. תדע, שכן כתוב: "אם שמוע תשמע" וגומר, "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך"; אין מראין את האדם אלא בדבר שהוא יגור ממנו.

גם פל-חלי וכל-מפה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת יעלם יי עליך עד השמדך:

אף כל מרע וכל מחא דלא כתיבין בספר אורייתא הדא יי-תינון יי עלך עד דתשתיצי:

יעלם – לשון עליה.

ונשאתם במתי מעט תחת אשר הייתם פכוכבי השמים לרב כי-לא שמעת בקול יי אלוהיך:

ותשאתרון בעם זעיר חלה דהויתון פכוכבי שמיא לסגי ארי לא קבילתא למימרא דיי אלהיך:

ונשאתם במתי מעט תחת וגומר – מועטין חלה מרבין.

והיה כאשר-שש יי עליכם להיטיב אתכם ולהרבות אתכם פן ישיש יי עליכם להאביד אתכם ולהשמיד אתכם ונסחתם מעל האדמה אשר-אתה בא-שמה לרשתה:

ויהי כמא דחדי יי עליכון לאיטבא לכון ולאסגאח יתכון פן יחדי יי עליכון לאובדא יתכון ולשיצאח יתכון ותטלטלון מעל ארעא דאת עליל לתמן למירתה:

פן ישיש ה' – את אויביכם עליכם להאביד וגומר. ונסחתם – לשון עקירה; וכן: "בית גאים יסח ה'".

והפיצה יי בכל-העמים מקצה הארץ ועד-קצה

ויבדרנך יי בכל עממיא מסיפי ארעא ועד סיפי

הָאָרֶץ וְעַבְדְּתָ שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ אֶתָּה וְאֶבְרִיתִיךָ עַיִן וְאָבִיב:
אַרְעָא וְתַפְלַח תַּמָּן לַעֲמִמְיָא פְּלַחִי טַעֲוֹתָא דְלֹא יָדַעְתָּ אֶתָּה וְאֶבְרִיתְךָ אַעָא וְאֶבְנָא:

ועבדתם שם אלוהים אחרים – כתרגומו, לא עבודת אלוהות ממש, אלא מעלים מס וגלגליות לכומרי עבודה זרה.

וּבַגּוֹיִם הָהֵם לֹא תִרְגִּיעַ וְלֹא־יִתְּנָה מְנוּחַ לְכַף־רַגְלֶךָ וְנַתַּן יְיָ לְךָ שֵׁם לֵב רָגֹז וְכַלְלִיּוֹן עֵינָיִם וְדַאֲבֹן נַפְשׁ:
וּבַעֲמִמְיָא הָאֲנֹנִן לֹא תְנוּחַ וְלֹא יְהִי מְנוַח לְפָרְסַת רַגְלֶךָ וַיַּתִּיךְ יְיָ לְךָ תַּמָּן לֵב דְחֹול וְחַשְׁכוֹת עֵינָיִן וּמַפְחֹן נַפְשׁ:

לא תרגיע – לא תנוח, כמו: "וזאת המרגעה". לב רגז – לב חרד, כתרגומו: "דחל"; כמו: "שאול מתחת רגזה לך"; "שמעו עמים רגזו". וכליון עינים – מצפה לישועה ולא תבא.

וְהָיוּ חַיִּיךָ תִּלְוָאִים לֶךָ מִנְּגַד וּפְתַדְתָּ לְיָלֵה וַיּוֹמֵם וְלֹא תִאֲמִין בְּחַיִּיךָ:
וַיְהוּן חַיִּיךָ תַּלְוִן לְךָ מִקְּבִיל וְתַהִי תְנוּה בְּלִילִיָא וּבִימְמָא וְלֹא תַהִימִין בְּחַיִּיךָ:

חייך תלוואים לך – על הספק. כל ספק קרוי 'תלוי', שמה אמות היום בחרב הבאה עלינו. ורבותינו דרשו: זה הלוקח תבואה מן השוק. ולא תאמין בחייך – זה הסומך על הפלטר.

בְּבִקְרָא תִאֲמַר מִי־יִתֵּן עָרֵב וּבְעַרְבֵי תִאֲמַר מִי־יִתֵּן בְּקֶרֶת מִפְּחַד לְבַבְךָ אֲשֶׁר תִּפְחָד וּמִמְרָאָה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּמְרָאָה:
בְּצַפְרָא תִימַר מִן יִתֵּין רַמְשָׂא וּבְרַמְשָׂא תִימַר מִן יִתֵּין צַפְרָא מִתְּנוּהַת לְבַבְךָ דְתַהִי תְנוּה וּמַחִיזוּ עֵינֶיךָ דְתַהִי חִזוּ:

בבקר תאמר מי יתן ערב – של אמש. ובערב תאמר מי יתן בקר – של שחרית. ששצרות מתחזקות תמיד, וכל שעה מרבה קללתה משלפניה.

וְהַשִּׁיבְךָ יְיָ מִצַּרִּים בְּאֲנִיּוֹת בְּדַרְךָ אֲשֶׁר אֲמַרְתִּי לֶךָ לֹא־תִסִּיף עוֹד לְרִאֲתָהּ וְהַתְּמַכְרְתֶם שָׁם לְאִיבִיךָ לְעַבְדִּים וְלַשְׁפָּחוֹת וְאִין קִנְיָה:
וְיַתִּיבְךָ יְיָ לְמִצְרִים בְּסַפִּינָן בְּאוֹרְחָא דְאֲמַרְתִּי לְךָ לֹא תוֹסִיף עוֹד לְמַחְזָה וְתַזְדַּבְּנוֹן תַּמָּן לְבַעֲלֵי דְבַבִּיכוֹן לְעַבְדִּין וְלַאֲמִיקוֹן וְלִית דְּקִנְיָ:

באניות – בספינות, בשבנה. והתמכרתם שם לאויביך – אתם מבקשים להיות נמכרים להם לעבדים ולשפחות. ואין קנה – פי יגזרו עליך הרג וכליון. והתמכרתם – בלעז א"י פרוינדרי"ץ וו"ש. ולא יתכן לפרש והתמכרתם בלשון 'ונמכרתם' על ידי מוכרים אחרים, מפני שנאמר אחריו ואין קונה.

ס

אֱלֹהֵי דְבָרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר־צִוָּה יְיָ אֶת־מֹשֶׁה לְכַרְתַּת אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִזְרָב מִלְּבַד הַבְּרִית אֲשֶׁר־כָּרַת אִתְּם בְּחֹרֵב:
אֵלִין פְּתַגְמֵי קִנְיָא דְפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה לְמַגְזַר עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרְעָא דְמוֹאָב בַּר מִקִּנְיָא דְגִזַר עֲמִהוֹן בְּחֹרֵב:

לכרת את בני ישראל – שיקבלו עליהם את התורה באלה ובשבושה. מלבד הברית – קללות שבתורת פהגים שנאמרו בסיני.

שביעי פרשת הזקרת הברית

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אִתְּם רְאִיתֶם אֶת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ לְעֵינֵיכֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְפָרְעָה וְלִכְלֵ־עַבְדָּיו וְלִכְלֵ־אֶרְצוֹ:
וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אִתְּם רְאִיתֶם אֶת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ לְעֵינֵיכֶם בְּאֶרְעָא דְמִצְרַיִם לְפָרְעָה וְלְכָל עַבְדֵיהִי וְלְכָל אֶרְעִיָה:

הַמִּסּוֹת הַגְּדֹלֹת אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ הָאֵתָת וְהַמִּפְתִּים הַגְּדֹלִים הָהֵם:
נִסִּין רַבְרָבֹן דְחִזְזָאָה עֵינֶיךָ אֶתְמִיא וּמוֹפְתִיא רַבְרַבִּיא הָאֲנֹנִן:

וְלֹא־נָתַן יְיָ לָכֶם לֵב לְדַעַת וְעֵינַיִם לְרִאֲוֹת וְאָזְנַיִם לִשְׁמֹעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה:
וְלֹא יְהִי לָכֹון לְבָא לְמַדְעָ וְעֵינָיִן לְמַחֲזִי וְאוּדְגִין לְמִשְׁמַע עַד יוֹמָא הַדִּין:

ולא נתן ה' לכם לב לדעת – להפיר את חסדי הקדוש ברוך הוא ולדבק בו. עד היום הזה – שמעתי שאותו היום שנתן משה ספר התורה

לְבַנֵּי לֹוִי, "וַיִּתְּנָה אֵל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֹוִי", בְּאוֹ כֹּל יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאָמְרוּ לוֹ: מֹשֶׁה רַבֵּינוּ! אַף אָנוּ עֹמְדֵינוּ בְּסִינֵי וְקִבְלָנוּ אֶת הַתּוֹרָה וְנִתְּנָה לָנוּ, וּמָה אַתָּה מַשְׁלִיט אֶת בְּנֵי שִׁבְטֹה עָלֶיךָ? וַיֹּאמְרוּ לָנוּ יוֹם מִחָר: לֹא לָכֶם נִתְּנָה, לָנוּ נִתְּנָה! וְשִׂמַח מֹשֶׁה עַל הַדְּבָר, וְעַל זֹאת אָמַר לָהֶם: "הַיּוֹם הַזֶּה גִּהְיִיתֶם לְעַם" וְגוֹמַר; הַיּוֹם הַזֶּה הִבְנִיתִי שְׂאֵתֶם דְּבָקִים וְחַפְצִים בַּמָּקוֹם.

וַאֲוֹלָךְ אֲתֶכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לֹא-בָלוּ וְדַבְרִית יִתְכוּן אַרְבָּעִין שָׁנָיו בַּמִּדְבָּרָא לֹא בְּלִיאַת שְׁלֹמֶתִיכֶם מֵעַלְיֶיכֶם וְנִעַלְךָ לֹא-בְּלִתָּה מֵעַל רַגְלֶךָ: כְּסוּתְכוֹן מַנְכוֹן וּמְסוּנָךְ לֹא עָדוּ מֵעַל רַגְלֶךָ:

לָחֶם לֹא אֲכַלְתֶּם וְגִינוֹ וְשִׁכָר לֹא שְׁתִּיתֶם לְמַעַן תִּדְעוּ כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: לָחֶמָא לֹא אֲכַלְתוּן וְחִמְר וְחַמְרָא לֹא שְׁתִּיתוּן בְּדִיל דְּתִדְעוּן אֲרִי אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵיכוֹן:

וַתָּבֹאוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיֵּצֵא סִיתָן מִלֶּדְךָ-חֹשְׁבֹון וְעוֹג מִלֶּדְךָ-הַבְּשָׁן לַקְּרִאתָנוּ לְמַלְחָמָה וּנְכַם: וַאֲתִיתוּן לְאֶתְרָא הַדִּין וּנְפַק סִיחוֹן מִלְפָּא דְחֹשְׁבֹון וְעוֹג מִלְפָּא דְמִתְנָן לְקַדְמוֹתָנָא לְאַגְתָּא קַרְבָּא וּמְחִינָנוּךְ:

וַתָּבֹאוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה – עִתָּה אַתֶּם רוֹאִים עֲצָמְכֶם בְּגִדְלָה וְכַבּוּד; אֵל תִּבְעֻטוּ בַּמָּקוֹם וְאֵל יוֹם לִבְבְּכֶם, וְשִׁמְרֶתֶם אֶת דְּבָרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וְגוֹמַר. דְּבַר אַחֲרַי: וְלֹא נָתַן ה' לָכֶם לֵב לְדַעַת, שְׂאִין אֲדָם עוֹמֵד עַל סוּף דְּעִתּוֹ שֶׁל רַבּוֹ וְחֻקְמַת מִשְׁנֵתוֹ עַד אַרְבָּעִים שָׁנָה, וְלִפְיֶכָךְ לֹא הִקְפִּיד עָלֵיכֶם הַמָּקוֹם עַד הַיּוֹם הַזֶּה. אֲבָל מִכָּאן נֵאִילָךְ יִקְפִּיד, וְלִפְיֶכָךְ: וְשִׁמְרֶתֶם אֶת דְּבָרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת.

וַנִּקַּח אֶת-אַרְצֶם וְנִתְּנָה לְנַחֲלָה לְרֵאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שְׁבֹט הַמְּנַשֵּׁי: וְנִסִּיבְנָא יַת אַרְעָהוֹן וַיִּהְבְּנָה לְאַחְסָנָא לְשִׁיבְט רֵאוּבֵן וְלְשִׁיבְט גָּד וְלַפְלָגוֹת שְׁבֹטָא דְמְנַשֶּׁה:

וְשִׁמְרֶתֶם אֶת-דְּבָרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וְעֲשִׂיתֶם אִתְּכֶם לְמַעַן תִּשְׁכְּלוּ אֶת כָּל-אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן: וְתִטְרוּן יַת פְּתַגְמֵי קִנְיָא הַדִּין וְתַעֲבְדוּן יַתְהוֹן בְּדִיל דְּתַצְלַחוּן יַת כָּל דְּתַעֲבְדוּן:

כח הוי עטרת גאות שפרי אפרים וציץ נבל צבי תפארתו אשר על-ראש גיא-שמנים הלומי יין: הנה חזק ואמין לאדני כנרם ברד שער קטב פזרם מים כבירים שטפים הניח לארץ ביד: ברגלים תרמסנה עטרת גאות שפרי אפרים: והיתה ציצת נבל צבי תפארתו אשר על-ראש גיא שמנים ככפורה בטרם קיץ אשר יראה הראה אותה בעודה בכפו ובלענה: ביום ההוא יהיה יהנה צבאות לעטרת צבי ולצפירת תפארה לשאר עמו: ולרוח משפט ליושב על-המשפט ולגבורה משיבי מלחמה שערה: וגם-אלה בנין שגו ובשכר תעו כהן ונביא שגו בשכר נבלעו מן-היין תעו מן-השכר שגו בראה פקו פלילה: פי כל-שלחנות מלאו קיא צאה בלי מקום: את-מי יורה דעה ואת-מי יבין שמועה גמוליל מחלב עתיקי משדים: פי צו לצו צו לצו קו לקו קו לקו זעיר שם זעיר שם: פי בלעגי שפה ובלשון אחרת ידבר אליהעם הזה: ואשר אמר אליהם זאת המנוחה הניחו לעלה וזאת המרגעה ולא אבוא שמוע: והנה להם דבר-יהנה צו לצו צו לצו קו לקו לקו זעיר שם זעיר שם למען ילכו וכשלו אחור ונשפרו ונוקשו ונלכדו: לכן שמעו דבר-יהנה אנשי לצון משללי העם הזה אשר בירושלים: פי אמרתם פרתנו ברית את-מות ועם-שואל עשינו חזה שיט שוט שוטף פי-יעבר עבר לא יבואנו פי שמנו כזב מחסנו ובשקר נסתנו: לכן פה אמר אדני יהנה הנני יסד בציון אבן אבן פתן פנת יקרת מוסד מוסד המאמין לא יחיש: ושמתי משפט לקו וצדקה למשקלת ויעה ברד מתסה כזב וסתר מים ישטפו: וכפר בריתכם את-מות וחזותכם את-שואל לא תקום שוט שוטף פי יעבר והייתם לו למרמס: מזי עברו יקח אתכם פי-בפקר בפקר יעבר ביום ובלילה והנה רק-זוועה הבין שמועה: פי-קצר המצע מהשתרע והמסכה צרה פהתכנס: פי כהר-פרצים יקום יהנה פעמק בגבעון ורגז לעשות מעשהו זר מעשהו ולעבד עבדתו נכריה עבדתו: ועתה אל-תתלוצצו פן-יתזקו מוסריכם פי-כלה ונחרצה שמעתי מאת אדני יהנה צבאות על-כל-הארץ: האנינו ושמעו קולי הקשיבו ושמעו אמרתי: הכל היום יתרש החרש לזרע יפתח וישדד אדמתו: הלוא אם-שנה פניה וספיץ קצח וכמן יזרק ושם חטה שורה ושערה נסמן

וכסמת גבלתו: ויסרו למשפט אלתיו יורנו: פי לא בחרוץ יודש קצח ואופן עגלה על-כפמן יוסב פי במטה יחבט קצח וכמן בשבט: לחם יודק פי לא לנצח אדוש ידושנו והמם גלגל עגלתו ופרשיו לא ידקנו: גם-זאת מעם יהנה צבאות יצאה הפלא עצה הגדיל תושיה:

כט הוי אריאל אריאל קרית חנה דוד ספו שנה על-שנה חגים ינקפו: והציקותי לאריאל והיתה תאניה ואניה והיתה לי פאריאל: ותגיתי כדור עליך וצרת עליך מצב ונקימתי עליך מצרת: ושפלת מארץ תדברי ומעפר תשח אמרתך והנה פאוב מארץ קולך ומעפר אמרתך תצפצה: והנה פאבק חק המון נריך וכמיץ עבר המון עריצים והנה לפתע פתאם: מעם יהנה צבאות תפקד ברעם וברעש וקול גדול סופה וסערה ולהב אש אוכלה: והנה פתלום חזון לילה המון כל-הגולם הצבאים על-אריאל וכל-צביה ומצדתה והמציקים לה: והנה פאשר יחלם הרעב והנה אוכל והקיץ וריקה נפשו וכאשר יחלם הצמא והנה שמה והקיץ והנה עלף ונפשו שוקקה כן יהנה המון כל-הגולם הצבאים על-הר ציון: התמהמהו ותמהו השתעשעו ושעו שכרו ולא-ליו נעו ולא שכר: פי-נסד עליכם יהנה רוח תרדמה ויעצם את-עיניכם את-הנביאים ואת-ראשיכם החזים כסה: ונתהי לכם חזות הפל כדברי הספר החתום אשר-יתנו אתו אל-יודע הספר ספר לאמר קרא נא-זה ואמר לא אוכל פי חתום הוא: ונתן הספר על אשר לא-ידע ספר לאמר קרא נא-זה ואמר לא ידעתי ספר: ונאמר אדני יען פי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כדוני ולבו רחק ממני ותהי יראתם אתי מצנת אנשים מלמדה: לכן הנני יוסף להפליא את-העם-הזה הפלא ופלא ואבדה חכמת חכמיו ובינת גבניו תסתתר: הוי המעמיקים מיתה להסתר עצה והנה במחשד מעשיהם ונאמרו מי ראנו ומי ידענו: הפפכם אם-פתמר היצר יחשב פי-יאמר מעשה לעשהו לא עשני ונצר אמר ליצרו לא הבין: הלוא-עוד מעט מזער ושב לבנון לפרמל והפרמל ליצר יחשב: ושמעו ביום-ההוא החרשים דברי-ספר ומאפל ומחשד עיני עורים תראינה: וינספו עננים ביהנה שמתה ואביוגי אדם בקדוש ישראל גגילו: פי-אפס עריץ וכלה לץ ונכרתו כל-שקדי און:

מחטיאי אדם בדבר ולמוכית בשער יקשוני וישו
בהו צדיק: לכן כה אמר יהוה אל־בית יעקב
אשר פדה את־אברהם לא־עתה יבוש יעקב ולא
עתה פניו יתרוו: כי בראתו ילדיו מעשה ידי
בקרבו יקדישו שמי והקדישו את־קדוש יעקב ואת־
אלהי ישראל יעריצו: וינדעו תעירות בינה
ורוגנים ולמדו־לקח:

לֹהִי בָנִים סוֹרְרִים נְאֻם־יְהוָה לַעֲשׂוֹת עֲצָה וְלֹא מִנִּי
וְלִגְסֹף מִסִּכָּה וְלֹא רוּחִי לְמַעַן סָפוֹת חַטָּאת עַל־
חַטָּאת: הַהֲלָכִים לְרַדַּת מִצְרַיִם וּפִי לֹא שָׁאָלוּ לַעֲזוֹ
בְּמַעֲזוֹ פִרְעֹה וְלַחֲסוֹת בְּצַל מִצְרַיִם: וְהָיָה לָכֶם מַעֲזוֹ
פִרְעֹה לְבָשֶׁת וְהַחֲסוֹת בְּצַל־מִצְרַיִם לְכַלְמָה: כִּי־הָיוּ
בְּצַעַן שָׂרְיוֹ וּמְלֹאכָיו חָגַס יַגִּיעוּ: כֹּל הַבְּאִישׁ עַל־עַם
לֹא־יִוָּעִילוּ לָמוֹ לֹא לַעֲזֹר וְלֹא לְהוֹעִיל כִּי לְבָשֶׁת וְגַם־
לְחַרְפָּה: מִשָּׂא בַהֲמוֹת גִּבַּב בְּאֶרֶץ צָרָה וְצוּקָה לְבִיא
וְלִישׁ מֵהֶם אִפְעָה וְשָׁרָף מַעוֹפָף יִשְׂאוּ עַל־כַּתֵּף
עֲרִיִם חִילָהֶם וְעַל־דְּבָשֶׁת גְּמָלִים אוֹצְרֹתָם עַל־עַם
לֹא יוֹעִילוּ: וּמִצְרַיִם הֶבֶל וְרִיק יַעֲזְרוּ לְכֹן קִרְאֵתִי
לְזֹאת רַחֵב הֵם שָׁבֹת: עֲתָה בּוֹא כְתֹבָה עַל־לִוַּח אֲתָם
וְעַל־סֵפֶר תִּקְּהָ וְתִהְיֶה לַיּוֹם אֲתֵרוֹן לַעֲד עַד־עוֹלָם: כִּי
עַם מְרִי הוּא בָנִים פְּחָשִׁים בָּנִים לֹא־אָבוּ שְׂמוּעַ תּוֹרַת
יְהוָה: אֲשֶׁר אָמְרוּ לְרֵאִים לֹא תֵרְאוּ וְלַחֲזִים לֹא
תַחֲזוּ־לָנוּ נִכְתוֹת דְּבָרוֹ־לָנוּ חֲלָקוֹת תְּזוּ מִהַתְּלוֹת:
סוּרוּ מִנִּי־דָרֶךְ הַטּוֹ מִנִּי־אַרְצַח הַשְּׁבִיתוּ מִפְּנֵינוּ אֶת־
קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: לְכֹן כֹּה אָמַר קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל יַעַן
מֵאִסְכֶּם בְּדָבָר הַזֶּה וְתִבְטַחוּ בַעֲשָׂק וּנְלוֹז וְתִשְׁעֲנוּ
עֲלֵיו: לְכֹן יְהִי לָכֶם הָעֵן הַזֶּה כְּפָרֶץ נָפֶל וּבִעֵה
בְּחוּמָה וּשְׂגָבָה אֲשֶׁר־פִּתְאֵם לַפֶּתַע יָבוֹא שִׁבְרָה:
וְשִׁבְרָה כְּשִׁבְרֵ גִבַּל יוֹצְרִים פֶּתוֹת לֹא יִחַמַּל וְלֹא־
יִמָּצֵא בְּמִכְתָּתוֹ חֶרֶשׁ לַחֲתוֹת אֵשׁ מִיָּקוֹד וְלַחֲשֹׁף מַיִם
מִגְּבָא: כִּי כֹה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
בְּשׂוּבָה וּנְחַת תִּנְשָׁעוּן בַּהֲשָׁקֹט וּבִבְטָחָה תִּהְיֶה
גְּבוּרַתְכֶם וְלֹא אֲבִיתֶם: וְתֹאמְרוּ לֹא־כִי עַל־סוֹס נָנוּס
עַל־כֵּן תִּנּוּסוֹן וְעַל־קַל גִּרְכָב עַל־כֵּן יִקְלוּ רַדְפֵיכֶם:
אֵלֶּה אֲחֻד מִפְּנֵי גְעֵרַת אֲחֻד מִפְּנֵי גְעֵרַת חַמְשָׁה תִּגְסוּ
עַד אִם־נֹוֹתְרֹתֶם כַּתְרֵן עַל־רֹאשׁ הָהָר וּכְגַם עַל־
הַגְּבֻעָה: וְלָכֵן יִחַפֵּה יְהוָה לַחֲנֹנְכֶם וּלְכֹן יְרוּם
לְרַחֲמֵכֶם כִּי־אֱלֹהֵי מִשְׁפַּט יְהוָה אֲשֶׁר־י פֶל־תּוֹכִי לוֹ:
כִּי־עַם בְּצִיּוֹן יֵשֵׁב בִּירוּשָׁלַם בְּכּוֹ לֹא־תִבְּפֹה חֲנוּן
יַחַד לְקוֹל זַעֲקוֹ פִּשְׁמַעְתּוֹ עָנָה: וְנָתַן לָכֶם אֲדֹנָי

לָחֶם צָר וּמַיִם לַחֵץ וְלֹא־יִכַּנֶּה עוֹד מוֹרִיָּה וְהָיוּ עֵינֵיךָ
רְאוּת אֶת־מוֹרִיָּה: וְאֲזַנֶּיךָ תִּשְׁמַעְנָה דְבַר מֵאֲחֵרֶיךָ
לֹאמַר זֶה הַדָּרֶךְ לָכוּ בּוֹ כִּי תֵאֱמִינוּ וְכִי תִשְׁמְאִילוּ:
וְטִמְאַתֶּם אֶת־צְפוּי פְּסִילֵי כֶסֶף וְאֶת־אֶפְדֵת מִסַּכַּת
זִהְבָה תִזְרַם כְּמוֹ דָּוָה צֵא תֹאמַר לוֹ: וְנָתַן מִטֵּר זֶרַעַךָ
אֲשֶׁר־תִּזְרַע אֶת־הָאֲדָמָה וְלָחֶם תִּבּוֹאֵת הָאֲדָמָה וְהָיָה
דָּשֵׁן וְשִׁמֹן יִרְעֶה מִקִּנְיָה בַיּוֹם הַהוּא כִּר גִּרְחֵב:
וְהָאֲלָפִים וְהָעֲרִיִם עֲבָדֵי הָאֲדָמָה בְּלִיל חֲמִיץ
יֵאָכְלוּ אֲשֶׁר־זָרָה בְּרַחַת וּבַמְזֻרָה: וְהָיָה עַל־כָּל־הָר־
גְּבָה וְעַל כָּל־גְּבֻעָה וּשְׂאֵה פִלְגִים יְבִלִי־מַיִם בַּיּוֹם הָרִג
רֵב בְּנֶפֶל מִגְּדָלִים: וְהָיָה אוֹר־הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחֲמָה
וְאוֹר הַחֲמָה יְהִיָּה שִׁבְעָתַיִם כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים בַּיּוֹם
חֲבֹשׁ יְהוָה אֶת־שִׁבְרֵ עַמּוֹ וּמְחִץ מִכְתּוֹ יִרְפֵּא: הִגְבַּה
שֵׁם־יְהוָה בָּא מִמְרֹתֶךָ בַּעַר אָפוֹ וְכַבֵּד מִשְׂאֵה שְׁפָתֶיךָ
מִלְאוּ זַעַם וּלְשׁוֹנוֹ כַּאֲשׁ אִכְלַת: וְרוּחוֹ כְּנַחַל שׁוֹטֵף
עַד־צִוְּאָר יִחַצֵּה לְהַנְפִּיחַ גּוֹיִם בְּנֶפֶת שׁוֹא וְרָסוּן מִתְּעֵה
עַל לַחֲנֵי עַמִּים: הַשִּׁיר יְהִיָּה לָכֶם בְּלִיל הַתְּקִד־שִׁחַג
וְשִׁמְחַת לִבָּב כִּהְוִלָּךְ בְּחֲלִיל לְבוֹא בְּהַר־יְהוָה אֶל־צוּר
יִשְׂרָאֵל: וְהַשְּׂמִיעַ יְהוָה אֶת־הַיּוֹד קוּלוֹ וְנַחַת זְרוּעוֹ
יִרְאֶה בְּזַעַף אֵף וְלֵהֵב אֵשׁ אוֹכְלָה גִפְזֵן וְזָרַם וְאָבֹן
בְּרֹד: כִּי־מִקּוֹל יְהוָה יַחַת אֲשׁוּר בַּשִּׁבְטֵ יָפֵה: וְהָיָה
כָּל מַעֲבַל מַטָּה מוֹסְדָה אֲשֶׁר יִגִּיחַ יְהוָה עֲלָיו בְּתַפְסִים
וּבְכַנְגְרוֹת וּבְמִלְחָמוֹת תְּנוּפָה גְלַח־בָּם בַּה: כִּי־עָרוּךְ
מֵאֲתָמוֹל תִּפְתָּה גַם־הִיא הוּא לְמַלְךְ הוֹכֵן הַעֲמִיק
הַרְחֵב מִזְרָתָה אֵשׁ וְעַצִּים הַרְבֵּה נִשְׁמַת יְהוָה כְּנַחַל
גְּפָרִית בַּעֲרָה בַּה:

לֹא הָיוּ הַיִּרְדִּים מִצְרַיִם לַעֲזָרָה עַל־סוֹסִים יִשְׁעֲנוּ
וַיִּבְטַחוּ עַל־רֶכֶב כִּי רֵב וְעַל פָּרָשִׁים כִּי־עֲצָמוּ מֵאֵד
וְלֹא שָׁעוּ עַל־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת־יְהוָה לֹא דָרְשׁוּ:
וְגַם־הוּא חָכַם וַיִּבֵּא רָע וְאֶת־דְּבָרָיו לֹא הִסִּיר וְקָם
עַל־בֵּית מְרַעִים וְעַל־עֲזֵרַת פְּעֻלֵי אָנוֹן: וּמִצְרַיִם אָדָם
וְלֹא־אֵל וְסוֹסֵיהֶם בָּשָׂר וְלֹא־רוּחַ וַיִּהְיֶה נִטָּה יָדוֹ
וְכָשַׁל עוֹזֵר וְנָפֶל עֲזָר וַיַּחֲדוּ כָּלָם יְכַלְיוּ: כִּי כֹה
אָמַר־יְהוָה אֱלֹהֵי פֶאֶשֶׁר יְהִיָּה הָאֲרִיָּה וְהַכְּפִיר עַל־
טֵרְפוֹ אֲשֶׁר יִקְרָא עֲלָיו מִלֹּא רַעִים מִקּוֹלָם לֹא יַחַת
וּמִהַמוֹנָם לֹא יַעֲנֶה כֹן יִרְדַּל יְהוָה צְבָאוֹת לְצַבָּא עַל־
הַר־צִיּוֹן וְעַל־גְּבֻעָתָה: כִּצְבָרִים עֲפוֹת כֹּן יִגַּן יְהוָה
צְבָאוֹת עַל־יְרוּשָׁלַם גְּנוּן וְהֲצִיל פֶּסֶח וְהַמְּלִיט: וְשׁוּבוּ
לֹאֲשֶׁר הַעֲמִיקוּ סֶרֶה בְּגֵי יִשְׂרָאֵל: כִּי בַיּוֹם הַהוּא
יִמְאָסוּן אִישׁ אֱלִילֵי כֶסֶף וְאֱלִילֵי זָהָב אֲשֶׁר עָשׂוּ

לכם ידיכם חטא: ונפל אשור בחרב לא-איש וחרב לא-אדם תאכלנו וגם לו מפני-חרב ובחוריו למס יהיו: וסלעו ממגור יעבור וחתו מנס שריו נאם- יהיה אשר-אור לו בציון ותנור לו בירושלם:

לב: הן לצדקה ומלך-מלך ולשרים למשפט ישרו: והיה-איש כמחבא-רוח וסתר זרם כפלגי-מים בציון כצל סלע-פבד בארץ עיפה: ולא תשעינה עיני ראים ואזני שמעים תקשבנה: וילבב נמהרים נבין לדעת ולשון עלגים תמהר לדבר צחות: לא- יקרא עוד לנבל נדיב ולכילי לא יאמר שוע: כי נבל נבלה ידבר ולבו יעשה-און לעשות חנף ולדבר אל- יהוה תועה להריק גפש רעב ומשקה צמא יחסיר: וכילי פליו רעים הוא זמות יעץ לחבל ענוים עניים באמרי-שקר ובדבר אביון משפט: ונדיב נדיבות יעץ והוא על-נדיבות יקום: גנשים שאננות קמנה שמענה קולי בנות בטחות האזנה אמרתי: נמים על-שנה תרגזנה בטחות פי פלה בציר אסף בלי יבוא: חרדו שאננות רגזה בטחות פשטה וערה ותגורה על-חלצים: על-שדים ספדים על-שדי- תמד על-גפן פריה: על אדמת עמי קוץ שמיר תעלה פי על-פל-בתי משוש קריה עליזה: פי- ארמון גטש המון עיר עזב עפל ובחן היה בעד מערות עד-עולם משוש פראים מרעה עדרים: עד-יערה עלינו רוח מגרום והיה מדבר לפרמל וכרמל והפרמל לנער יחשב: ושכן במדבר משפט וצדקה בפרמל תשב: והיה מעשה הצדקה שלום ועבדת הצדקה השקט ובטח עד-עולם: וישוב עמי בגנה שלום ובמשפנות מבטחים ובמנוחת שאננות: ובברד ברדת היער ובשפלה תשפל העיר: אשריכם זרעי על-פל-מים משלתי רגל-השור והתמור:

לג: הוי שודד ואתה לא שודד ובוגד ולא-בגדו בו פהתמה שודד תושד פנלתה לבגד בגדו-בה: והנה חננו לה קנינו הנה זרעם לבקרים אף-ישועתנו בעת צרה: מקול המון נדדו עמים מרוממתה נפצו גוים: ואסף שללכם אסף החסיל כמשק גבים שקק בו: ובשגב יהיה פי שכן מרום מלא ציון משפט וצדקה: והנה אמונת עתיד חסן ישועת חכמת ודעת יראת יהוה היא אוצרו: הן אראלם צעקו חצה מלאכי שלום מר בפיון: בשמו מסלות שבת עבר ארח הפך ברית מאס ערים לא חשב אנוש: אבל אמללה ארץ

החפיר לבנון קמל הנה השרון כערבה ונער בשן וכרמל: עתה אקום יאמר יהוה עתה ארומם עתה אנשוא: תהרו חשש תלדו קש רוחכם אש תאכלכם: והיו עמים משרפות שיד קוצים כסוחים באש יצתו: שמעו רחוקים אשר עשיתי ודעו קרובים גברתי: פתדו בציון חטאים אתנה רעדה חנפים מי נגור לנו אש אוכלה מי-נגור לנו מוקדי עולם: הלה צדקות ודבר מישרים מאס בבצע מעשקות נער פפיו מתמד בשחד אטם אזנו משמע דמים ועצם עיניו מראות ברע: והוא מרומים ישפן מצדות סלעים משגבו לחמו נתן מימי נאמנים: מלך ביפיו תחזינה עיניו תראינה ארץ מרתקים: לבה יהנה אימה אינה ספר אינה שקל אינה ספר את- המגדלים: את-עם נועז לא תראה עם עמקי שפה משמוע גלעג לשון אין בינה: חנה ציון קרית מועדנו עיניו תראינה ירושלם נוה שאון אהל בל- יצעו בלי-סע יתדתי לנצח וכל-חבליו בלי-ינתקו: כי אם-שם אדיר יהוה לנו מקום-נהרים יארים רחבי ידים בל-תלה בו אגני-שיט וצי אדיר לא יעברנו: כי יהוה שפטנו יהוה מחקקנו יהוה מלכנו הוא יושיענו: נטשו חבליה בלי-יתקו כן-תרנם בל- פרושו נס אז חלק עד-שלל מרבה פסחים בוזו בז: ובל-יאמר שכן חליתי העם הישב בה נשא עון:

לד: קרבו גוים לשמע ולאמים הקשיבו תשמע הארץ ומלאה תבל וכל-צאצאיה: פי קצף ליהוה על-פל-הגוים וחמה על-פל-צבאם החרימם נתנם לטבח: ותלליהם ישלכו ופגריהם יעלה באשם ונמסו הרים מדמם: ונמקו פל-צבא השמים ונגלו כספר השמים וכל-צבאם יבול כנבל עלה מגפן וכנבלת מתאנה: פי-רוחה בשמים תרבי הנה על- אדום תרד ועל-עם חרמי למשפט: חרב ליהוה מלאה דם הדישנה מחלב מדם פרים ועתולים מחלב פליות אילים פי זבח ליהוה בבצרה וטבח גדול בארץ אדום: וירדו ראמים עצום ופרים עם-אבירים ורותה ארצם מדם ועפרם מחלב ידשו: פי יום נקם ליהוה שנת שלומים לריב ציון: ונהפכו גחליה לזפת ועפרה לגפרית והיתה ארצה לזפת בערה: לילה ויומם לא תכפה לעולם יעלה עשנה מדור לדור תחרב לנצח נצחים אין עבר בה: וירשוה קאת וקפוד וינשוף וערב ישפנו-בה ונטה עליה קו-

תָּהוּ וְאֲבִי-בְהוּ: תַּחֲרִיךְ וְאִין-שָׁם מְלוֹכָה יִקְרָאוּ
וְכָל-שָׂרֵיךָ יִהְיוּ אָפְסִים: וְעַלְתָּה אֶרְמֹנְתֶיךָ סִירִים
קָמוּשׁ וְחֹזֶת בַּמִּבְצָרֶיךָ וְהִיתָה גְנוּה תַנִּים תַּחֲרִיךְ לִבְנוֹת
יַעֲנֶה: וּפָגְשׂוּ צִיִּים אֶת-אֵלִים וְשַׁעִיר עַל-רַעְיוֹ
יִקְרָא אֶד-שָׁם הַרְגִיעָה לַיְלִית וּמִצָּאָה לָהּ מְנוּחַ:
שָׁמָּה קִנְיָה קִפּוּז וְתַמְלִיט וּבִקְעָה וְדַגְרָה בְּצִלָּה אֶד-
שָׁם נִקְבְּצוּ דִּיּוֹת אִשָּׁה רַעוּתָה: דְּרָשׁוּ מֵעַל-סִפֵּר
יְהוָה וְיִקְרָאוּ אֶתְּת מַהֲנֶה לֹא נַעֲדָרָה אִשָּׁה רַעוּתָה לֹא
פָּקְדוּ פִי-פִל הוּא צִוָּה וְרוּחוֹ הוּא קִבְּצוּ: וְהוּא-הַפִּיל
לְהוֹ גוֹרֵל וַיִּדְּו חִלְקָתָה לָהֶם בְּקוֹ עַד-עוֹלָם יִירָשׁוּהָ
לְדוֹר וָדוֹר יִשְׁפְּנוּ-בָהּ:

לֵה יִשְׁשׂוּם מִדְּבַר וְצִיָּה וְתַגֵּל עֲרָבָה וְתַפְרָח
כַּחֲבַצְלֹת: פֶּרֶחַ תַּפְרָח וְתַגֵּל אָף גִּילַת וְרִנָּן כְּבוֹד
הַלְבַּנוֹן גַּמְוִלָּה הַזֶּר הַפְּרָמֵל וְהַשָּׁרוֹן הַמָּה יִרְאוּ
כְּבוֹד-יְהוָה הַזֶּר אֱלֹהֵינוּ: חֲזָקוּ יָדִים רַפּוֹת וּבִרְפִים
כַּשְׁלוֹת אֲמַצּוּ: אֲמָרוּ לְנַמְהֲרֵי-לֵב חֲזָקוּ אֶל-תִּיבְרָאוּ
הַגָּה אֱלֹהֵיכֶם נִקְם יְבוּא גָּמוּל אֱלֹהִים הוּא יְבוּא
וְיִשְׁעֵכֶם: אֲזַ תַּפְקַחְנָה עֵינֵי עוֹרִים וְאֲזַנֵּי חֲרָשִׁים
תַּפְתַּחְנָה: אֲזַ יִדְלַג כְּאֵיל פֶּסֶחַ וְתָרוּ לְשׁוֹן אֲלֶם פִּי-
נִבְקָעוּ בַּמִּדְבָּר מַיִם וּנְחָלִים בְּעֲרָבָה: וְהָיָה הַשָּׂרֵב
לְאֵגֶם וְצִמְאֹן לְמִבּוּעֵי מַיִם בְּנוֹה תַנִּים רַבָּצָה חֲצִיר
לְקַנְיָה וְגָמָא: וְהָיָה-שָׁם מִסְּלוּל וְדָרָךְ וְדָרָךְ הַקִּדְשׁ
יִקְרָא לָהּ לֹא-יַעֲבְרֶנּוּ טָמֵא וְהוּא-לָמוּ הַלֵּךְ דָּרָךְ
וְאוּיִלִּים לֹא יִתְעוּ: לֹא-יְהִיֶּה שָׁם אֲרִיָּה וּפְרִיץ חַיּוֹת
בְּלִי-יַעֲלֶנָה לֹא תִמְצָא שָׁם וְהִלְכוּ גְאוּלִּים: יָד וּפְדוּיֵי
יְהוָה יִשְׁבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׁמְחַת עוֹלָם עַל-
רֵאשִׁים שִׁשׁוֹן וְשִׁמְחַת יִשְׁוִיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וְאֲנַחָה:

לוּ וַיְהִי בְּאַרְבַּעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ חֲזָקִיָּהוּ עָלָה
סַנְחַרִּיב מֶלֶךְ-אַשּׁוּר עַל פְּלִיֶּעְרֵי יְהוּדָה הַבְּצֻרוֹת
וַיִּתְפָּשֶׂם: וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ-אַשּׁוּר אֶת-רַב־שָׂלְמָה מִלְּכִישׁ
יְרוּשָׁלַיִם אֶל-הַמֶּלֶךְ חֲזָקִיָּהוּ בְּחֵיל כְּבֹד וַיַּעֲמֵד
בַּתְּעֻלַת הַבְּרָכָה הַעֲלִיּוֹנָה בַּמִּסְלַת שַׁדָּה כּוּבֶס: וַיֵּצֵא
אֵלָיו אֱלִיָּקִים בֶּן-חֲלֻקְיָהוּ אֲשֶׁר עַל-הַבַּיִת וְשִׁבְנָא
הַסֹּפֵר וַיּוֹאֲח בֶּן-אַסָּף הַמְּזַכֵּיר: וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
רַב־שָׂלְמָה אֲמָרוּ-נָא אֶל-חֲזָקִיָּהוּ כֹה-אָמַר הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל
מֶלֶךְ אַשּׁוּר מָה הַבְּטַחְוֹן הַזֶּה אֲשֶׁר בְּטַחְתָּ: אֲמָרְתִּי
אֶד-דְּבַר-שְׁפָתַיִם עָצָה וּגְבוּרָה לְמַלְחָמָה עָתָה עַל-מִי
בְּטַחְתָּ פִי מְרַדְתָּ בִּי: הִנֵּה בְּטַחְתָּ עַל-מִשְׁעָנֹת הַקִּנְיָה
הַרְצוּן הַזֶּה עַל-מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִסְמְךָ אִישׁ עָלָיו וּבָא
בְכַסּוֹ וּנְקַבֶּה כּוֹן פְּרַעַה מֶלֶךְ-מִצְרַיִם לְכָל-הַבְּטַחְתִּים

עָלָיו: וְכִי-תֹאמַר אֵלָי אֶל-יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּטַחְנוּ
הַלּוֹא-הוּא אֲשֶׁר הִסִּיר חֲזָקִיָּהוּ אֶת-בְּמִלְחָתוֹ וְאֶת-
מִזְבַּחְתֵּנוּ וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה וְלִירוּשָׁלַם לְפָנַי הַמְּזַבַּח
הַזֶּה תִשְׁתַּחֲוּוּ: וְעַתָּה הַתַּעַרְב נָא אֶת-אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ
אֲשׁוּר וְאֶתְנֶה לָּךְ אֲלֵפִים סוּסִים אִם-תּוֹכֵל לָתֵת לָּךְ
רַכָּבִים עָלֶיךָם: וְאִיךָ תִשָּׁיב אֶת פְּנֵי פֶתַח אֶתְד עַבְדֵי
אֲדֹנָי הַקִּטְגִים וְתִבְטַח לָּךְ עַל-מִצְרַיִם לְרַכֵּב
וּלְפָרָשִׁים: וְעַתָּה הַמְּבַלְעָדֵי יְהוָה עָלִיתִי עַל-הָאָרֶץ
הַזֹּאת לְהַשְׁחִיתָהּ יְהוָה אָמַר אֵלָי עֲלֶה אֶל-הָאָרֶץ
הַזֹּאת וְהַשְׁחִיתָהּ: וַיֹּאמֶר אֱלִיָּקִים וְשִׁבְנָא וַיּוֹאֲח
אֶל-רַב־שָׂלְמָה דְּבַר-נָא אֶל-עַבְדֵיךָ אֲרָמִית פִּי שְׁמַעִים
אֲנַחְנוּ וְאֶל-תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ יְהוּדִית בְּאֲזַנֵּי הָעָם אֲשֶׁר
עַל-הַחוֹמָה: וַיֹּאמֶר רַב־שָׂלְמָה הֲאֵל אֲדֹנָיךָ וְאֵלֵיךָ
שְׁלַחְנֵי אֲדֹנָי לְדַבֵּר אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֲלֹא עַל-
הָאֲנָשִׁים הַיֹּשְׁבִים עַל-הַחוֹמָה לְאָכַל אֶת-צוּאֹתָם
חֲרָאִיהֶם וְלִשְׁתּוֹת אֶת-[מִימֵי רַגְלֵיהֶם] שִׁינִיָּהם
עִמְכֶם: וַיַּעֲמֵד רַב־שָׂלְמָה וַיִּקְרָא בְּקוֹל-גָּדוֹל יְהוּדִית
וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ אֶת-דְּבָרַי הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אַשּׁוּר:
כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ אֶל-יִשְׂרָאֵל לָכֶם חֲזָקִיָּהוּ פִי לֹא-יִוָּכַל
לְהַצִּיל אֶתְכֶם: וְאֶל-יִבְטַח אֶתְכֶם חֲזָקִיָּהוּ אֶל-יְהוָה
לֹא אָמַר הַצִּל יַצִּילֵנוּ יְהוָה לֹא תִנָּחַן הַעֲרִיר הַזֹּאת בְּיַד
מֶלֶךְ אַשּׁוּר: אֶל-תִּשְׁמַעוּ אֶל-חֲזָקִיָּהוּ פִי כֹה אָמַר
הַמֶּלֶךְ אֲשׁוּר עֲשׂוּ-אִתִּי בְּרָכָה וְצָאוּ אֵלָי וְאָכְלוּ אִישׁ-
גִּפְנוֹ וְאִישׁ תִּאֲנָתוֹ וְשָׂתוּ אִישׁ מִי-בוֹרוֹ: עַד-בְּאֵי
וְלִקְחֵתִי אֶתְכֶם אֶל-אָרֶץ פְּאַרְצֵכֶם אָרֶץ דְּגוֹן וְתִירוֹשׁ
אָרֶץ לַחֵם וּכְרָמִים: פֶּן-יִשָּׁת אֶתְכֶם חֲזָקִיָּהוּ לֹא אָמַר
יְהוָה יַצִּילֵנוּ הַהַצִּילוּ אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אִישׁ אֶת-אֲרָצוֹ
מִיַּד מֶלֶךְ אַשּׁוּר: אֵלֶּה אֱלֹהֵי חֲמַת וְאַרְפָּד אֵינָה אֱלֹהֵי
סַפְרוּנִים וְכִי-הַצִּילוּ אֶת-שְׁמֶרוֹן מִיָּדֵי: מִי בְּכָל-אֱלֹהֵי
הָאָרְצוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר-הַצִּילוּ אֶת-אֲרָצָם מִיָּדֵי פִי-
יַצִּיל יְהוָה אֶת-יְרוּשָׁלַם מִיָּדֵי: וַיִּתְחַרְישׁוּ וְלֹא-עָנּוּ
אֶתוֹ דְּבַר פִּי-מִצְנוֹת הַמֶּלֶךְ הִיא לֹא אָמַר לֹא תַעֲנֶהוּ:
וַיָּבֹא אֱלִיָּקִים בֶּן-חֲלֻקְיָהוּ אֲשֶׁר-עַל-הַבַּיִת וְשִׁבְנָא
הַסֹּפֵר וַיּוֹאֲח בֶּן-אַסָּף הַמְּזַכֵּיר אֶל-חֲזָקִיָּהוּ קְרוּעֵי
בְּגָדִים וַיִּגִּידוּ לוֹ אֶת דְּבָרַי רַב־שָׂלְמָה:

לוּ וַיְהִי כִשְׁמַע הַמֶּלֶךְ חֲזָקִיָּהוּ וַיִּקְרַע אֶת-בְּגָדָיו
וַיִּתְפָּס בְּשֶׁק וַיָּבֹא בַּיִת יְהוָה: וַיִּשְׁלַח אֶת-אֱלִיָּקִים
אֲשֶׁר-עַל-הַבַּיִת וְאֶת שִׁבְנָא הַסֹּפֵר וְאֶת זַקְנֵי הַכֹּהֲנִים
מִתְּפָסִים בְּשִׂקִים אֶל-יִשְׁעֵיהֶם בֶּן-אֲמוּץ הַנְּבִיא:
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר חֲזָקִיָּהוּ יוֹם-צָרָה וְתוֹכַחָה

וּנְאֻמָּה הַיּוֹם הַזֶּה כִּי בָאוּ בָנִים עַד-מִשְׁפַּר וְכַח אִין לְלֶדָה: -אוֹלָי יִשְׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת דְּבָרֵי רַב־שָׁקָה אֲשֶׁר שָׁלְחוּ מֶלֶךְ-אֲשׁוּר אֲדֹנָיו לְחַרֵּף אֱלֹהִים חַי וְהוֹכִיחַ בַּדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּנְשֹׂאת תַּפְלָה בְּעַד הַשְּׂאֲרִית הַנּוֹמָצָאָה: -וַיָּבֹאוּ עִבְדֵי הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ אֶל-יִשְׁעִיָּהוּ: -וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יִשְׁעִיָּהוּ כֹּה תֹאמְרוּן אֶל-אֲדֹנֵיכֶם כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי-יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ אֲשֶׁר גִּדְּפוּ נַעֲרֵי מֶלֶךְ-אֲשׁוּר אוֹתִי: -הֲנִנִּי נֹתֵן בּוֹ רוּחַ וְשָׁמַע שְׁמוּעָה וְשָׁב אֶל-אַרְצוֹ וְהִפְלַתִּיו בַּחֲרָב בְּאַרְצוֹ: -וַיֵּשֶׁב רַב־שָׁקָה וַיִּמְצֵא אֶת-מֶלֶךְ אֲשׁוּר נֹלְחָם עַל-לִבְנָה כִּי שָׁמַע כִּי נִסַּע מִלְּכִישׁ: -וַיִּשְׁמַע עַל-תַּרְהַקָּה מֶלֶךְ-פוּשׁ לֵאמֹר יֵצֵא לְהִלָּחֵם אִתְּךָ וַיִּשְׁמַע וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל-חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר: -כֹּה תֹאמְרוּן אֶל-חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ-יְהוּדָה לֵאמֹר אֱלֹהֵי-יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה בּוֹטָח בּוֹ לֵאמֹר לֹא תִנָּתֵן יְרוּשָׁלַם בְּיַד מֶלֶךְ אֲשׁוּר: -הִגֵּה אֶתָּה שְׁמַעְתָּ אֲשֶׁר עָשׂוּ מַלְכֵי אֲשׁוּר לְכָל-הָאַרְצוֹת לְהַחֲרִימָם וְאַתָּה תִּנְצֵל: -הֲהִצִּילוּ אוֹתָם אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִשְׁתִּיתוּ אֲבוֹתַי אֶת-גִּזְוֹן וְאֶת-חֶרֶן וְרַצַּף וּבְנֵי-עֲדֹן אֲשֶׁר בְּתֵלֶשָׁר: -אֵינָה מֶלֶךְ-חֲמַת וּמֶלֶךְ אַרְפָּד וּמֶלֶךְ לַעֲזִיר סַפְרֻנִים הִנֵּעַ וְעֹנָה: -וַיִּקַּח חִזְקִיָּהוּ אֶת-הַסַּפְרִים מִיַּד הַמַּלְאָכִים וַיִּקְרָאָהוּ וַיַּעַל בַּיַּת יְהוָה וַיִּפְרָשֶׂהוּ חִזְקִיָּהוּ לִפְנֵי יְהוָה: -וַיִּתְפַּלֵּל חִזְקִיָּהוּ אֶל-יְהוָה לֵאמֹר: -יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֹשֵׁב הַכְּרֻבִים אַתָּה-הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדָּךָ לְכָל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ אַתָּה עֲשִׂיתָ אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ: -הִטָּה יְהוָה אֲזַנְךָ וְשָׁמַע פִּקְחַת יְהוָה עֵינֶיךָ וּרְאָה וּשְׁמַע אֶת כָּל-דְּבָרֵי סֹנְחַרִּיב אֲשֶׁר שָׁלַח לְחַרֵּף אֱלֹהִים חַי: -אָמֵנָם יְהוָה הַחֲרִיבוּ מַלְכֵי אֲשׁוּר אֶת-כָּל-הָאַרְצוֹת וְאֶת-אַרְצָם: -וְנָתַן אֶת-אֱלֹהֵיהֶם בְּאֵשׁ כִּי לֹא אֱלֹהִים הֵמָּה כִּי אִם-מַעֲשֵׂה יְדֵי-אָדָם עֵץ וְאָבֹן וַיִּאֲבָדוּם: -וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הוֹשִׁיעֵנו מִיַּדוֹ וַיִּדְעוּ כָּל-מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ כִּי-אַתָּה יְהוָה לְבַדָּךָ: -וַיִּשְׁלַח יִשְׁעִיָּהוּ בֶן-אַמּוּץ אֶל-חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִתְפַּלַּלְתָּ אֵלַי אֶל-סֹנְחַרִּיב מֶלֶךְ אֲשׁוּר: -זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר-דִּבֶּר יְהוָה עָלָיו בְּזֶה לֵךְ לַעֲגָה לֵךְ בְּתוֹלַת בַּת-צִיּוֹן אַחֲרֶיךָ רֹאשׁ הַגִּיעָה בַת יְרוּשָׁלַם: -אֶת-מִי חֲרַפְתָּ וּגְדַפְתָּ וְעַל-מִי הֲרִימוֹתָה קוֹל וַתִּשָּׂא מְרוֹם עֵינֶיךָ אֶל-קַדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: -בְּיַד עִבְדֶיךָ חֲרַפְתָּ אֲדֹנָי וַתֹּאמֶר בְּרַב רַכְבֵי אֲנִי עָלִיתִי מְרוֹם הַרִים יִרְפַּתִּי לְבָנוֹן וְאַכְרַת קוֹמַת אַרְזֵיו מִבְּתֵר בְּרָשָׁיו וְאֲבֹא מְרוֹם

קִצּוֹ יַעַר פְּרַמְלֹו: -אֲנִי קָרַתִּי וְשִׁתִּיתִי מַיִם וְאַחֲרַב בְּכַף-פְּעָמַי כָּל יְאֲרֵי מְצוֹר: -הֲלוֹא-שָׁמַעְתָּ לְמַרְחֹוק אוֹתָהּ עֲשִׂיתִי מִיַּמֵי קֶדֶם וַיִּצְרַתִּיהָ עִתָּה הַבְּאִתִּיהָ וַתְּהִי לְהַשְׂאוֹת גְּלִים נָצִים עָרִים בְּצֻרוֹת: -וַיִּשְׁבִּיהֶן קֶצֶר-יֶלֶד חֲתוּ וּבָשׂוּ הָיוּ עָשָׁב שְׂדֵה וַיִּרַק דָּשָׁא חֲצִיר גִּגּוֹת וּשְׂדֵמָה לִפְנֵי קִמָּה: -וַיִּשְׁבַּתְּךָ וַצִּאתְךָ וּבֹאְךָ יִדְעַתִּי וְאֵת הַתְּרַגְזָה אֵלַי: -נַעַר הַתְּרַגְזָה אֵלַי וּשְׁאֲנָה עָלָה בְּאֲזְנֵי וּשְׁמַתִּי חֲחִי בְּאַפְךָ וּמִתַּגִּל בְּשַׁפְתֶיךָ וְהִשִּׁיבְתִּיהָ בְּדַרְךָ אֲשֶׁר-בָּאת בָּהּ: -וְזֶה-לֶךְ הָאוֹת אֲכֹל הַשֶּׁנָּה סְפִיחַ וּבִשְׁנָה הַשְּׁנִית שְׁחִים וּבִשְׁנָה הַשְּׁלִישִׁית זֶרַע וּקֶצֶר וּנְטָעוּ כְרָמִים וְאֲכֹל וְאֲכֹלוּ פְרִיָם: -וְלִסְפָּה פְּלִיטַת בֵּית-יְהוּדָה הַנְּשֹׂאָרָה שְׁרָשׁ לְמַטָּה וְעָשָׂה פְרִי לְמַעְלָה: -כִּי מִירוּשָׁלַם תֵּצֵא שְׂאֲרִית וּפְלִיטָה מִחַר צִיּוֹן קִנְאָת יְהוָה צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה-זֹאת: -לָכֵן כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי-מֶלֶךְ אֲשׁוּר לֹא יָבֹא אֶל-הָעִיר הַזֹּאת וְלֹא-יִוָּרָה שֵׁם חֶץ וְלֹא-יִקְדַּמְנָה מִגֹּן וְלֹא-יִשְׁפֹךְ עָלֶיהָ סִלְלָה: -בְּדַרְךָ אֲשֶׁר-בָּא בָּהּ יָשׁוּב וְאֶל-הָעִיר הַזֹּאת לֹא יָבֹא נְאֻם-יְהוָה: -וְגִנוּתִי עַל-הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָה לְמַעַנִי וּלְמַעַן דָּוֵד עַבְדִּי: -וַיֵּצֵא מִלְּאָף יְהוָה וַיִּפֹּה בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר מֵאָה וּשְׁמָנִים וַחֲמִשָּׁה אֲלָף וַיִּשְׁפִּימוּ בַּבֶּקֶר וְהִגֵּה כָּל־סַפְרִים מִתִּים: -וַיִּסַּע וַיִּלָּךְ וַיָּשָׁב סֹנְחַרִּיב מֶלֶךְ-אֲשׁוּר וַיִּשָּׁב בְּגִינָה: -וַיְהִי הוּא מְשַׁתְּחָוָה בַּיַּת גִּסְרֵךְ אֱלֹהֵיו וְאֶדְרִמֶלֶךְ וּשְׂרָאֲצַר בְּנָיו הִכְּהוּ בַחֲרָב וְהִמָּה נִמְלְטוּ אֶרֶץ אַרְרָט וַיִּמְלֹךְ אֶסֶר-חַדָּן בְּנוֹ תַחֲתָיו: -לֹח בְּיַמִּים הַהֵם תָּלָה חִזְקִיָּהוּ לְמוֹת וַיָּבֹא אֵלָיו וַיִּשְׁעִלְהוּ בֶן-אַמּוּץ הַנְּבִיא וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה-אָמַר יְהוָה צִוּ לְבֵיתְךָ כִּי מֵת אַתָּה וְלֹא תַחֲיָה: -וַיִּסַּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל-הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל-יְהוָה: -וַיֹּאמֶר אֲנָה יְהוָה זְכַר-נָא אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ בְּאֵמַת וּבְלֵב שְׁלֹם וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי וַיִּבְךְ חִזְקִיָּהוּ בְכִי גְדוֹל: -וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֶל-יִשְׁעִיָּהוּ לֵאמֹר: -הֲלוֹךְ וְאַמַּרְתָּ אֶל-חִזְקִיָּהוּ כֹה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי דָוִד אֲבִיךָ שְׁמַעְתָּ אֶת-תַּפְלָתְךָ רֹאיתִי אֶת-דְּמַעְתְּךָ הַגָּנִל יוֹסֵף עַל-יַמֶיךָ חֲמִישׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה: -וּמִכַּף מֶלֶךְ-אֲשׁוּר אֲצִילְךָ וְאֶת הָעִיר הַזֹּאת וְגִנוּתִי עַל-הָעִיר הַזֹּאת: -וְזֶה-לֶךְ הָאוֹת מֵאֵת יְהוָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְהוָה אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר: -הֲנִנִּי מוֹשִׁיב אֶת-צֵל הַמַּעְלֹות אֲשֶׁר יִרְדֶּה בְּמַעְלֹות אֲתוֹ בְּשֹׁמֵשׁ אַחֲרָנִית עֹשֵׂר מַעְלֹות וַתִּשָּׁב הַשְּׁמַשׁ עֹשֵׂר מַעְלֹות בְּמַעְלֹות אֲשֶׁר יִרְדֶּה: -מִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ

מִלֹּד־יְהוּדָה בַּחֲלָתוֹ וַיְחִי מִחֲלָיו: אֲנִי אֹמְרֵתִי בְדַמִּי
יָמֵי אֵלֶכָה בְּשַׁעְרֵי שְׂאוֹל פִּקְדֹתַי יִתֵּר שְׁנוֹתַי:
אֹמְרֵתִי לֹא-אַרְאֶה יְהִי נַח בְּאַרְצָן הַחַיִּים לֹא-אֲבִיט
אָדָם עוֹד עִם-יוֹשְׁבֵי חֲדָל: דֹּרֵי נֹסַע וְנִגְלָה מִנִּי
כִּאֲהֵל רַעֲי קִפְדֹתִי כְּאֶרֶג חִיל מִדְּלָה יִבְצַעֲנִי מִיּוֹם עַד-
לַיְלָה תִּשְׁלִימֵנִי: שְׁוִיתִי עַד-בִּקְרָא פְּאָרִי בֶן יִשְׁבָּר
כָּל-עַצְמוֹתַי מִיּוֹם עַד-לַיְלָה תִּשְׁלִימֵנִי: כְּסוֹס עֲגוּר
בֶּן אֲצַפְצָף אֶהְיֶה פִּיּוֹנָה דָלוּ עֵינַי לַמְרוֹם אֲדַנִּי
עֲשָׂקָה-לִי עֲרַבְנִי: מִה-אֲדַבֵּר וְאֹמַר-לִי וְהוּא עֲשָׂה
אֲדַדְּהָ כָל-שְׁנוֹתַי עַל-מַר נִפְשֵׁי: אֲדַנִּי עֲלֵיהֶם יַחֲיוּ
וּלְכָל-בָּהֶן חַי רֹחִי וְתַחֲלִימֵנִי וְתַחֲנִינִי: הִגַּה לְשִׁלּוֹם
מַר-לִי מָר וְאַתָּה חֲשַׁקְתָּ נִפְשִׁי מִשְׁחַת בְּלִי כִּי הִשְׁלַכְתָּ
אֶחְרֵי גוֹף כָּל-חַטָּאִי: כִּי לֹא שְׂאוֹל תּוֹדֶךָ מוֹת יִהְלֶכְךָ
לֹא-יִשְׁבְּרוּ יוֹרְדֵי-בוֹר אֶל-אֲמַתְךָ: חַי חַי הוּא יוֹדֶךָ
כְּמוֹנֵי הַיּוֹם אָב לְבָנִים יוֹדִיעַ אֶל-אֲמַתְךָ: יְהוָה
לְהוֹשִׁיעַנִי וְנִגְנוֹתַי נִגְנוּ כָּל-יָמֵי חַיֵּינוּ עַל-בֵּית יְהוָה:
וַיֹּאמֶר יִשְׁעִיָּהוּ יִשְׁעִיָּהוּ יִשְׂאוּ דְבַלְת תֹּאגִים וַיִּמְרָתוּ עַל-
הַשְּׁחִין וַיְחִי: וַיֹּאמֶר חֲזַקְתָּהוּ מִה אֹת כִּי אֵעֲלֶה בֵּית
יְהוָה:

לֹט בַּעַת הֵהִיא שֵׁלַח מֶרְדֵךְ בְּלֹאדָן בּוֹ-בְלֹאדָן מֶלֶךְ-
בְּבַל סְפָרִים וּמִנְחָה אֶל-חֲזַקְתָּהוּ וַיִּשְׁמַע כִּי חָלָה
וַיַּחֲזֹק: וַיִּשְׁמַח עֲלֵיהֶם חֲזַקְתָּהוּ וַיִּרְאֵם אֶת-בֵּית
נִכְתָּה אֶת-הַכֶּסֶף וְאֶת-הַזָּהָב וְאֶת-הַבְּשָׂמִים וְאֶת
הַשָּׁמֶן הַטוֹב וְאֶת כָּל-בֵּית כְּלָיו וְאֶת כָּל-אֲשֶׁר נִמְצָא
בְּאֶצְרָתָיו לֹא-הִנִּיחַ דָּבָר אֲשֶׁר לֹא-הָרָאם חֲזַקְתָּהוּ
בְּבֵיתוֹ וּבְכָל-מִמְשַׁלְתּוֹ: וַיָּבֵא יִשְׁעִיָּהוּ הַנְּבִיא אֶל-
הַמֶּלֶךְ חֲזַקְתָּהוּ וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה אִמְרוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה
וּמֵאֵינֶן יָבִאוּ אֵלֶיךָ וַיֹּאמֶר חֲזַקְתָּהוּ מֵאַרְצָן רְחֹמָה בָּאוּ
אֵלַי מִבָּבֶל: וַיֹּאמֶר מַה רָאוּ בְּבֵיתְךָ וַיֹּאמֶר חֲזַקְתָּהוּ
אֶת כָּל-אֲשֶׁר בְּבֵיתִי רָאוּ לֹא-הִנִּיחַ דָּבָר אֲשֶׁר לֹא-
הִרְאִיתִים בְּאֶצְרָתִי: וַיֹּאמֶר יִשְׁעִיָּהוּ אֶל-חֲזַקְתָּהוּ
שָׁמַע דְּבַר-יְהוָה צְבָאוֹת: הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנִשְׂאָ כָּל-
אֲשֶׁר בְּבֵיתְךָ וְאֲשֶׁר אֶצְרוּ אֲבֹתֶיךָ עַד-הַיּוֹם הַזֶּה בְּבַל
לֹא-יִוָּתֵר דְּבַר אֶמֶר יְהוָה: וּמִבְּנֵיךָ אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִמֶּנֶךָ
אֲשֶׁר תּוֹלִיד יִקְחוּ וְהָיוּ סְרִיסִים בְּהִיבַל מֶלֶךְ בָּבֶל:
וַיֹּאמֶר חֲזַקְתָּהוּ אֶל-יִשְׁעִיָּהוּ טוֹב דְּבַר-יְהוָה אֲשֶׁר
דְּבַרְתָּ וַיֹּאמֶר כִּי יִהְיֶה שְׁלוֹם וְאַמֶּת בְּיָמָי:

מִנְחָמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמֶר אֱלֹהֵיכֶם: דַּבְּרוּ עַל-לֵב
יְרוּשָׁלַם וּקְרָאוּ אֵלָיִךָ כִּי מְלֹאָה צְבָאָה כִּי נִרְצָה עֲוֹנָה
כִּי לִקְחָה מִיַּד יְהוָה כְּפָלִים בְּכָל-חַטָּאתֶיךָ: קוֹל קוֹרָא

בְּמִדְבָּר פָּנוּ דָרָד יְהוָה יִשְׂרוּ בְּעַרְבָה מִסְלָה לֹא-לִהְיוּ:
כָּל-גֵּיא יִנְשָׂא וְכָל-תֵּר וּגְבַעָה יִשְׁפְּלוּ וְהָיָה הָעֵקֶב
לְמִישׁוֹר וְהָרֹכְסִים לְבִקְעָה: וְנִגְלָה כְּבוֹד יְהוָה וְרָאוּ
כָּל-בְּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי יְהוָה דָּבַר: קוֹל אֹמֵר קְרָא וְאֹמֵר
מַה אֶקְרָא כָּל-הַבְּשָׂר חֲצִיר וְכָל-חֲסֵדוֹ פְּצִיץ הַשָּׂדֶה:
יִבֶשׂ חֲצִיר גְּבַל-צִיץ כִּי רוּחַ יְהוָה גְּשָׁבָה בּוֹ אֲכַן
חֲצִיר הָעֵם: יִבֶשׂ חֲצִיר גְּבַל צִיץ וְדַבַּר-אֱלֹהֵינוּ יִקּוּם
לְעוֹלָם: עַל הַר-גְּבָהָה עֲלִי-לָךְ מִבְּשָׂרֶת צִיּוֹן הָרִימִי
בְּכַת קוֹלְךָ מִבְּשָׂרֶת יְרוּשָׁלַם הָרִימִי אֶל-תִּירָאִי אֹמְרִי
לְעַרְי יְהוּדָה הִנֵּה אֱלֹהֵיכֶם: הִנֵּה אֲדַנִּי יְהוָה בְּחַזֶּק
יְבֹא וְזָרְעוּ מִשְׁלָה לּוֹ הִנֵּה שִׁכְרוּ אֲתוֹ וּפְעַלְתוּ לְפָנָיו:
כִּרְעָה עֲדָרוּ יִרְעָה בְּזָרְעוֹ יִקְבֹץ טְלָאִים וּבְחִיקוֹ יִשָּׂא
עֲלוֹת יְנֵהל: מִי-מִלֵּד בְּשִׁעְלוֹ מִיָּם וְשָׁמַיִם בְּנִרְתָּ תִפֹּן
וְכָל בְּשָׁלֵשׁ עֶפֶר הָאָרֶץ וְשָׁקַל בְּפִלְס הָרִים וּגְבַעוֹת
בְּמֵאזְנָיִם: מִי-תִכֵּן אֶת-רוּחַ יְהוָה וְאִישׁ עֲצַתוֹ
יִודִיעֶנּוּ: אֶת-מִי נוֹעֵץ וַיְבִינֵהוּ וַיִּלְמַדְהוּ בְּאַרְח
מִשְׁפָּט וַיִּלְמַדְהוּ לְעַת וְדָרָד תְּבוֹנוֹת יוֹדִיעֶנּוּ: הֵן
גוֹיִם כְּמַר מִדְּלִי וְכַשְׁחַק מֵאֲזֵנָיִם נַחֲשָׁבוּ הֵן אֵינִים
כַּדָּק יָטוּל: וְלִבְנוֹן אֵין דִּי בְּעַר וְחִיתוֹ אֵין דִּי עוֹלָה:
כָּל-הַגּוֹיִם כְּאֵין נִגְדוּ מֵאַפְסָם וְתֵהוּ נַחֲשָׁבוּ-לוֹ: וְאֶל-
מִי תִדְמִינוּ אֵל וּמִה-דְּמוּת תַּעֲרֹכוּ לוֹ: הַפֶּסֶל נִסְדָּ
חָרָשׁ וְצִרְף בְּזָהָב יִרְקַעֲנוּ וּרְתַקוֹת כֶּסֶף צוֹרֵף:
הַמֶּסְכָּן תְּרוּמָה עֵץ לֹא-יִרְקַב יִבְחַר חָרָשׁ חֲכָם
יִבְקֹשׁ-לוֹ לְהַכִּין פֶּסֶל לֹא יִמוּט: הֵלֹא תִדְעוּ הֵלֹא
תִּשְׁמְעוּ הֵלֹא הִגִּד מֵרֹאשׁ לְכֶם הֵלֹא הִבִּינוֹתֶם
מוֹסְדוֹת הָאָרֶץ: הַיִּשָּׁב עַל-תּוֹג הָאָרֶץ וַיִּשְׁבִּיָּה
כַּחֲגָבִים הַנוֹטָה כַּדָּק שְׁמַיִם וַיִּמְתַּחֵם כִּאֲהֵל לְשִׁבְתָּ:
הַנּוֹתוֹ רוֹזְנִים לֵאמֹן שְׁפָטִי אֶרֶץ פִּתְהוּ עֲשֵׂה: אֵף
בְּלִי-נִטְעוֹ אֵף בְּלִי-זָרְעוֹ אֵף בְּלִי-שֶׁרֶשׁ בְּאַרְצָן גּוֹזַעַם
וְגַם-נִשְׁפָּה בָהֶם וַיִּבְשׂוּ וּסְעָרָה כְּקֹשׁ תִּשְׂאָם: וְאֶל-מִי
תִדְמִינוּ וְאֲשׁוּבָה יֹאמֶר קְדוֹשׁ: שְׂאוּ-מְרוֹם עֵינֵיכֶם
וְרָאוּ מִי-בָרָא אֱלֹהֵה מוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם לְכָל־
בְּשָׂם יִקְרָא מְרַב אוֹנִים וְאִמְיִץ פֶּת אִישׁ לֹא נִעְדָּר:
לְמַה תֹּאמֶר יַעֲקֹב וְתִדְבַר יִשְׂרָאֵל נִסְתַּרְהָ דָרְפִל
מִיְהוָה וּמֵאֱלֹהֵי מִשְׁפָּטִי יַעֲבוֹר: הֵלֹא יִדְעַת אִם-לֹא
שָׁמַעְתָּ אֱלֹהֵי עוֹלָם יְהוָה בּוֹרָא קְצוֹת הָאָרֶץ לֹא יִיעַף
וְלֹא יִיגַע אֵין חֲקָר לְתַבּוּנָתוֹ: נִתְּנוּ לִיעַף פֶּת וְלֵאמֹן
אוֹנִים עֲצָמָה יִרְבֶּה: וַיַּעֲפוּ נְעָרִים וַיִּגְעוּ וּבְחֹרִים
כְּשׁוֹל יִפְשְׁלוּ: וְקוֹנֵי יְהוָה יִתְלִיפוּ כֹחַ יַעֲלוּ אֶבֶר
כְּשֹׁרִים יְרוּצוּ וְלֹא יִיגְעוּ יִלְכוּ וְלֹא יִיעֲפוּ:

מא «הִתְרִישׁוּ אֵלַי אֲלֵימִים וְלֹא־מִיִּם יִחַלְּפוּ כַח יִגְשׁוּ אֹז
יִדְבְּרוּ יַחַד לְמִשְׁפַּט נִקְרָבָה: «מִי הֵעִיר מִמִּזְרַח צֶדֶק
יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ יִתֵּן לִפְנֵי גוֹיִם וּמַלְכִים יִרְדּוּ יָתוֹן
כְּעַפְרֵי חֲרָבוֹ כְּקֹשׁ נִדְף קִשְׁתּוֹ: «יִרְדָּפֶם יַעֲבֹר שְׁלוֹם
אֶרֶץ בְּרַגְלָיו לֹא יָבֹא: «מִי־פָעַל וְעָשָׂה קָרָא הַדְּרוֹת
מֵרֶאשׁ אֲנִי יְהוָה רֵאשׁוֹן וְאֶת־אֲחֵרִים אֲנִי־הוּא:
«רְאוּ אֵימִם וַיִּרְאוּ קִצּוֹת הָאָרֶץ יִחַדְדוּ קָרְבוֹ וַיִּצְטַוּ:
«אִישׁ אֶת־רַעְיָהוּ יַעֲזְרוּ וּלְאֶחָיו יֹאמֶר חֲזָק: «וַיִּחַזְקוּ
חֲרָשׁ אֶת־צִרְף מִחֲלִיק פְּטִישׁ אֶת־הוֹלֵם פָּעַם אֹמֵר
לְדָבָק טוֹב הוּא וַיִּחַזְקוּהוּ בְּמִסְמָרִים לֹא יָמוּט: «וְאֶתֶּה
יִשְׂרָאֵל עֲבָדַי יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיהֶם זָרַע אֲבָרְהָם
אֶהְיֶה: «אֲשֶׁר הִחְזַקְתִּיהֶם מִקִּצּוֹת הָאָרֶץ וּמֵאֲצִילֵיהֶם
קִרְאתִיהֶם וְאָמַר לָהֶם עֲבָדֵי־אֶתֶּה בְּחַרְתִּיהֶם וְלֹא
מֵאֲסִתִּיהֶם: «אֶל־תִּירָא כִּי עִמָּךְ־אֲנִי אֶל־תִּשְׁתַּע כִּי־אֲנִי
אֶלְהֵיהֶם אֲמַצְתִּיהֶם אֶת־עֲזָרְתִּיהֶם אֶת־תְּמַכְתִּיהֶם בַּיַּמִּין
צִדְקִי: «הֵן יִבְשׁוּ וַיִּכְלְמוּ כָּל הַנְּתַרִים בְּיָד יְהוָה כְּאֵין
וַיִּאֲבְדוּ אֲנָשֵׁי רִיבָה: «תִּבְקָשׁם וְלֹא תִמְצְאוֹם אֲנָשֵׁי
מִצְתָה יְהוָה כְּאֵין וְכֹאֲפֹס אֲנָשֵׁי מִלַחְמָתָה: «כִּי אֲנִי
יְהוָה אֶלְהֵיהֶם מִחֲזִיקָה יִמְיָנָה הָאֹמֵר לָהֶם אֶל־תִּירָא אֲנִי
עֲזַרְתִּיהֶם: «אֶל־תִּירָאִי תוֹלַעַת יַעֲקֹב מִתִּי יִשְׂרָאֵל אֲנִי
עֲזַרְתִּיהֶם נֹאם־יְהוָה וְגֹאֲלָהֶם קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: «הִנֵּה
שֹׁמְתִיהֶם לְמוֹרֵג חֲרוּץ חָדָשׁ בַּעַל פִּיפְיוֹת תְּדוֹשׁ הָרִים
וְתִדְקֵם וְגִבְעוֹת כְּמִן תְּשִׁימֵם: «תִּזְרַם וְרוּחַ תִּשְׁאָם

וְסַעֲרָה תִפְיֵץ אוֹתָם וְאֶתֶּה תִגְלֵל בְּיַהוָה בְּקְדוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל תִּתְהַלֵּל: «הֵעֲנִיִים וְהֶאֱבִינֵנִים מִבְּקָשִׁים מִיָּם
וְאֵין לְשׁוֹנָם בְּצַמָּא נִשְׁתָּה אֲנִי יְהוָה אֲעֲנֶם אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל לֹא אֲעֲזֹבֶם: «אֶפְתַּח עַל־שְׂפֵימִים נִהְרוֹת וּבִתְרוֹךְ
בְּקִעוֹת מַעֲיָנוֹת אֲשֵׁים מִדְּבַר לְאֲנָם־מִיָּם וְאֶרֶץ צִיָּה
לְמוֹצָאֵי מַיִם: «אֶתֶּן בַּמִּדְבָּר אֲרִזֵּי שִׁטָּה וְהַדָּס וְעֵץ
שִׁמּוֹן אֲשֵׁים בְּעֶרְבָה בְּרוֹשׁ תִּדְהַר וּתְאֲשׁוּר יַחַד:
«לְמַעַן יִרְאוּ וַיִּדְעוּ וַיִּשְׁמְעוּ וַיִּשְׁפִּילוּ יַחַד כִּי יַד־יְהוָה
עָשְׂתָה זֹאת וּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל בְּרָאָה: «קָרְבוּ רִיבְכֶם
יֹאמֶר יְהוָה הִגִּישׁוּ עֲצָמוֹתֵיכֶם יֹאמֶר מֶלֶךְ יַעֲקֹב:
«גִּישׁוּ וַיִּגִּידוּ לָנוּ אֵת אֲשֶׁר תִּקְרִינָה הִרְאֵנוֹת מֶה
הִנֵּה הִגִּידוּ וְנִשְׁמַעְהָ לְבַנוֹ וְנִדְעָה אַחֲרֵיתָן אוֹ הַבְּאוֹת
הַשְּׂמִיעֵנוּ: «הִגִּידוּ הַאֲתִיּוֹת לְאַחֹר וְנִדְעָה כִּי אֱלֹהִים
אַתֶּם אֶת־תִּשְׁטִיבוּ וְתִרְעוּ וְנִשְׁתַּעַה וְנִרְאָה וְנִרְאָה יַחַד:
«הֵן־אַתֶּם מֵאֵין וּפְעַלְכֶם מֵאֲפַע תוֹעֵבָה יִבְחַר בְּכֶם:
«הֵעִירוֹתִי מִצְפוֹן וְלֵאת מִמִּזְרַח־שָׁמַשׁ יִקְרָא בְּשִׁמִּי
וַיָּבֹא סַגְנִים כְּמוֹ־חֶמֶר וְכִמוֹ יוֹצֵר יִרְמֵס־טִיט: «מִי־
הִגִּיד מֵרֶאשׁ וְנִדְעָה וּמִלְפָּנִים וְנֹאמֵר צִדִּיק אֶת־אֵין־
מִגִּיד אֶת־אֵין מִשְׁמִיעַ אֶת־אֵין־שֹׁמֵעַ אֲמַרְיֶכֶם:
«רֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנֵּם וְלִירוּשָׁלַם מִבְּשַׁר אֶתֶּן:
«וְאֶרְאָ וְאֵין אִישׁ וּמֵאֲלָה וְאֵין יוֹעֵץ וְאֶשְׁאֲלֵם
וַיִּשְׁיבוּ דְבַר: «הֵן כָּלֵם אָנוּ אֲפֹס מַעֲשִׂיהֶם רוּחַ וְתֵהוּ
נִסְפִיָּהֶם:

הַלְכוֹת שֶׁבַת פֶּרֶק יט

לְבָשָׁר, וְלֹא תִשְׁמַט. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזֶה.

יט, וְלֹא תִצָּא אִשָּׁה בְּחוּטֵי צִמְרָה, אוֹ בְּחוּטֵי פִשְׁתָּן, אוֹ בְּרִצְעוֹת הַקְּשׁוּרִין לָהּ עַל רֹאשָׁהּ- שְׂמָא תַחֲלַץ אוֹתָן בְּשַׁעַת טְבִילָה, וְתַעֲבִירָם בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים. וְלֹא בְּצִיץ שְׂמֻנְחַת בֵּין עֵינֶיהָ; וְלֹא בְּלַחֲיִים שְׁלִזְהָב שְׁיורְדִין מִן הַצִּיץ עַל לַחֲיִיהָ, בְּזִמְן שְׂאִינָן תַּפְּוּרִין זֶה בְּזֶה; וְלֹא בְּעֶטְרַת שְׁלִזְהָב שְׂמֻנְחַת בְּרֹאשָׁהּ; וְלֹא בְּכַפְּלִים שְׁיורְצִין בָּהֶן הַבְּנוֹת בְּרַגְלֵיהֶן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְסְעוּ פְּסִיעָה גְּסָה: כָּל אֵלוֹ, אֲסוּרִין לְצִאת בָּהֶן- שְׂמָא יִפְלוּ, וְתַבִּיאֵן בְּיָדָהּ.

יט, לֹא תִצָּא אִשָּׁה בְּקִטְלָה שֶׁבְּצוּאָרָהּ, וְלֹא בְּנִזְמֵי הָאֶפֶס; וְלֹא בְּצִלּוּחִית שְׁלַפְלִיטוֹן הַקְּבוּעָה עַל זְרוּעָה; וְלֹא בְּפִיס הַקֶּטָן הָעָגוּל שְׂמֻנִיחִין בּוֹ שְׂמֹן הַטּוֹב, וְהוּא הַנִּקְרָא כּוֹכְלַת; וְלֹא בְּפִאָה שְׁלִשְׁעָר שְׂמֻנְחַת עַל רֹאשָׁהּ, כְּדֵי שֶׁתִּרְאֶה בְּעֵלְת שַׁעַר הַרְבֵּה; וְלֹא בְּכַבּוּל שְׁלִצְמָר, שְׂמֻקְפַת אוֹתוֹ סָבִיב לְפָנֶיהָ; וְלֹא בְּשֹׁן שְׂמֻנְחַת בְּפִיהָ, בְּמִקּוֹם שֶׁן שְׂנַפֵּל; וְלֹא בְּשֹׁן שְׁלִזְהָב שְׂמֻנְחַת עַל שֹׁן שְׁחוֹר אוֹ אָדָם שֵׁשׁ בְּשֵׁנִיהָ- אֲבָל שֹׁן שְׁלִכְסָף מִתֵּר, מִפְּנֵי שְׂאִינּוֹ נֶכֶר. כָּל אֵלוֹ, אֲסוּרִין לְצִאת בָּהֶן- שְׂמָא תַחֲלַץ, וְתִרְאֶה לְחַבְרוֹתֶיהָ.

יט, ח כָּל שְׂאֲסוּרֵי חֲכָמִים לְצִאת בּוֹ לְרִשׁוֹת הַרְבִּים, אֲסוּר לְצִאת בּוֹ אִפְלוּ בְּחִצְרָה שְׂאִינָה מְעַרְבֶּת: חוּץ מִכַּבּוּל וּפִאָה שְׁלִשְׁעָר, שְׂמִתֵּר לְצִאת בָּהֶן לְחִצְרָה- כְּדֵי שֶׁלֹּא תִתְגַּנֶּה עַל בְּעֵלָהּ. וְהִיוּצֵאת בְּצִלּוּחִית שְׁלַפְלִיטוֹן שְׂאִין בָּהּ בְּשֵׁם כָּלָל, חִיבָת.

יט, ט יוֹצֵאָה אִשָּׁה בְּחוּטֵי שַׁעַר הַקְּשׁוּרִים לָהּ עַל רֹאשָׁהּ- מִפְּנֵי שֶׁהֵמִים בָּאִין בָּהֶן וְאִינָן חוֹצְצִין, אִינָה חוֹלְצָתָן אִם אֶרְעָה לָהּ טְבִילָה, עַד שֶׁנִּגְזַר, שְׂמָא תַבִּיאֵם בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים: בֵּין שֶׁהֵיוּ הַחוּטִין שְׁלָהּ, בֵּין שֶׁלְּחַבְרוֹתָהּ, בֵּין שֶׁלְּבִהֶמָה. וְלֹא תִצָּא הַזְּקֵנָה בְּשִׁלְיָדָהּ, שֶׁשָּׁבַח הֵן לָהּ, וְשְׂמָא תַחֲלַץ וְתִרְאֵם לְחַבְרוֹתֶיהָ; אֲבָל יָלְדָהּ, יוֹצֵאָה בְּחוּטֵי זְקֵנָה. וְכָל שֶׁהוּא אֶרֶיג, יוֹצֵאָה בּוֹ עַל רֹאשָׁהּ.

יט, י יוֹצֵאָה אִשָּׁה בְּחוּטִין שֶׁבְּצוּאָרָהּ- מִפְּנֵי שְׂאִינָה חוֹנֵקַת עֲצָמָה בָּהֶן, אִינָן חוֹצְצִין; וְאִם הֵיוּ צְבוּעִין- אֲסוּרִים, שְׂמָא תִרְאֶה אוֹתָן לְחַבְרוֹתֶיהָ. וְיוֹצֵאָה אִשָּׁה בְּכָלִיל שְׁלִזְהָב בְּרֹאשָׁהּ, שְׂאִין יוֹצֵאָה בּוֹ אִלֵּא אִשָּׁה חֲשׁוּבָה שְׂאִין דְּרַכָּה לְחַלֵּץ וּלְהִרְאוֹת; וְיוֹצֵאָה בְּצִיץ וּבְלַחֲיִים שְׁלִזְהָב, בְּזִמְן שֶׁהֵן תַּפְּוּרִין בְּסִבְכָה שְׁעַל רֹאשָׁהּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְלוּ. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזֶה.

יט, יא יוֹצֵאָה אִשָּׁה בְּמוֹךְ שֶׁבְּאֲזָנָהּ- וְהוּא, שִׁיהִיהָ קְשׁוּר בְּאֲזָנָהּ; וּבְמוֹךְ שֶׁבְּסִנְדָּלָהּ- וְהוּא, שִׁיהִיהָ קְשׁוּר בְּסִנְדָּלָהּ; וּבְמוֹךְ שֶׁהִתְקִינָה לְנִדְתָהּ, וְאֶפֶס עַל פִּי שְׂאִינּוֹ קְשׁוּר, וְאִפְלוּ עֲשֵׂתָהּ לוֹ בֵּית יָד- שְׂאִים נֶפֶל,

יט, א כָּל כְּלֵי הַמִּלְחָמָה, אִין יוֹצֵאִין בָּהֶן בְּשַׁבַּת. וְאִם יִצָּא- אִם הֵיוּ כְּלִים שֶׁהֵן דְּרָךְ מְלָבוּשׁ, כְּגוֹן שְׂרִיוֹן וְכוּבַע וּמִגְפָּיִם שְׁעַל הַרְגָּלִים- הֵרִי זֶה פְּטוּר; וְאִם יִצָּא בְּכָלִים שְׂאִינָן דְּרָךְ מְלָבוּשׁ, כְּגוֹן רִמַח וְסִיף וְקִשֵׁת וְאַלְהָ וְתִרִיס- הֵרִי זֶה חִיב.

יט, ב אִין יוֹצֵאִין בְּסִנְדָּל מְסָמָר, שֶׁסָּמְרוּ לְחִזְקוֹ; וְאִפְלוּ בְּיוֹם טוֹב, גָּזְרוּ שֶׁלֹּא יִצָּא בּוֹ. וּמִתֵּר לְצִאת בְּאַבְנֵט שֵׁשׁ עָלָיו חֲתָכוֹת קְבוּעוֹת שְׁלִכְסָף וְשְׁלִזְהָב, כְּמוֹ שֶׁהַמְּלָכִים עוֹשִׂין, מִפְּנֵי שֶׁהוּא תַכְּשִׁיט, וְכָל שֶׁהוּא תַכְּשִׁיט מִתֵּר: וְהוּא, שֶׁלֹּא יֵהָא רְפוּי- שְׂמָא יִפֵּל בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים, וְיָבוֹא לְהִבְיָאוּ.

יט, ג טְבַעַת שֵׁשׁ עָלֶיהָ חוֹתָם- מִתַּכְּשִׁיטֵי הָאִישׁ, וְאִינָה מִתַּכְּשִׁיטֵי הָאִשָּׁה; וְשְׂאִין עָלֶיהָ חוֹתָם- מִתַּכְּשִׁיטֵי אִשָּׁה, וְאִינָה מִתַּכְּשִׁיטֵי הָאִישׁ. לְפִיכָךְ אִשָּׁה שִׁיִּצֵּאת בְּטְבַעַת שֵׁשׁ עָלֶיהָ חוֹתָם, וְאִישׁ שִׁיִּצֵּא בְּטְבַעַת שְׂאִין עָלֶיהָ חוֹתָם- חִיבִין. וּמִפְּנֵי מַה הֵן חִיבִין, וְהֵרִי הוֹצִיאֻ אוֹתָן שֶׁלֹּא כְּדָרָךְ הַמוֹצִיאִין, שְׂאִין דְּרָךְ הָאִישׁ לְהוֹצִיא בְּאַצְבָּעוֹ אִלֵּא טְבַעַת הָרְאוּיָה לוֹ, וְכֵן הָאִשָּׁה אִין דְּרַכָּה לְהוֹצִיא בְּאַצְבָּעָהּ אִלֵּא טְבַעַת הָרְאוּיָה לָהּ: מִפְּנֵי שֶׁפְּעֻמִּים נוֹתֵן הָאִישׁ טְבַעַתוֹ לְאִשְׁתּוֹ לְהַצְנִיעָהּ בְּבֵיתָהּ, וּמִנְחַת אוֹתָהּ בְּאַצְבָּעָהּ בְּעֵת הַזֻּלְכָהּ, וְכֵן הָאִשָּׁה נוֹתֶנֶת טְבַעַתָּהּ לְבַעֲלָהּ לְתַקְנָהּ אֶצֶל הָאֶמֶן, וּמִנִּיחַ אוֹתָהּ בְּאַצְבָּעוֹ עַד חֲנוּת הָאֶמֶן; וְנִמְצְאוּ שֶׁהוֹצִיאֻ אוֹתָן כְּדָרָךְ שֶׁדְּרָכָן לְהוֹצִיאֵן, וְלְפִיכָךְ חִיבִין.

יט, ד לֹא תִצָּא אִשָּׁה בְּטְבַעַת שְׂאִין עָלֶיהָ חוֹתָם, אֶפֶס עַל פִּי שֶׁהִיא מִתַּכְּשִׁיטֶיהָ: גְּזָרָה- שְׂמָא תוֹצִיאָהּ בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים לְהִרְאוֹת לְחַבְרוֹתֶיהָ, כְּדָרָךְ שֶׁהַנְּשִׂים עוֹשׂוֹת תְּמִיד; וְאִם יִצָּאת בָּהּ, פְּטוּרָה. אֲבָל הָאִישׁ, מִתֵּר לְצִאת בְּטְבַעַת שֵׁשׁ עָלֶיהָ חוֹתָם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא תַכְּשִׁיט, וְאִין דְּרַכּוֹ לְהִרְאוֹת; וְנִהְיֶה כָּל הָעָם, שֶׁלֹּא יִצָּאוּ בְּטְבַעַת כָּלָל.

יט, ה אִשָּׁה שִׁיִּצֵּאת בְּמַחַט נְקוּבָה, חִיבָת; וְהָאִישׁ, פְּטוּר. וְאִישׁ שִׁיִּצֵּא בְּמַחַט שְׂאִינָה נְקוּבָה, חִיב; וְהָאִשָּׁה, פְּטוּרָה- מִפְּנֵי שֶׁהִיא מִתַּכְּשִׁיטֶיהָ, וְאִינָה אֲסוּרָה, אִלֵּא גְזָרָה, שְׂמָא תִרְאֶה לְחַבְרוֹתֶיהָ. זֶה הַכָּלָל: כָּל הַיּוֹצֵא בְּדָבָר שְׂאִינּוֹ מִתַּכְּשִׁיטוֹ, וְאִינּוֹ דְּרָךְ מְלָבוּשׁ, וְהוֹצִיאֻ כְּדָרָךְ שְׂמוֹצִיאִין אוֹתוֹ דְּבַר- חִיב; וְכָל הַיּוֹצֵא בְּדָבָר שֶׁהוּא מִתַּכְּשִׁיטוֹ, וְהִיהָ רְפוּי וְאִפְשָׁר שֶׁיִּפֵּל בְּמַהֲרָה וְיָבוֹא לְהִבְיָאוּ בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים, וְכֵן אִשָּׁה שִׁיִּצֵּאת בְּתַכְּשִׁיטִין שֶׁדְּרַכָּה לְשַׁלֵּף אוֹתָן וּלְהִרְאוֹתָן- הֵרִי אֵלוֹ פְּטוּרִין; וְכָל דְּבַר שֶׁהוּא תַכְּשִׁיט, וְאִינּוֹ נוֹפֵל וְאִין דְּרַכָּה לְהִרְאוֹתוֹ- הֵרִי זֶה מִתֵּר לְצִאת בּוֹ. לְפִיכָךְ אֲצַעֲדָה שְׂמֻנִיחִין בְּזְרוּעַ אוֹ בְּשׁוֹק, יוֹצֵאִין בָּהּ בְּשַׁבַּת- וְהוּא שְׁתִּיהִיהָ דְּבוּקָה

אינה מביאה אותו מפני מאיסותו.

יט, יב ויוצאה בפלפל, ובגרגר מלח, ובכל דבר שתתן לתוך פיה מפני ריח הפה; ולא תתן לכתחלה, בשבת. ויוצאות הנשים בקסמין שבאזניהן, וברעלות שבצוארון או שבכסותן, וברדיד הפרוף. ופורפת פתחלה בשבת על האבן ועל האגוז, ויוצאה; ולא תערים ותפרף על האגוז, כדי להוציאו לבנה הקטן. וכן לא תפרף על המטבע לכתחלה, מפני שאסור לטלטלו; ואם פרפה, יוצאה בו.

יט, יג יוצא אדם בקיסם שבשניו ושבסנדלו, לרשות הרבים, ואם נפל, לא יחזיר; ובמוך ובספוג שעל גבי המכה, ובלבד שלא יכרך עליהן חוט או משיחה, שהרי החוט והמשיחה חשובין אצלו, ואינם מועילין למכה. ויוצא בקלפת השום, ובקלפת הבצל שעל המכה; ובאגד שעל גבי המכה, וקושרו ומתירו בשבת; ובאספלונית, ומלגמה, ורטיה שעל גבי המכה; ובסלע שעל גבי הצנית, ובביצת החרגול, ובשן השועל, ובמסמר הצלוב, ובכל דבר שתולין אותו משום רפואה-והוא שיאמרו הרופאים, שהוא מועיל.

יט, יד יוצאה האשה באבן תקומה, ובמשקל אבן תקומה שנתפון ושקלו לרפואה; ולא אשה עברה בלבד, אלא שאר הנשים-שמה תתעבר, ותפיל. ויוצאין בקמיע ממחה. ואי זה הוא ממחה-זה שרפא שלושה בני אדם, או שעשהו אדם שרפא שלושה בני אדם בקמיעין אחרים. ואם יצא בקמיע שאינו ממחה-פטור, מפני שהוציאו דרך מלבוש. וכן היוצא בתפליון, פטור.

יט, טו מי שיש ברגלו מפה, יוצא בסנדל יחידי ברגלו הבריאה; ואם אין ברגלו מפה, לא יצא ביחיד. ולא יצא קטן במנעל גדול, אבל יוצא הוא בחלוק גדול. ולא תצא אשה במנעל רפוי, ולא במנעל חדש שלא יצאה בו שעה אחת מבעוד יום. ואין הקטע יוצא בקב שלו. אנקטמין שלעץ-אין יוצאין בהן בשבת, מפני שאינן מדרכי המלבוש; ואם יצאו, פטורין.

יט, טז יוצאין בפקריון ובצפה שבראשי בעלי חטטין. אימתי-בזמן שצבעו וכרכו, או שיצא בהן שעה אחת מבעוד יום; אבל אם לא עשה בהן מעשה, ולא יצא בהן קדם השבת-אסור לצאת בהן.

יט, יז יוצאין בשק עבה, ובסגוס עבה, וביריעה, ובחמילה-מפני הגשמים; אבל לא בתבה, ולא בקפה, ולא במחצלת-מפני הגשמים. הפר והכסת-אם היו רפין ודקין כמו הבגדים-מתר להוציאן מנחין על ראשו בשבת, דרך מלבוש; ואם היו קשין-הרי הן כמשאוי, ואסורין.

יט, יח יוצאין בזוגין הארוגין בבגדים. ויוצא העבד בחותם שלטיט שבצוארו; אבל לא בחותם שלמתכת, שמה יפל וביאנו. המתעטף בטליתו, וקפלה מכאן ומכאן בידו או על כתפו-אם נתפון לקבץ כנפיו, כדי שלא יקרעו או שלא יתלכלכו-אסור; ואם קבצו להתנאות בהן, כמנהג אנשי המקום במלבושן-מתר.

יט, יט היוצא בטלית מקפלת ומנחת על כתפו, חיב. אבל יוצא הוא בסודר שעל כתפו, אף על פי שאין נימה קשורה לו באצבעו; וכל סודר שאינו חופה ראשו ורבו, אסור לצאת בו. היתה סבנית קצרה שאינה רחבה, קושר שני ראשיה למטה מכתפיים; ונמצאת כמו אבנט, ומתר לצאת בה.

יט, כ מתר להתעטף בטלית שיש בשפתיה מלל, אף על פי שהן חוטין ארוכין, ואף על פי שאינן נואי לטלית-מפני שהן בטלים לגבי הטלית, ואינו מקפיד עליהן בין היו בין לא היו. לפיכך היוצא בטלית שאינה מציצת כהלכתה, חיב-מפני שאותן החוטין חשובין הן אצלו, ודעתו עליהן, עד שישלים חסרונו, ויעשו ציצית. אבל טלית המציצת כהלכתה-מתר לצאת בה, בין ביום בין בלילה: שאין הציצית הגמורה משאוי, אלא הרי היא מנואי הבגד ומטכסיסיו כמו האמרה וכיוצא בה. ואלו היו חוטי הציצית שהיא מציצת כהלכתה משאוי-היה חיב היוצא בה אפלו ביום השבת, שאין מצות עשה שאין בה כרת דוחה שבת.

יט, כא לא יצא החיט בשבת, במחט התחובה לו בבגדו; ולא נגר, בקיסם שבאזנו; ולא גרדי, באירא שבאזנו; ולא סורק, במשיחה שבצוארו; ולא שלחני, בדינר שבאזנו; ולא צבע, בדגמה שבאזנו. ואם יצא-פטור, אף על פי שיצא דרך אמנותו: מפני שלא הוציא כדרך המוציאין.

יט, כב הזב שיצא בפיס שלו-חיב, מפני שאין דרך פיס זה להוציאו אלא כדרך הזאת: ואף על פי שאינו צריך לגוף ההוצאה, אלא כדי שלא יתלכלכו בגדיו-שהמלאכה שאינה צריכה לגופה, חיב עליה.

יט, כג המוצא תפליון בשבת ברשות הרבים, כיצד הוא עושה: לובשן כדרך, מניח שלראש בראשו ושליד בידו, ונכנס, וחולצן בבית; וחוזר ויוצא ולובש זוג שני וחולצו, עד שיכניס את כלן. ואם היו הרבה, ולא נשאר מן היום כדי להכניסן דרך מלבוש-הרי זה מחשיך עליהם, ומכניסן במוצאי שבת. ואם היה בימי השמד, שמתירא לישוב ולשמרון עד הערב מפני הגויים-מכסו במקומן, ומניחו והולד.

יט, כד היה מתירא להחשיך עליהן מפני הלסטים-

נוטל את פלן פאחת, ומוליקן פחות פחות מארבע אמות, או נותנן לחברו בתוך ארבע אמות וחברו לחברו, עד שמגיע לחצר החיצונה. במה דברים אמורים, בשהיו בהן רצועותיהן, והיו מקשרין קשר תפלין-שודאי תפלין הן; אבל אם לא היו רצועותיהן מקשרות, אינו נזקק להן.

יט, כה המוצא ספר תורה-יושב ומשמרו, ומחשיך עליו; ובספנה, מניחו והולך לו. ואם היו גשמים יורדין, מתעטף בעור, וחוזר ומכסה אותו, ונכנס בו.

הלכות שבת פרק כ

אם אין עמו נכרי.

כז, היה עמו חרש שוטה וקטן, מניח פיסו על החמור, ואינו נותנו לאחד מהן, מפני שהן אדם מישראל. היה עמו חרש ושוטה, ואין עמו בהמה-נותנו לשוטה; שוטה וקטן, נותנו לשוטה; חרש וקטן, נותנו לאי זה מהן שירצה. לא היתה עמו בהמה, ולא נכרי, ולא אחד מכל אלו-מהלך בו פחות פחות מארבע אמות. ואפלו מציאה שבאה לידו, מהלך בה פחות פחות מארבע אמות: אבל קדם שתבוא לידו-אם יכול להחשיך עליה, מחשיך; ואם לאו, מוליכה פחות פחות מארבע אמות.

כח, מתר למשך את הבהמה במתג ורסן שלה, לרשות הרבים-והוא שתהיה ראויה לאותו הרסן, כגון שיר לסוס ואפסר לגמל וחסם לנאקה וסוגר לכלב. אבל אם הוציא בהמה במתג שאין משתמרת בו, כגון שקשר חבל בפי הסוס, או במתג שאינה צריכה לו אלא משתמרת בפחות ממנו, כגון שהוציא חמור בשיר שלסוס או חתול בסוגר-הרי זה משאוי: שכל שמירה מעלה או שמירה פחותה, משאוי הוא לה.

כט, לא יקשר גמלים זה בזה, וימשך; אפלו היו קשורין מערב שבת, אינן נמשכין בשבת. אבל מכניס הוא חבלים לתוך ידו-והוא, שלא יצא חבל מתחת ידו טפח; וצריך שיהיה החבל שמפי הבהמה עד ידו, גבוה מן הארץ טפח או יותר. ומפני מה לא ימשך הגמלים הקשורים זה בזה, מפני שהוא נראה כמי שמוליכן לשוק שמוכרין בו הבהמות או שמשחקין בהן שם; ומפני זה, לא תצא בהמה בזוג שבצוארה, ואפלו היה פקוק, שאין לו קול.

כי, לא תצא בהמה בזוג שבכסותה, ולא בחותם שבצוארה, ולא בחותם שבכסותה, ולא ברצועה שברגלה, ולא בסלם שבצוארה. ואין חמור יוצא במרדעת, אלא אם כן היתה קשורה לו מערב שבת. ולא יצא הגמל במטלטלת התלויה לו בדבשתו או

כ, אסור להוציא משא על הבהמה בשבת, שנאמר "למען ינוח, שורך וחמרך" - אחד שור ואחד חמור, ואחד כל בהמה וניה ועוף. ואם הוציא על הבהמה-אף על פי שהוא מצוה על שביתה-אינו לוקה, לפי שאסורו בא מכלל עשה; לפיכך המחמיר אחר בהמתו בשבת, והיה עליה משאוי-פטור.

כב, והלוא לאו מפרש בתורה, שנאמר "לא-תעשה כל-מלאכה אתה ובנך ובתך, עבדך ואמתך ובהמתך" - שלא יחרש בה, וכיוצא בחרישה; ונמצא לאו שנתן לאזהרת מיתת בית דין, ואין לוקין עליו.

כג, אסור לישראל להשאיל או להשפיר בהמה גסה לגוי-שלא יעשה בה מלאכה בשבת, והרי הוא מצוה על שביתה בהמתו; ואסרו חכמים למכר בהמה גסה לגוי, שמא ישאיל או ישפיר. ואם מכר-קונסין אותו עד עשרה בדמיה, ומחזירה; ואפלו שבורה, אין מוכרין. ומתיר לו למכר על ידי סרסור, שהסרסור אינו משאיל ואינו משפיר.

כד, ומתיר למכר להם סוס-שאין הסוס אלא לרכיבת אדם, לא למשאוי, והחי, נושא את עצמו. וכדרך שאסרו למכר לגוי, כך אסרו למכר לישראל החשוד למכר לגוי. ומתיר למכר להם פרה לשחיטה, ושוחט אותה בפניו; ולא ימכר סתם, אפלו שור שלפסם-שמא ישהה אותו, ויעבד בו.

כה, מקום שנהגו למכר להן בהמה דקה, מוכרין; מקום שנהגו שלא למכר, אין מוכרין. ובכל מקום, אין מוכרין להם חיה גסה, כמו שאין מוכרין להם בהמה גסה-אלא על ידי סרסור.

כו, מי שהחשיך בדרך, ולא היה עמו נכרי שיתן לו פיסו, והיתה עמו בהמה-מניח פיסו עליה בשהיא מהלכת, וכשתרצה לעמד נוטלו מעליה, כדי שלא תעמד והוא עליה, עד שלא תהיה שם לא עקירה ולא הנחה. ואסור לו להנהיגה, ואפלו בקול, כל זמן שהפיס עליה, כדי שלא יהיה מחמר בשבת. וגזרת חכמים היא, שלא יניח פיסו על גבי בהמה, אלא

בזנבו, אלא אם כן היתה קשורה בזנבו וחוטרתו; ולא יצא הגמל עקוד יד, ולא עקוד רגל. וכן שאר כל הבהמה.

כ,יא אין התרנגולים יוצאין בחוטין, ולא ברצועות שברגליהם. ואין הכבשין יוצאין בעגלה שתחת האליה; ואין הכבשות יוצאות בעצים שמניחים להן בחטמן, כדי שיתעטשו התולעין שבמוחן. ואין העגל יוצא בעל קטן שמניחין לו על צוארו, כדי שיפנע ויהיה נוח לחרישה. ולא תצא בהמה בשבכה שמניחין לה בפיה, כדי שלא תשך או לא תאכל. ולא תצא הפרה בעור הקפד שמניחין לה על דדיה, כדי שלא יינק ממנה השרץ כשהיא ישנה; ולא תצא ברצועה שבין קרניה, בין לנואי בין לשמר. עז שחקה לה בקרניה, יוצאה באפסר הקשור בחקק בשבת; ואם תחבו בזקנה, אסור-שמה תנתחנו, ויביאנו בידו ברשות הרבים. וכן כל פיוצא בזה.

כ,יב הזכרים יוצאים בעור הקשור להן על זכרותן, כדי שלא יעלו על הנקבות; ובעור הקשור להם על לביהם, כדי שלא יפלו עליהם זאבים; ובמטלניות המרקמות, שמיפין אותן בהן. והרחלות יוצאות, ואליה שלהן קשורה למעלה על גבן, כדי שיעלו עליהן הזכרים, או קשורה למטה, כדי שלא יעלו עליהן הזכרים; ויוצאות מלפפות במטלניות, כדי שיהיה הצמר שלהן נקי. והעזים יוצאות ודדיהן קשורות, כדי שייבש מהן החלב; אבל אם קשרן כדי שלא יצא החלב עד שיחלב אותו לערב, הרי אלו לא יצאו.

הלכות שבת פרק כא

כא,א נאמר בתורה "תשבת" - אפלו מדברים שאינן מלאכה, חייב לשבת מהן. ודברים הרבה הן, שאסרו חכמים משום שבת-מהן דברים, אסרום מפני שהן דומים למלאכות, ומהן דברים, אסרום גזרה שמה יבוא מהן אסור סקלה; ואלו הן:

כא,ב כל המשוה גמות, הרי זה חייב משום חורש; לפיכך אסור להפנות בשדה הנירה בשבת, שמה ישוה גמות. המפנה את האוצר בשבת, מפני שהוא צריך לו לדבר מצוה, כגון שיכניס בו אורחים, או יקבע בו מדרש-לא יגמר את כל האוצר, שמה יבוא להשוות הגמות. טיט שעל גבי רגלו, מקנחו בפותל או בקורה; אבל לא בקרקע, שמה יבוא להשוות הגמות. לא ירק בקרקע וישוף ברגלו, שמה ישוה גמות; ומתיר לדרס הרק שעל גבי הקרקע, והולך לפי תמו.

כא,ג נשים המשחקות באגוזים ושקדים וכיוצא

כ,יג אין חמור יוצא באפף, אף על פי שקשור לו מערב שבת; ולא יצא הסוס בזנב שועל, ולא בזהורית שבין עיניו. ולא תצא בהמה בקלסטר שבפיה, ולא בסנדל שברגלה, ולא בקמיע שאינו ממחה לבהמה; אבל יוצאה היא באגד שעל גבי המכה, ובכבשישין שעל גבי השבר, ובשליה המדלדלת בה; ופוקק לה זוג שבצוארה, ומטילת בו בחצר. ונותן מרדעת על החמור בשבת, ומטיל בחצר; אבל אין תולין לה קלסטר בפיה בשבת.

כ,יד כשם שאדם מצוה על שביתת בהמתו בשבת, כך הוא מצוה על שביתת עבדו ואמתו; ואף על פי שהן בני דעת, ולדעת עצמן עושין, מצוה עליו לשמרן ולמנען מעשית מלאכה בשבת, שנאמר "למען ינוח, שורך וחמרך, וינפש בן-אמתך, והגר".

כ,טו עבד ואמה שאנו מצוין על שביתתן-הם עבדים שפלו וטבלו לשם עבדות, וקבלו מצוות שהעבדים חייבין בהן. אבל עבדים שלא מלו ולא טבלו, אלא קבלו שבע מצוות שנצטוו בני נוח בלבד-הרי הן כגר תושב; ומתירין לעשות מלאכה בשבת לעצמן בפרהסייה, כישראל בחל. ואין מקבלין גר תושב, אלא בזמן שהיובל נהג.

כ,טז הואיל וגר תושב עושה מלאכה לעצמו בשבת, וגר צדק הרי הוא כישראל לכל דבר, במי נאמר "וינפש בן-אמתך, והגר" - זה גר תושב שהוא לקיטו ושכירו של ישראל, כמו בן אמתו: שלא יעשה מלאכה לישראל רבו בשבת, אבל לעצמו עושה; ואפלו היה זה הגר עבדו, הרי זה עושה לעצמו.

כהן-אסורות לשחק בהן בשבת, שמה יבוא להשוות הגמות; ואסור לכבד את הקרקע, שמה ישוה גמות, אלא אם כן היה רצוף באבנים. ומתיר לזלף מים על גבי הקרקע, ואינו חושש שמה ישוה גמות, שהרי אינו מתכוון לכך. אין סכין את הקרקע, ואפלו היה רצוף באבנים; ואין נופחין אותו, ואין מדיחין אותו, אפלו ביום טוב, קל וחמר בשבת-שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחל, ויבוא להשוות הגמות, בזמן שהוא עושה כן, במקום שאינו רצוף.

כא,ד חצר שנתקלקלה בימי הגשמים, מביא תבן ומרדה בה; וכשהוא מרדה, לא ירדה לא בסל, ולא בקפה, אלא בשולי הקפה-שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחל, ויבוא להשוות גמות.

כא,ה המשקה את הזרעים, חייב משום זורע; לפיכך אסור לשאב מן הבור, בגלגל-גזרה, שמה ימלא לגנתו ולחרבתו. ומפני זה, אם היה הבור

שְׁלֵגְלֵג לְבַחֲצָר, מֵתֵר לְמִלְאוֹת מִמֶּנּוּ בַגְּלֵגֶל.

כא, וְהַתּוֹלֵשׁ, חֵיב מִשׁוּם קוֹצָר; לְפִיכָּךְ אֲסוּר לְרַדּוֹת דָּבֵשׁ מִפּוֹרְתּוֹ בַשַּׁבָּת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּתוּלֵשׁ. אֵין עוֹלִין בְּאֵילָן, בֵּין לַח בֵּין יָבֵשׁ; וְאֵין נִתְּלִין בְּאֵילָן, וְאֵין נִסְמְכִין בְּאֵילָן. וְלֹא יַעֲלֶה מִבְּעוֹד יוֹם, לִישֵׁב שָׁם כָּל הַיּוֹם כְּלוּ. וְאֵין מְשַׁתְּמֵשִׁין בַּמַּחְבֵּר לְקַרְקַע כָּל־גְּזֵרָה, שְׁמָא יִתְּלֵשׁ.

כא, וְפְרוֹת שֶׁנִּשְׂרוּ בַשַּׁבָּת, אֲסוּר לְאַכְלָן עַד מוֹצָאֵי שַׁבַּת-גְּזֵרָה, שְׁמָא יִתְּלֵשׁ. הַדָּס הַמַּחְבֵּר, מֵתֵר לְהַרִיחַ בּוֹ, שְׂאִין הַנִּתְּוֹ אֲלֵא לְהַרִיחַ בּוֹ, וְהַרִי רִיחוֹ מִצּוֹי; אֲבָל אֲתֵרוֹג וְתַפּוּחַ וְכָל הָרְאוּי לְאַכִּילָה, אֲסוּר לְהַרִיחַ בּוֹ בַּמַּחְבֵּר-גְּזֵרָה, שְׁמָא יִקַּץ אוֹתוֹ לְאַכְלוֹ.

כא, ח אֵילָן שֶׁהָיוּ שְׂרָשָׁיו גְּבוּהִין מִן הָאָרֶץ שְׁלוֹשָׁה טַפְחִים, אֲסוּר לִישֵׁב עֲלֵיהֶן; וְאִם אֵינָן גְּבוּהִין שְׁלוֹשָׁה, הָרִי הֵן כְּאָרֶץ. הָיוּ בְּאֵין מִלְמַעְלָה מִשְׁלוֹשָׁה לְתוֹךְ שְׁלוֹשָׁה, מֵתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן; הָיוּ גְבוּהִין שְׁלוֹשָׁה, אֵף עַל פִּי שְׂצָדָן אֶחָד שׁוּוֹה לְאָרֶץ, אוֹ שֵׁשׁ חָלַל תַּחְתֵּיהֶן שְׁלוֹשָׁה-אֲסוּר לִישֵׁב עֲלֵיהֶן.

כא, ט אֵין רוֹכְבִין עַל גְּבִי בְּהֵמָה בַשַּׁבָּת-גְּזֵרָה, שְׁמָא יַחְתֹּךְ זְמוּרָה לְהַנְהִיגָהּ. וְאֵין נִתְּלִין בַּבְּהֵמָה, וְלֹא יַעֲלֶה מִבְּעוֹד יוֹם לִישֵׁב עֲלֵיהָ בַשַּׁבָּת. וְאֵין נִסְמְכִין לְצַדֵּי בְּהֵמָה; וְצַדֵּי צְדָדִין, מֵתֵרִין. עֲלֶה בְּאֵילָן בַשַּׁבָּת-בְּשׁוֹגֵג, מֵתֵר לִירֵד; בְּמִזִּיד, אֲסוּר לִירֵד. וּבְבְּהֵמָה-אֲפִלוּ בְּמִזִּיד-יֵרֵד, מִשׁוּם צַעַר בְּעַלֵי חַיִּים. וְכֵן פּוֹרְקִין הַמִּשְׂאוּי מַעַל הַבְּהֵמָה בַשַּׁבָּת, מִשׁוּם צַעַר בְּעַלֵי חַיִּים.

כא, י כִּיצַד: הֵיתָה בְּהֵמָתוֹ טְעוּנָה שְׁלִיף שֶׁלֹּתְבוּאָה-מִכְּנִיס רֹאשׁוֹ תַּחְתּוֹ, וּמִסְלָקוֹ לְצַד אַחֵר, וְהוּא נוֹפֵל מֵאֵלָיו. הֵיךְ בָּא בְּדֶרֶךְ בְּלִילֵי שַׁבָּת, וּבְהֵמָתוֹ טְעוּנָה-כְּשִׁיגִיעַ לְחֶצֶר הַחִיצוֹנָה, נוֹטֵל אֶת הַפְּלִים הַנְּטָלִין בַשַּׁבָּת; וְשְׂאֵינָן נְטָלִין, מֵתֵר הַחֲבָלִים וְהַשְּׂקִין נוֹפְלִין. הָיוּ בַשְּׂקִין דְּבָרִים הַמְּשַׁתְּבְּרִין-אִם הָיוּ שְׂקִין קִטְנִים, מִבֵּיא פְרִים וּכְסֻתּוֹת וּמִנִּיחַ תַּחְתֵּיהֶן, וְהַשְּׂקִין נוֹפְלִין עַל הַפְּרִים: שְׂהָרִי אִם יִרְצֶה לְשַׁלֵּף הַפֶּר, שׁוֹלֵף, מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׂקִים קִטְנִים וְקִלִּים, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא בִטֵּל כְּלֵי. הֵיתָה טְעוּנָה עֲשֻׁתוֹת שְׁלִזְכוּכִית, מֵתֵר הַשְּׂקִים וְהֵן נוֹפְלִין-שְׂאֵף עַל פִּי שֵׁשֶׁבְרוּ, אֵין בְּכָךְ הַפְּסָד גְּדוֹל: שְׂהָרִי הַכָּל לְהַתְּכָה עוֹמֵד, וְלְהַפְּסֵד מוּעֵט לֹא חֲשָׁשׁוּ. הָיוּ הַשְּׂקִים גְּדוֹלִים וּמִלְאִים כְּלֵי זְכוּכִית וְכִיּוֹצָא בָּהֶם, פּוֹרֵק בְּנַחַת. וּמִכָּל מְקוֹם, לֹא יִנְיַחֵן שָׁם עַל גְּבִי בְּהֵמָה-מִשׁוּם צַעַר בְּעַלֵי חַיִּים.

כא, יא הַמְּדַבֵּק פְּרוֹת עַד שֵׁיעֵשׂוּ גוּף אֶחָד, חֵיב מִשׁוּם מְעַמֵּר. לְפִיכָּךְ מִי שֶׁנִּתְּפָזְרוּ לוֹ פְּרוֹת בַּחֲצֵרוֹ, מְלַקֵּט עַל יָד עַל יָד וְאוֹכֵל; אֲבָל לֹא יִתֵּן לֹא לְתוֹךְ הַסֵּל וְלֹא לְתוֹךְ הַקֶּפֶה, כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בַּחֵל:

שָׂאִם יַעֲשֶׂה כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בַּחֵל-שְׂמָא יִכְבָּשׂוּ בִידוֹ בְּתוֹךְ הַקֶּפֶה, וְיָבוֹא לִידֵי עַמּוּר. וְכֵן אֵין מְקַבְּצִין אֶת הַמְּלַח וְכִיּוֹצָא בּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאָה כְּמַעַמֵּר.

כא, יב מִפְּרָק, חֵיב מִשׁוּם דָּשׁ, וְהַסּוּחַט זֵיתִים וְעֵנְבִים, חֵיב מִשׁוּם מִפְּרָק; לְפִיכָּךְ אֲסוּר לְסַחֵט תְּתִים וְרַמּוֹנִים, הוֹאֵיל וּמְקַצֵּת בְּנֵי אָדָם סוּחַטִים אוֹתָם כְּזֵיתִים וְעֵנְבִים-שְׂמָא יָבוֹא לְסַחֵט זֵיתִים וְעֵנְבִים. אֲבָל שְׂאֵר פְּרוֹת, כְּגוֹן פְּרִישִׁין וְתַפּוּחִים וְעִזְרוּרִין-מֵתֵר לְסַחֵט בַשַּׁבָּת, מִפְּנֵי שְׂאֵינָן בְּנֵי סַחִיטָה.

כא, יג כְּבָשִׁין וְשִׁלְקוֹת שְׂסַחֲטָן-אִם לְרַכֵּךְ גּוּפָן, מֵתֵר; וְאִם לְהוֹצִיא מִימֵיהֶן, אֲסוּר. וְאֵין מְרַסְקִין אֶת הַשֶּׁלֶג, שְׂיִזְבוּ מִימֵיו; אֲבָל מְרַסֵּק הוּא לְתוֹךְ הַכּוֹס, אוֹ לְתוֹךְ הַקְּעֵרָה. הַשּׁוּם וְהַבְּסֵר וְהַמְּלִילוֹת שְׂרַסְקוֹן מִבְּעוֹד יוֹם-אִם מַחְסְרִין דִּיכָה, אֲסוּר לוֹ לְגַמֵּר דִּיכְתָן בַשַּׁבָּת; וְאִם מַחְסְרִין שְׁחִיקָה בִּיד, מֵתֵר לוֹ לְגַמֵּר שְׁחִיקְתָן בַשַּׁבָּת. לְפִיכָּךְ מֵתֵר לְגַמֵּר שְׁחִיקַת הַרִיפּוֹת בְּעֵץ הַפְּרוּר בְּתוֹךְ הַקְּדָרָה בַשַּׁבָּת, אַחֵר שְׂמוּרִידִין אוֹתָהּ מַעַל הָאֵשׁ.

כא, יד הַמוּלֵל מְלִילוֹת-מוּלֵל בְּשָׁנוּי, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִרְאֶה כְּדָשׁ. הַיּוֹנֵק בְּפִיו, פְּטוּר; וְאִם הֵיךְ גּוֹנַח-מֵתֵר לוֹ לִינֵק בְּפִיו, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִפְּרָק כְּלֹאֲחֵר יָד, וּמִשׁוּם צַעַר לֹא גְזָרוּ, וְאֵף עַל פִּי שְׂאֵין שָׁם סַפְּנָה.

כא, טו פְּרוֹת שֶׁזָּבוּ מֵהֵן מִשְׂקִין בַשַּׁבָּת-אִם זֵיתִים וְעֵנְבִים הֵן-אֲסוּר לְשַׁתּוֹת אוֹתָן הַמִּשְׂקִין, עַד מוֹצָאֵי שַׁבַּת: גְּזֵרָה-שְׂמָא יִתְּכוּן, וְיִסַּחֵט אוֹתָן בַשַּׁבָּת. וְאִם תְּתִים וְרַמּוֹנִים הֵן-אִם הַכְּנִיסוֹן לְאַכִּילָה, מִשְׂקִין שֶׁזָּבוּ מֵהֵן מֵתֵרִין; וְאִם הַכְּנִיסוֹן לְדֶרֶךְ, מִשְׂקִין שֶׁזָּבוּ מֵהֵן אֲסוּרִין עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת.

כא, טז זֵיתִים וְעֵנְבִים שְׂרַסְקוֹן מְעַרְבַּ שַׁבָּת, וְיִצְאוּ מֵהֵן מִשְׂקִין מְעַצְמוֹ-מֵתֵרִין; וְכֵן חִלּוֹת דָּבֵשׁ שְׂרַסְקוֹן מְעַרְבַּ שַׁבָּת-מִשְׂקִין הַיּוֹצְאִין מֵהֵן בַשַּׁבָּת, מֵתֵרִין: שְׂאֵין כָּאֵן מְקוֹם לְגְזֵרָה, שְׂכָבֵר רַסְקוֹן מִבְּעַרְבֵי.

כא, יז זוּרָה וְבוֹרֵר, מְאַבּוֹת מְלֹאכוֹת הֵן. לְפִיכָּךְ אֵף עַל פִּי שְׂמֵתֵר לְמַלֵּל מְלִילוֹת, בְּרֹאשֵׁי אֲצַבְעוֹתָיו, כְּשֶׁהוּא מְנַפֵּחַ, מְנַפֵּחַ בִּידוֹ אַחַת בְּכָל כּוֹחוֹ-אֲבָל לֹא בְּקִנּוּן, וְלֹא בְּתַמְחוּי: גְּזֵרָה-שְׂמָא יִנְפֶה בְּנִפְהָ וּבְכַבְּרָה, שֶׁהוּא חֵיב. וְהַמְּשַׁמֵּר שְׂמֵרִים, תּוֹלְדֵת בּוֹרֵר אוֹ מְרַקֵּד הוּא; לְפִיכָּךְ אֵף עַל פִּי שְׂמֵתֵר לְסַנֵּן יַיִן צְלוּל אוֹ מִים צְלוּלִין, בְּסוּדְרִין אוֹ בְּקַפִּיפָה מִצְרִית, לֹא יַעֲשֶׂה גְּמָה, בְּסוּדֵר-שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בַּחֵל, וְיָבוֹא לְשַׁמֵּר בְּמִשְׁמֵרֵת. וְכֵן אֲסוּר לְתַלּוֹת אֶת הַמִּשְׁמֵרֵת, כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בַּחֵל-שְׂמָא יָבוֹא לְשַׁמֵּר. וְכֵן הַמַּחְבֵּץ, תּוֹלְדֵת בּוֹרֵר הוּא; לְפִיכָּךְ אֵף עַל פִּי שְׁנוֹתְנִין שְׂמִשְׁמִין וְאֶגּוּזִים לְדָבֵשׁ, לֹא יַחְבֵּץ בִּידוֹ.

כא, יח המחתך את הירק דק דק, כדי לבשלו-הרי זה תולדת טוחן, וחיב; לפיכך אין מרסקין לא את השחת, ולא את החרובין, לפני בהמה, בין דקה בין גסה-מפני שנראה פטוחן. אבל מחתכין את הדלועין לפני בהמה, ואת הנבלה לפני הכלבים- שאין טחינה בפרות. ומתירין אלמות שלעמיר לפני בהמה, ומפספס בידו אלמות קטנות; אבל לא אלמות גדולות, מפני הטרח שבהן.

כא, יט חבלי סיאה ואזוב וקרנית וכיוצא בהן, שהכניסן למאכל בהמה-מסתפק בהן, וקוטם ואוכל בראשי אצבעותיו; אבל לא בידו הרבה-שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחל, ויבוא לדק.

כא, כ הצריך לדק פלפלים וכיוצא בהן, לתן לתוך המאכל בשבת-הרי זה כותש ביד הספין, ובקערה. אבל במכתשת-חיב, מפני שהוא טוחן; לפיכך אסור לבריא, להתרפאות בשבת-גזרה, שמה ישחק סממניו.

כא, כא כיצד: לא יאכל אדם דברים שאינן מאכל בריאים, כגון אזוביון ופואה; ולא דברים המשלשלים, כגון לענה וכיוצא בה. וכן לא ישתה דברים שאין דרך הבראים לשתותן, כגון מים שבשלו בו סממניו ועשבים.

כא, כב אוכל אדם אכלין ומשקין שדרך הבראים לאכלן ולשתותן, כגון הפסבר והפישות והאזוב; אף על פי שהן מרפאין, ואכלן כדי להתרפאות בהם-מתר, הואיל והם מאכל בריאים. שטה חלתית מקדם השבת, והרי הוא שותה והולך-מתר לשתותן בשבת, במקומות שנהגו הבראים לשתות החלתית; ושותין זיתוס המצרי, בכל מקום.

כא, כג וכן שמנים שדרך הבראים לסוך בהן-מתר לסוך בהן בשבת, ואף על פי שנתפון לרפואה; ושאין הבראים סכין בהן, אסורין. החושש במתניו-לא יסוך יין וחמץ, אבל סך הוא את השמן; ולא שמן ורד, אלא במקום שהבראים סכין אותו. ומתר לסוך שמן ומלח, בכל מקום. נגפה ידו או רגלו, צומתה ביין; ואינו צומתה, בחמץ: ואם היה ענג, אף ביין אסור.

כא, כד החושש בשניו-לא יגמע בהן את החמץ, ויפלט; אבל מגמע הוא, ובולע. החושש בגרונו, לא יערערנו בשמן; אבל בולע הוא שמן הרבה-ואם נתרפא, נתרפא. אין לועסין את המצטפי, ואין שפין את השנים בסם בשבת, בזמן שמתפון לרפואה; ואם נתפון לריח הפה, מתר.

כא, כה אין נותנין יין, לתוך העין; אבל נותן הוא, על גב העין. ורק תפל, אפלו על גב העין אסור. קלור ששרה אותו מערב שבת-מעבירו על גב עיניו

בשבת, ואינו חושש. מי שלקה באצבעו, לא יכרך עליו גמי כדי לרפאותו; ולא ידחקנו בידו, כדי להוציא ממנו דם.

כא, כו אין נותנין חמץ ושמן על גבי המפה, ולא על גבי מוך שעל המפה, ולא על גבי מוך לתנו על המפה בשבת; אבל נותן הוא חוץ למפה, ושותת ויורד למפה. ונותנין מוך יבש על גבי המפה; ואם היה עתיק-אסור, מפני שהוא כרטיה.

כא, כז רטיה שפרשה על גבי כלי, מחזירין אותה; ואם פרשה על גבי קרקע, אסור להחזירה. ומניחין רטיה על גבי המפה לכתחלה במקדש, שאין אסור שבת במקדש. ובכל מקום, מקנחין פי המפה; ואין מקנחין את הרטיה, שמה ימרח.

כא, כח סכין ומתמשיין בבני מעים בשבת-והוא שיסוך וימשמש בבת אחת, כדי שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחל. ואין מתעמלין בשבת. אי זה הוא מתעמל: זה שדורסים על גופו בכוח, עד שייגע ויזיע, או שיהלך, עד שייגע ויזיע-שאסור ליגע את עצמו כדי שיזיע בשבת, מפני שהוא רפואה. וכן אסור לעמד בקרקע דימוסות שבארץ ישראל, מפני שמעמלת ומרפאה.

כא, כט אין רוחצין במים שמשלשלין, ולא בטיט שטובעין בו, ולא במי המשרה הבאושים, ולא בים סדום, ולא במים הרעים שבים הגדול-מפני שכל אלו צער הן, וכתוב "וקראת לשבת ענג"; לפיכך אם לא נשתהה בהם, אלא עלה מייד-אף על פי שיש לו חטטין בראשו, מתר.

כא, ל אין מתגרדין במגרדת; ואם היו ידיו מלכלכות בצואה או בטיט, גורד פדרפו ואינו חושש. סכין ומפרכין לאדם לענגו, אבל לא לבהמה; ואם היה לה צער, מתר להסיר צערה בסיכה ופרוף. בהמה שאכלה פרשינין הרבה, מריצין אותה בחצר בשביל שתתרפא; ואם אחזה דם, מעמידין אותה במים בשביל שתצטנן, ואין חוששין, שמה ישחק לה סממניו.

כא, לא אין מקיאים את האכל בשבת. במה דברים אמורים, בסם-שמה ישחק סממניו; אבל להכניס ידו לתוך פיו ולהקיא, מתר. ואסור לדחק כרסו שלתינוק, כדי להוציא הראי שלו-שמה יבוא להשקותו סמניו המשלשלין. ומתר לכפות כוס על הטבור בשבת, כדי להעלותו. וכן מתר לחנק וללפף את הקטן, ולהעלות אזנים בין ביד בין בכלי, ולהעלות אנקלי: שכל אלו וכיוצא בהן-אין עושין אותן בסמניו כדי לחוש לשחיקה, ויש לו צער מהן.

כא, לב המרקד, מאבות מלאכות. לפיכך אין פוברין את התבן בפברה; ולא יניח הפברה שיש בה תבן

אחד אפלו כור, ואפלו כורים.

כא, לה אין מאכילין בהמה חיה ועוף בשבת, כדרך
שהוא מאכיל בחל-שמא יבוא לידי פתישת
קטניות, או לידי לישת קמח וכיוצא בו. כיצד: לא
יאכיל הגמל בשבת מאכל שלושה ארבעה ימים,
ולא ירביץ עגל וכיוצא בו ויפתח פיו ויתן לתוכו
כרשינין ומים בבת אחת. וכן לא יתן לתוך פי יונים
ותרנגולים, למקום שאינו יכולין להחזיר; אבל
מאכיל הוא את הבהמה מעומד, ומשקה אותה
מעומד, או נותן לתוך פיה מים בפני עצמן וכרשינין
בפני עצמן, במקום שיכולה להחזיר. וכן מאכיל
העוף ביזו, במקום שיכול להחזיר. ואין צריך לומר,
שיתן לפניו והן אוכלין.

כא, לו במה דברים אמורים, במי שמזונותיו עליו,
כגון בהמתו וחיתו ויוני הבית ואוזין ותרנגולין; אבל
מי שאין מזונותיו עליו, כגון חזיר ויוני שובך
ודבורים-לא יתן לפניו, לא מזון ולא מים. ומתיר
לאדם להעמיד בהמתו על גבי עשבים, והוא
אוכלת. אבל לא יעמיד אותה, על גבי דבר שהקצה;
ועומד בפניה, כדי שתחזיר פניה לדבר המקצה
ותאכל ממנו. וכן ביום טוב.

הלכות שבת פרק כב

כב, מביא אדם קתון שלמים, ומניחו כנגד
המדורה-לא בשביל שיחמו, אלא כדי שתפוג צנתן.
וכן מניח פך שלשמן כנגד המדורה-כדי שיפשר,
לא שיחם. וסך אדם ידו במים או בשמן, ומחמם
כנגד המדורה-והוא שלא יחמו המים שעל ידו, עד
שתהא כרסו שלתינוק נכוית בהן. ומחמם בגד,
ומניחו על גבי מעיו בשבת.

כב, אמבטי שלמרחץ שהיא מלאה מים חמים-
אין נותנין לה מים צונן, שהרי מחממן הרבה; וכן
לא יתן לתוכה פך שלשמן, מפני שהוא כמבשלו.
אבל נותן הוא מים חמין, לתוך אמבטי שלצונן.

כב, מחם שפנה ממנו מים-מתיר לתן לתוכו מים
צונן, כדי להפשירן; ומתיר לצק מים חמין לתוך
מים צונן, או צונן לתוך החמין-והוא שלא יהיו בכלי
ראשון, מפני שהוא מחממן הרבה. וכן קדרה
רותחת-אף על פי שהורידה מעל האש, לא יתן
לתוכה תבלין; אבל נותן לתוכה מלח, שהמלח אינו
מתבשל אלא על גבי אש גדולה. ואם צק התבשיל
מקדרה לקערה-אף על פי שהוא רותח בקערה,
מתיר לו לתן לתוך הקערה תבלין: שפלי שני אינו
מבשל.

כב, אין שורין את החלתית, בין בפושרין בין
בצונן; אבל שורה אותו, בתוך החמץ. ואם שתה יום

במקום גבוה, בשביל שירד המוץ-מפני שהוא
כמרקד. אבל נוטל התבן בכברה ומוליך לאבוס, אף
על פי שירד המוץ בשעת הולכה-שהרי אינו מתפון
לפך.

כא, לג מגבל, חיב משום לש; לפיכך אין מגבלין
קמח קלי הרבה, שמא יבוא ללוש קמח שאינו קלי.
ומתיר לגבל את הקלי, מעט מעט. אבל תבואה שלא
הביאה שלישי שקלו אותה, ואחר כך טחנו אותה
טחינה גסה, שהרי היא כחול, והיא הנקראת
שתית-מתיר לגבל ממנה בחמץ וכיוצא בו הרבה
בבת אחת: והוא, שיהיה רך; אבל קשה, אסור-
מפני שנראה כלש. וצריך לשנות; כיצד-נותן את
השתית, ואחר כך נותן את החמץ.

כא, לד המרסן-אף על פי שאינו ראוי לגבול, אין
גובלין אותו: שמא יבוא לגבל העפר, וכיוצא בו.
ונותנין מים על גבי המרסן, ומוליך בו התרוך שתי
וערב; אבל אינו ממרס ביזו, שלא יראה כלש. אם
לא נתערב, מנערו מפלי לכלי עד שיתערב; ונותן
לפני התרנגולין, או לפני השורים. ומתיר לערב
המרסן על דרך זו בכלי אחד, ומחלק אותו בכלים
הרבה, ונותן לפני כל בהמה ובהמה; ומערב בכלי

כב, א רדית הפת-אף על פי שאינה מלאכה-אסרו
אותה חכמים, שמא יבוא לאפות. המדביק פת
בתנור מבעוד יום, וקדש עליו היום-מציל ממנו
מזון שלוש סעודות, ואומר לאחרים בואו והצילו
לכם. ואף על פי שהרדית אינה מלאכה, כשהוא
מציל, לא ירדה במרדה אלא בספין, כדי לשנות.

כב, מפני מה אסרו חכמים להכניס למרחץ בשבת-
מפני הבלגין שהיו מחמין חמין בשבת, ואומרים
מערב שבת הוחמו; לפיכך גזרו שלא יכניס אדם
למרחץ בשבת, אפלו להזיע. וגזרו שלא ישתטף כל
גופו בחמין, ואפלו בחמין שהוחמו מערב שבת;
אבל פניו ידיו ורגליו, מתיר. במה דברים אמורים,
בחמי האור-גזרה, משום מרחץ; אבל בחמי טבירה
וכיוצא בהן, מתיר להשתטף בהן כל גופו. ואסור
לרחץ במים חמין שבמערות, מפני שהמערה יש
בה הבל, ויבוא לידי זיעה; ונמצאת כמרחץ.

כב, ג מתחמם אדם כנגד המדורה, ויוצא ומשתטף
כל גופו בצונן; אבל אינו משתטף כל גופו בצונן, ובא
ומתחמם כנגד המדורה, מפני שמפשיר מים
שעליו, ונמצא כרוחץ כל גופו בחמין. המביא סילון
שלצונן בתוך מים חמין, אפלו בתוך חמי טבירה-
הרי אלו בחמין שהוחמו בשבת, ואסורין בחיפה
ובשתיה.

חמישי וששי, הרי זה שורה בשבת בצונן, ומניחו בחמה עד שיחם, ושותה- כדי שלא יחלה, אם פסק מלשתות.

כב, ח דבר שנתבשל קדם השבת, או נשרה בחמין מלפני השבת- אף על פי שהוא עכשו צונן, מתר לשרותו בחמין בשבת. ודבר שהוא צונן מעיקרו, ולא בא בחמין מעולם- מדיחין אותו בחמין בשבת, אם לא היתה הדיחתו גמר מלאכתו; אבל אם היתה הדיחתו גמר מלאכתו, אין שורין אותו בחמין.

כב, ט מתר להחם בחמה, אף על פי שאסור להחם בתולדות האש- שאינו בא לטעות מחמה, לאש; לפיכך מתר לתן מים צונן בשמש, כדי שיחמו. וכן נותנין מים יפים לתוך מים רעים, בשביל שיצונו. ונותנין תבשיל לתוך הבור, בשביל שיהא שמור.

כב, י מערב אדם מים ומלח ושמון, וטובל בו פתו, או נותנו לתוך התבשיל- והוא, שיעשה מעט; אבל הרבה- אסור, מפני שנראה פעושה מלאכה ממלאכת התבשיל. וכן לא יעשה מי מלח עזין, והן שני שלישי מלח ושליש מים, מפני שנראה פעושה מריס. ומתר למלח ביצה; אבל צנון וכיוצא בו, אסור- מפני שנראה ככובש כבשים בשבת, והכובש אסור, מפני שהוא כמבשל. ומתר לטבל צנון וכיוצא בו במלח, ואוכל.

כב, יא מתר לערב יין ודבש ופלפליון בשבת, לאכלו; אבל יין ומים ושמון אפרסמון- אסור, שאין זה ראוי לאכילת בריאים. וכן כל פיוצא בזה.

כב, יב חרדל שלשו מערב שבת- למחר ממחו בין ביד בין בכלי, ונותן לתוכו דבש; ולא יטרף, אלא מערב. שחלים שטרפן מערב שבת, למחר נותן לתוכן שמן וחמץ ותבלין; ולא יטרף, אלא מערב. שום שרסקו מערב שבת, למחר נותנו לתוך הגריסין; ולא ישחק, אלא מערב.

כב, יג הנוטל שער מגוף האדם, חייב משום גוזז; לפיכך אסור לרחץ את הידים בדבר שמשיר את השער ודאי, כגון אהלוא וכיוצא בו. ומתר לחף את הידים בעפר לבונה, ועפר פלפליון, ועפר יסמין, וכיוצא בהן; ואינו חושש שמא ישיר שער שעל ידו, שהרי אינו מתכוון. ערב דבר שמשיר את השער ודאי, עם דבר שאינו משיר ודאי- אם היה הרב מדבר שאינו משיר, מתר לחף בו; ואם לאו, אסור.

כב, יד אסור לראות במראה שלמתכת בשבת- גזרה שמא ישיר בה נימין המדלדליו מן השער, ואפלו קבועה בכותל; אבל מראה שאינה שלמתכת- מתר לראות בה, אפלו אינה קבועה.

כב, טו המכבס, חייב משום מלבן, והסוחט כסות,

חייב מפני שהוא מכבס; לפיכך אסור לדחק מטלית או מוך וכיוצא בהן, בפני האשישה וכיוצא בה, כדי לסתמה- שמא יבוא לידי סחיטה. ואין מקנחין בספוג, אלא אם כן יש לו בית אחיזה- שלא יסחט. ואין מכסין חבית שלמים וכיוצא בה, בבגד שאינו מוכן לה- גזרה, שמא יסחט.

כב, טז נשברה לו חבית בשבת, מציל ממנה מה שהוא צריך לשבת לו ולאורחיו, ובלבד שלא יספג ביין, או יטפח בשמן: שאם יעשה כדרך שהוא עושה בחל, שמא יבוא לידי סחיטה. וכיצד מציל ממנה, מביא כלי ומניח תחתיה; ולא יביא כלי אחר ויקלט, כלי אחר ויצרף- גזרה, שמא יביא כלי דרך רשות הרבים. נזדמנו לו אורחים- מביא מביתו כלי אחר וקולט, כלי אחר ומצרפו לראשון. ולא יקלט ואחר כך יזמין, אלא יזמין ואחר כך יקלט; ואם הערים בדבר זה, מתר.

כב, יז טיט שעל בגדו, מכסכסו מבפנים; ואינו מכסכסו מבחוץ- גזרה, שמא יכבס. ומתר לגרדו בצפרו, ואינו חושש שמא ילבנו. המכסכס את הסודר- אסור, מפני שהוא מלבנו; אבל החלוק- מתר, מפני שאין פונתו אלא לרכבו.

כב, יח מנעל או סנדל שנתלכלך בטיט ובצואה, מתר לשכשכו במים; אבל לכבסו, אסור. ואין מגרדין לא מנעלים ולא סנדלים, אבל סכין ומקנחין את הישנים. כר או כסת שהיה עליהן צואה או טנוף, מקנחו בסמרטוט; ואם היתה על שלעור, נותנין עליה מים עד שתכלה.

כב, יט מי שנתלכלכה ידו בטיט- מקנחה בזנב הסוס, ובזנב הפרה, ובמפה הקשה העשויה לאחז בה הקוצים; אבל לא במפה שמקנחין בה את הידים- שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחל, ויבוא לכבס את המפה.

כב, כ מי שרחץ במים- מסתפג בלנטיתו ומביאה בידו, ואין חוששין שמא יסחט. וכן מי שנשרו כליו בדרך- מהלך בהן, ואין חוששין שמא יסחט. ואסור לו לשטחון, ואפלו בתוך ביתו: גזרה שמא יאמר הרואה, הרי זה כבס כסותו בשבת, ושטחה ליבשה; וכל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין, אפלו בחדרי חדרים אסור.

כב, כא שתי מטהרות זו על גבי זו- נוטל את הפקק מבנתים ומשיקו, ומחזיר את הפקק למקומו, מפני שאינו בא לידי סחיטה, שהרי דעתו שיצאו המים. ופוקקין את הביב בסודרין ובכל דבר המטלטל, כדי שלא יצופו המים על האכלים ועל הפלים; אבל אין פוקקין את הביב, כדי שירדו המים לבור- שמא יסחט בעת שדוחק, שהרי הפקק שרוי במים.

כב, כב אסור לתקן בית יד שלבגדים, ולשברים שברים שברים, כדרך שמתקנין בחל הבגדים, כשמתקנין אותן; וכן אין מקפלים את הפלים בשבת, כדרך שעושין בחל בבגדים כשיכבסו אותן. ואם לא היה לו פלי אחר להחליפו, מתר לקפלו ולפשטו ולהתפסות בו, כדי שיתנאה בו בשבת-והוא שיהיה בגד חדש לבו, שהרי הוא מתמעך ומתלכלך מיד. וכשיקפל, לא יקפל אלא איש אחד; אבל לקפל בשנים, אסור.

כב, כג הצובע, מאבות מלאכות; לפיכך אסור לאשה להעביר סרק על פניה, מפני שהיא כצובעת. והתופר, מאבות מלאכות; לפיכך אסור למלאות הפר והפסת החדשים במוכין-גזרה, שמה יתפר; אבל מוכין שנשרו מן הפר או מן הפסת, מחזירין אותן בשבת.

כב, כד הקורע, מאבות מלאכות. לפיכך מי שנסתבכו בגדיו בקוצים-מפרישן בצנעה, ומתמהמה כדי שלא יקרע; ואם נקרעו-אינו חיב כלום, שהרי לא נתפון. ומתיר ללבש פלים חדשים; ואם נקרעו, נקרעו. פוצעין את האגוז במטלית, ואין חוששין שמה תקרע.

כב, כה התוקע, חיב משום בונה; לפיכך כל הדלתות המחוברות לקרקע, לא נוטלין אותן ולא מחזירין-גזרה, שמה יתקע. אבל דלת שדה תבה ומגדל, ושאר דלתות הפלים-נוטלין, ולא מחזירין. ואם נשטט ציר התחתון שלהן-דוחקין אותו למקומו, ובמקדש מחזירין אותו; אבל ציר העליון שנשטט, אסור להחזירו בכל מקום-גזרה, שמה יתקע.

כב, כו אין גודלין את שער הראש, ואין פוקסין אותו, מפני שנראה כבונה. ואין מחזירין מנורה שלחליות, ולא כסא המפצל, ולא שלחן המפצל, וכיוצא בהן-מפני שנראה כבונה; ואם החזיר, פטור-שאינו בנן בכלים, ואין סתירה בכלים; ואם היה רפוי, מתיר להחזירו. ואין מתקנין חליות שלשדרה שלקטן זו בצד זו, מפני שנראה כבונה.

כב, כז העושה אהל קבוע, חיב משום בונה. לפיכך אין עושין אהל עראי לכתחלה, ולא סותרין אהל עראי-גזרה, שמה יעשה או יסתור אהל קבוע; ואם עשה או סתר אהל עראי, פטור. ומתיר להוסיף אהל

עראי בשבת. כיצד: טלית שהיתה פרוסה על העמודים או על הכותלים, והיתה פרוכה קדם השבת-אם נשאר ממנה גג טפח מתוח-הרי זה מותר את כלה בשבת, עד שיעשה אהל גדול. וכן כל כיוצא בזה.

כב, כח אין תולין את הפילה, שהרי נעשית תחתיה אהל עראי; ומתיר להניח מטה וכסא וטרסקל, ואף על פי שיעשה תחתיהן אהל-שאינו זה דרך עשית אהל, לא קבע ולא עראי.

כב, כט כל אהל משפע שאין בגגו טפח, ולא בפחות משלושה סמוך לגגו רחב טפח-הרי זה אהל עראי; והעושה אותו לכתחלה בשבת, פטור. טלית כפולה שהיו עליה חוטין שהיא תלויה בהן מערב שבת, מתיר לנטותה. וכן הפרכת, מתיר לנטותה ומתיר לפרקה.

כב, ל פילת חתנים שאין בגגה טפח, ואין בפחות משלושה סמוך לגגה רחב טפח-הואיל והיא מתקנת לפך, מתיר לנטותה ומתיר לפרקה; והוא, שלא תהא משלשלת מעל המטה טפח. פקק החלון-בזמן שהוא מתקן לפך-אף על פי שאינו קשור ואינו תלוי, מתיר לפקק בו החלון.

כב, לא כובע שעושין על הראש, ויש לו שפה מקפת שהיא עושה צל כמו אהל על לובשו-מתיר ללבשו; ואם הוציא מן הבגדים סביב לראשו או כנגד פניו כמו אהל, והיה מהדק על הראש, והיתה השפה שהוציאה קשה ביותר כמו גג-אסור, מפני שהוא עושה אהל עראי.

כב, לב הנוטה פרכת וכיוצא בה, צריך להזהר כדי שלא יעשה אהל בשעה שנוטה; לפיכך אם היתה פרכת גדולה-תולין אותה שנים, אבל אחד אסור. ואם היתה פילה שיש לה גג, אין מותרין אותה ואפלו עשרה: שאי אפשר שלא תגבה מעט מעל הארץ, ותעשה אהל עראי.

כב, לג בגד שמכסה בו פי החבית-לא יכסה בו את כלה, מפני שנעשה אהל; אבל מכסה הוא, מקצת פיה. המסנן בכפיפה מצרית-לא יגביה קרקעית הכפיפה מן הפלי טפח, כדי שלא יעשה אהל עראי.

הלכות שבת פרק כג

נקב שחיבין עליו. ומפני זה אין נוקבין בחבית נקב חדש, ואין מוסיפין בו. אבל פותחין נקב ישן-והוא, שלא יהיה הנקב למטה מן השמרים: שאם היה למטה מן השמרים-הרי זה עשוי לחזק, ואסור לפתחו.

כג, א העושה נקב שהוא עשוי להכניס ולהוציא, כגון נקב שללול התרנגולין שהוא עשוי להכניס האורה ולהוציא ההבל-הרי זה חיב משום מכה בפטיש; לפיכך גזרו על כל נקב, אפלו היה עשוי להוציא בלבד, או להכניס בלבד-שמה יבוא לעשות

כג, נוקבין מגופה שלחבית להוציא ממנה יין, ובלבד שיקבנה למעלה; אבל מצדה-אסור, מפני שהוא כמתקן כלי. שובר אדם את החבית לאכל ממנה גרגרות, ובלבד שלא יתכון לעשות כלי; ומביא אדם חבית שליו, ומתיו את ראשה בסיף לפני האורחין, ואינו חושש, שאין כונתו אלא להראות נדיבות לבו.

כג, וכשם שאסור לפתח כל נקב, כך אסור לסתם כל נקב; לפיכך אסור לסתם נקב החבית-ואפלו בדבר שאינו מתמרח, ואינו בא לידי סחיטה, כגון שיסתם בקיסם, או בצרור קטן. אבל אם הניח שם אכל כדי להצניעו, ונמצא הנקב נסתם-מתר; ומתר להערים, בדבר זה.

כג, כל דבר שהוא גמר מלאכה, חייב עליו משום מפה בפטיש. ומפני זה, הגורד כל שהוא, או המתקן כלי באיזה דבר שיתקן-חייב; לפיכך אסור להשמיע קול שלשיר בשבת, בין בכלי שיר כגון כנורות ונבלים, בין בשאר דברים. אפלו להכות באצבע על הקרקע, או על הלוח, אחת כנגד אחת כדרך המשוררים, או לקרקש את האגוז לתינוק, או לשחק לו בזוג כדי שישתק-כל זה וכיוצא בו, אסור: גזרה, שמא יתקן כלי שיר.

כג, אין מספקין, ולא מרקדיו, ולא מטפחין בשבת-גזרה, שמא יתקן כלי שיר; ולספק לאחר ידו, מתר. אין שטין על פני המים-גזרה, שמא יתקן חבית שלשיטין. ברכה שבחצר-מתר לשיט בה, שאינו בא לעשות בה חבית שלשיטין: והוא שתהיה לה שפה מקפת, שלא יעקר ממנה המים, כדי שיהיה הכר והפרש בינה, ובין היס.

כג, אין חותכין שפופרת שלקנה, מפני שהוא כמתקן כלי; היתה חתוכה-אף על פי שאינה מתקנת-מתר להכניסה בנקב החבית בשבת להוציא ממנה יין, ואין חוששין שמא יתקן. ואסור להניח עלה שלהדס וכיוצא בו בתוך הנקב שלחבית, כדי שיקלח את היין, מפני שהוא פעושה מרזב בשבת. ואין שוברין את החרס, ואין קורעין את הניר, מפני שהוא כמתקן כלי.

כג, זמורה שהיא קשורה בטפיח, ממלאין בה בשבת; ואם אינה קשורה, אין ממלאין בה-גזרה, שמא יקטם אותה ויתקנה.

כג, אסור לחף כלי כסף בגרתקון, מפני שהוא מלבנן כדרך שהאמנין עושין, ונמצא כמתקן כלי, וגומר מלאכתו בשבת; אבל חופפין אותו בחול, ובנתר. וכן כל הפלים, חופפין אותן בכל דבר. ואסור להדיח קערות ואלפסין וכיוצא בהן, מפני שהוא כמתקן, אלא אם כן הדיחן לאכל בהן סעודה

אחרת, באותה שבת; אבל כלי שתיה כגון כוסות וקתונות-מתר להדיחן בכל עת, שאין קבע לשתיה. ואין מציעין את המטות בשבת, כדי ליטון עליהן למוצאי שבת; אבל מציעין מלילי שבת, לשבת.

כג, אסור להטביל כלים טמאין בשבת, מפני שהוא כמתקן כלי. אבל אדם טמא-מתר לטביל, מפני שנראה כמקר; ואין מזין עליו בשבת. המטביל כלים בשבת-בשוגג, ישתמש בהן; במזיד, לא ישתמש בהן עד למוצאי שבת. ומתר להטביל את המים הטמאים בשבת; כיצד יעשה-נותן בכלי שאינו מקבל טמאה, כגון כלי אבנים, ומטביל הכלי במקוה עד שיעלה מי המקוה עליהן, ויטהרו. ואין מגביהין תרומות ומעשרות בשבת, מפני שנראה כמתקן דבר שלא היה מתקן.

כג, מעבד, מאבות מלאכות הוא; והמרפך עור בשמן כדרך שהעבדנים עושים-הרי זה מעבד, וחייב. לפיכך לא יסוך אדם את רגלו שמו, והיא בתוך המנעל או בתוך הסנדל החדשים; אבל סך הוא את רגלו שמו, ולובש מנעלו או סנדלו, אף על פי שהן חדשים. וסך כל גופו שמו, ומתעגל על גבי קטבליה חדשה, ואינו חושש. במה דברים אמורים, בשהיה השמן מועט, כדי שיצחצח העור בלבד; אבל אם היה בבשרו שמו הרבה, כדי שירפך העור-הרי זה אסור, מפני שהוא כמעבדו. והכל בחדשים; אבל בישנים, מתר.

כג, יא הממרח רטיה, חייב משום מוחק את העור; לפיכך אין סותמין נקב בשעוה וכיוצא בה, שמא ימרח. ואפלו בשמן, אין סותמין את הנקב-גזרה, משום שעוה.

כג, יב כותב, מאבות מלאכות; לפיכך אסור לכחל בפיוד וכיוצא בו בשבת, מפני שהוא ככותב. ואסור ללוות, ולהלוות-גזרה, שמא יכתב. וכן אסור לקנות ולמכר, ולשכר ולהשכיר-שמא יכתב. לא ישכר אדם פועלים בשבת, ולא יאמר לחברו לשכר לו פועליו. אבל לשאל ולהשאיל, מתר: שואל אדם מחברו כדי יין וכדי שמו, ובלבד שלא יאמר לו הלוני.

כג, יג אחד המוכר בפה או במסירה-אסור, בין במאזנים בין שלא במאזנים; וכשם שאסור לשקל-כך אסור למנות ולמדד, בין בכלי מדה בין ביז בין בחבל.

כג, יד אין דנין בשבת, ולא חולצין, ולא מיבמין, ולא מקדישין-גזרה, שמא יכתב. ואין מקדישין, ולא מעריכין, ולא מחרימין-מפני שהוא כמקח וממכר; ואין מגביהין תרומה ומעשרות, שזה דומה למקדיש אותן פרות שהפריש, ועוד, מפני שהוא

כמתקן אותן בשבת. ואין מעשרין את הבהמה-
גזרה, שמה ירשם בסקרה. ומקדיש אדם פסחו
בשבת, וחגיגתו ביום טוב- שזו מצות היום. וכשם
שאין מקדישין, כך אין מקדשין מי חטאת.

כג, טו המגביה תרומה ומעשרות בשבת או ביום
טוב- בשוגג, יאכל ממה שתקן; במזיד, לא יאכל עד
מוצאי שבת. ובין כך ובין כך, תקן את הפרות. וכן
המקדיש או העריך או החרים בשבת, בין בשוגג
בין במזיד- מה שעשה עשוי; ואין צריך לומר, ביום
טוב. וכן המקנה לחברו בשבת, קנה.

כג, טז מעשרין את הדמאי, בין השמשות; אבל לא
את הודאי. מי שקרא שם לתרומת מעשר שלדמאי
או למעשר עני שלודאי, לא יטלם בשבת, ואף על פי
שיחד מקומו מקדם השבת, והרי הן ידועין ומנחין
בצד הפרות. ואם היה כוהן או עני למודים לאכל
אצלו, יבואו ויאכלו, ובלבד שיודיע לכוהן שזו שאני
מאכילך תרומת מעשר, ויודיע לעני שזה שאני
מאכילך מעשר עני.

כג, יז אסור להפיס ולשחק בקביה בשבת, מפני
שהוא פמקח וממפר; ומפיס אדם עם בניו ועם בני
ביתו, על מנה גדולה כנגד מנה קטנה, מפני שאין
מקפידין.

כג, יח אסור לחשב חשבונות שהוא צריך להן,
בשבת, בין שעבר, בין שעתידי להיות- גזרה, שמה
יכתב; לפיכך חשבונות שאין בהן צרך, מתר
לחשבון. כיצד: כמה סאה היה לנו בשנה פלונית,
כמה דינרין הוציא בחתנות בנו, וכיוצא באלו, שהן
בכלל שיחה בטלה שאין בהן צרך כלל- המחשב
אותן בשבת, כמחשב בחל.

כג, יט אסור לקרות בשטרי הדיוטות בשבת- שלא
יהיה פחל, ויבוא למחק. מונה אדם את אורחיו ואת
פרפרותיו, מפיו; אבל לא מן הכתב, כדי שלא יקרא
בשטרי הדיוטות. לפיכך אם היו השמות חקוקין
על הטבלה, או על הפותל- מתר לקרותן, מפני
שאינו מתחלף בשטר. ואסור לקרות בכתב המהלך
תחת הצורה ותחת הדיוקני בשבת. אף לקרות
בכתובים בשבת בשעת בית המדרש, אסור- גזרה,
משום בטול בית המדרש: שלא יהיה כל אחד יושב
בביתו וקורא, וימנע מבית המדרש.

כג, כ נפלה דלקה בחצר בשבת- אינו מציל כל מה
שיש בחצר לחצר אחרת שבאותו המבוי, אף על פי
שערבו: גזרה- שמה יכבה הדלקה כדי שיציל,
מפני שאדם בהול על ממונו. לפיכך גזרו שלא יציל
אלא מזון שהוא צריך לו לאותה שבת, וכלים
שצריך להשתמש בהן בשבת, ובגדים שיכול
ללבש: שנמצא מתניאש מן הכל, ואינו בא לידי

כבוי. ואם לא ערבו, אף מזונו וכליו אינו מציל.

כג, כא ומה הוא מציל למזונו: אם נפלה דלקה
בלילי שבת, מצילין מזון שלוש סעודות- הראוי
לאדם לאדם, והראוי לבהמה לבהמה; נפלה
בשחרית, מצילין ממנה מזון שתי סעודות; במנחה,
מצילין מזון סעודה אחת.

כג, כב במה דברים אמורים, במציל בכלים הרבה,
או שהיה ממלא פלי ומוציאו ומערה וחוזר וממלא
אותו שניה- הוא שאין מציל, אלא מה שהוא צריך
לו; אבל אם הוציא פלי אחד הוצאה אחת- אף על פי
שיש בו כמה סעודות, מתר.

כג, כג כיצד: מציל סל מלא כפרות, אף על פי שיש
בו כמה סעודות; ועגול שלדבלה, וחבית שליון. וכן
אם פרס טליתו, וקבץ בה כל שיכול להוציא,
והוציאה מלאה בבת אחת- מתר.

כג, כד אמר לאחרים בואו והצילו לכם- כל אחד
ואחד מציל מזון שהוא צריך לו, או פלי אחד
שמחזיק אפלו דבר גדול; והרי הוא שלמציל. אם
לא רצה המציל לקחתו, ונתנו לבעליו- מתר לו לטל
ממנו אחר השבת, שכר עמלו; ואין זה שכר שבת-
שהרי אין שם מלאכה ולא אסור, שלא הוציאו אלא
במקום מערב.

כג, כה הציל פת נקיה, אינו חוזר ומציל פת שאינה
נקיה; אבל אם הציל פת שאינה נקיה בתחלה,
חוזר ומציל פת נקיה. ומציל ביום הכפורים מה
שהוא צריך לשבת, אם היה יום הכפורים בערב
שבת. אבל אינו מציל בשבת, ליום הכפורים, ואין
צריך לומר, ליום טוב; ולא משבת זו, לשבת הבאה.

כג, כו ומה הוא מציל ללבשו- לובש כל שהוא יכול
ללבש ועוטר כל שהוא יכול לעטר, ומוציא. ואומר
לאחרים בואו והצילו לכם, וכל אחד ואחד לובש
ומתעטר יכלו, ומוציא; והרי הוא שלו כמו המאכל,
שהרי מן ההפקר זוכין.

כג, כז מתר להציל כל כתבי הקדש שיש בחצר,
לחצר אחרת שבאותו המבוי, ואף על פי שלא ערבו-
ובלבד שיהיה למבוי שלוש מחצות, ולחי אחד:
והוא שיהיו כתובין אשורי, ובלשון הקדש. אבל אם
היו כתובין בכל לשון, או בכתב אחר- אין מצילין
אותן, אפלו היה שם ערוב; ובחל, אסור לקרות
בהם, אלא מניחן במקום התרוף, והן מתאבדין
מאליהן.

כג, כח היו כתובין בסם ובסקרה- אף על פי שאינו
כתב שלקימה, הואיל והן כתובין אשורי ובלשון
הקדש, מצילין אותן. הגליון שלספרים שלמעלה
ושלמטה, ושפין פרשה לפרשה, ושפין דף לדף,

ושבתחלת הספר, ושבסוף הספר- אין מצילין אותן. הברכות והקמיעין-אף על פי שיש בהן אותיות שלשם, ומענינות הרבה שלתורה- אין מצילין אותן מפני הדלקה.

כג, כט ספר תורה שיש בו ללקט שמונים וחמש

אותיות מתוך תבות שלמות, ואפלו בכללן "יגר שהדותא", וכן אם היתה בו פרשה שאין בה שמונים וחמש אותיות, ויש בה הזפרות כגון "ויהי בנסע הארץ" - מצילין אותו מפני הדלקה. ומצילין תיק הספר עם הספר, ותיק תפלין עם התפלין-אף על פי שיש בתוכן מעות.

הלכות שבת פרק כד

לבית הפנסת, או לבית המדרש; ומחשבין חשבונות שלמצוה, ומודדין מדידה שלמצוה, כגון מקוה לידע אם יש פשעור, או בגד לידע אם מקבל טמאה. ופוסקין צדקה לעניים. והולכין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, ואפלו לתרטיאות וטרקלין שלגויים, לפקח על עסקי רבים בשבת. ומשדכין על התינקת לארס, ועל התינוק ללמדו ספר וללמדו אמנות. ומבקרין חולין, ומנחמים אבלים; והנכנס לבקר את החולה, אומר שבת היא מלועק, ורפואה קרובה לבוא. ומחשיכין על התחום לפקח על עסקי פלה, ועל עסקי המת להביא לו ארון ותכריכין. ואומר לו לך למקום פלוני, לא מצאת שם הבא ממקום פלוני, לא מצאת במנה הבא במאתים- ובלבד שלא יזכר לו סכום מקח. שכל אלו וכיוצא בהן- מצוה הן, ונאמר "עשות חפצך": חפצך אסורין, חפצי שמים מתרין.

כד, מפליגין בים הגדול בערב שבת, לדבר מצוה; ופוסק עמו לשבת, ואינו שובת. ומפירין נדרים בשבת, בין לצרף שבת בין שלא לצרף שבת; ונשאלין לחכם על נדרים שהן לצרף השבת ומתירין, אף על פי שהיה להן פנאי להתירן קדם השבת: שדברים אלו, דברי מצוה הן.

כז, אין עונשין בשבת; אף על פי שהענש מצות עשה, אינה דוחה שבת. כיצד- הרי שנתחייב בבית דין מלקות או מיתה, אין מלקין אותו ואין ממיתין אותו בשבת: שנאמר "לא-תבערו אש, בכל משבתיכם, ביום השבת" - זו אזהרה לבית דין, שלא ישרפו בשבת מי שנתחייב שרפה; והוא הדין, לשאר ענשין.

כח, מתר לאדם לשמר פרותיו בשבת, בין תלושים בין מחברין; ואם בא אדם לטל מהן, או בהמה וחייה לאכל מהן- גוער בהן ומכה בהן, ומרחיק. והלוא דבר זה מחפציו הוא, ולמה הוא מתר- מפני שלא נאסר אלא להקנות לעצמו חפצים שאינן עתה מצויים, או להשתפר ולהרויח ולהטפל בהנאה שתבוא לידו; אבל לשמר ממונו שפבר בא לידו, עד שיעמד כמות שהוא- מתר: הא למה זה דומה, לנועל ביתו מפני הגנבים.

כד, א יש דברים שהן אסורין בשבת, אף על פי שאינן דומין למלאכה, ואינם מביאין לידי מלאכה; ומפני מה נאסרו- משום שנאמר "אם-תשיב משבת רגלך, עשות חפצך ביום קדשי", ונאמר "וכבדתו מעשות דרכיך, ממצוא חפצך ודבר דבר". לפיכך אסור לאדם להלך בחפציו בשבת, ואפלו לדבר בהן, כגון שידבר עם שתפו מה ימכר למחר או מה יקנה, או היאך יבנה בית זה, ובאי זו סחורה ילך למקום פלוני- כל זה וכיוצא בו, אסור: שנאמר "ודבר דבר", דבור אסור; והרהור מתר.

כד, אסור לאדם לפקד גנותיו ושדותיו בשבת, כדי לראות מה הן צריכין, או היאך הן פרותיהן- שהרי זה מהלך, לעשות חפצו. וכן אסור לאדם שיצא בשבת עד סוף התחום וישב שם עד שתחשך, כדי שיהיה קרוב לעשות חפצו במוצאי שבת- שהרי נמצא הלוכו בשבת, לעשות חפצו.

כד, ג במה דברים אמורים, בשהחשיך על התחום לעשות דבר שאסור לעשותו בשבת; אבל אם החשיך לעשות דבר שמתר לעשותו בשבת, הרי זה מתר. כיצד: אין מחשיכין על התחום להביא פרות מחברין, או לשכר פועלין; אבל מחשיך הוא לשמר פרות, שהרי מתר לשמר בשבת. ומחשיך להביא בהמה או פרות תלושין: שהבהמה-קורא לה והיא באה, אף על פי שהיא חוץ לתחום; ופרות תלושין- אלו היו שם מחצות, היה מתר להביאן בשבת. וכן אומר אדם לחברו, לפרך פלוני אני הולך למחר, שאם היו שם ברגנים, היה הולך לשם בשבת. וכן כל כיוצא בזה.

כד, ד מתר לאדם לומר לפועל, הנראה שתעמד עמי לערב; אבל לא יאמר לו, היה נכון לי לערב- שנמצא עושה חפצו בשבת. ואסור לרוץ ולדלג בשבת, שנאמר "מעשות דרכיך" - שלא יהא הלוכך בשבת כהלוכך שלחל. ויורד אדם בור ושיח ומערה, אפלו הן מאה אמה; ומטפס ויורד ושותה, ומטפס ועולה. ואסור להרבות בשיחה בטלה בשבת, שנאמר "ודבר דבר" - שלא יהא דבורך שלחל כדבורך שלשבת.

כד, ה מתר לרוץ בשבת לדבר מצוה, כגון שירוצ

כד, ט המַשְׁמֵר זָרְעוֹ מִפְּנֵי הָעוֹפוֹת, וּמִקְשָׁאֵיו וּמִדְלַעְיָו מִפְּנֵי הַחִיָּה-לֹא יִסְפֵּק וְלֹא יִרְקַד, כְּדָרָךְ שְׁעוֹשֶׂה בַחֲל: גְּזָרָה, שְׂמָא יִטַּל צְרוּר וַיִּזְרַק אַרְבַּע אֲמוֹת בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים.

כד, י כָּל הַדְּבָרִים שֶׁהֵן אֲסוּרִין מִשׁוּם שַׁבַּת, לֹא גָזְרוּ עֲלֵיהֶן בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת, אֲלֵא בְּעֲצֻמוֹ שְׁלִיּוֹם הוּא, שֶׁהֵן אֲסוּרִין; אֲבָל בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת, מִתְּרִין: וְהוּא, שִׁיְהִיָּה שֶׁם דָּבָר מִצְוָה אוֹ דַחֲק. פִּיּוּצָד: מִתֵּר לוֹ בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת לַעֲלוֹת בְּאֵילָן אוֹ לְשׁוּט עַל פְּנֵי הַמַּיִם, לְהַבִּיא לֹלֵב אוֹ שׁוֹפָר; וְכֵן מוֹרִיד מִן הָאֵילָן אוֹ מוֹצִיא מִן הַפְּרָמְלִית, עֵרוֹב שְׁעָשָׂה. וְכֵן אִם הִיָּה טְרוּד וְנַחֲפָז, וְנִצְרָךְ לְדַבֵּר שֶׁהוּא מִשׁוּם שַׁבַּת בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת-הָרִי זֶה מִתֵּר. אֲבָל אִם לֹא הִיָּה שֶׁם דַּחֲק, וְלֹא דָבָר מִצְוָה-אֲסוּר. לְפִיכָךְ אֵין מְעַשְׂרִין אֶת הַהוֹדָאֵי בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת, אֲף עַל פִּי שֶׁאֲסוּר הַפְּרִשְׁת הַמְּעַשֵּׂר בְּשַׁבַּת מִשׁוּם שַׁבַּת; אֲבָל מְעַשְׂרִים אֶת הַדְּמָאֵי.

כד, יא קִטָּן שְׁעָשָׂה בְּשַׁבַּת דָּבָר שֶׁהוּא מִשׁוּם שַׁבַּת, כְּגוֹן שְׁתֵּלֵשׁ מְעַצֵּץ שְׁאִינוֹ נִקְוֵב, אוֹ טִלְטַל בְּכַרְמְלִית-אֵין בֵּית דִּין מְצוּיִן לְהַפְרִישׁוֹ. וְכֵן אִם הִנִּיחוּ אָבִיו, אֵין מִמַּחֲיִן בִּידוֹ.

כד, יב אֲסוּרֵי חֲכָמִים לְטִלְטַל מִקְצַת דְּבָרִים בְּשַׁבַּת,

הַלְכוֹת שַׁבַּת פֶּרֶק כֹּה

כְּדָרָךְ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בַחֲל. וּמִפְּנֵי מָה נִגְעוּ בְּאֲסוּר זֶה-אֲמָרוּ, וּמָה אִם הִזְהִירוּ נְבִיאִים וְצוּוּ שְׁלֹא יִהְיֶה הַלּוֹכֵךְ בְּשַׁבַּת כְּהַלּוֹכֵךְ בַּחֲל, וְלֹא שִׁיחַת הַשַּׁבַּת כְּשִׁיחַת הַחֲל, שֶׁנֶּאֱמַר "וַיְדַבֵּר דָּבָר"; קַל וְחָמֵר, שְׁלֹא יִהְיֶה טִלְטוּל בְּשַׁבַּת כְּטִלְטוּל בַּחֲל-כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה כְּיוֹם חֵל בְּעֵינָיו, וַיָּבֹא לְהַגְבִּיָּה וּלְתַקֵּן פְּלִים מִפְּנֵה לְפָנֶיהָ, אוֹ מִבֵּית לְבַיִת, אוֹ לְהַצְנִיעַ אֲבָנִים וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן: שֶׁהָרִי הוּא בְּטֵל וַיּוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ, וַיִּבְקֹשׁ דָּבָר שִׁיתַּעֲסֵק בּוֹ; וְנִמְצָא שְׁלֹא שַׁבַּת, וּבְטֵל הַטַּעַם שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה "לְמַעַן יִנוּחַ".

כד, יג וְעוֹד, כְּשִׁיבְקָר וַיִּטְלַטֵּל פְּלִים שְׁמִלְאֲכָתָן לְאֲסוּר, אֲפֹשֶׁר שִׁיתַּעֲסֵק בָּהֶן מְעַט, וַיָּבֹא לִיְדֵי מְלָאכָה. וְעוֹד, מִפְּנֵי שְׁמִקְצַת הָעֵם אֵינָם בְּעֵלֵי אֲמָנִיּוֹת, אֲלֵא בְּטֵלִין כָּל יְמֵיהֶן, כְּגוֹן הַטִּילִין וַיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת, שֶׁכָּל יְמֵיהֶן הֵן שׁוֹבְתִים מִמְּלָאכָה; וְאִם הִיָּה מִתֵּר לְהִלָּךְ וּלְדַבֵּר וּלְטִלְטֵל כְּשָׂאֵר הַיָּמִים, נִמְצָא שְׁלֹא שַׁבַּת שְׁבִיתָה הַנִּפְרָת; לְפִיכָךְ שְׁבִיתָה מִדְּבָרִים אֵלוֹ, הִיא שְׁבִיתָה הַשְּׁוֹנָה בְּכָל אָדָם. וּמִפְּנֵי דְבָרִים אֵלוֹ, נִגְעוּ בְּאֲסוּר הַטִּלְטוּל; וְאֲסוּרוֹ שְׁלֹא יִטְלַטֵּל אֲלֵא פְּלִים הַצְּרִיךְ לָהֶם, כְּמוֹ שִׁיתַּבְּאֵר.

גופו; אוֹ לִישֵׁב בְּמִקוּמָה. אֲבָל אֵינוֹ מְטִלְטֵלָה כְּדִי שְׁלֹא תִשְׁבֵּר, וְלֹא כְּדִי שְׁלֹא תִגְנֵב. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזָה. כֹּה, וְכָל שְׁאִינוֹ כְּלִי-כְּגוֹן אֲבָנִים, וּמְעוֹת, וְקִנִּים, וְקוֹרוֹת, וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן-אֲסוּר לְטִלְטֵלָן. אֲבָן גְּדוֹלָה אוֹ קוֹרָה גְּדוֹלָה-אֲף עַל פִּי שֶׁהִיא נְטֹלָת בְּעֶשְׂרָה בְּנֵי אָדָם-אִם יֵשׁ תּוֹרַת כְּלִי עֲלֶיהָ, מְטִלְטֵלִים אוֹתָהּ. דְּלִתוֹת הַבַּיִת-אֲף עַל פִּי שֶׁהֵן פְּלִים, לֹא הוֹכֵנוּ לְטִלְטוּל; לְפִיכָךְ אִם נִתְפָּרְקוּ, אֲפֵלוּ בְּשַׁבַּת-אֵין מְטִלְטֵלִין אוֹתָן. וְכֵן הָעֶפֶר וְהַחֹחַל וְהַמֵּת, אֵין מְזִיזִין אוֹתָן מִמִּקוּמוֹ; וְכֵן שְׁמוֹנֶה חִי-הָרִי הוּא כְּאֲבָן, וְאֲסוּר לְטִלְטֵלוֹ.

כֹּה, מִתֵּר לְטִלְטֵל הַכְּלִי, אֲפֵלוּ שְׁלֹא לְצַרְךָ תִּשְׁמִישׁוֹ, אֲלֵא לַעֲשׂוֹת בּוֹ מְלָאכָה, שְׁלֹא נַעֲשֶׂה לְשִׂמְשָׁה. פִּיּוּצָד-נוֹטֵל אָדָם קָרְנֵס לְפַעַע בּוֹ אֲגוּזִים, קָרְדִים לְחַתֵּךְ בּוֹ דְּבִלָּה, מְגֵרָה לְגוּר בָּהּ אֶת הַגְּבִנָּה, מְגֵרָפָה לְגֵרָף בָּהּ אֶת הַגְּרָגְרוֹת, אֶת הַרְחַת וְאֶת הַמְזִלְג לְתַת עֲלָיו אֲכָל לְקִטָּן, אֶת הַכּוֹשׁ וְאֶת הַכְּדָפָד לְדַחֵף בּוֹ, מַחֲט שְׁלִסְקָאִין לְפַתַח בּוֹ אֶת הַדְּלֵת, אֶת הַמְכַתֶּשֶׁת לִישֵׁב עֲלֶיהָ. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזָה.

כֹּה, ח וּמְטִלְטֵל אָדָם מַחֲט שְׁלִיז הַשְּׁלֵמָה, לְטַל בָּהּ אֶת הַקּוּץ; אֲבָל אִם נִטַּל הַקְּצָה הַנִּקְוֵב שְׁלָה, אוֹ הַקְּצָה הַחֲד-אֵין מְטִלְטֵלִין אוֹתָהּ. וְאִם הִיתָה גִלְס וְעִדִּין לֹא נִקְבָּה, מִתֵּר לְטִלְטֵלָה.

כֹּה, א יֵשׁ כְּלִי שְׁמִלְאֲכָתוֹ לְהַתֵּר, וְהוּא הַכְּלִי שֶׁמִּתֵּר לַעֲשׂוֹת בּוֹ בְּשַׁבַּת דָּבָר שֶׁנַּעֲשֶׂה לוֹ-כְּגוֹן כּוֹס לְשִׁתוֹת בּוֹ, וְקַעֲרָה לְאֲכָל בָּהּ, וְסִפִּין לְחַתֵּךְ בּוֹ בְּשֵׁר וּפַת, וְקָרְדִים לְפַעַע בּוֹ אֲגוּזִים, וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן.

כֹּה, ב וַיֵּשׁ כְּלִי שְׁמִלְאֲכָתוֹ לְאֲסוּר, וְהוּא הַכְּלִי שֶׁאֲסוּר לַעֲשׂוֹת בּוֹ בְּשַׁבַּת דָּבָר שֶׁנַּעֲשֶׂה לוֹ-כְּגוֹן מַכַּתֶּשֶׁת וְרַחִים וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן, שֶׁאֲסוּר לְכַתֵּשׁ וּלְטַחֵן בְּשַׁבַּת.

כֹּה, ג כָּל כְּלִי שְׁמִלְאֲכָתוֹ לְהַתֵּר-בֵּין הִיָּה שְׁלַעֵץ, אוֹ שְׁלַחֲרֵס, אוֹ שְׁלַאֲבָן, אוֹ שְׁלַמְתַּכְת-מִתֵּר לְטִלְטֵלוֹ בְּשַׁבַּת, בֵּין בְּשִׁבִיל עֲצֻמוֹ שְׁלַכְלִי, בֵּין לְצַרְךָ מִקוּמוֹ, בֵּין לְצַרְךָ גּוֹפּוֹ. וְכָל כְּלִי שְׁמִלְאֲכָתוֹ לְאֲסוּר-בֵּין הִיָּה שְׁלַעֵץ, אוֹ שְׁלַחֲרֵס, אוֹ שְׁלַאֲבָנִים, אוֹ שְׁלַמְתַּכְת-מִתֵּר לְטִלְטֵלוֹ בְּשַׁבַּת, בֵּין לְצַרְךָ גּוֹפּוֹ, בֵּין לְצַרְךָ מִקוּמוֹ; אֲבָל בְּשִׁבִיל עֲצֻמוֹ שְׁלַכְלִי, אֲסוּר.

כֹּה, ד פִּיּוּצָד: מְטִלְטֵל הוּא אֶת הַקַּעֲרָה שְׁלַעֵץ לְאֲכָל בָּהּ, אוֹ לִישֵׁב בְּמִקוּמָה; אוֹ כְּדִי שְׁלֹא תִגְנֵב, וְזֶה הוּא בְּשִׁבִיל עֲצֻמוֹ. וְכֵן אִם טִלְטֵל אוֹתָהּ מִן הַחֲמָה, כְּדִי שְׁלֹא תִיבֵשׁ וְתִשְׁבֵּר, אוֹ מִן הַגְּשָׁמִים, כְּדִי שְׁלֹא תִתְפַּח וְתִפְסַד-הָרִי זֶה טִלְטוּל בְּשִׁבִיל עֲצֻמָּה; וּמִתֵּר, מִפְּנֵי שְׁמִלְאֲכָתָהּ לְהַתֵּר.

כֹּה, ה וְכֵן מְטִלְטֵל הוּא הַרַחִים אוֹ הַמְכַתֶּשֶׁת לְשִׁבֵר עֲלֶיהָ אֲגוּזִים, אוֹ לַעֲלוֹת עֲלֶיהָ לְמִטָּה-וְזֶה הוּא לְצַרְךָ

כה, ט כל פלי שמקפיד עליו שמא יפחתו דמיו-כגון פלים המקצים לסחורה, וכלים היקרים ביותר שמקפיד עליהן שמא יפסדו-אסור לטלטלן בשבת; וזה הוא הנקרא מקצה מחמת חסרון כיס, כגון המסר הגדול, ויתד שלמחרשה, וספין שלטבחים, וחרב שלאשכפים, וחצין החרשים, וקרנס הבשמים, וכיוצא בהן.

כה, י כל פלי שהקצה מחמת האסור, אסור לטלטלו-כגון נר שהדליקו בו בשבת, והמנורה שהיה הנר עליה, ושלחן שהיו עליו מעות. אף על פי שכבה הנר, או שנפלו המעות-אסור לטלטלן: שכל פלי שהיה אסור לטלטלו בין השמשות-נאסר לטלטלו כל השבת כלה, אף על פי שהלך דבר שגורם לו האסור. אבל פלי המקצה מחמת מאוס-כגון נר ישן שלנפט, וכלי הצואה, וכיוצא בהן-מתר לטלטלן בשבת, אם הצריך להן.

כה, יא כל הפלים הנטלין בשבת שנתפרקו דלתותיהן, כגון דלתות תבה ומגדל-בין שנתפרקו בשבת, בין שנתפרקו קדם השבת-מתר לטלטל אותן דלתות. וכן כל הפלים הנטלין בשבת שנשברו-בין קדם שבת, בין בשבת-שבריהן נטלין: והוא, שיהיו עושין מעין מלאכה; כיצד-שברי ערבה לכסות בהן את פי החבית, שברי זכוכית לכסות בהן את פי הפד, וכן כל כיוצא בזה. אבל אם אין השברים ראויין למלאכה כלל, אסור לטלטלן.

כה, יב כל פסויי הפלים, נטלים בשבת-והוא, שיש תורת פלי עליהן. היה פלי מחבר בקרקע, כגון חבית הטמונה בארץ-אם יש לפסוי שלה בית אחיזה, מטלטלין אותו; ואם לאו, אין מטלטלין אותו. וכן פסויי הקרקעות, כגון בורות וחריצין-אין מטלטלין פסוי שלהן, אלא אם כן יש לו בית אחיזה. פסוי התנור-אף על פי שאין לו בית אחיזה, מתר לטלטלו.

כה, יג שני דברים, אחד אסור לטלטלו ואחד מתר לטלטלו, והן סמוכים זה לזה או זה על זה או זה בזה, ובזמן שמטלטלין אחד מהן יטלטל השני-אם היה צריך לדבר שמתר לטלטלו, מטלטלו ואף על פי שדבר האסור מטלטל עמו; ואם היה צריך לטלטל דבר האסור, לא יטלטלנו באותו דבר המתר.

כה, יד כיצד: פגה שהיתה טמונה בתבן, והררה שהיתה על גבי הגחלים-תוחבן בפוש או בכדכד ונוטלן, ואף על פי שהתבן והגחלים ננערים בשעת נטילה; וכן לפת או צנונות שהיו טמונים בעפר, ומקצת העלים מגלים-שומטן בשבת בעלה שלהן,

ואף על פי שהעפר ננער. אבל אם היה פכר או תינוק על גבי האבן, או על גבי הקורה-לא יטלטל האבן או הקורה, בכפר או בתינוק שיש עליה. וכן כל כיוצא בזה.

כה, טו נוטל אדם את בנו שיש לו געגועין עליו, והאבן בידו; אבל לא דינר-שאם יפל הדינר, יטלנו האב בידו. כלכלה שהיתה נקובה, וסתם נקב שלה באבן-מתר לטלטלה, שהרי האבן נעשת כדפן. היתה הכלכלה מלאה פרות, והאבן בתוך הפרות-אם היו הפרות רטבים כגון ענבים ותתים, נוטל אותה כמות שהיא: שאם ינער הפרות, יטנפו בעפר; ובמקום הפסד, לא גזרו.

כה, טז חבית ששכח אבן על פיה-מטה על צדה, והיא נופלת; היתה בין החביות, מגביהה למקום אחר והאבן עליה, ומטה על צדה שם, והאבן נופלת. וכן השוכח מעות על הכר, וצריך לכר-נוער את הכר, והן נופלות; ואם צריך למקום הכר, נוטל את הכר והמעות עליו. אבל אם הניח המעות מערב שבת על הכר, או הניח האבן על פי החבית-הרי אלו אסורין לטלטלן, ואפלו נפלו המעות והאבן: שהרי נעשו בסיס לדבר האסור.

כה, יז האבן שבקרויה-אם ממלאין בה, ואינה נופלת, הרי היא כמקצת הקרויה, ומתר למלאות בה; ואם לאו, אין ממלאין בה. בגד שעל הקנה, שומטו מן הקנה.

כה, יח פרות שאסור לאכלן-כגון פרות שאינם מעשרין, אפלו הן חגיבין במעשר מדבריהם, או מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, או תרומה טמאה, או מעשר שני והקדש שלא נפדו כהלפתן-אסור לטלטלן; אבל הדמאי, הואיל וראוי לעניים, וכן מעשר שני והקדש שפדיו, אף על פי שלא נתן החמש-מתר לטלטלן.

כה, יט מטלטל ישראל התרומה, אף על פי שאינה ראויה לו; ומטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה או עם החלין, אם היו שניהם בכלי אחד. במה דברים אמורים, בשהיתה הטמאה למטה, והיו פרות המטנפין בקרקע-שאם ינער אותן, יפסדו. אבל אם היו אגוזים ושקדים וכיוצא בהן-נוער הפלי, ונוטל הטהורה או החלין; ומניח הטמאה. ואם היה צריך למקום הפלי-בין שהטהורה למעלה בין שהיתה למטה, מטלטל הכל כאחד.

כה, כ מדבד שלאבנים שחשב עליו מבעוד יום-אם למדום, מתר לישב עליהן למחר; ואם לאו, אסור. חריות שלדקל שגרדו לעצים, ונמלך עליהן מערב שבת לשיבה-מתר לטלטלן; וכן אם ישב עליהן מערב שבת, מתר לטלטלן.

כה, כּא הַקֵּשׁ שֶׁעַל הַמָּטָה-לֹא יִנְעָנְעוּ בִידּוֹ, אֲבָל מִנְעָנְעוּ בְּגוּפוֹ; וְאִם הָיָה מֵאֲכָל בְּהֵמָה, מִתֵּר לְטַלְטְלוֹ. וְכֵן אִם הָיָה עָלָיו כּר אוֹ סֵדִין וְכִיוּצָא בֵּהֶן-מִנְעָנְעוּ בִידּוֹ, שֶׁהָרִי נֶעֱשֶׂה כְּמִי שֶׁיֵּשֵׁב עָלָיו מִבְּעוֹד יוֹם. הַמְּכַנִּיס קֶפֶה שֶׁלְּעֵפֶר לְבֵיתוֹ-אִם יַחַד לָהּ קָרַן זֹוֹת מְעַרְב שַׁבַּת-מִטַּלְטְלוֹ בַּשַּׁבָּת, וְעוֹשֶׂה בּוֹ כָּל צְרָכָיו.

כה, כּב אֲסוּר לְבַטֵּל כְּלֵי מַהֲכֵנוּ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּסוֹתֵר. כִּיצַד: לֹא יִתֵּן כְּלֵי תַחַת הַנֵּר בַּשַּׁבָּת, לְקַבֵּל אֶת הַשָּׁמֶן הַנוֹטֵף-שֶׁהַשָּׁמֶן שׁוֹפֵר, אֲסוּר לְטַלְטְלוֹ, וְכִשְׂיִפֵּל לְכָלִי, יֵאָסֵר טַלְטוּל הַכְּלִי שֶׁהָיָה מִתֵּר; וְכֵן כָּל כִּיוּצָא בְּזֶה. לְפִיכָךְ אֵין נוֹתְנִין כְּלֵי תַחַת הַתְּרַנְגְּלוֹת לְקַבֵּל בִּיצֵתָהּ, אֲבָל כּוֹפֶה הוּא הַכְּלִי עָלֶיהָ. וְכֵן כּוֹפֶה הַכְּלִי עַל כָּל דָּבָר שֶׁאֲסוּר לְטַלְטְלוֹ, שֶׁהָרִי לֹא בִטְלוֹ: שְׂאֵם יַחֲפֵץ, יִטְלָנוּ.

כה, כּג נוֹתְנִין כְּלֵי תַחַת הַדֶּלֶף; וְאִם נִתְמַלֵּא הַכְּלִי-שׁוֹפֵךְ וְשׁוֹנֶה, וְאֵינּוּ נִמְנָע: וְהוּא, שֶׁיְהִי הַדֶּלֶף רָאוּי לְרַחֲיֹצָה. אֲבָל אִם אֵינּוּ רָאוּי, אֵינּוּ נוֹתֵן; וְאִם נִתֵּן, מִתֵּר לְטַלְטְלוֹ בְּמִים הַמְּאוּסִין שָׁבוּ: שְׂאֵין עוֹשִׂין גֶּרֶף שְׁלֶרְעִי, לְכַתְחֹלָה.

כה, כּד חֲבִית שֶׁלְטָבֵל שְׁנִשְׁבְּרָה, מִבִּיא כְּלֵי וּמְנִיחַ תַּחְתֶּיהָ: הוּאִיל וְאִם עֶבֶר וְתִקְנּוּ, מִתְקַן-הָרִי הוּא כְּמִתְקַן. וְנוֹתְנִין כְּלֵי תַחַת הַנֵּר לְקַבֵּל נִיצוּצוֹת, מִפְּנֵי

שְׂאֵין בָּהֶן מִמָּשׁ, וּמִתֵּר לְטַלְטְל הַכְּלִי. קוֹרָה שְׁנִשְׁבְּרָה-אֵין סוּמְכִין אוֹתָהּ בְּסַפֵּל, אוֹ בְּאַרוֹכוֹת הַמָּטָה: אֲלֹא אִם כֵּן הֵיוּ רוֹחִים, וְכָל זָמַן שֶׁיַּחֲפֵץ יִטְלֵם-כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבְטַל כְּלֵי מַהֲכֵנוּ. וּפּוֹרְסִין מַחְצֵלֶת עַל גְּבֵי אֲבָנִים בַּשַּׁבָּת; אוֹ עַל גְּבֵי כְּוֹרֵת דְּבוּרִים בַּחֲמָה מִפְּנֵי הַחֲמָה, וּבְגִשְׂמִים מִפְּנֵי הַגִּשְׂמִים-וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִתְפּוֹן לְצוּד: שֶׁהָרִי נוֹטֵלָה בְּכָל עֵת שִׁירְצָה. וְכוּפִין אֶת הַסֵּל בַּשַּׁבָּת לְפָנֵי הָאֶפְרוּחִים, בְּשִׁבִיל שֶׁיַּעֲלוּ עָלָיו וְיִרְדּוּ-שֶׁהָרִי מִתֵּר לְטַלְטְלוֹ, כְּשִׁירְדוֹ מֵעָלָיו. וְכֵן כָּל כִּיוּצָא בְּזֶה.

כה, כּה בְּהֵמָה שֶׁנִּפְלָה לְבוּר אוֹ לְאַמֶּת הַמַּיִם-אִם יָכוֹל לִתֵּן לָהּ פְּרָנְסָה בְּמִקוּמָהּ, מִפְּרָנְסִין אוֹתָהּ עַד מוּצְאֵי שַׁבָּת. וְאִם לֹא, מִבִּיא פְּרִים וְכִסְתוֹת וּמְנִיחַ תַּחְתֶּיהָ; וְאִם עֲלֵתָהּ, עֲלֵתָהּ: וְאִף עַל פִּי שֶׁבִטַּל כְּלֵי מַהֲכֵנוּ, שֶׁהָרִי מִשְׁלִיכּוֹ לְבוּר לְתוֹךְ הַמַּיִם-מִפְּנֵי צַעַר בְּעֵלֵי חַיִּים, לֹא גָזְרוּ. וְאֲסוּר לְהַעֲלוֹתָהּ, בִּידּוֹ. וְכֵן אֵין עוֹקְרִין בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף בְּחַצֵּר, אֲבָל דּוֹחִין אוֹתָן עַד שֶׁיִּכְנָסוּ; וּמִדְּדִין עֲגָלִים וְסִיחִים. תְּרַנְגְּלוֹת שֶׁבְּרַחָה, אֵין מִדְּדִין אוֹתָהּ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִשְׁמָטֶת מִן הַיָּד, וְנִמְצָאוּ אֲגָפֶיהָ נִתְלַשִּׁין; אֲבָל דּוֹחִין אוֹתָהּ, עַד שֶׁתְּכַנֵּס.

<p>27</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>י 10</p>	<p>עלות השחר 6:18 סו"ז קר"ש - מג"א 9:05 סו"ז קר"ש - גר"א 9:37 סו"ז תפלה - מג"א 10:19 סו"ז תפלה - גר"א 10:43 שקיעה 7:36 צה"כ לשיטת ר"ת 8:49 בבלי: קידושין יד • ירושלמי: מעשרות יג • תוספתא: טהרות ח נ"ך: ישעיה כח-כט • רמב"ם: שבת יט</p>
<p>28</p>	<p>שני Monday</p>	<p>יא 11</p>	<p>עלות השחר 6:19 סו"ז קר"ש - מג"א 9:01 סו"ז קר"ש - גר"א 9:37 סו"ז תפלה - מג"א 10:20 סו"ז תפלה - גר"א 10:44 שקיעה 7:34 צה"כ לשיטת ר"ת 8:47 בבלי: קידושין טו • ירושלמי: מעשרות יד • תוספתא: טהרות ט נ"ך: ישעיה ל-לא • רמב"ם: שבת כ</p>
<p>29</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>יב 12</p>	<p>עלות השחר 6:20 סו"ז קר"ש - מג"א 9:02 סו"ז קר"ש - גר"א 9:38 סו"ז תפלה - מג"א 10:20 סו"ז תפלה - גר"א 10:44 שקיעה 7:32 צה"כ לשיטת ר"ת 8:45 בבלי: קידושין טז • ירושלמי: מעשרות טו • תוספתא: טהרות י נ"ך: ישעיה לב-לג • רמב"ם: שבת כא</p>
<p>30</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>יג 13</p>	<p>עלות השחר 6:21 סו"ז קר"ש - מג"א 9:02 סו"ז קר"ש - גר"א 9:38 סו"ז תפלה - מג"א 10:20 סו"ז תפלה - גר"א 10:44 שקיעה 7:31 צה"כ לשיטת ר"ת 8:44 בבלי: קידושין יז • ירושלמי: מעשרות טז • תוספתא: טהרות יא נ"ך: ישעיה לד-לה • רמב"ם: שבת כב</p>
<p>31</p>	<p>חמישי Thursday</p>	<p>יד 14</p>	<p>עלות השחר 6:22 סו"ז קר"ש - מג"א 9:02 סו"ז קר"ש - גר"א 9:38 סו"ז תפלה - מג"א 10:20 סו"ז תפלה - גר"א 10:44 שקיעה 7:29 צה"כ לשיטת ר"ת 8:42 בבלי: קידושין יח • ירושלמי: מעשרות יז • תוספתא: מקואות א נ"ך: ישעיה לו-לז • רמב"ם: שבת כג</p>
<p>1</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>טו 15</p>	<p>עלות השחר 6:23 סו"ז קר"ש - מג"א 9:03 סו"ז קר"ש - גר"א 9:39 סו"ז תפלה - מג"א 10:20 סו"ז תפלה - גר"א 10:44 שקיעה 7:28 צה"כ לשיטת ר"ת 8:41 בבלי: קידושין יט • ירושלמי: מעשרות יח • תוספתא: מקואות ב נ"ך: ישעיה לח-לט • רמב"ם: שבת כד</p>
<p>2</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>טז 16</p>	<p>כי תבוא, פרק ג-ד עלות השחר 6:24 סו"ז קר"ש - מג"א 9:03 סו"ז קר"ש - גר"א 9:39 סו"ז תפלה - מג"א 10:20 סו"ז תפלה - גר"א 10:44 שקיעה 7:26 צה"כ לשיטת ר"ת 8:39 בבלי: קידושין כ • ירושלמי: מעשרות יט • תוספתא: מקואות ג נ"ך: ישעיה מ-מא • רמב"ם: שבת כה</p>

Candle Lighting 7:10 הדלקת הנרות

Shabbos Ends 8:39 זמן מוצש"ק

אלעם וזאם א צדיק הייסט דארף מען פאלגן, אויסער אזיב ער זאגט אז מען זאל נישט קומען צו אים אויף ראש השנה, דאס דארף מען אים נישט פאלגן.
(שירות הר"ן סימן ר"ד)